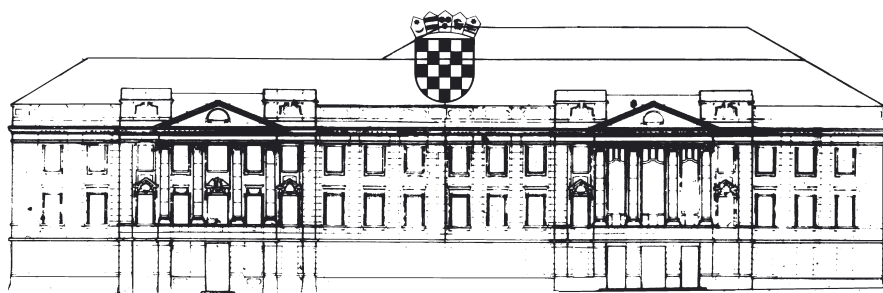

izvješća HRVATSKOGA SABORA

GODINA XV.

BROJ 402

ZAGREB, 30. XI. 2004.

10. SJEDNICA HRVATSKOGA SABORA

MEMORIJALNO -
DOKUMENTACIJSKI
CENTAR
DOMOVINSKOG
RATA

Priznanja Europe hrvatskom napretku

Na 10. sjednici Hrvatskoga sabora, u listopadu, zastupnicima Hrvatskoga sabora govorio je, na kraju svoga mandata povjerenika Europske komisije za proširenje, Günter Verheugen. I novi povjerenik istoimenog tijela Europske unije Ollie Rehn, za svoje prvo odredište odabrao je Zagreb.

G. Verheugen uputio je brojne pohvale Hrvatskoj, koja je, unatoč brojnim teškoćama, iskazala jasno opredjeljenje za Europu kao svoj izbor. Osobito je važno, naglasio je, da je taj izbor prihvatio čitav Sabor, vladajući i opozicija. Sada valja učiniti napor da taj izbor podrži i javno mnijenje.

Među zadacima na kojima se još mora poraditi, Verheugen je naglasio reformu pravosuđa, zaključivanje procesa povratka izbjeglica, kontinuirano poštovanje prava nacionalnih manjina, istaknuvši da je napredak u normalizaciji međuetničkih odnosa jamstvo dugoročne stabilnosti Republike Hrvatske i čitave regije. Dakako, ni ovaj put nije izostalo upozorenje da je suradnja s Međunarodnim kaznenim sudom nezaobilazna za napredak pregovora.

Novi povjerenik za proširenje Europske unije Ollie Rehn u susretu s hrvatskim političkim vrhom izjavio je da je njegov posjet Republici Hrvatskoj potaknut njezinim značajnim političkim i gospodarskim napretkom, čime je postala primjer ostalim zemljama u regiji. I svojim posjetom, kaže, šalje jasnu poruku da Europska komisija podupire priključenje Republike Hrvatske Europskoj uniji.

I Misija OESS-a u Hrvatskoj ovih je dana, očitovanjem da neće pratiti izbor za predsjednika, Hrvatskoj odala priznanje za postignute demokratske standarde.

Europa nam je, dakle, sklona. Ostaje pitanje – jesmo li i mi sami sebi.

M.K.

Saborski zastupnici odali počast bivšem kolegi Srećku Bijeliću

Minutom šutnje 22. rujna 2004. zastupnici su odali počast preminulom (prethodnog dana) zastupniku Srećku Bijeliću, "koji je u parlamentarnom životu Republike Hrvatske ostavio značajan, plodonosan trag."

	strana
- Uvodnik urednika	2
<hr/>	
- Govor povjerenika Europske Komisije za proširenje Güntera Verheugena zastupnicima Hrvatskoga sabora na plenarnoj sjednici 13. listopada 2004.	3
<hr/>	
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zakupu poslovnog prostora	7
- Prijedlog zakona o Hrvatskom Memorijalno - dokumentacijskom centru Domovinskog rata; Prijedlog zakona o Hrvatskom Memorijalno - dokumentacijskom centru Domovinskog rata	19
- Prijedlog zakona o Agenciji za planiranje, upravljanje, gospodarenje i nadzor obalnog područja i pomorskog dobra	32
- Prijedlog zakona o izmjeni Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave	36
- Prijedlog zakona o dobiti životinja	41
- Prijedlog zakona o prijevozu u cestovnom prometu	46
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Protokola o eksplozivnim ostacima rata (Protokol V.) uz konvenciju o zabrani ili ograničavanju uporabe određenog konvencionalnog oružja s pretjeranim traumatskim učinkom ili djelovanjem bez obzira na cilj	50
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjeni i dopunama Zakona o sudovima	51
- Prijedlog i Konačni prijedlog Zakona o ustrojstvu i djelokrugu središnjih tijela državne uprave	53
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima	56
- Konačni prijedlog zakona o Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja	64
- Prijedlog odluke o imenovanju predsjednika i članova Vijeća za nuklearnu sigurnost	73
- Prijedlog odluke o razrješenju člana Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja	74
- O incidentima izvan dnevnog reda	75
- Odgovori na zastupnička pitanja	78

PRIKAZ RADA:

- 10. SJEDNICE HRVATSKOGA SABORA ODRŽANE 15, 16, 17, 22, 23, 24, 29. I 30. RUJNA 2004. TE 1, 5, 6, 13, 14. I 15. LISTOPADA 2004.

OBRAĆANJE POVJERENIKA EUROPSKE KOMISIJE ZA PROŠIRENJE GÜNTERA VERHEUGENA ZASTUPNICIMA HRVATSKOGA SABORA NA PLENARNOJ SJEDNICI 13. LISTOPADA 2004.

Zadovoljstvo učinjenim i velika očekivanja

Nakon što su zastupnici srdačnim pljeskom pozdravili povjerenika Europske komisije za proširenje Güntera Verheugena, predsjednik Hrvatskoga sabora Vladimir Šeks dobrodošlicu mu je iskazao riječima:

Pokazan visok stupanj zrelosti i dosljednosti

”Vaša Ekselencijo, želim vam srdačnu dobrodošlicu ovdje u Hrvatskom saboru, najvišem predstavničkom i zakonodavnom tijelu Republike Hrvatske. Slobodan sam Vas izvijestiti da smo u Hrvatskom saboru s velikim interesom i posebnom čašću prihvatili vaše obraćanje zastupnicima upravo u ovom ključnom trenutku, nakon što je Europska komisija, pod Vašim osobnim vodstvom, donijela predpristupnu strategiju za koju smo uvjereni da će bitno pridonijeti procesu priključenja Republike Hrvatske Europskoj uniji.

Vašim ste službenim posjetom učinili veliku čast Republici Hrvatskoj i njezinim građanima te uputili snažnu poruku ohrabrenja u ovom značajnom i ne manje osjetljivom razdoblju koje Republici Hrvatskoj predstoji na putu prema punopravnom članstvu u Europskoj uniji.

Republika Hrvatska je ove godine, stjecanjem statusa kandidata, učinila velik korak pokazavši visok stupanj zrelosti

i dosljednosti u ostvarivanju toga strateškog cilja od nacionalnoga interesa. Svjesni smo, dakako, da jedino vlastitim naporima i upornošću provedbi reformskih procesa možemo biti prepoznati kao zemlja sposobna da se ravnopravno nosimo sa zadaćama i izazovima koje sa sobom nosi pripadnost europskoj obitelji država i naroda.

Republika Hrvatska je ove godine stjecanjem statusa kandidata, učinila velik korak pokazavši visok stupanj zrelosti i dosljednosti u ostvarivanju toga strateškog cilja od nacionalnoga interesa.

Republika Hrvatska je odlučna u namjeri da ostvari zacrtani cilj ulaska u Europsku uniju, kako zbog vlastitih građana u prvom redu, tako i zbog ostalih država u ovom dijelu Europe. Stvara i jedinstveni prostor koji počiva na istim demokratskim vrijednostima, te jamči stabilnost u političkom, gospodarskom i socijalnom pogledu. Hrvatski sabor ima značajnu ulogu i mjesto i u prilagodbi hrvatskog zakonodavstva europskom Lavovski dio zakona donesenih u prilagodbi hrvatskog zakonodavstva europskim stečevinama, europskom zakonodavstvu, donesen je konsenzualno na temelju poli-

tičke prosudbe i volje svih parlamentarnih stranaka.

Gospode i gospodo zastupnici, uvaženi povjereniče, Hrvatska će i dalje dosljedno i energično nastaviti s ispunjavanjem svih političkih i drugih kriterija kako bismo bili spremni preuzeti obveze iz članstva u Europskoj uniji, do 2007.- godine” rekao je predsjednik Šeks, zamolivši uvaženog gosta da se obrati Hrvatskom saboru, što je on i učinio.

Važan trenutak za odnose Hrvatske i EU

”Gospodine predsjedniče, članovi Parlamenta, odnosno Sabora, dragi gosti, dozvolite da započnem time da izrazim radost što sam danas ovdje s vama u ovom važnom trenutku za odnose između Hrvatske i Europske unije. Prošle godine, kada sam posjetio Zagreb u studenome 2003, Komisija se nalazila usred pripreme tzv. avisa, odnosno mišljenja o hrvatskom zahtjevu za članstvom. Ja sam uvijek vjerovao da će Hrvatska moći poduzeti sve potrebne napore kako bi omogućila Komisiji da da pozitivno mišljenje.

Drago mi je što danas mogu reći da su moje nade zadovoljene, i to kroz djelovanje ove zemlje i kroz zrelost koju je pokazalo njeno stanovništvo.

Znam da nije bilo jednostavno ispuniti sve zahtjeve iz Bruxellesa, ponekad nije jednostavno okrenuti stranicu povi-

jesti kako bi se moglo pogledati u ljepšu budućnost. Ali Hrvatska to čini i ona jednako tako čini vrlo jasan izbor. Taj izbor je Europa.

Drago mi je što danas mogu reći da su moje nade zadovoljene, i to kroz djelovanje ove zemlje i kroz zrelost koju je pokazalo njeno stanovništvo.

Bilo je vrlo bitno da taj izbor bude prihvaćen prošle godine od strane čitavog Sabora, Vlade i opozicije. I velikog je značaja da taj izbor isto tako dijeli većina stanovništva u Hrvatskoj. Nadalje, treba ulagati napore kako bi javno mnijenje podržavalo taj proces integracije.

S tako jakim angažmanom koji je pokazan tijekom posljednjih nekoliko mjeseci i godina, zadovoljeni su Kopenhaški kriteriji koji su potrebni za otvaranje pregovora. Komisija je dala pozitivno mišljenje 20. travnja i u lipnju ove godine naše je Vijeće to prihvatilo i odlučilo započeti s pregovorima početkom 2005. godine.

Mogu reći da postoji jasan pristup što se tiče ovoga napretka Hrvatske i u regiji. S prihvaćanjem i s primjenom procesa stabilizacije i pridruživanja, mi uspješno ponavljamo taj pristup koji smo prihvatili već prema nekim drugim zemljama Srednje i Istočne Europe. Ja ne sumnjam da je ta jasna mogućnost članstva u Europskoj uniji, koja se pruža ovoj regiji, stvorila jedan velik impuls za reforme. Bez te ponude povijest ove regije bi bila potpuno drugačija.

Solunski sastanak na vrhu, u lipnju 2003, prepoznao je želje zemalja Zapadne Europe da se zemlje Zapadnog Balkana pridruže našoj Uniji. Uvedeni su neki novi instrumenti poput skrininga i europskog partnerstva za svaku zemlju, koji su vrlo jasno naznačili prioritete, kako za srednjoročna razdoblja, tako i za kratkoročna, pogotovo što se tiče npr. financijske pomoći. Ne smijemo pri tome zaboraviti da je Europska unija platila ukupno 5 milijardi dolara u razdoblju od 2000. do 2006. za Zapadni Balkan.

Isto tako smo otvorili naše tržište za robu iz tih zemalja bez, u nekim slučajevima, bilo kakvog recipročnog pristupa tržištima ili na jedan asimetričan način (slučaj u Hrvatskoj).

Stoga odluka Vijeća u lipnju ove godine daje pozitivan signal, ohrabrenje koje je Hrvatska dala i čitavoj regiji.

Ta politika stabilizacije i pridruživanja koju je EU stvorio za ovu regiju dokazala se nečim što funkcionira i svi se možemo složiti oko toga, došlo je do velikih pomaka u ovoj regiji, do veće stabilnosti, isto tako do funkcionirajuće demokracije. Iako je taj napredak ponekad spor i neravnomjeran, opet dolazi do primjera određenih reformi koje je EU promovirao. Tako uistinu na samom kraju puta možemo reći da su vrlo konkretni izgledi članstva Hrvatske u Europskoj uniji. Kris Peten i ja smo dijelili tu odgovornost da pripremimo avis ili mišljenje za hrvatski zahtjev za članstvom i sada nam je uistinu drago da možemo reći da imamo pozitivan rezultat. To je važno za Hrvatsku i mi smo uvjereni da je Hrvatska to i zaslužila.

Ako sada pogledamo gospodarske kriterije, zaključili bismo da Hrvatska već ima funkcionirajuće tržišno gospodarstvo. Što se tiče svih zahtjeva koji su dio europskog zakonodavstva, smatramo da Hrvatska može zadovoljiti gotovo sve zahtjeve za članstvo unutar jednoga razumnog razdoblja, osim možda nekih iznimki u području okoliša. Tu će Hrvatskoj biti potrebno više vremena s obzirom na složenost sektora i visokih troškova koji su potrebni kako bi se europska pravna stečevina mogla uistinu u potpunosti primijeniti.

Što se tiče političkih kriterija tu postoje neke zabrinutosti koje se tiču, npr. stanja u hrvatskom pravosuđu. Nije dovoljno dobro organizirano, potrebna je još daljnja obuka i time se trebamo pozabaviti što je prije moguće.

Zaključiti proces povratka izbjeglica

Hrvatska isto tako mora zaključiti proces povratka izbjeglica koji će omogućiti srpskim izbjeglicama da se vrate

kućama. Uska suradnja s Komisijom, UNHCR-om i OESS-om te s Vladama Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore, pomoći će Vladi da nađe načina za dovršavanje tog zadatka tako da, velik broj godina nakon završetka rata, nademo krajnje rješenje tog problema. Predugo je to bilo na našem zajedničkom dnevnom redu.

Dakle, jedna odgovarajuća kampanja za podizanje javne svijesti, za izbjeglice koje se žele vratiti trebala bi ih informirati o njihovim pravnim mogućnostima: što će im Vlada omogućiti što se tiče povrata imovine, ponovne izgradnje, izgubljenih stanarskih prava. To su sve pitanja koja su od velikog značenja. Manjine moraju osjetiti tu promjenu klime. Hrvatska, koja je dobila status zemlje kandidata, sada bi trebala pokazati da je to kontinuirano poštovanje nacionalnih manjina nešto što se garantira, kako na centralnoj, tako i na lokalnoj razini. Uistinu ohrabruje da je Hrvatska prihvatila obveze što se tiče međunarodnih sporazuma. Isto tako bitno je da se to u potpunosti primjenjuje. Dakle, taj napredak u normalizaciji međuetničkih odnosa i dugoročna stabilnost Republike Hrvatske i čitave balkanske regije ovise o tome.

Regionalna suradnja je isto tako od vrlo velikog značenja, pogotovo kad govorimo o bilateralnim odnosima sa susjedima. To je bitno za Hrvatsku i to isto omogućuje jedan jednostavniji dijalog u atmosferi koja pomaže u rješavanju bilo kojih problema koji postoje.

U vrijeme priprema mišljenja ili avisa najteža tema je bilo pitanje suradnje s Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju. Europska unija je tu u potpunosti uzela u obzir slučaj osmorice novih optuženika, tu moramo priznati da je to obavljeno profesionalno i brzo. Svi su se predali Haagu i to otprilike u tjedan dana nakon što su podignute optužnice. Ali tu ostaje slučaj bivšeg generala koji je još uvijek u bijegu i ovdje je glavna tužiteljica rekla u travnju da Hrvatska mora učiniti sve kako bi ga locirala i uhitila. Njen je zaključak da je Hrvatska u potpunosti surađivala s Tribunalom. Naši zahtjevi su bili da bi

trebala postojati puna suradnja i da se možemo pouzdati u Haaški sud ili Tribunal što se tiče naše procjene. Budući da su ti zahtjevi zadovoljeni, otvoren je put pozitivnom avisu ili mišljenju.

Sada je važno da Hrvatska zadrži tu razinu suradnje kako bi sud i nadalje bio zadovoljan. Jednom kada se ispuni taj kriterij, bilo kakav korak unatrag imao bi vrlo ozbiljne posljedice za taj proces.

U ponedjeljak sam vrlo pažljivo slušao Carlu del Ponte i njenu izjavu koju je dala našem vijeću, gdje je pozvala Hrvatsku da poboljša svoju suradnju sa sudom i ja sam siguran da će zemlja, ova zemlja, pozitivno odgovoriti na tu poruku. Dobro izvješće Suda u studenome pred Vijećem sigurnosti i Europske unije zasigurno će otvoriti vrata za počinjanje pregovora sljedeće godine. To je ono što mi svi želimo vidjeti.

Napredak ovisan o političkim reformama i regionalnoj suradnji

Kada govorimo o izvješću Komisije i statusu, s obzirom na 6. listopada, jasno je rečeno da će napredak u pregovorima biti u potpunosti ovisan o održivosti političkih reformi i ispunjenju uvjeta s obzirom na obveze Hrvatske vezane uz regionalnu suradnju s drugim zemljama bivše Jugoslavije i druge međunarodne obveze kao što je, npr., suradnja s Međunarodnim kaznenim sudom.

Još puno toga treba učiniti. U ovom procesu pristupanja Hrvatska bi se trebala koncentrirati na te akcije i ne smije i ne može gubiti vrijeme. Pristupanje Europskoj uniji trebao bi biti zajednički cilj, ne samo za vodstvo zemlje, već za čitav Hrvatski sabor i stanovništvo. I pregovori o pristupanju Europskoj uniji će biti teški, dodatno u Parlamentu će se trebati informirati čitav niz sudionika na vrijeme i konzultirati o trajanju pregovora. Morate osigurati da taj dijalog bude transparentan i da bude što bliži ljudima.

Hrvatska će isto tako morati osigurati određeni imunitet protiv jednog od najvećih neprijatelja čovječnosti, to je pre-

tjerani nacionalizam koji samo dovodi do isključenja, ekskluzije, ksenofobije, velike zadubljenosti samih u sebe, te arogantne iluzije o superiornosti.

Hrvatska će se sada pridružiti Europi koja živi u tom svojem jedinstvu, ali opet o svojem intelektu i kulturološkoj raznolikosti. To je jedna posebna karakteristika Europske unije koja nas sve obogaćuje i koja omogućuje mir i stabilnost.

Predpristupna strategija

Od kada je Vijeće odobrilo naš avis i preporuku, Komisija je donijela, prošli tjedan 6. listopada, predpristupnu strategiju za Hrvatsku i naš prijedlog za okvir za pregovore koji se temelji na onome što smo naučili iz prethodnih pregovora o proširenju.

Nakon formalnog otvaranja pregovora od međuvladine konferencije 2005. godine, morat ćemo započeti proces preispitivanja hrvatskog zakonodavstva, kako bismo utvrdili stupanj njegove usklađenosti s pravnom stečevinom EU-a. To će nam pomoći da se usredotočimo na glavna pitanja pregovora o pristupanju.

Dopustite mi da ukratko kažem koji je sadržaj ovog dokumenta. Dakle, radi se o predpristupnoj strategiji za Hrvatsku.

Odmah nakon formalnog otvaranja pregovora od strane međuvladine konferencije 2005. godine, morat ćemo započeti proces preispitivanja hrvatskog zakonodavstva, kako bismo utvrdili stupanj njegove usklađenosti s pravnom stečevinom EU-a. To će nam pomoći da se usredotočimo na glavna pitanja pregovora o pristupanju.

Ne mogu vam reći koliko dugo će pregovori trajati. Kao i u prethodnim slučajevima, to će ovisiti o napretku koji će zemlja ostvariti, ali mogu vam obećati

da s naše strane neće biti nikakvih taktika odugovlačenja.

Mogu vam jamčiti da će Europska unija nastaviti pomagati Hrvatskoj tijekom pregovora. Upravo smo Vijeću predložili da se Hrvatskoj otvore predpristupni instrumenti. To su instrumenti koje smo koristili za nove države članice, i za Rumunjsku, i Bugarsku, PHARE. Predložili smo da se odvoji 105 milijuna EUR-a 2005. godine i 140 milijuna EUR-a 2006. godine. To je bitno povećanje naše pomoći. Tu je instrument ISPA koji je predviđen za financiranje prioriteta u zaštiti okoliša i predmete koji su identificirani u europskom partnerstvu.

SAPARD se bavi problemima strukturalne prilagodbe u poljoprivrednom sektoru, u ruralnim područjima i provedbom *aquis communautaire* ili pravne stečevine zajednice, koja se tiče zajedničke poljoprivredne politike povezanog zakonodavstva.

Moram vas upozoriti, vas iz tog Odbora, da je to jedan jako složen i težak sustav, ali ako se tu uspijete snaći, onda će vam to jako pomoći. No, moram reći da se radi o teškom poslu.

Taj će instrument financirati prioritete u području poljoprivrede i ruralnog razvoja koji su identificirani u europskom partnerstvu.

PHARE će zamijeniti postojeći program Zajednice koji se sad zove CARDS i nastaviti će financirati druge prioritete identificirane u europskom partnerstvu povezane posebice s izgradnjom institucija, s pravosuđem, unutarnjim poslovima, gospodarskim i regionalnim razvojem.

Valja uzeti u obzir da će od 2007. godine za novu financijsku perspektivu svi ovi instrumenti biti objedinjeni pod jednim jedinstvenim instrumentom za predpristup koji će se zvati ISPA i onda će to biti puno lakše.

Ja sam osobno vidio kako, kad su se druge zemlje pripremale za članstvo u Europskoj uniji, prethodne zemlje kandidati su zapravo bile u stalnom procesu preobrazbe i tu su nastale stabilne demokracije. Razmirice između susjeda, granične rasprave i razmirice, problemi

s manjinama bili su riješeni. Dogodila se preobrazba u funkcionirajuće tržišne ekonomije, gospodarske reforme dovele su do konkurentnih struktura i s vremenom je došlo do preobrazbe obrazaca u trgovini. Na širem gospodarskom frontu te su zemlje dobile neograničen pristup najvećem zajedničkom tržištu na svijetu, nešto što je Hrvatska donekle već i postigla.

Prema mom iskustvu s pregovorima o proširenju, mogu reći da nisu politički i gospodarski kriteriji predstavljali najveći problem u procesu proširenja, nego je najveći problem bio razvoj administrativnog kapaciteta kako bi se ispunile nove obveze. Kad se novi član pridruži Europskoj uniji, on mora dati jamstvo da može uistinu provoditi i izvršavati cijeli skup, kompletno zakonodavstvo u zajednici i to u cijelosti. I to je prioritet za koji vam snažno preporučam da se njima bavite.

Dakle, ponavljam, bitno je da Hrvatska pokaže stalan napredak glede političkih i gospodarskih nedostataka podcrtanih u avisu i Partnerstvu. Hrvatska će biti sljedeća zemlja s kojom će Europska unija početi pregovore o pristupu i, usput budi rečeno, Hrvatska je posljednja zemlja koju mogu posjetiti u svojstvu povjerenika nadležnog za proširenje. To pokazuje da se proces europske integracije nastavlja. Značenje pregovora o pristupu s Hrvatskom ide puno dalje od same Hrvatske. To je zapravo signal na paneuropskoj razini.

Dame i gospodo, teško je reći je li Hrvatska zemlja koja je došla zadnja, koja je došla kasno ili je zemlja koja je došla kao prethodnica. Prvi glavni krug proširenja nakon revolucionarnih promjena u Europi, nakon 1979, sad je gotovo dovršen. Deset zemalja, iz Srednje i Istočne Europe pristupilo je 1. svibnja 2004. Rumunjska i Bugarska će ih slijediti 2007. Nažalost, Hrvatska je propustila taj prvi krug.

Po mom mišljenju, bilo je važno pobrinuti se da ovaj veliki napor koji je tražio toliko puno od naroda u Europi, i još uvijek traži, ne dovede do zamora proširenjem. Postojao je velik rizik da će javnost u državama članicama sada

reći: to je za sada dosta, dovoljno je to. Ajmo malo pričekati. Ali mi to nismo mogli prihvatiti jer naš veliki projekt objedinjenja nije još dovršen. I kao što sam uvijek govorio, ne može biti završen bez Hrvatske. Europska unija treba Hrvatsku jednako kao što i Hrvatska treba Europsku uniju.

Nakon raspada onog kruga zemalja kojima je dominirao Sovjetski Savez, nakon raspada Jugoslavije, Europa se suočila sa zadatkom da pronade novu stabilnu političku strukturu za područje od Baltika do Jadranskog mora, od Atlantskog oceana do Crnog mora. Morali smo stabilizirati mlade demokracije koje su nastajale, i politički i ekonomski. Odabrali smo najteži, ali put koji je najviše obećavao, a to znači uključiti sve te zemlje i narode u već visoko razvijen sustav europske integracije. To je značilo, ne samo članice bivšeg Varšavskog pakta, nego i države bivše Jugoslavije i Albanije.

Bitno je da Hrvatska pokaže stalan napredak glede političkih i gospodarskih nedostataka podcrtanih avisom u Partnerstvu.

Evo, i kao rezultat toga Slovenija, susjeda Hrvatske, bila je jedna od zemalja u prvom valu. U slučaju drugih zemalja, Pakt o stabilnosti 1999. otvorio je na vidljiv način vrata za članstvo i drugima. Nažalost, ne možemo reći da je sada cijela regija već stabilna, suprotno tome, još uvijek smo suočeni sa situacijom krize, punom rizika i opasnosti. Hrvatska se sada uspjela istrgnuti kroz energičan proces reformi. Ispunila je preduvjete za početak pregovora o pristupu. Postojao je velik kombinirani napor u kojem je mnogo pridonio narod Hrvatske. To treba biti ohrabrenje drugim zemljama u regiji.

Pregovori s Hrvatskom

Europska unija misli ozbiljno. Mi ne dajemo prazna obećanja i ovi napori će

biti nagrađeni. Ako možemo dezintegraciju Jugoslavije pretvoriti u europsku integraciju, tada ćemo ostvariti svoj cilj. Europa će nakon toga biti jedinstvenija nego ikada, bit će sigurna, bit će jača i svi će narodi imati bolje izgleda za budućnost.

Stoga bih htio sada uputiti apel, sada, ovdje, vladama i narodima Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore, Makedonije i Albanije, da na pravilan način pročitaju znakove iz Hrvatske i da izvuku pouku iz tih znakova. Mi vjerujemo da i u ovoj regiji treba nastupiti demokracija, vladavina prava, poštivanja ljudskih prava i zaštita manjina, da to treba u cijelosti ostvariti. Vjerujemo da gospodarska reforma može pokazati put kojim se izlazi iz bijede za puno ljudi. Iznad svega, vjerujemo da narodi u ovoj regiji trebaju moći živjeti zajedno kao dobrosusjedske zajednice, bez mržnje i otvoreni za pomirenje.

Pregovori s Hrvatskom trebaju biti ohrabrenje drugim zemljama u regiji. Europska unija misli ozbiljno. Mi ne dajemo prazna obećanja i ovi napori će biti nagrađeni.

Europska integracija najsretniji je događaj u europskoj povijesti. Pomogla nam je prevladati tzv. naslijeđena neprijateljstva" i sukobe koji su trajali stoljećima. Njemačka i Francuska su sjajan primjer. Pomirenje je moguće, mir je moguć, ali ideja političke integracije u Europi sama za sebe nije dovoljna. Ona traži snažnu političku volju, snažno opredjeljenje da se ne dopusti da ponovno dođe do rata i nasilja između naroda u Europi. Kandidirajući se za članstvo Hrvatska je isto tako preuzela tu političku misiju na sebe. Može voditi na tom putu i pokazati svojim susjedima koji je put u bolju budućnost. Može zračiti nadom i povjerenjem u sebe. Vaša zemlja može i mora biti čimbenik stabilnosti i proizvođač stabilnosti u ovom dijelu Europe.

Kao zastupnike u Saboru, u Parlamentu Hrvatske, potičem vas nikada nemojte zaboraviti da Europa od Vas jako puno očekuje. Želimo Vam pomoći da u budućnosti Europe zauzmete ono mjesto na koje imate pravo kao nacija u središtu Europe. Ali očekujemo da vi nešto učinite zauzvrat. Hrvatska ima novi zadatak. Biti primjer, uspostaviti dobrosusjedske odnose u Europskom duhu i po vašem hrvatskom modelu.

Na kraju svog mandata kao povjerenik zadužen za proširenje, dozvolite mi da završim tako da poželim Hrvatskoj sve najbolje u budućnosti. Svi se slažu

da je budućnost ove zemlje u Europi. Nadam se da će Hrvatska moći nastaviti svoj ogroman napredak u gospodarskim i političkim reformama. To je u interesu Europske unije, da se to dogodi na gladak način i brzo. U interesu je to, također, svih hrvatskih građana.

Nadam se da ću se moći vratiti u vašu prekrasnu zemlju tijekom moga slijedećeg mandata kao potpredsjednika Komisije i povjerenika nadležnog za industriju, za poduzetništvo, kako bih zapravo zabilježio vaš napredak i trajno opredjeljenje za dijeljenje europskih vrijednosti.”

Predsjednik Šeks zahvalio je gostu: ”Zahvaljujem visokom povjereniku Europske komisije, a osobito mu želim izraziti zahvalnost da je pod njegovim osobnim vodstvom Europska komisija donijela predpristupnu strategiju za Hrvatsku i da je u tom donošenju predpristupne strategije gospodin Verheugen dao značajan doprinos, prepoznavši i vjerujući da i drugi prepoznaju napore koje je Hrvatska učinila da bi stekla i status kandidata i da bi ubrzala svoj put prema Europskoj uniji. Hvala Vam.”

PRIJEDLOZI ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZAKUPU POSLOVNOG PROSTORA

Lakše do poslovnog prostora

Namjera je predlagatelja da se konkretnim mjerama potakne razvoj obrtništva i malog gospodarstva u svakoj lokalnoj sredini

Na ovoj sjednici pred zastupnicima su se našla dva istoimena zakonska prijedloga koja bi trebala pridonijeti stvaranju boljih uvjeta poslovanja u obrtništvu i malom poduzetništvu. Prvi je podnio zastupnik DC-a, Frano Piplović, raniji predlagatelj bio je bivši zastupnik Mato Brletić, a drugi Klub zastupnika HNS/PGS-a). Riječ je, konkretno, o izmjenama i dopunama postojećeg Zakona o zakupu poslovnog prostora, čija je svrha omogućiti obrtnicima i malim poduzetnicima da lakše dođu do poslovnog prostora.

Nakon poduže polemичne rasprave, većina zastupnika poduprla je prijedlog DC-a, koji omogućuje lokalnim jedinicama da dosadašnjim zakupnicima obnove zakup poslovnog prostora i bez javnog natječaja, pod uvjetom da uredno podmiruju svoje obveze. Kori-

snicima poslovnih prostora u vlasništvu države nudi se i mogućnost njihova otkupa uz posebne pogodnosti, prema uvjetima i postupku koje bi propisala Vlada svojom uredbom.

Protivnici tog prijedloga smatraju da se njime zadire u autonomiju jedinica lokalne samouprave, jer im se ograničavaju upravljačka prava u odnosu na njihovo vlasništvo. Mišljenja su, naime, da bi uvjete prodaje i novog najma trebalo regulirati zakonom, a ne uredbom Vlade, jer bi to bilo protuustavno.

Dio zastupnika podupro je, stoga, zakonski prijedlog Kluba zastupnika HNS/PGS-a, koji također predviđa da sadašnji zakupnici imaju pravo prvenstva na sklapanje ugovora o zakupu, ali u postupku javnog natječaja, i ako prihvate uvjete iz najpovoljnije ponude. Međutim, taj zakon nije dobio zeleno

svjetlo, saborske većine jer je ocijenjeno da na takav način mali obrtnici, primjerice oni koji se bave starim zanatima, ne bi imali nikakve šanse doći do poslovnih prostora na atraktivnijim lokacijama. Zastupnici su se kod glasovanja priklonili mišljenju Vlade, koja tvrdi da je predloženo rješenje već sadržano u prijelaznim i završnim odredbama postojećeg Zakona te da je zadužila resorna ministarstva da predlože cjelovite izmjene tog propisa.

O PRIJEDLOZIMA

Prijedlog DC-a

Zakonom o zakupu poslovnog prostora propisano je da se poslovni prostor u vlasništvu Republike Hrvatske, općina, gra-

dova, županija i Grada Zagreba, te pravnih osoba u njihovu vlasništvu ili pretežitom vlasništvu daju u zakup putem javnog natječaja. Da bi se zaštitilo zakupnike kojima je istekao ugovor o zakupu radi obavljanja djelatnosti predlaže se dopuna postojećeg Zakona na način da im se, bez javnog natječaja, omogući obnova ugovora o zakupu poslovnog prostora u vlasništvu lokalnih jedinica. Predviđa se i mogućnost prodaje poslovnih prostora u vlasništvu države, postojećim zakupcima, pod uvjetima i prema postupku koje bi propisala Vlada svojom uredbom. Prema predloženom, to bi se odnosilo samo na mikro ili male subjekte malog gospodarstva, odnosno na fizičke i pravne osobe koje zapošljavaju do 10 odnosno do 50 zaposlenih, ako uredno podmiruju zakupninu i redovno ispunjavaju ostale uvjete utvrđene ugovorom. Na taj bi se način, tvrdi predlagatelj, bez zadiranja u pravo vlasništva jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave, smanjili troškovi za provedbu postupka natječaja i zaštitio njihov interes kroz zakupodavni odnos s poznatim zakupnikom, koji uredno ispunjava ugovorne obveze.

Postojećim zakupnicima omogućiti obnovu zakupa poslovnih prostora u vlasništvu lokalnih jedinica bez natječaja, kao i otkup prostora u vlasništvu države.

Kako stoji u obrazloženju, zakonski prijedlog je restriktivan u odnosu na zakupoprince, jer se polazi prvenstveno od interesa Republike Hrvatske da se potakne razvoj malog gospodarstva, koje je izuzetno važan dio gospodarskog sustava Republike Hrvatske. Naime, subjekti malog gospodarstva čine glavninu gospodarskih subjekata u Hrvatskoj i u njima je zaposleno više od polovice ukupnog broja zaposlenih.

Nesumnjivo je da provođenje ustavnih načela o pravednosti i jednakosti svih te poduzetničke ravnopravnosti,

zahtijeva da se na odgovarajući način privatizira poslovni prostor u vlasništvu Republike Hrvatske, te omogući ponovni zakup prostora u vlasništvu općina, gradova, županija i Grada Zagreba bez javnog natječaja, stoji u obrazloženju ovog zakonskog prijedloga.

U protivnom bi nekoliko tisuća obrtnika u Republici Hrvatskoj moralo zatvoriti svoje obrte, od čega samo u Gradu Zagrebu više od 1500. Naime, sasvim je izvjesno da se obrtnici i drugi mali poduzetnici čiji su ugovori o zakupu istekli (riječ je o ugovorima sklopljenim nakon 1998., u pravilu na vrijeme od 5 godina) ne mogu ravnopravno natjecati s velikim, posebice trgovačkim kućama na natječaju za zakup poslovnih prostora.

Spomenimo i to da bi, prema prijedlogu DC-a, država i lokalne jedinice mogle dati u zakup svoj poslovni prostor neposrednom pogodbom pravnim i fizičkim osobama koje obavljaju javnu djelatnost, pod uvjetom da je ne obavljaju radi stjecanja dobiti, te političkim strankama i udrugama građana.

Prijedlog HNS-a i PGS-a

Klub zastupnika HNS/PGS-a predložio je izmjene u članku 6. stavci 5. i 6. Zakona o zakupu poslovnog prostora. Prema njihovu prijedlogu zakupodavac bi u postupcima natječaja za davanje u zakup poslovnih prostora za koje su istekli ugovori mogao dati pravo prvenstva dosadašnjim zakupnicima koji

Dosadašnjim zakupnicima koji uredno plaćaju zakupninu osigurati pravo prvenstva na natječaju za davanje u zakup poslovnog prostora, prihvate li uvjete iz najpovoljnije ponude.

uredno podmiruju zakupninu i ostale obveze, prihvate li uvjete iz najpovoljnije ponude. Zahvaljujući tome, obrtnici i mali poduzetnici imali bi određenu pravnu sigurnost u planiranju poslova-

nja. Odmah nakon njih imali bi prioritet hrvatski invalidi Domovinskog rata, razvojačeni hrvatski branitelji, članovi obitelji poginulih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja i civila, te udruge invalida Domovinskog rata i druge, za koje to odredi nadležno ministarstvo.

Prema predloženom, prije sklapanja ugovora o zakupu, vlasnici poslovnog prostora (Republika Hrvatska, lokalne jedinice te pravne osobe u njihovu vlasništvu ili pretežitom vlasništvu) morale bi pribaviti mišljenje o njegovoj pravnoj valjanosti od nadležnog državnog odvjetništva.

RADNA TIJELA

Zakonski prijedlog što ga je u ime DC-a podnio zastupnik Piplović dobio je podršku nadležnih radnih tijela i Vlade RH. **Odbor za zakonodavstvo** podupro ga je bez primjedbi, dok se na sjednici **Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu** o tome povela kraća rasprava (provedena je objedinjena rasprava o oba zakonska prijedloga).

Sudionici u raspravi primijetili su da se predloženim propisima predviđa davanje u zakup poslovnog prostora ranijim zakupnicima, bez obzira na to kako njihova djelatnost kotira na tržištu. Izraženo je mišljenje da bi najprije trebalo definirati u kojim područjima grada će se obavljati određene djelatnosti, po uzoru na veće europske gradove, a tek potom urediti materiju koju reguliraju ovi zakonski prijedlozi. Izraženo je i stajalište da nametanje predloženih rješenja lokalnoj samoupravi nije dobro ni s gospodarskog, niti s aspekta njihove pravne valjanosti.

Spomenimo i konkretnu primjedbu na članak 3. zakonskog prijedloga DC-a, kojim je propisano da se iznimno od članka 6. stavka 1. ovog Zakona, u interesu Republike Hrvatske, poslovni prostor može dati u zakup i bez javnog natječaja, pod određenim uvjetima. Predloženo je, naime, da se precizira na što se odnosi riječ "iznimno", odnosno tko donosi odluku u navedenom slučaju i pod kojim uvjetima. Spomenimo i sugestiju da bi trebalo detaljnije urediti što se

smatra interesom Republike Hrvatske i tko određuje taj interes.

Spomenuta radna tijela nisu poduprla **zakonski prijedlog Kluba zastupnika HNS/PGS-a** iz razloga navedenih u mišljenju Vlade RH, koja mu je također uskratila podršku. Naime, u svom Mišljenju navodi da su predložena rješenja već sadržana u prijelaznim i završnim odredbama postojećeg Zakona, te da ponudeni zakonski tekst valja nomotehnički dotjerati, jer iz pojedinih odredbi nije razvidno tko i u kojem slučaju ima pravo prvenstva na sklapanje ugovora o zakupu poslovnog prostora.

Napominje, nadalje, da je zadužila resorna ministarstva za izradu Prijedloga zakona kojim će se predložiti cjelovite izmjene Zakona o zakupu poslovnog prostora, vodeći računa i o pojedinim inicijativama saborskih zastupnika i parlamentarnih klubova.

UVODNA IZLAGANJA

Prijedlog DC-a

Obrazlažući zakonski prijedlog DC-a, **Franjo Piplović** je izjavio da u predloženim novelama njegovi stranački kolege vide mogućnost provođenja praktičnih mjera makroekonomske politike, makar i na mirko razini, koje mogu pomoći malim poduzetnicima i obrtnicima u stvaranju odgovarajućeg poduzetničkog okruženja. Razvoj malog gospodarstva zapisan je kao prioritetni zadatak gospodarske politike u programima gotovo svih političkih stranaka, naglašava zastupnik.

Spomenuo je, među ostalim, da se njihov zakonski prijedlog razlikuje od prijedloga Kluba zastupnika HNS-PTS-a utoliko što ne obvezuje ni državu niti lokalnu samoupravu na postupanje sa svojim vlasništvom. Bude li prihvaćen, lokalne jedinice i država više neće biti ograničeni u gospodarenju poslovnim prostorom postojećem zakonskom regulativom, već će ga moći dati u ponovni zakup, odnosno prodati postojećem zakupniku bez natječaja. To je važno zato jer upravo natječaj diskvalificira

male gospodarstvenike u konkurenciji s velikim tvrtkama koje mogu ponuditi najvišu zakupninu, napominje zastupnik. Zbog toga, primjerice, u mnogim hrvatskim gradovima prijete tzv. tajkunizacija poslovnih prostora koja bi mogla dovesti do toga da se postupno počne gubiti njihov identitet i prepoznatljivost.

Predloženim izmjenama postojećim zakupcima koji su u poslovnom prostoru u vlasništvu jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave omogućio bi se ponovni zakup, a ako su u poslovnom prostoru Republike Hrvatske i otkup uz posebne pogodnosti, priznala bi im se dosadašnja ulaganja u taj prostor, te izjednačila njihova prava s pravima ostalih gospodarskih subjekata stečenim u postupcima pretvorbe i privatizacije.

Predviđa se, među ostalim, da Vlada svojom uredbom uredi uvjete i postupak prodaje poslovnog prostora u vlasništvu Republike Hrvatske, ali i način određivanja njegove cijene, popuste koji bi se priznali kupcu, način plaćanja, te sadržaj ugovora o prodaji i namjenu sredstava prikupljenih po toj osnovi.

Navedenim mjerama želi se, među ostalim, omogućiti lokalnoj samoupravi da lakše realizira svoje planove razvoja male privrede i obrtništva, kaže Piplović. Očekuje se, također, da će nakon početka primjene ovog zakona zakupoprincipi poslovnog prostora biti motivirani da urednije podmiruju svoje obveze. Jednom riječju, na predloženi način čuvamo hrvatsku i obrtničku baštinu, identitet naših gradova, tradiciju i kulturu, pred najezdom onih koji imaju puno novaca, naglašava Piplović. Kako reče, ovaj Zakon je dobar alat u rukama sposobnih i vizijom razvoja obdarenih načelnika i gradonačelnika, bez obzira na stranačku pripadnost, kojima je na umu dobro njihovih građana. Njime se ujedno ispravljaju nepravde učinjene obrtnicima i malim privrednicima, koji su u komunizmu bili sumnjivi jer su smatrani ostacima kapitalizma, a koji su godinama uljepšavali, održavali i čuvali poslovne prostore u državnom ili vlasništvu lokalne samouprave.

Prijedlog HNS-a i PGS-a

Obrazlažući ovaj zakonski prijedlog, predstavnik Kluba zastupnika HNS/PGS-a Srećko Ferenčak je rekao da su ga predložili ponukani problemima koji se javljaju u funkcioniranju i radu jedinica lokalne samouprave. Naime, prema sadašnjem Zakonu svi zakupci kojima istječe ugovor o zakupu moraju do kraja ove godine prestati s radom i svoje poslovne prostore vratiti zakupodavcu, te na novom natječaju pokušati ponovno izboriti pravo zakupa. Ta činjenica stavlja ih u neizvjestan položaj glede bilo kakve poslovne aktivnosti na dulji period, konstatira zastupnik. Već sada je izvjesno, kaže, da bi provođenje ovakve zakonske odredbe rezultiralo brojnim i dugotrajnim sudskim precesima jer oni zasigurno ne bi samovoljno napuštali poslovne prostore, već bi svoja prava štitili na sudu. (samo u Zagrebu ima 1500 takvih zakupaca) Stoga zastupnici HNS-a i PGS-a predlažu da se postojećim zakupnicima koji uredno izvršavaju svoje obveze osigura pravo prvenstva pri zakupu poslovnih prostora koje koriste, ako udovoljavaju uvjetima iz javnog natječaja, odnosno prihvaćaju uvjete iz najpovoljnije ponude. Primjenom tog rješenja poštovalo bi se načelo pravednosti i jednakosti svih te poduzetničke ravnopravnosti, a jedinicama lokalne samouprave jamčila korektna najamnina, tvri zastupnik. Dakako, stare obrte i zanate treba zaštititi povlaštenim najminama i posebnim dozvolama za obavljanje takvih djelatnosti na određenim lokacijama, a sve ostale izložiti provjeri pravedne tržišne utakmice, kaže Ferenčak.

Na kraju se osvrnuo i na mišljenje Vlade o njihovu zakonskom prijedlogu koje, kako reče, smatra dvojako upitnim i veoma neprofesionalnim. Naime, nije točna njena tvrdnja da su predložene odredbe sadržane u postojećem Zakonu. Uostalom, pozitivnom ocjenom koju je dala potpuno istom zakonskom prijedlogu DC-a, Vlada samu sebe opovrgava. U prilog tome zastupnik je spomenuo i mišljenje Državnog odvjetništva u kojem stoji da

se postojeće zakonske odredbe odnose samo na usklađenje ugovora o zakupu do 5.11. 1998. i samo do tog roka je dato pravo prvenstva ranijem zakuniku. To znači da će trebati raspisati nove naječajje za poslovne prostore za koje su ugovori o zakupu istekli te da je ovaj naš zakonski prijedlog isprava i dobrodošai, konstatira Ferenčak. To više što su inicijativu za njegovo donošenje dali Obrtnička komora Hrvatske, Obrtnička komora Zagreba, Poglavarstvo Grada Zagreba i svi koji se bave obrtničkom djelatnošću.

RASPRAVA

Uvjete otkupa urediti zakonom

Mr.sc. **Mato Arlović** je najavio da će Klub zastupnika SDP-a poduprijeti zakonski prijedlog Kluba zastupnika HNS-PGS-a, jer smatra da je prijedlog DC-a nedorađen, a i ustavno-pravno upitan. Naime, predlagatelj se poziva na ustavnu odredbu (čl. 49. st. 2.) koja propisuje da država svim poduzetnicima osigurava jednaki pravni položaj, a istodobno predviđa posebne pogodnosti, doduše, u interesu Republike Hrvatske,

Prijedlog DC-a nedorađen i ustavno-pravno upitan jer zadire u autonomiju jedinica lokalne samouprave odnosno ograničava upravljačka prava lokalnih jedinica na njihovo vlasništvo.

dosadašnjim korisnicima poslovnog prostora. Osim toga, predlaže da uvjete pod kojima bi bilo moguće otkupiti takav poslovni prostor propiše Vlada RH svojom uredbom, iako u čl. 50. Ustava izričito stoji da se, u interesu Republike Hrvatske, vlasništvo može ograničiti ili oduzeti zakonom, uz naknadu tržišne vrijednosti. To znači da bi te uvjete trebalo regulirati zakonom i to tek nakon dodatne razrade uvjeta propisanih Ustavom.

Po mišljenju zastupnika SDP-a, taj prijedlog jednim dijelom zadire i u autonomiju jedinica lokalne samouprave, jer im ograničava upravljačka prava u odnosu na njihovo vlasništvo.

Za razliku od toga, zakonski prijedlog Kluba zastupnika HNS-PGS-a je potpuno utemeljen, tvrdi Arlović. Propisuje, naime, da sadašnji korisnic, pod jednakim uvjetima, imaju prednost kod zakupa poslovnog prostora. Tu mogućnost, doduše, otvara i prijedlog DC-a, s tom razlikom što ne predviđa javni natječaj. Nema razloga, tvrdi zastupnik, da sve to ne bude transparentno, jer se, među ostalim, radi i o poslovnom prostoru lokalnih jedinica, a pravo na lokalnu samoupravu pripada građanima, Može se propisati i da se prednost daje deficitarnim obrtima na pojedinom području, i u takvoj situaciji svakako treba stimulirati postojeće poduzetnike da obnove zakup poslovnog prostora.

Bez poslovnog prostora obrtnici ne mogu opstati

Kod HNS-ova zakona pozdravljamo prijedlog da se dosadašnjim zakupcima dade pravo prvenstva, a kod DC-ova to da oni mogu obnoviti zakup poslovnog prostora i bez javnog natječaja, kao i mogućnost prodaje prostora u vlasništvu države, izjavio je predstavnik Kluba zastupnika IDS-a **Damir Kajin**.

U nastavku je ponovio ono što je nedavno govorio i u raspravi o HSS-ovom zakonskom prijedlogu koji regulira istu problematiku.

Ono što je za seljaka zemlja, to je za obrtnika poslovni prostor, konstatirao je (bez toga je obrtništvo osuđeno na izumiranje). Po riječima zastupnika obrtnici su jedina kategorija hrvatskih građana koja od naše tranzicije nije dobila ništa. Naime, bili su ideološki neistomišljenici u komunističkom režimu, a i danas su postali građani drugog reda. Naime dok su radnici u ovoj zemlji dobivali stanove, oni ih nisu mogli steći jer, u pravilu, nisu bili u radnom odnosu. Socijalistički direktori i odabranici bivše vlasti dolazili su do tvornica, seljaci su dobili ili će dobiti zemlju, jedino obrtnici, njih

oko 400, ne mogu doći do poslovnog prostora bez kojega ne mogu opstati na tržištu. Oni čak ne traže da im se nešto poklanja, ili odobravaju nekakvi popusti, samo zahtijevaju da im se omogući da otkupe poslovni prostor koji koriste (grad ili država bi tim sredstvima mogli graditi druge sadržaje, pa i proširivati poslovne prostore). Međutim, to im se ne dopušta, jer gotovo da nema poslovnog prostora u nekim gradovima koji se ne dijele "ispod stola".

U ovom času u Hrvatskoj gotovo da nema ugroženije kategorije stanovnika, tvrdi zastupnik (nitko ne radi i ne žrtvuje se više od obrtnika). Uostalom, oni su jedini u poslovnom svijetu koji odgovaraju cijelom svojom imovinom. U 50 posto obrtničkih firmi u boljoj su poziciji zaposlenici, od samih obrtnika. Naime, prvi barem mogu računati na plaće, dok druge svakoga dana dočekuju nove obveze.

Bude li država prodavala poslovni prostor, takvu mogućnost valja predvidjeti i za lokalnu samoupravu.

Po riječima zastupnika nema grada u Hrvatskoj koji je ciljano gradio poslovne prostore. Poslovni prostori u njihovom vlasništvu uglavnom su posljedica nacionalizacije, ili konfiskacije, kao u Zagrebu, a u Istri prvenstveno posljedica opcije. Bude li država prodavala poslovni prostor, takvu mogućnost valja predvidjeti i za lokalnu samoupravu, napominje Kajin. U protivnom će naši obrtnici ponovno biti diskriminirani, ne samo u odnosu na druge građane, nego i međusobno (neki će moći kupiti poslovni prostor od države, dok drugi, koji su u prostorima gradova i općina, neće imati tu mogućnost). Interesantno je da u ovoj zemlji, u kojoj smo gotovo sve banke prodali strancima, rasprodali društvene stanove, kombinatne, čeličane, željezare, itd. jedini problem u ovom času postaju obrtnici, kojima neki jednostavno ne žele ustupiti poslovni

prostor i stvoriti uvjete za rad, negodovao je zastupnik.

Iako je zakonski prijedlog DC-a manjkav i treba ga korigirati amandmanima (npr. dio članka 6. stavak 3.), bolji je od prijedloga HNS-a koji predviđa pravo prvenstva starog zakupca, ali dodaje i pravo branitelja. Kako reče, ne bi htio da se stari zakupci nađu u lošijoj poziciji od branitelja, pa da ih oni tjeraju na ulicu i dalje trguju tim prostorima.

Loše prepisan zakon HSS-a

Željko Pecek je najavio da će Klub zastupnika HSS-a podržati oba zakonska prijedloga u prvom čitanju, u nadi da će predlagatelji za drugo čitanje pripremiti kvalitetnija rješenja za obrtnike, male i srednje poduzetnike koji koriste poslovni prostor u vlasništvu države, a htjeli bi ga otkupiti ili uzeti u dugoročni najam. Izrazio je uvjerenje da će pritom uvažiti rješenja sadržana u zakonskom prijedlogu HSS-a, koji je upućen u saborsku proceduru još proljetos, ali je dobio negativno mišljenje Vlade. Uostalom, prijedlog DC-a je, zapravo, loše prepisan zakon HSS-a, s tom razlikom što se njime daje u nadležnost Vladi da postupak prodaje poslovnog prostora u vlasništvu države, utvrđivanje cijene,

Interesantno je da je Vlada dala pozitivnu ocjenu zakonskom prijedlogu DC-a, iako se radi o loše prepisanom zakonu HSS-a koji je ranije odbila.

sadržaj ugovora i način plaćanja regulira svojom uredbom. Interesantno je, kaže, da je Vlada njihovu prijedlogu dala pozitivnu ocjenu, dok je prijedlog HSS-a, koji kvalitetnije regulira ovo područje, odbacila, kao i nadležni odbori. Indikativno je i to da u prvih šest mjeseci ove godine nije utrošena ni kuna iz Proračuna za programe koji bi trebali pomoći razvoju ovog izuzetno važnog sektora gospodarstva.

Po ocjeni haesesovaca HNS-ov je prijedlog puno kvalitetniji od DC-ovog. Smatraju, međutim, da prednost kod zakupa poslovnog prostora ne bi trebali automatski dobiti svi postojeći zakupnici (primjerice, firme koje su u stečaju i sl). Željeli bi, kaže, da jedinice lokalne samouprave definiraju svoj odnos upravo prema poslovnom prostoru i da utvrde koje djelatnosti bi se trebale obavljati u pojedinim područjima grada. Prednost kod prodaje bi svakako trebali imati obrtnici, te mali i srednji poduzetnici, i u tom slučaju će HSS podržati ovaj zakonski prijedlog i u drugom čitanju, zaključio je.

Za različite zanate različite zakupnine

Ova dva mala zakona od velike su važnosti za hrvatsko društvo, za urbani život u našim gradovima, za hrvatsku kulturu i našu poduzetničku budućnost, konstatirao je dr.sc. **Slaven Letica (neovisni)**, govoreći u ime Kluba zastupnika HSP-a. Najavio je da će njihov Klub uskoro uputiti u saborsku proceduru materijal za raspravu o tom složenom problemu, budući da se ne radi samo o obrtništvu i malom poduzetništvu, nego i o umjetničkim, tradicionalnim i intelektualnim zanatima.

Izjavio je da ni osobno, ni u ime Kluba, neće moći podržati Prijedlog haenesovaca, zbog toga što član te stranke, gospodin **Srećko Ferenčak**, gospodari poslovnim prostorima Grada Zagreba na prilično čudan način. Primjerice, elitni prostori u Ulici kneza Mislava dati su u zakup po minimalnoj cijeni, uglavnom političkim strankama. Tako je najljepši poslovni prostor u Gradu, prostorije "Hrvatskog radiše, dobila Hrvatska narodna stranka, što je na njegov upit potvrđeno i iz Ureda gradonačelnice, uz napomenu da se taj prostor nalazi u neatraktivnoj zoni. A riječ je o prostoru uz hotel Sheraton, čiji je vlasnik ranije bila Hrvatska seljačka stranka koja je, ne vodeći računa o vlastitim nekretninama, puno toga izgubila, negodovao je zastupnik. Ulične lokale ne bi trebalo dodjeljivati

političkim strankama ni drugim institucijama, nego ih koristiti za proizvodnju intelektualnih proizvoda, umjetnina, te očuvanje zagrebačkih tradicionalnih zanata koji propadaju, smatra Letica. Apelirao je na kolege i javnost da se hitno i neodgodivo obustavi dodjela tog prostora te da ga se vrati Akademiji za dizajn ili dodijeli zagrebačkim zanatlijama i umjetnicima.

Ovaj zakon je nepravedan i prema poduzetnicima i prema jedinicama lokalne samouprave jer sve trpa u isti koš. Osim toga, omogućavanjem zakupa poslovnog prostora bez provođenja javnog natječaja u suprotnosti je s osnovnom intencijom postojećeg Zakona.

Mi moramo imati potpuno različitu politiku iznajmljivanja poslovnih prostora, odnosno zakupnina, za različite tipove zanata, napominje zastupnik, a osnovni preduvjet za to je izrada neke vrste klasifikacije zanata (umjetnički, tradicionalni, te "inkubatori" budućih zanata).

Ljubica Lalić opovrgnula je njegovu tvrdnju da je HSS zbog nemarnosti izgubio svoje nekretnine. Napomenula je da je svakome tko poznaje povijest te stranke (ove godine obilježava stogodišnjicu postojanja) poznato da su njezine velike nekretnine - i Hrvatski radiša i Gospodarska sloga - nacionalizirani i oduzeti. Doduše, postupak povrata tih nekretnina je u tijeku, ali još se ne zna ishod.

Željko Pecek je pojasnio da su oni svojim zakonskim prijedlogom htjeli izbjeći upravo to da prednost kod dobivanja u zakup gradskih nekretnina, koje su u vlasništvu države, imaju političke stranke. Željeli su, kaže, da prednost imaju obrtnici, te mali i srednji poduzetnici,

Svima omogućiti ravnopravno sudjelovanje u tržišnoj utakmici

Govoreći u ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a, **Srećko Ferenčak** je primijetio da se zakonskim prijedlogom DC-a uređuje pitanje neposredne dodjele poslovnih prostora u vlasništvu jedinica lokalne samouprave, te predviđa mogućnost prodaje poslovnih prostora u vlasništvu Republike Hrvatske. To znači da se predloženim izmjenama određenim osobama omogućava zakup poslovnog prostora bez provođenja javnog natječaja, što je u suprotnosti s osnovnom intencijom Zakona. Osim toga, time se krše i ustavna načela o pravednosti i jednakosti svih te poduzetničkoj ravnopravnosti, jer se favorizira samo jednu usku grupaciju građana, dok se sve ostale subjekte stavlja u neravno pravan položaj, a omogućavaju se i zloporabe. Na taj se način zadire u pravo vlasnika - jedinica lokalne samouprave, da odlučuju o upravljanju i raspolaganju svojom imovinom, te posredno utječe i na njihovo odlučivanje o vlastitom gospodarskom razvitku, a omogućavaju se i zloporabe.

Zakonski prijedlog Kluba zastupnika HNS/PGS-a omogućuje starim zakupcima da ostanu u svojim lokalima, gradskom odlukom o povlaštenim najamnicima štite se stari zanati, a sve ostalo mora ići na tržište.

Doduše, predlagatelj u svom obrazloženju ističe da bi se na tja način lokalnim jedinicama smanjili troškovi za provođenje javnog natječaja, a pritom uopće ne spominje to da bi im se osjetno smanjila proračunska sredstva po osnovi iznajmljivanja poslovnih prostora. Ovaj Zakon je izuzetno nepravedan i prema poduzetnicima i prema jedinicama lokalne samouprave, jer sve trpa u isti koš. Naime, stari zanatlije ostaju na staroj poziciji, a svi ostali dobivaju mogućnost ostvarivanja ekstra profita na štetu lokalnih jedinica, negodovao je zastupnik. Za razliku od toga, kaže,

njihov zakonski prijedlog (upućen je u proceduru još prošle godine a tek sada je došao na red) omogućuje starim zakupcima da ostanu u svojim poslovnim prostorima, gradskom odlukom o povlaštenim najamnicima štite se stari zanati, a sve ostalo mora ići na tržište, gdje se transparentno određuju pravila. Na taj se način svim poduzetnicima omogućuje ravnopravno sudjelovanje u tržišnoj utakmici, a jedinicama lokalne samouprave maksimalizacija profita.

Predstavnik Kluba zastupnika HDZ-a, **Dražen Bošnjaković**, uvodno je podsjetio na činjenicu da su njegovi stranački kolege odbili prijedlog HSS-a, jer se njime obvezivalo državu i lokalne jedinice na prodaju poslovnih prostora po određenim uvjetima.

Što se, pak, tiče predloženih zakona, za njih je - kaže - prihvatljiviji prijedlog Kluba zastupnika DC-a. Smatraju, naime, da će to biti jako dobro rješenje, posebno za male općine koje imaju manji broj poslovnih prostora. Njihova je sugestija jedino da se u zakonu precizira na koji rok bi se mogao produžiti ugovor o zakupu s postojećim zakupoprincem.

Mišljenja su, također, da su predlagatelji i jednog i drugog zakonskog prijedloga trebali u obrazloženju navesti podatke o broju poslovnih prostora o kojima je riječ, te obrtnika koji ih koriste, kao i simulaciju što bi te izmjene konkretno donijele u praksi.

Konkretnim mjerama potaći razvoj obrtništva

Potaknut primjedbama zastupnika riječ je ponovo zatražio **Frano Piplović**. Naglasio je da Demokratski centar, predlažući ove zakonske novele, nije imao nikakvu "figu u džepu", niti je htio progurati nešto sumnjivo. Namjera im je, kaže, konkretnim mjerama potaći razvoj obrtništva i malog gospodarstva u svakoj lokalnoj sredini. Naime, obrtnici i mali gospodarstvenici su u konkurenciji s valikim firmama na tržištu u potpuno neravnom pravnopoložaju (one mogu ponuditi daleko višu cijenu za poslovni prostor i na takav način doći do zakupa).

Dakako, mogu se pojaviti i na natječaju za taj prostor, ako lokalne jedinice ocijene da na taj način mogu nešto zaraditi. Njihova je stvar, međutim, kako će postupati sa svojim vlasništvom, a ovim zakonskim izmjenama samo se otvara mogućnost da kao društvo pomognemo onima koji su izuzeti iz Zakona o poticanju ulaganja, ali i iz svih ostalih poticajnih mjera, naglašava Piplović.

Država je i po Ustavu dužna financijski pomagati lokalne jedinice koje ne ostvaruju dovoljno vlastitih prihoda, a ne da im još i oduzima njihovu skromnu imovinu i to po netransparentnim uvjetima.

Našim zakonskim prijedlogom jasno se izražava interes za razvitak hrvatskog gospodarstva kroz stabilnost i razvoj malog gospodarstva, napominje zastupnik i podsjeća da u obrtu i maloj privredi radi gotovo 50 posto zaposlenih u Republici Hrvatskoj. Nemamo namjeru tražiti da se zbog toga mijenja Ustav, jer svaka Vlada ima pravo vladati i upravljati resursima na svom prostoru. Isto tako, nemamo namjeru u Zakon ugraditi odredbu koja bi obvezivala lokalnu samoupravu da prodaje svoje poslovne prostore, kao što se to predlaže za one u vlasništvu države.

Negirao je optužbu zastupnika HSS-a, da su ovaj Zakon prepisali od njih, te opovrgnuo navode zastupnika Ferenčaka da se njime omogućavaju zloporabe. Nitko ovdje ne zadire u autonomno pravo lokalne samouprave da upravlja svojim vlasništvom, niti joj nalaže koliko će cijenu tražiti za svoj poslovni prostor. Predloženim jednostavno otvaramo mogućnost da se dosadašnjim zakupcima, koji daju identitet pojedinim gradovima ili gradskim četvrtima, obnovi zakup poslovnog prostora, ako redovito plaćaju zakupninu.

U zaključnom dijelu izlaganja Piplović je obećao da će predlagatelji uvažiti

sve konstruktivne primjedbe i prijedloge iz rasprave i ugraditi ih u konačni zakonski tekst.

Zastupnici DC-a se zalažu za to da i dalje ostane institut natječaja kod davanja u zakup poslovnih prostora, ali i da se otvori mogućnost njihove dodjele i bez natječaja, ako je to u interesu Republike Hrvatske.

Interesantno je, kaže **Ingrid Antičević-Marinović**, da je Vlada isti dan dala pozitivno mišljenje o zakonskom prijedlogu DC-a, svog koalicijskog partnera, i negativno se očitovala o prijedlogu Kluba zastupnika HNS-PGS-a. U svom mišljenju na ovaj posljednji tvrdi da ne može prihvatiti ponuđene izmjene jer je zadužila resorna ministarstva da pripreme cjelovitu izmjenu Zakona o zakupu poslovnog prostora. Čak, štoviše, izriče notornu neistinu, protivno mišljenju državnog odvjetništva, kad kaže da te izmjene nisu ni potrebne, jer postojeći Zakon u prijelaznim i završnim odredbama sadrži upravo takve odredbe.

Po mišljenju zastupnice prijedlog DC-a je apsolutno neprihvatljiv, prije svega zato što je protuustavan, jer vrši grubu atak na jedinice lokalne samouprave. Već smo imali prilike vidjeti kako se Vlada obrušila na samostalnost lokalnih jedinica u kojima su na vlasti njoj "nepoćudni, a sada vidimo što radi u pogledu njihove imovine, kaže zastupnik. Interes Republike Hrvatske da gospodari poslovnim prostorima u vlasništvu općina, gradova, županija i grada Zagreba protivni je Ustavu, vrdi dalje. Očito je, dakle, da se već po starom dobrom običaju iza općih i državnih interesa skrivaju uski privatni interesi. S tim u svezi spomenula je i to da je za vrijeme koalicijske vlasti država svoje neiskorištene poslovne prostore davala jedinicama lokalne samouprave, ne gledajući tko je tamo na vlasti. Ona je i po Ustavu dužna financijski poma-

gati jedinice koje ne ostvaruju dovoljno vlastitih prihoda, a ne da im još i oduzima njihovu skromnu imovinu i to po netransparentnim uvjetima, negodovala je. Aludirala je pritom na prijedlog zastupnika DC-a da Vlada svojim uredbama naknadno uredi uvjete i postupak prodaje poslovnih prostora u vlasništvu države, cijenu i popuste koji će se priznati kupcu, način plaćanja te sadržaj ugovora o prodaji i namjeni sredstava. Prema predloženom, ona može dodijeliti poslovni prostor određenim političkim strankama i besplatno, ako je to državni interes.

Nema sumnje - kaže - da Zakon o zakupu poslovnog prostora zahtijeva promjenu kako bi se zaštitilo zakupoprimce koji obavljaju stare zanate (u Njemačkoj takvim obrtnicima daju poslovne prostore besplatno). Međutim, to mora biti prije svega interes lokalne jedinice, a država treba poticati takvu orijentaciju. Stoga podupire prijedlog Kluba zastupnika HNS-PGS-a koji predviđa da postojeći zakupnik ima pravo prvenstva na natječaju za dodjelu poslovnog prostora, ako uredno izvršava svoje obveze,

Ispravljajući njene netočne navode **Franjo Piplović** je napomenuo da kolegica nije navela nikakav dokaz o navodnoj protuustavnosti njihova prijedloga. Naime, spočitava im da zadiru u vlasništvo lokalnih jedinica, što uopće nije točno. U prilog tome spomenuo je da prema njihovu prijedlogu i dalje ostaje institut natječaja kod davanja u zakup poslovnih prostora, ali da se otvara mogućnost da se oni mogu dodijeliti i bez natječaja, ako je to u interesu države. Republici Hrvatskoj je, bez sumnje, u interesu da se sačuva njen identitet, pomogne razvoju obrtništva, te da se planira prostor i otvore mogućnosti da i lokalne jedinice sačuvaju svoj identitet, zaključio je zastupnik.

Nije istina da se zakonskim prijedlogom DC-a zadire u prava općina i gradova, negodovao je i **Franjo Matušić (HDZ)**. Netočno je i to da se Vlada drugačije ponaša prema pojedinim općinama i gradovima u kojima nije na vlasti

HDZ i koalicijski partneri (to je bila praksa bivše vlasti).

Zastupnica ga je optužila za povredu Poslovnika jer, kako reče, nije ispravio njen netočan, već točan navod. U prilog tome citirala je odredbu članka 6. stavak 3. Prijedloga zakona koji su predložili zastupnici DC-a.

Gradovi i općine trebaju utvrditi strategiju raspolaganja svojom imovinom, tako da mogu odrediti namjenu poslovnih prostora po pojedinim zonama.

Jure Bitunjac opovrgnuo je njenu tvrdnju da je država za vrijeme bivše koalicijske vlasti davala poslovne prostore u svom vlasništvu lokalnim jedinicama, bez obzira na političku opciju u tim sredinama. Ilustracije radi spomenuo je primjer grada Sinja čiji je zahtjev za dodjelu poslovnog prostora (riječ je o Alkarskim dvorima) stajao pred bivšom Vladom pune tri godine. Taj je problem riješen tek prije 2, 3 mjeseca.

Nije točna tvrdnja gospođe Antičević-Marinović, da aktualna vlada ima selektivan pristup kad je riječ o (ne)mogućnosti zaduživanja jedinica lokalne samouprave, primijetio je Vlado Jelkovac (Kako reče, i sam dolazi iz jedne takve regionalne jedinice koja se ne može zaduživati ne zbog toga što je na vlasti vladajuća koalicija, nego zbog nekih drugih okolnosti).

Odrediti namjenu poslovnih prostora

Miroslav Korenika (SDP) je primijetio da je na zakonske prijedloge zastupnika, posebno oporbenih, Vlada obično vrlo brzo reagirala svojim prijedlozima. Ovaj put je ipak odstupila od tog principa, vjerojatno zato što je poduprla zakon svog koalicijskog partnera Dc-a. Najavio je da neće podržati taj zakonski prijedlog i to iz više razloga. Naime, pobornik je javnog natječaja u svakoj situaciji, jer se na taj način može dobiti i

najviša ponuda (svi kukamo kako lokalne jedinice nemaju dovoljno prihoda).

Uostalom, ni njih ni državu, odnosno Vladu, ni dosad nitko nije sprječavao da prodaju pojedine poslovne prostore, kaže zastupnik. Druga je stvar što bi pritom trebalo priznati dosadašnja ulaganja u te prostore, što neke lokalne jedinice i rade. Osim toga, gradovi i općine trebaju utvrditi strategiju raspolaganja svojom imovinom, tako da mogu odrediti namjenu poslovnih prostora po pojedinim zonama. Primjerice, žele li da se tamo obavljaju nekakve uslužne djelatnosti, ili stari obrti, ili, pak, da u atraktivnim dijelovima gradova bude što više visokoprotabilnih trgovina, banaka i dr. koje mogu plaćati veću zakupninu.

Produžiti rokove zakupa

Po mišljenju zastupnika prednost je HNS-ova prijedloga u tome što predviđa da prioritet kod zakupa poslovnih prostora, pod jednakim uvjetima na natječaju, odmah nakon postojećeg zakupca imaju hrvatski branitelji.

Nema smisla da lokalne jedinice rasprodaju svoju imovinu, pa kasnije traže dodatnu preraspodjelu poreznih prihoda u svoju korist.

Htjeli mi to priznati ili ne, bivša Vlada i prijašnji sastav Parlamenta ipak su puno napravili za razvoj obrtništva, kaže Korenika (obrtnicima su dodijeljeni brojni krediti i poticajna sredstva). Čini se, međutim, da ova Vlada ne zna što radi glava a što rep. Stoga bi do drugog čitanja ovog zakonskog prijedloga zastupnicima trebalo predočiti brojčane pokazatelje o poslovnim prostorima u vlasništvu države i njihovoj namjeni. Kako reče, protivi se nametanju obveze njihove prodaje jer je lokalnoj samoupravi u interesu prikupiti što više novca od iznajmljivanja poslovnih prostora. Nema smisla da rasprodaju svoju imovinu, pa kasnije traže dodatnu preraspo-

djelu poreznih prihoda u svoju korist. Međutim, za slučaj da ipak namjeravaju prodati neke poslovne prostore zakonom bi trebalo odrediti rok do kojeg bi to trebale učiniti. Na taj bi se način izbjeglo da im za par godina netko opet ne nametne obvezu prodaju lokala koje će u međuvremenu kupiti, kaže Korenika. Naglasio je da podržava prijedlog HNS-a, uz sugestiju da se razmotri mogućnost produženja rokova zakupa poslovnih prostora, kako bi njihovi korisnici imali računice više ulagati u njih.

Spas za male gospodarske subjekte

Nije točno da se zakonskim prijedlogom DC-a grubo zadire u prava lokalne samouprave, bio je kategoričan **Franjo Matušić (HDZ)**. Naime, za razliku od ranijeg prijedloga HSS-a, koji je uključivao obveznu prodaju poslovnih prostora u njihovu vlasništvu, ovime se samo daje mogućnost prodaje poslovnih prostora u vlasništvu države. Zastupnik, kako reče, pozdravlja prijedlog da se pod posebnim uvjetima i postupku koji će propisati Vlada i ti poslovni prostori mogu prodati, kao i da se, u interesu Republike Hrvatske, bez javnog natječaja ranijem zakupniku može obnoviti zakup poslovnog prostora u vlasništvu lokalnih jedinica.

Po njegovu mišljenju predloženi Zakon će omogućiti da se spase mali gospodarski subjekti koji teško opstaju na tržištu, ali pritom treba voditi računa o zaštiti tradicijskih obrta i zanata, odnosno onome što je nacionalni identitet Hrvatske. Stoga je sugerirao predlagatelju da do drugog čitanja ovog propisa jasno definira koji bi subjekti malog gospodarstva mogli doći u ovu povlaštenu poziciju. Dakako, svima nam je u interesu da sve bude što transparentnije, jer će tada biti i manje mogućnosti manipulacije.

U nastavku je opovrgnuo navode zastupnice Antičević-Marinović o nepoćudnim jedinicama lokalne samouprave, konstatiravši da kolegica vjerojatno govori iz svoje osobne i prakse bivše Vlade, kad se doista gledalo tko je na

vlasti u pojedinoj lokalnoj jedinici. Ilustracije radi, spomenuo je primjer Dubrovnika, gdje je država, temeljem denacionalizacije, došla u vlasništvo određenih poslovnih prostora u povijesnoj jezgri Grada. Odbila je zahtjev Grada da mu se ti prostori ustupe na korištenje i, ne vodeći računa o tome da je riječ o zaštićenoj kulturnoj baštini, stavila ih na tržište (valjda da popuni proračunske rupe). Grad Dubrovnik je bio prisiljen javiti se na javni natječaj za kupnju tih poslovnih prostora, iako nije imao sredstava (njihova cijena je dosegla astronomske iznose). Nasreću, nova Vlada je riješila taj problem i to u korist svih građana Dubrovnika, kaže Matušić.

Replicirajući mu, Miroslav Korenika je upitao tko će i na koji način odrediti što je to od interesa za Republiku Hrvatsku i kako će se u tom slučaju definirati cijena poslovnog prostora. A što se tiče Dubrovnika, misli da uopće nije trebalo ići u javni natječaj, jer Vlada uvijek može svojom odlukom ustupiti svoju imovinu bilo kojoj jedinici lokalne samouprave. Na kraju je napomenuo da podupire prijedlog zastupnika Letice, kako bi se spriječila moguće zlouporabe u ovom području. Primjerice, upravo je saznao da je ogroman poslovni prostor u Gradu Zagrebu iznajmljen u besejenje jednom boksačkom klubu, čiji je vlasnik inače član Gradske skupštine.

Zastupnik Matušić je pojasnio kako je zatražio da predlagatelj definira koji bi obrti mogli doći u posjed poslovnog prostora bez javnog natječaja. A što se tiče Dubrovnika, sadašnje vlasti će izaći su susret Gradu i dati mu na raspolaganje sporne poslovne prostore (za razliku od bivše vlasti koja nije htjela udovoljiti interesima lokalne jedinice).

Nije potrebno ponovno definirati što je to obrt, odnosno malo gospodarstvo, jer smo to već učinili usvajanjem zakona o malom gospodarstvu koji predviđa i poticajne mjere za taj sektor, kaže Željko Pecek. Donijeli smo i program razvoja malog gospodarstva koji obvezuje državu da svoj poslovni prostor stavlja na raspolaganje obrtnicima, te malim i srednjim poduzetnicima.

Apsurdno je, kaže, da "lijemo krokodilske suze" nad sudbinom obrtništva jer su nam ti ljudi interesantni kao biračko tijelo, a istodobno zakoni koji se direktno tiču obrtnika čekaju u Parlamentu po šest mjeseci.

Ponuditi cjelovito rješenje

Dosadašnja rasprava o ova dva zakonska prijedloga, koji bi trebali potaći stvaranje boljih uvjeta poslovanja u obrtu i poduzetništvu, svjedoči o nerazumijevanju odnosa u ovom važnom segmentu hrvatskog gospodarstva, konstatao je **Ante Markov**. Naime, za razliku od nekih drugih razvijenih zemalja, u Hrvatskoj je ovaj sektor još uvijek pod stigmom (o njemu se često ne razmišlja na afirmativan način) iako se radi o najfleksibilnijem, radno najaktivnijem i najpropulzivnijem dijelu gospodarstva). Vjerojatno je to i zbog nerazumijevanja karaktera posla koji apsolutno mora naći svoj srazmjer između lokalne samouprave, države, i statusa kojeg ova djelatnost mora imati, kaže zastupnik.

Osigurati veću slobodu jedinica lokalne i područne samouprave u osmišljavanju razvoja malog gospodarstva i poduzetništva.

Napominje da rasprava o ovim zakonima treba biti usmjerena ka tome da se u drugom čitanju sintetizira sve što je dobro za taj oblik poduzetništva. Treba ponuditi cjelovito rješenje, kako bi obrtnici mogli što lakše doći do poslovnih prostora (dakako, po načelu pravednosti, koje mora imati svoje tržišno opredjeljenje). Na tragu strategije poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva, koja je bila na raspravi u Parlamentu prije 2,3 godine, prijeko je potrebno ponovno reaktivirati taj sement gospodarstva i omogućiti mu da dođe u posjed onih objekata i zgrada koje su u vlasništvu države ili lokalne samouprave. Uostalom, niz tih objekata se uopće koristi,

ali je do njih teško doći jer još uvijek ne postoji registar državne imovine.

Zastupnik, kako reče, podržava i intenciju kupnje poslovnog prostora, ako je to u interesu razvoja obrtništva i malog poduzetništva. Poduprijet će, kaže, oba zakonska prijedloga u prvom čitanju, ali očekuje da će se kod drugog čitanja postići konsenzus koji će biti u interesu onih 250 tisuća ljudi koji žive od obrtništva i malog poduzetništva ("perspektiva hrvatskog gospodarstva je upravo u ovim malim silnicama").

Dugoročni zakup bolje rješenje od prodaje

Po mišljenju **Jure Bitunjca** izmjenama postojećeg Zakona treba osigurati veću slobodu jedinicama lokalne i područne samouprave u osmišljavanju razvoja malog gospodarstva i poduzetništva, te veću sigurnost i zaštitu samih zakupnika. Politika gospodarenja poslovnim prostorima u vlasništvu države trebala bi biti kompatibilna s politikama općina i gradova. Urbanističkim rješenjima i odlukama nadležnih tijela lokalnih jedinica valja definirati područja gradova, odnosno općina te ulica u kojima će se obavljati određene djelatnosti (po uzoru na europske is vjetske metropole). To pitanje treba dugoročno riješiti kroz zakup i na taj način osigurati punu zaštitu obrtnicima, zakupnicima i malim trgovcima.

U nastavku se osvrnuo na konkretne zakonske prijedloge. Najprije je sugerirao zastupnicima DC-a da iz naziva svog zakona izostave dio koji govori o prodaji poslovnog prostora pod posebnim pogodnostima (moglo bi se shvatiti da je to jedini način, a ne iznimka). Uostalom, prodaja poslovnih prostora definirana je Zakonom o vlasništvu, Zakonom o javnoj nabavi i dr. Ako jedan grad ili općina želi dati šansu određenoj grupi obrtnika puno je bolji mehanizam povlaštenog zakupa i to dugoročno, smatra zastupnik. Naime, svaka prodaja sa sobom nosi stanoviti rizik u smislu daljnje prodaje nekretnine. U svakom slučaju, javni natječaj kod dodjele poslovnih prostora je neminovnost, smatra zastu-

pnik. Dakako, država bi trebala izvršiti klasifikaciju obrta, odnosno zakupnika (to omogućuje i postojeći zakon) kako bi se na natječaj za određeni prostor, uz dosadašnjeg zakupnika, javili samo oni koji obavljaju istu djelatnost.

Kako reče, rezerviran je i prema prijedlogu HNS-a i PGS-a, zbog toga što nisu precizno definirali pravo prvenstva na natječaju. S druge strane, bez klasifikacije određenih obrta to pravo i ne bi bilo neka velika prednost za aktualnog zakupnika, jer će netko drugi, koji obavlja drugačiju djelatnost, ponuditi daleko veću zakupninu od njega. Po ocjeni zastupnika ovaj prijedlog je manjkav i stoga neće dobiti njegovu potporu, dok zakonski prijedlog DC-a treba temeljito doraditi. Mišljenja je, međutim, da Vlada i nadležna ministarstva trebaju izaći pred zastupnike sa cjelovitim zakonskim prijedlogom pred zastupnike te da na razini lokalnih jedinica i države treba definirati stratešku politiku razvoja obrtništva.

Kompromis

To mišljenje dijeli i **Vladimir Pleško (HDZ)**. Danas je obrtništvo, te malo i srednje poduzetništvo doista jedna od najfleksibilnijih gospodarskih grana koja ima najveći indeks povećanja broja zaposlenih i ulaganja u nove tehnologije, napominje zastupnik (a to je ono što Republiku Hrvatsku može izvući iz gospodarske krize).

Veću pomoć države, ali i bolju zakonsku zaštitu, trebali bi imati tradicionalni obrti koji već izumiru.

U nastavku je ukazao na neke probleme oko najma poslovnih prostora uočene u dosadašnjoj praksi. Primjerice, lokalne jedinice koje su kroz natječaj dale svoj poslovni prostor u zakup obrtnicima ili poduzetnicima koji se bave niskoakumulativnom djelatnošću, nerijetko imaju problema kod naplate potra-

živanja. S druge strane, u pojedinim slučajevima se obrtnike namjerno iseljava iz poslovnih prostora, kako bi se oni dodijelili velikim multinacionalnim kompanijama. Iz tih razloga zakonska regulativa mora biti riješena na način da od toga svi imamo koristi - i država, i Ministarstvo financija, ali i obrtnici, naglašava zastupnik.

Podsjetio je na to da je u Hrvatskoj trenutno u obrtništvu zaposleno oko 230 do 250 tisuća ljudi, dok ih oko 150 do 200 tisuća radi u malim poduzećima koja imaju do 10 zaposlenih. Smatra da odgovornim ljudima u lokalnim jedinicama i na razini države treba prepustiti odluku o tome hoće li iznajmljivati ili prodavati poslovne prostore, ovisno o procjeni što je za njih bolje. Stoga je za pohvalu zakonski prijedlog DC-a koji predviđa takvu mogućnost za prostore u vlasništvu države (treba pronaći kompromis između ustavnih odredbi i onoga što je u interesu države). Primjerice, zbog ustavne odredbe koja govori o jednakopravnosti svih građana moglo bi se razmišljati i o nekim drugim mogućnostima (npr. o subvencioniranju kredita kojim bi obrtnici otkupili poslovni prostor po tržišnim cijenama). Naime, ne treba zaboraviti na činjenicu da su do 90. godine i obrtnici i djelatnici zaposleni kod njih uplaćivali u fondove za stambenu gradnju, a nikada nisu bili u prilici dobiti stanove od države. Dakako, veću pomoć države, ali i veću zakonsku zaštitu trebali bi imati tradicionalni obrtnici koji već izumiru.

Zaštititi stare zanate

U raspravi se stalno spominje brojka od 240-ak tisuća obrtnika od kojih samo manji dio koristi poslovne prostore u vlasništvu države i lokalnih jedinica, primijetio je **Krunoslav Markovinović (HDZ)**. Istina, brojni poslovni prostori u gradu Zagrebu su prazni jer su u postupku denacionalizacije, a Ministarstvo pravosuđa radi presporo (sudovi su zatrpani zahtjevima bivših vlasnika za povrat imovine). Država bi zasigurno trebala voditi računa o tome da...lokale,

odnosno poslovne prostore iznajmljuje udrugama i političkim strankama.

I on se slaže s tim da bi prije svega trebalo zaštititi obrtnike koji se bave starijim zanatima, koji su bitni i za građane i za turiste. Međutim, prema prijedlogu HNS-a, koji predviđa prihvaćanje najpovoljnije ponude, oni nemaju baš nikakve šanse doći do poslovnog prostora na atraktivnim lokacijama u središtu grada, kao ni branitelji. Srećom, prijedlog DC-a otvara mogućnost da se s dosadašnjim zakupcima može sklopiti direktan ugovor (to se ne bi trebalo odnositi na vlasnike kafića, i predstavnike stranih firmi).

Prema prijedlogu HNS-a, koji predviđa prihvaćanje najpovoljnije ponude, obrtnici koji se ne bave profitabilnim djelatnostima nemaju nikakve šanse doći do poslovnog prostora na atraktivnim lokacijama, kao ni branitelji.

U cijeloj Hrvatskoj zasigurno nije takva situacija kao u Zagrebu, jer u manjim općinama država ima malo poslovnih prostora u svom vlasništvu, konstatira zastupnik. U svakom slučaju, u Dubrovniku i drugim gradovima lokalna jedinica bi morala imati prednost kod zakupa i kupnje lokala u staroj gradskoj jezgri, jer može najbolje gospodariti tim prostorom.

Ograničiti najvišu zakupninu

Jelena Pavičić-Vukičević (SDP) je naglasila da podupire svaki zakon koji nastoji zaštititi prava obrtnika, te malih i srednjih poduzetnika. U nastavku je ukazala na neke probleme s kojima se oni suočavaju pri najmu poslovnih prostora u vlasništvu lokalnih jedinica, ali i fizičkih osoba. Primjerice, neki vlasnici poslovnih prostora koji su denacionalizacijom ponovno stekli pravo vlasništva nad svojom nekretninom, nameću

im tako visoke najamnine, da oni to ne mogu platiti. Stoga svakako treba poradi na rješavanju pitanja poslovnog prostora, apelira zastupnica. Bez posebne brige o hrvatskim obrtnicima i tradicijskim zanimanjim, uskoro se više ne bismo mogli pohvaliti ni s turističkim manifestacijama, poput Špancirfesta u Varaždinu ili Stubičkih viteških igara, napominje dalje.

Uvjete prodaje i novog najma treba regulirati zakonom a ne uredbom Vlade, jer bi to bilo protuustavno.

Kako reče, ne može se složiti s prijedlogom DC-a, da uvjete prodaje i novog najma propisuje Vlada svojom uredbom, jer bi to bilo protuustavno. To se mora regulirati zakonom kojim bi ujedno trebalo normirati i najveći postotak ulaganja u poslovni prostor koji bi se priznao kupcu. U protivnom bi se postigao suprotan efekt, jer bi fiktivna ulaganja u te prostore nerijetko dostigla razinu procijenjene vrijednosti nekretnine, tako da bi ih korisnici mogli dobiti gotovo besplatno. Sugerirala je, stoga, Klubu zastupnika HNS-PGS-a, da posebno razmotri taj problem, bude li njihov zakonski prijedlog prosljeđen u drugo čitanje. Smatra, inače, da je to dobar zakon jer predviđa pravo prvenstva na sklapanje ugovora o zakupu ranijim zakupcima, poštujući demokratski institut provođenja javnog natječaja. Međutim, da bi se spriječile moguće zlouporebe, najvišu izlicitiranu cijenu za najam poslovnog prostora valjalo bi ograničiti, tako da ne može višekratno premašivati dosadašnju zakupninu. Uostalom, u praksi se nerijetko događa da ponuđač koji ponudi najveću cijenu za iznajmljivni prostor kasnije ne plaća zakupninu, tako da vlasnik mora sudskim putem tražiti njegovo iseljenje. To je obično dugotrajan proces koji se može odužiti i više godina, a dok traje sudski postupak zakupnik besplatno koristi poslovni prostor na atraktivnoj lokaciji.

Poslovne prostore prenijeti na lokalnu samoupravu

Budući da su se od donošenja Zakona o prodaji poslovnog prostora 1996. godine mnogi uvjeti promijenili, vrijeme je da se ide na njegovo noveliranje, smatra mr.sc. **Marko Širac (HDZ)**. Pritom treba urediti pitanja koja nisu vezana samo uz atraktivne lokacije u gradovima i općinama nego i uz poslovne zgrade, poslovne prostorije, garaže i garažna mjesta. Po njegovom mišljenju u vlasništvu države trebale bi ostati samo pojedine zgrade i poslovni prostori te dio garaža koji su potrebni za rad Vlade i SABora, dok bi preostali dio poslovnog prostora trebala prodati ili dati na upravljanje lokalnim jedinicama (prethodne vlade su dobar dio već prenijele na velike gradove). Uostalom, do tih je prostora država ionako došla nacionalizacijom, a budući da proces denacionalizacije još nije završen, o tome treba voditi računa kad se u zakon ugrađuju odredbe o prodaji tog prostora. Zakonom bi trebalo obvezati jedinice lokalne samouprave da u gradovima i naseljima u određenom roku moraju donijeti opći raspored i namjenu poslovnog prostora.

Veći dio poslovnih prostora država bi trebala prodati ili dati na upravljanje lokalnim jedinicama.

U nastavku je izjavio da će podržati zakonski prijedlog DC-a, uz sugestiju predlagatelju da ga doradi u skladu s primjedbama iz ove rasprave. Primjerice, u članku 3. tog propisa nije jasno što se smatra interesom Republike Hrvatske kad je riječ o prodaji poslovnog prostora i tko određuje taj interes, tko odlučuje o tome pod kojim uvjetima će se poslovni prostor dati u zakup ili prodati, itd.

Osvrnuvši se na prijedlog zastupnika HNS-a i PGS-a, rekao je da mu nije jasno tko ima pravo prvenstva kod zakupa poslovnog prostora - bivši zakupnik

ili invalid Domovinskog rata. Osim toga, sve što je predloženo oko prava prvenstva ranijeg zakupca kod sklapanja ugovora o zakupu, već je riješeno člankom 35. postojećeg Zakona.

Ne bi li bilo logično da država zadrži svoju imovinu i s njom gospodari kako želi, a ne da svoje nekretnine prebacuje na lokalne jedinice a potom određuje kako će se one koristiti, upitao je na početku svog izlaganja **Šime Lučin (SDP)**. Postoje drugi mehanizmi da se pomogne malim obrtnicima, posebno onima koji nisu profitabilni (preko Ministarstva gospodarstva, turističke zajednice, i dr.) i stoga nemojmo zadirati u prava jedinica lokalne samouprave da same određuju način gospodarenja svojom imovinom. Naime, treba imati na umu da im je iznajmljivanje poslovnih prostora jedan od značajnih izvora prihoda (ovakvom logikom sutra će netko zahtijevati da rasprodamo svo državno zemljište).

Mr.sc. **Marko Širac (HDZ)** je pojašnjavao da se zalagao za to da se imovina kojom raspolaže država prenese na upravljanje, ili proda onima koji su za to zainteresirani, dakako, uz odgovarajuće kriterije koji ne mogu biti svugdje jednaki. Naime, korisnici poslovnog prostora u Dubrovniku imaju drugačiji interes od onih u Bjelovaru.

Cijenu poslovnog prostora određuje tržište

Cijenu poslovnog prostora može odrediti jedino tržište, a ne neko tijelo ili institucija, kao što to predlažu zastupnici DC-a, bio je kategoričan **Jozo Topić** (taj je prijedlog vrlo sličan onome što ga je ljetos predlagao KLab zastupnika HSS-a), s tom razlikom što barem ne zadire u vlasništvo jedinica lokalne samouprave. Neprihvatljiva je, međutim, odredba koja omogućuje sklapanje, odnosno obnovu ugovora o zakupu, bez javnog natječaja.

Prije ko je potrebno, kaže, da Vlada i Sabor posvete više pažnje sektoru poduzetništva i obrtništva, jer je to itekako važan segment gospodarstva (u tom je sektoru zaposleno oko 230 do 350 tisuća

ljudi). Stoga uz ovaj Zakon treba donijeti odgovarajuće mjere koje bi pridonijele razvoju tog sektorapoduzetništva i obrtništva, s tim da funkcionira tražišna utakmica i da sve bude transparentno i legalno. Važno je i to da se poslovni prostori koji bitno određuju izgled pojedinih gradova koriste na kvalitetan i racionalan način. Nažalost, niti jedan od ponuđenih zakona to ne osigurava, kao što ne jamče ni jednakost svih obrtnika na tržištu. Predloženim se, naime, pogoduje uskom krugu tih subjekata, za razliku od brojnih obrtnika koji nisu imali prilike da iznajmili poslovni prostor u vlasništvu države, pa plaćaju daleko veću zakupninu. Time se automatski dovode u neravnomjernu poziciju i mladi ljudi koje bi trebalo uključiti u obrt i poduzetništvo.

Predloženim se pogoduje uskom krugu obrtnika i malih gospodarstvenika koji su imali sreću da iznajme poslovne prostore u vlasništvu države, dok ostali plaćaju daleko veće zakupnine.

Da bi se o ovoj materiji moglo kvalitetno raspravljati treba napraviti analizu stanja u obrtništvu, naglašava zastupnik. Tada bi se utvrdilo koliko ima korisnika poslovnih prostora o kojima je riječ i kakvu su zakupninu dosad plaćali, te koja zanimanja treba zaštititi u pojedinim lokalnim jedinicama. Na osnovi svega toga trebalo bi sačiniti novi prijedlog zakona koji bi na kvalitetan način poticao razvoj obrtništva, odnosno poduzetništva.

Na kraju je napomenuo da neće glasovati ni za jedan zakonski prijedlog koji bi išao mimo javnog natječaja.

U svom ponovnom javljanju **Željko Pecek** je podsjetio na to da je još bivša Vlada donijela zakon o malom gospodarstvu i program razvoja tog sektora. Jedna od najvažnijih mjera je aktiviranje državne imovine, odnosno poslovnog prostora koji bi se trebao staviti u funkciju obrtništva i malog poduzetništva.

Nažalost, u proteklih 10 mjeseci taj se program ne provodi, iako je nova Vlada trebala donijeti odluku o ubrzanoj privatizaciji tog poslovnog prostora (prema modelu ubrzane privatizacije portfelja u Hrvatskom fondu za privatizaciju).

Zastupnik smatra neprihvatljivim prijedlog da država prenese na lokalne jedinice poslovni prostor u svom vlasništvu koji nije u funkciji. Smatra da bi ga trebalo direktno ustupiti malom gospodarstvu želi li se osnažiti njegov intenzivan rast koji se dogodio u zadnjih 4 do 5 godina. Po riječima zastupnika to je prijeko potrebno, budući da je to jedini sektor koji može povećati zapošljavanje i koji u zadnje vrijeme snažno iskoračuje prema izvozu.

Na kraju je ispravio netočne navode koji su se čuli u raspravi, kako u tom sektoru radi 250 tisuća ljudi. Riječ je, naime, o više od 600 tisuća ljudi, ne računajući stotinjak tisuća registriranih obrtnika te više od 150 djelatnika koji kod njih rade.

Marija Lugarić (SDP) je primijetila da je dirljivo deklarativno zalaganje kolege Topića za mlade obrtnike i poduzetnike, osim ako ne uskrati svoju podršku Izvješću o izvršenju Državnog poračuna za prvih šest mjeseci, čime bi dokazao da misli ozbiljno. Naime, iz tog Izvješća je vidljivo da se programi kreditiranja mladih poduzetnika, odnosno početnika, uvedeni tijekom proteklog mandata ne provode (za tu namjenu nije utrošena ni kuna). Jozo Topić je pojasnio da nije govorio o cjelokupnoj gospodarskoj politici niti je pokušao politizirati i polemizirati na takav način.

Ne samo da treba zaštititi tradicionalne obrte nego i lokacije na kojima se oni obavljaju, naglasio je Frano Matušić. To će se postići na taj način da se lokalne jedinice obveže na donošenje planova, odnosno utvrđivanje namjene poslovnih prostora. U suprotnom, raspiše li se natječaj za poslovni prostor bez namjene, može se dogoditi da dugogodišnji zakupnik ispadne iz tržišne utakmice jer se ne može natjecati s velikim trgovačkim ili prehrambenim lancem.

Jednako definirati vlasništvo države i lokalnih jedinica

Problematika obrtništva je puno šira nego što je to definirano ovim zakonskim prijedlozima, konstatirao je **Vlado Jelkovic (HDZ)**. To uključuje i poreznu politiku, problematiku rada, a najvažniji je problem nedostatak poslovnog prostora. Kako reče, skloniji je prihvaćanju prijedloga DC-a koji bi, uz određene dopune, trebao omogućiti da se na kvalitetan način dugoročno riješi pravna sigurnost obrtnika (upravo zbog te nesigurnosti dobar dio poslovnih prostora je loše održavan). Dakako, situacija je različita od sredine do sredine jer nisu iste okolnosti u Zagrebu, gdje ima 1500 poslovnih prostora o kojima je riječ, ili u nekoj maloj općini. Prije svega valja definirati kome trebaju pogodovati zakonska rješenja. Nema nikakvog problema da gradovi i općine svojim odlukama definiraju buduću namjenu pojedinih poslovnih prostora, jer su jedinice lokalne samouprave dužne skrbiti o uređenju prostora na svom dijelu teritorija. Budući da na terenu vlada veliko šarenilo (poslovne prostore traže i brojne neprofitne organizacije, političke stranke i udruge građana) valja pobliže precizirati tko bi i pod kojim uvjetima mogao dobiti taj poslovni prostor u zakup.

Po mišljenju zastupnika u zakonu bi trebalo predvidjeti i mogućnost da gradovi i općine prodaju svoj poslovni prostor (nema razloga da se različito definiira vlasništvo države i lokalnih jedinica). Možda bi bilo najsretnije rješenje kada bi Vlada, uvažavajući ova dva zakonska prijedloga, a i neke druge, izašla s novim zakonom koji bi cjelovito regulirao problematiku o kojoj je riječ, zaključio je na kraju.

Slažem se s tim da općine ili gradovi, ako to žele, mogu prodati poslovni prostor ili ga iznajmiti pod povoljnijim uvjetima. Međutim, prema programu razvoja malog gospodarstva, država ima obavezu ubrzano privatizirati poslovni prostor koji je izvan funkcije (godinama stoji neiskorišten a na najboljim je lokacijama). Uostalom, tim je progra-

mom predviđeno da će se za obrt, malo i srednje poduzetništvo godišnje izdvojiti nekoliko stotina milijuna kuna, a do danas nije aktivirana ni kuna.

Nakon što je Damir Kajin ukratko rezimirao stavove Kluba zastupnika IDS-a, za riječ se ponovno javio Frano Piplović. Konstatirao je da su oba zakonska prijedloga isprovocirala vrlo kvalitetnu raspravu i rezultirala brojnim prijedlozima za poboljšanje pojedinih rješenja. Zahvalivši zastupnicima HDZ-a, HSP-a, HSS-a i IDS-a koji su podržali prijedlog DC-a, obećao je da će predlagatelj sve konstruktivne prijedloge ugraditi u konačni zakonski tekst, kako bi bio na korist svim našim obrtnicima.

Prema Programu razvoja malog gospodarstva država ima obvezu ubrzano privatizirati poslovni prostor koji je izvan funkcije.

Ponovio je da DC nikome ne želi podvaljivati, već se zalaže za kvalitetno rješenje problema o kojem je riječ.

Očito je da su ovi prijedlozi pobudili veliki interes zastupnika, ali rasprava uopće nije bila konstruktivna, barem kad je riječ o zakonskom prijedlogu Kluba zastupnika HNS-PGS-a, primijetio je **Srećko Ferenčak** (korisni su jedino prijedlozi kolegice Pavičić). Na se zakon razlikuje od DC-ovog jer mi preferiramo tržišnu utakmicu za poslovne prostore, s čime se slažu i neki zastupnici pozicije. Tražimo da pravo prvozakupa, pod uvjetima javnog natječaja, imaju dosadašnji zakupci, dok kolege iz DC-a predlažu da im se taj prostor direktno dodijeli. Unatoč tome, a i protivno mišljenju Državnog odvjetništva, Vlada se negativno očitovala o našem prijedlogu, i to potpuno neargumentirano, vrdi Ferenčak.

Reagirajući na primjedbe iz rasprave kako to pravo prvozakupa nisu precizno definirali, citirao je zakonsku odredbu iz koje je vidljivo da pravo prvenstva na sklapanje ugovora o zakupu poslovnog prostora imaju raniji zakupnici, ako

udovoljavaju svim uvjetima, a potom hrvatski branitelji.

Odgovarajući na primjedbu zastupnika Letice, napomenuo je da je to što se netko bavi upravljanjem imovinom u gradu Zagrebu samo prednost kod predlaganja odgovarajućih rješenja. Upravo zbog toga što se time bavim inicirao sam, zajedno sa svojim suradnicima u gradu, noveliranje ovog Zakona, kaže Ferenčak. Međutim, naš zakonski prijedlog je došao pred zastupnike tek nakon dvije i pol godine, što rječitro govori o sporosti uprave. Zamjerio je Letici što je potpuno nekorektno i nepotrebno ustvrdio da je HNS sebi dodijelio prostor u Ulici kneza Mislava, zaboravljajući pritom da prostore u Gradu Zagrebu ne dodjeljuje Srećko Ferenčak nego Gradsko poglavarstvo. Osim toga, ono je dodijelilo prostore svim strankama koje participiraju u radu Gradske skupštine i Sabora (primjerice, kolegama iz HSP-a dodijeljen je veći prostor nego HNS-u). Kako reče, morali su preseliti zbog toga jer je prostor u Tomičevoj i Ilice koji su ranije koristili u postupku povrata.

Na kraju se još jednom založio za to da se sadašnjim zakupnicima poslovnog prostora, posebno onima koji se već niz godina ili čitav svoj radni vijek bave obrtom, osigura određena pravna sigurnost u planiranju poslovanja. Nadiđimo uskostranačke interese i podržimo zakon koji ide u prilog hrvatskim obrtnicima, apelirao je na zastupnike, uz napomenu da su njihovu inicijativu poržali i Obrtnička komora Hrvatske, i Obrtnička komora Grada, te Gradsko poglavarstvo Zagreba.

Za ispravak netočnog navoda javio se **Pero Kovačević**. Istina je, kaže, da je Grad Zagreb dodijelio prostor HSP-u, ali oko toga još nisu riješeni imovinsko-pravni odnosi (bivši vlasnik traži povrat tog prostora). Kako reče, kolega Letica je govorio potaknut odgovorom koji je dobio od Grada, da se sporni prostor nalazi na neatraktivnoj lokaciji, iako je poznato o kakvoj se lokaciji radi. Srećko Ferenčak je podsjetio na činjenicu HSP već dvije godine koristi prostor u Petrinjskoj ulici, koji im je također

dao na korištenje Grad Zagreb. Budući da im je dodijeljen prostor koji je u postupku denacionalizacije, ovih dana se radi na tome da se za njihove potrebe pronade drugi prostor.

Nakon toga je predsjednik Šeks zaključio raspravu o ova dva zakonska prijedloga.

U nastavku sjednice uslijedilo je izjašnjavanje. Ishod - većinom glasova nazočnih zastupnika (85 glasova "za" a 10 protiv) prihvaćen je Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zakupu poslovnog prostora koji je predložio zastupnik Frano Piplović, u ime Demokratskog centra. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja iz rasprave prosljednjeni su predlagatelju, radi pripreme konačnog zakonskog teksta.

Zakonski prijedlog Kluba zastupnika HNS/PGS-a nije dobio "zeleno svjetlo", zbog razloga navedenih u mišljenju Vlade RH i izvješćima radnih tijela.

M.Ko.

PRIJEDLOG ZAKONA O HRVATSKOM MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKOM CENTRU DOMOVINSKOG RATA; PRIJEDLOG ZAKONA O HRVATSKOM MEMORIJALNOM DOKUMENTACIJSKOM CENTRU DOMOVINSKOG RATA

Čuvanje povijesne memorije o Domovinskom ratu

Zastupnici Hrvatskog sabora većinom su glasova prihvatili zaključak kojim se prihvaćaju prijedlozi Kluba zastupnika HSP-a i Vlade Republike Hrvatske (zasebni zakonski prijedlozi) o potrebi osnivanja Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata. Vlada Republike Hrvatske obvezana je, da u suradnji s Klubom zastupnika HSP-a, predloži Konačni prijedlog zakona. U opsežnoj

i konstruktivnoj raspravi, čuli su se prijedlozi da treba što brže pristupiti ustrojstvu institucije koja bi skrblila o prikupljanju i objavljivanju dokumentarne građe koja se odnosi na Domovinski rat. Ocijenjeno je da će se time suzbiti postupni zaborav na važna zbivanja na kojima se temelji opstojnost Republike Hrvatske, kao i pokušaje iskrivljavanja i revidiranja povijesne istine, ne samo za sadašnje, već i za sli-

jedeće generacije. Svi sudionici rasprave podržali su stavove da se ova institucija treba temeljiti na znanstvenim odrednicama.

O PRIJEDLOZIMA

Treba napomenuti da je riječ o vrlo sličnim zakonskim prijedlozima kojima se uređuje ista materija, odnosno predlaže osnivanje Centra koji bi prikupljao,

čuvaro i objavljivao arhivsku građu vezanu uz Domovinski rat, te ujedno imao i memorijalnu ulogu. Svojim zakonskim prijedlogom Klub zastupnika HSP-a sugerira da je krajnje vrijeme za promicanje istine i svjedočenja o Domovinskom ratu. Zato je nužno žurno osnovati Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata kao državnu ustanovu. Ovo stožerno tijelo trebalo bi presudno utjecati da Hrvatska prestane biti predmetom zlorabe Haaškog suda. Ujedno su upozorili na činjenicu da registraturna i arhivska građa nastala u Domovinskom ratu nije znanstveno i povijesno sređena i dokumentirana na jednom mjestu, već je razbacana na raznim adresama, čak i u privatnim arhivama. Zbog ovakvih okolnosti poteškoće imaju čak i optuženici pred Tribunalom koji ne mogu doći do dokumentacije koja im ide u prilog. Krajnje je vrijeme da se sva registraturna i arhivska građa nastala u Domovinskom ratu pohrani i obradi na jednom mjestu, te na taj način i vodi skrb o dostojanstvu Domovinskog rata. U predloženom tekstu kao sjedište centra navodi se Zagreb. Među zadacima kojima će se Centar baviti, navode se stručni i znanstveno-povijesni poslovi prikupljanja, obrade, klasifikacije i sređivanja registraturne i arhivske građe nastale u Domovinskom ratu. Utvrđuje se i način upravljanja, nadzora i mogućnost osnivanja podružnica Centra.

Vlada Republike Hrvatske podnijela je Prijedlog zakona o Hrvatskom memorijalnom dokumentacijskom centru Domovinskog rata. Upozorila je da sadašnje stanje u kojem se veliki broj subjekata nalazi u posjedu dokumentacije vezane uz Domovinski rat, onemogućava njezinu cjelovitu obradu i korištenje. Predložila je osnivanje ustanove specijaliziranog arhiva i uspostavljanje informacijskog sustava kojim će se omogućiti dostupnost dokumentacije kako građanima tako i stručnjacima, odnosno cjelokupnoj javnosti. Osnivanje Hrvatskog memorijalno dokumentacijskog centra Domovinskog rata, ujedno će omogućiti izdavanje knjiga, časopisa i drugih edicija, te organiziranje znanstvenih istraživanja na temu Domovin-

skog rata, što će pridonijeti spoznaji i širenju istine o Domovinskom ratu, u skladu s deklaracijom o Domovinskom ratu, koju je donio Hrvatski sabor, 13. listopada 2000. godine.

Navodeći poslove budućeg Centra, izdvajaju se radovi na prikupljanju, obradi, klasificiranju, sređivanju i objavljivanju registraturnog i arhivskog gradiva nastalog u Domovinskom ratu. Uređuje se i ustrojstvo kao i upravljanje Centrom, navodeći da stručni nadzor obavlja Hrvatski državni arhiv, dok nadzor nad zakonitošću rada obavlja Ministarstvo kulture. O ostalim detaljima kojim se kompletira ovaj zakonski prijedlog, opširno su i u više navrata govorili predstavnici oba predlagatelja u saborskoj raspravi.

RADNA TIJELA

Nadležna saborska tijela razmotrila su zakonski prijedlog kojega je podnio Klub zastupnika HSP-a. **Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav** utvrdio je da se rješenje iz ovog Prijedloga sadržajno ne razlikuje od prijedloga kojega je podnijela Vlada Republike Hrvatske, te je predložio da Hrvatski sabor provede objedinjenu raspravu. Odbor je većinom glasova predložio Saboru donošenje slijedećeg zaključka:

1. O Prijedlogu zakona o Hrvatskom memorijalno- dokumentacijskom centru Domovinskog rata koji je podnio Klub zastupnika HSP-a i Prijedlogu zakona o Hrvatskom memorijalnom dokumentacijskom centru Domovinskog rata koji je podnijela Vlada Republike Hrvatske, provest će se objedinjena rasprava.

2. Prihvaća se Prijedlog zakona o Hrvatskom memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskog rata koji je podnio Klub zastupnika HSP-a.

Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja izneseni u raspravi na sjednici Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela uputit će se predlagatelju radi izrade Konačnog prijedloga zakona. **Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu** saslušao je izlaganje predstavnika predlagatelja, a u raspravi je iskazao naj-

viši stupanj suglasnosti o potrebi da se pravodobno izgradi sustav prikupljanja, čuvanja, prezentiranja, te korištenja građe u znanstvene, publicističke i druge dopuštene svrhe. Članovi Odbora predložili su usklađivanje predloženog teksta sa zakonskim odredbama kojima se uređuje ova djelatnost, te ocijenili da se početak djelovanja predloženog Centra može omogućiti jedino iz proračunskih sredstava u idućoj godini. Zato se Konačni prijedlog zakona treba uskladiti i s tom okolnošću. Na tekst Prijedloga zakona članovi Odbora iznijeli su i druge primjedbe i prijedloge, te u prvom redu pozvali predlagatelja da se ustanova koja bi se predmetnim Zakonom osnovala, ne nazove "Centrom", već da se iznađe prikladniji naziv. Nakon provedene rasprave, većinom je glasova donesen zaključak kojim: Odbor predlaže Hrvatskom saboru da prihvati Prijedlog zakona o Hrvatskom memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskog rata. Sve prijedloge i primjedbe uz prijedlog, uputit će se predlagatelju koji će sačiniti Konačni prijedlog zakona. Prije podnošenja Konačnog prijedloga zakona predlagatelj je obavezan prihvatiti mišljenje Vlade Republike Hrvatske u smislu članka 149. stavka 5. Poslovnika Hrvatskog sabora.

Radna tijela očitovala su se i o komplementarnom prijedlogu Vlade Republike Hrvatske. **Odbor za zakonodavstvo** podupro je njegovo donošenje, a na tekst Prijedloga dao amandman kojim se precizira članak 13. Predloženo je da se mijenja njegov stavak 2. koji glasi: "Nadzor nad zakonitošću rada Centra, obavlja ministarstvo nadležno za kulturu". Time bi se na primjeren način uređio naziv središnjeg tijela državne uprave koje će nadzirati zakonitost rada Centra na način da se otkloni potreba izmjena Zakona, ukoliko bi došlo do promjene naziva ministarstva. Pored utvrđenog amandmana iznijeta je i primjedba na članak 9. Predloženo je da se stavak 2. u članku 9. uredi na način da Upravno vijeće ima predsjednika, potpredsjednika i 5 članova. **Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav** proveo je raspravu ocjenjujući da se prijedlozi

sadržajno ne razlikuju, te predložio da Hrvatski sabor o oba prijedloga provede objedinjenu raspravu. Jednoglasno su predložili Hrvatskom saboru donošenje zaključka kojim se o Prijedlogu zakona o Hrvatskom memorijalnom dokumentacijskom centru Domovinskog rata koji je podnijela Vlada Republike Hrvatske i Prijedloga zakona o Hrvatskom memorijalno dokumentacijskom centru Domovinskog rata koji je podnio Klub zastupnika HSP-a, provede objedinjena rasprava. Prihvaćen je Prijedlog zakona o Hrvatskom memorijalnom dokumentacijskom centru koji je podnijela Vlada Republike Hrvatske. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja izneseni u raspravi na sjednici Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela uputit će se predlagatelju radi izrade Konačnog prijedloga zakona. **Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu** proveo je raspravu ocjenjujući da su ovim Prijedlogom na uvjerljiv, jasan i normativno primjeren način, uređena pitanja osnivanja javne ustanove za promicanje istine o Domovinskom ratu, područja na koja se proteže djelatnost ustanove i statusno-organizacijska rješenja, pri čemu je od posebne važnosti odredba st. 2. kojom se predloženi Centar kao javna ustanova pobliže određuje kao specijalizirani arhiv. Neposredno ili posredno, pozivajući se na odgovarajući status i ovlasti što ih prepušta budućem statutu Centra, prijedlog ostvaruje sve preduvjete potrebne za početak rada javne ustanove. Ponovno su iznijeti razlozi kojim bi trebali pronaći primjereniju odrednicu od predloženog termina "Centra". Sudionici rasprave suglasni su da konstituiranjem Centra prestaje potreba da se u nekom drugom institucionalnom obliku organizira prikupljanje i obrada građe o Domovinskom ratu, odnosno da prikupljanje i obradu te građe, treba u sustavu arhivske i znanstveno-istraživačke djelatnosti prilagoditi okolnosti da se osniva posebna javna ustanova, u smislu prijedloga o kojemu je riječ. Odbor ocjenjuje da su ovim Prijedlogom na prikladniji i potpuniji pravno-tehnički način, uređena pitanja osnivanja i djelovanja Arhivskog memorijalno-dokumentacij-

skog centra Domovinskog rata, u odnosu na istoimeni Prijedlog zakona Kluba zastupnika HSP-a. Nakon provedene rasprave Odbor je jednoglasno donio zaključak kojim se predlaže Hrvatskom saboru prihvaćanje Prijedloga zakona o Hrvatskom memorijalnom dokumentacijskom centru Domovinskog rata. Svi prijedlozi i primjedbe uputit će se predlagatelju radi izrade Konačnog prijedloga zakona.

RASPRAVA

Predsjedavajući je predložio da se sukladno odredbama Poslovnika provede objedinjena rasprava, te pozvao predstavnike predlagatelja da dodatnim riječima obrazlože podnijete zakonske prijedloge.

Sačuvati autentičnu dokumentaciju

Prvi je govorio zastupnik **Anto Đapić** obrazlažući zakonski prijedlog kojega je uputio Klub zastupnika HSP-a, napomenuvši da je ovo treći pokušaj kojim se traži osnivanje Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata. Podsjetio je na ranije pokušaje, nizajući kronološkim redom sve dosadašnje inicijative. Sada je i Vlada podnijela svoj zakonski prijedlog s istim nazivom i s vrlo sličnim sadržajem, što treba zahvaliti ranijim razgovorima i konzultacijama s ministrom Biškupićem. Međutim, tom je prilikom dogovoreno da će Vlada uz primjedbe nomotehničke i stilističke naravi, podržati naš prijedlog, dok se sada i ona javlja kao autor sličnoga zakonskog teksta. U ovakvim bi okolnostima bilo najbolje kada bi se oba prijedloga uputila u drugo čitanje, odnosno napravio jedinstveni zakonski prijedlog koji bi se usvojio u Hrvatskom saboru. Smatra da postoji potreba za osnivanjem Centra, jer bi njegovim postojanjem između ostalog i hrvatska pozicija u odnosima s Haagom bila mnogo povoljnija. Hrvatska mora prikupiti autentičnu dokumentaciju kojom bi objasnila sva zbivanja tijekom stvaranja države, kako bi se kona-

čno moglo argumentirano prozboriti o svim zbivanjima, uključujući i one koji su se odvijali na tlu Bosne i Hercegovine. Napomenuo je da se prema optužnicama Haaškog tribunala, tadašnji hrvatski politički i vojni vrh nepravredno optužuje za "udruživanje u zločinački pothvat". Sukladno takvim ocjenama, hrvatski branitelji postali su kriminalci i ratni zločinci. Osnivanjem ovakve ustanove, pobijamo sve neutemeljene optužbe i pomažemo osobama koje nisu krive. Manje je poznata i činjenica da je Vlada nakon akcije "Oluja" pružila značajnu humanitarnu pomoć lokalnim Srbima kako ne bi ostali bez neophodnih prehrambenih artikala, ili primjerice zbrinjavanje pola milijuna Bošnjaka, odnosno Muslimana koji su protjerani na područje Hrvatske. Međutim, o navedenim zbivanjima ne postoje sačuvana dokumentacija i svjedočenja, pa je teško pobijati pojedine neutemeljene optužnice. Domovinski rat koji je bio pravedan po svom karakteru, pratio je i specijalni, obavještajni i medijski rat, pa će osnivanjem Centra biti osvijetljeni i ovi važni fragmenti.

Osnivanjem centra ojačat će i hrvatska pozicija prema Haagu.

Apsurdno je da hrvatski generali koji se nalaze u Haagu moraju sami pribavljati, pa čak i kupovati potrebnu dokumentaciju koja se nalazi smještena na više adresa, pa čak i u privatnim arhivama. Ocijenio je da bi se osnivanjem Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra u vrlo kratkom vremenu mogla prikupiti sačuvana dokumentacija, te ocijenio da bi oba zakonska prijedloga mogla proći u drugo čitanje kako bi se napravio jedinstven zakon. Zamolio je zatim zastupnika **Peru Kovačevića (HSP)** da obrazloži sadržaj zakonskog prijedloga. Zastupnik Kovačević napomenuo je da se ovim prijedlogom promiče istina i sprječavaju krivotvorine koje Savo Štrbac i Haaški tribunal iznose o Domovinskom ratu. I on je upozorio da su optuženi hrvatski gene-

rali bili prinuđeni tražiti potrebnu dokumentaciju koja je često bila smještena na više adresa i izvan uobičajenih zakonskih i stručnih normi. Povijesna istina o Domovinskom ratu mora se sačuvati ne samo zbog cjelokupne javnosti i hrvatskih branitelja, već i zbog slijedećih generacija koje bi trebale biti upoznate s istinitim i autentičnim povijesnim izvorima vezanim uz navedeni period. Smatra da bi se cjelokupna dokumentacija, a pogotovo iz privatnih zbirki trebala sačuvati i odgovarajuće pohraniti na jedno mjesto. Zastupnik Kovačević zatim je u kratkim potezima opisao realizaciju ove inicijative s kojom je bila upoznata i Vlada, odnosno nadležna i zainteresirana ministarstva. Na kraju se zahvalio i nadležnim saborskim radnim tijelima na podršci, ocjenjujući da će uskoro biti donesen ovaj zakon.

Na ispravak netočnog navoda odlučio se zastupnik **Željko Krapljan (HDZ)** navodeći kako nije točna ocjena da Vlada ne vodi brigu o generalima, jer skrbi ne samo o njima pojedinačno već i o njihovim obiteljima. I zastupnik **Josip Đakić (HDZ)** ispravio je netočan navod, ukazujući da između dva zakonska prijedloga ipak postoje razlike, objašnjavajući značajke specijaliziranog arhiva kojega je predložila Vlada.

Potpora znanstvenika ali i branitelja

Predsjedavajući je zatim zamolio potpredsjednicu Vlade Republike Hrvatske, **Jadranku Kosor** da obrazloži temeljne značajke Vladinog prijedloga. Ocijenila je da treba očekivati ubrzo donošenje Zakona koji je potreban i za kojega se i HSP s pravom zalagao. Postoji više razloga zbog kojih se Vlada odlučila za ovaj prijedlog, a prije svega zbog istine o Domovinskom ratu koja se mora promicati i u budućem periodu. Ukazala je zatim i na potporu ovoj inicijativi koja kontinuirano dopire i iz redova udruga hrvatskih branitelja i stradalnika, te upozorenja da se ne dozvoli iskripljavanje događaja iz novije hrvatske povijesti. To ova Vlada neće dozvoliti, a jedan od načina je i osnivanje rečenog Centra za

dokumentaciju. Složila se s naglascima iz izlaganja zastupnika Đapića i Kovačevića, dodajući da je Vladin zakonski prijedlog doradeniji. Podsjetila je zatim na dosadašnje napore i obavljena istraživanja, napominjući da se dobar dio objavljene građe i knjiga oslanja na nevjerođostojne izvore, kao što su članci i izjave u medijima, koji nerijetko odražavaju samo subjektivne procjene. Da bi se cjelokupna građa mogla smjestiti na jedno mjesto, potrebno je pristupiti osnivanju ove ustanove, a uz znanstvenu ulogu čuvanja i objave dokumenata, trebalo bi organizirati edukaciju javnosti, pogotovo školske mladeži. Osvrnula se zatim na različite ocjene i statističke pokazatelje koji se odnose na pojedina zbivanja, uključujući stradalnike i prognanike i pojedine važne lokalitete iz perioda Domovinskog rata. Realizacija ovog projekta ujedno će osnažiti Deklaraciju o Domovinskom ratu, kao i izdavačku djelatnost, te potrebna znanstvena istraživanja. Centar se osniva kao javna ustanova, dakle specijalizirani arhiv, a kao osnivač se navodi Republika Hrvatska. Objasnila je zatim ustrojstvo, zadatke i upravljanje Centrom, te napomenula da se sredstva za rad osiguravaju iz Državnog proračuna, ali mogu biti i iz drugih izvora.

Ne smiju se prihvatiti iskripljavanja povijesnih zbivanja važnih za Domovinski rat i sudbinu Hrvatske.

U ime Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu govorio je zastupnik dr.sc. **Petar Selem**. Iznio je pojedine segmente iz rasprave koja se čula na Odboru, te upozorio zbog čega je ocijenjeno da je Vladin prijedlog kompletniji u stručnom smislu. Podržali smo oba zakonska prijedloga i upozorili da se protiv Domovinskog rata vodi vrlo neugodni medijski rat, pa je osnivanje Centra potrebno i dobrodošlo. Prenio je ujedno inicijativu uvaženog jezikoslovca dr.sc. Milana Moguša da se razmisli o promjeni

naziva, odnosno da se pojam "Centar," zamijeni nekom drugom odrednicom.

Pojedina obrazloženja HSP-a nisu prihvatljiva

U ime Kluba zastupnika IDS-a govorio je zastupnik **Damir Kajin**, upozorivši na pojedine neprihvatljive formulacije koje je upotrijebio Klub zastupnika HSP-a kao jedan od predlagatelja, a koje se navode u obrazloženju podnijetog prijedloga. Ocijenio je da se ovakvim ocjenama iznijetim na račun Haaga, nastoji usporiti suradnju s nadležnim međunarodnim sudom. Formulacije prema kojima Haag Hrvatsku doživljava kao državu stvorenu na zločinu, a hrvatske branitelje definira kao kriminalce i ratne zločince, ne mogu se prihvatiti kao obrazloženja podnijetog zakonskog teksta, upozorio je zastupnik Kajin. Iz položaja opozicijske stranke mogu se slati ovakve inicijative i ocjene, ali kada se politika vodi s pozicije vlasti, onda se mora korespondirati s međunarodnim pravilima. Onaj tko ne shvaća ova pravila je avanturist, ocijenio je zastupnik Kajin ne prihvaćajući definiciju da se na optuženičkoj klupi nalazi Hrvatska. U pitanje nije dovedena obrana zemlje ni hrvatska državnost, a sadašnja vlast surađuje sa sudom u Haagu, premda za sada nije uspjela ishoditi obranu generala Markača i Čermaka sa slobode. Ipak ovakav je status osiguran šestorici optuženika iz Bosne i Hercegovine, a ne treba zaboraviti i radikalno sniženje zatvorske kazne za generala Blaškića. Upozorio je da se hrvatskim građanima Haag ne nalazi u epicentru interesa, već žele da se oporavi ekonomija i sva pitanja vezana uz svakodnevnu egzistenciju. Podnijeto objašnjenje na određeni način predstavlja provokaciju, jer je i međunarodna zajednica pridonijela zaustavljanju ratnih sukoba u Hrvatskoj. Nema inače ničega spornog oko osnivanja Memorijalno- dokumentacijskog centra, jer i druge države imaju slične institucije gdje prikupljaju i čuvaju važnu građu vezanu uz pojedine značajne događaje. Smatramo, međutim, da sjedište ne mora biti u Zagrebu, jer bi recimo Vuko-

var bio puno prikladnije mjesto u kojemu bi se čuvala uspomena na stradanja i cjelokupan Domovinski rat.

Opisao je zatim izgled Vukovara kojega je zajedno s generalom Bobetkom posjetio neposredno nakon mirne integracije. Pod ovim uvjetom i IDS će prihvatiti predloženi zakonski tekst, zaključio je zastupnik Kajin.

I međunarodna zajednica pridonijela je smirivanju i zaustavljanju sukoba u Hrvatskoj.

Predsjedavajući je zatim pledirao da se u nastavku rasprave izbjegnju diskusije koje objektivno nisu vezane uz navedenu problematiku, jer je primjericice odnos Hrvatske s Haaškim sudom druge naravi. Podsjetio je još jednom da je tema rasprave osnivanje Memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata. Za ispravak netočnog navoda javio se dr.sc. **Krešimir Ćosić (HDZ)**. Netočan je navod da zbivanja vezana uz Haag ne zanimaju hrvatsku javnost. Procijenio je da je većina građana itekako zainteresirana kako funkcionira i radi Haaški sud. Poručio je zastupniku Kajinu da može govoriti u ime Kluba zastupnika IDS-a i u svoje osobno, ali ne i u ime hrvatskih građana. I zastupnik **Josip Đakić (HDZ)** javio se za ispravak netočnog navoda, te također procijenio da se i Haaški sud nalazi među prioritetnim javnim interesima. Nije prihvatio pojedine ocjene koje izviru iz optužnica i kojima se prozivaju utemeljitelji i branitelji hrvatske države. Upozorio je da se njima optužuje predsjednik Tuđman kao krivac za ratna stradanja, zajedno s najbližim suradnicima.

Reakcija na iskrivljavanje istine o Domovinskom ratu

Zastupnik **Pero Kovačević (HSP)** napomenuo je da je donošenje ovakvog zakonskog prijedloga potrebno i zbog onih koji promiču neistine i krivotvore povijest, a među njima se nalazi i zastupnik Damir Kajin. Zamjerio mu je na

pojednim izlaganjima u kojima je optužio Hrvatsku za agresiju u Bosni i Hercegovini, te da je izvršila etničko čišćenje. Precizirao je zatim pojedine dijelove oko pripreme i izrade samog zakonskog prijedloga gdje je i Vlada suglasna o potrebi promicanja istine o Domovinskom ratu.

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je zastupnik dr.sc. **Antun Vujić** koji je ukazao na potrebu da se ovaj zakonski prijedlog od samog početka ispravno pozicionira, kako bi mogao obavljati namijenjenu ulogu. Podsjetio je da je Domovinski rat jedinstven u povijesti, jer su se svi Hrvati našli na istoj strani u događaju u kojemu je Hrvatska utemeljena kao demokratska država. To daje posebno svjetlo našoj odgovornosti, a trebamo imati i na umu da se dosad uglavnom pisalo i objavljivalo s pojedinačnih stajališta, a historijska sinteza još nije napravljena. Ukazao je zatim na ozbiljni znanstveni rad o Domovinskom ratu koji je objavljen u Hrvatskom leksikonu na 25 enciklopedijskih stranica, a o čijem je stvaranju i osobno sudjelovao.

Ustrajati na znanstvenim prioritetima rada Centra

Uz čuvanje građe, Centar bi trebao sačuvati i sjećanja njegovih sudionika. Ne treba zanemariti ni pojedine uspjele spomeničke cjeline, koje su realizirane u Osijeku, Rijeci i Đakovu. Upozorio je da se Domovinski rat ne može kriminalizirati, a tekst kojega je predložila Vlada približava se konceptu kojega bi i Klub zastupnika SDP-a mogao prihvatiti i podržati. Predložio je da se razlozi osnivanja definiraju sukladno znanstvenim prioritetima, a poslovi znanstvene obrade, sređivanja, klasifikacije, obrade i istraživanja prikupljene građe, budu na njegovom vrhu. Suradnja mora postojati i sa sličnim centrima u inozemstvu, a ne samo u Hrvatskoj, a članovi Upravnog vijeća koje imenuje Hrvatski sabor trebaju godišnji izvještaj podnositi Saboru, a ne Vladi. Na kraju izlaganja upoznao je zastupnike i s nekim inicijativama oko podizanja spomenika Domovini u

kojemu je sudjelovala struka, hrvatski branitelji i Vijeće za urbanizam.

Za riječ se javio zastupnik **Josip Đakić**, ispravljajući netočan navod zastupnika Vujića da u članku 4. ne postoji mogućnost suradnje sa znanstvenim ustanovama. Citirao je dio odredbe u kojim se navodi suradnja "s drugim ustanovama".

Uvredljivo je da se stvaratelji države i njeni branitelji optužuju "zbog udruženja u zločinački pothvat".

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je zastupnik dr.sc. **Krešimir Ćosić** koji je na početku izlaganja dao punu potporu inicijativi Kluba zastupnika HSP-a kao i Vladi Republike Hrvatske. Smatra da nije dovoljno samo ustanoviti ovu instituciju, jer je promicanje istine o Domovinskom ratu važno zbog zajedničkog kredibiliteta, ali i zbog generacija koje dolaze. Pohranjivanje i sistematizacija građe predstavlja važne poslove, ali je svakako najvažnije kvalitetno, odgovorno i profesionalno obrađivanje sve dostupne povijesne, vojne i druge građe koja je vezana uz Domovinski rat. Upozorio je da je ugrožena istina o Domovinskom ratu, jer se protokom vremena zaboravljaju pojedini važni događaji, a pojedine institucije koje djeluju oko Haaškog suda kao i nevladine organizacije ne prenose znanstvenu istinu. Treba imati na umu da se protokom vremena kada za nekoliko godina Hrvatska postane dijelom Europske unije, mogu aktivirati pojedine Haaške optužnice koje će imati za cilj diskvalifikaciju hrvatske države za period 1991/95. godine. Uvredljivo je za sve nas, ali i cjelokupnu javnost čuti riječi o "udruženom zločinačkom pothvatu". Istina o Domovinskom ratu ne može se braniti improvizacijama i novinskim člancima, već jedino odgovarajućim znanstvenim pristupom. Podsjetio je i na sam karakter rata, upozoravajući da je bila riječ o otvorenoj i brutalnoj agresiji s jedne

strane, te obrani razoružanog hrvatskog naroda. Te jednostavne činjenice iz 1991. godine trebaju se svima prezentirati putem međunarodnih znanstvenih skupova svih sudionika i zainteresiranih subjekata. Smatra da bi naziv trebao biti "Institut Domovinskog rata", kako bi se strogo poštivali standardi znanstveno-istraživačke djelatnosti. Ovu bi instituciju trebalo uskladiti s aktima koji se odnose na odredbe Zakona o znanstveno-istraživačkoj djelatnosti i Zakona o arhivima, a po svom ustrojstvu približiti odredbama koje se odnose na nevladine institucije.

Analizirao je zatim pojedine odredbe u oba zakonska prijedloga, te zaključno podupro obje inicijative uz očekivanje da se prije donošenja Konačnog prijedloga zakona obave konzultacije na razini klubova, ali i sastanci sa svim relevantnim tijelima državne uprave, saborskim tijelima, javnim institucijama i pojedincima. Time bi se dobio prijedlog koji će imati punu potporu u Hrvatskom saboru. Na kraju je otvorio mogućnost da i sam sudjeluje i pomogne u osnivanju saborskog povjerenstva koje bi skrbrilo oko osiguranja svih uvjeta potrebnih za početak djelovanja ove institucije.

Kakvi su dosadašnji rezultati istraživačkog rada?

U ime Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a govorio je zastupnik **Željko Kurtov**. Podržao je osnivanje Centra, jer jedino istina i uredno posložena dokumentacija i sva građa o Domovinskom ratu može pomoći u autentičnom prikazivanju povijesne istine. Nažalost, svjedoci smo da se mnogi događaji iz rata netočno i zlonamjerno interpretiraju, a sam Domovinski rat pokušava se predstaviti kao kriminalni i zločinački. Smatra, međutim, da bi ova institucija trebala nastati u već poznatim znanstvenim institucijama. Podsjetio je da je Vlada još 9. ožujka 2001. godine donijela Odluku o pokretanju znanstvenih istraživanja Domovinskog rata. Pročitao je nekoliko temeljnih odrednica iz tada donesene Odluke kojom bi se trebalo prikupljanjem autentične dokumentaci-

je stvarati prava slika o tijeku rata, kao i o njegovim uzrocima i posljedicama. Za nositelja projekta tada je odabran Hrvatski povijesni institut, gdje je osnovan zasebni Odjel, financiran preko Ministarstva znanosti i tehnologije. Vlada je ujedno potaknula rečeno ministarstvo da pristupi izučavanju povijesnih procesa od 1918. godine do okončanja Domovinskog rata, s posebnim naglaskom na žrtve političkih obračuna i ratnih zločina. Ovi bi poslovi trebali uskoro biti finalizirani i objavljeni u zborniku radova, a treba vidjeti u kojoj je fazi ovaj rad u Povijesnom institutu. Zastupnik Kurtov ocijenio je da bi u sastavu ovog instituta i Državnog arhiva, trebalo napraviti novi Odjel koji bi objedinio sve aktivnosti i imao naziv: "Dokumentacijski centar Domovinskog rata". Budući da Sabor do sada nije dobio nikakvo izvješće, treba tražiti podatke o do sada obavljenim poslovima. Apelirao je zatim da svi ratni zapovjednici i sudionici Domovinskog rata, predaju prikupljenu građu i dokumentaciju u novi Centar radi boljeg uvida i što istinitijeg i svestranijeg rada. Budući da je i sam obnašao ulogu zapovjednika u Domovinskom ratu, objasnio je razloge zbog kojih je dio građe još uvijek u posjedu pojedinaca koji će rado surađivati s institucijom i ustupiti ovu građu.

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je zastupnik **Ante Markov** koji je pozdravio prijedloge oko osnivanja dokumentacijskog Centra. Ocijenio je ujedno da se radi o vrlo sličnim zakonskim prijedlozima koji rješavaju istu materiju. Bez obzira na to tko je pokrenuo ovu inicijativu, važno je da se pokušava zakonski urediti ova materija. Borba za istinu zapravo predstavlja stvaranje istine, jer u protivnom netko drugi dobiva pravo da neistinito tumači događaje.

Ukazao je zatim na posljedice koje su proistekle zbog kašnjenja oko interpretacije zbivanja u Domovinskom ratu, te na potrebu za institucijom koja bi se bavila prikupljanjem i čuvanjem važne dokumentacije o minulom ratu. Tek kada povijesna istina postane dominantna, možemo utvrditi da smo postali

suveren narod koji ima svoju politiku, kulturu i izričaj, a ova svojstva naša, još nemamo. Mi smo i danas taoci onih koji planiraju budućnost suvremenog svijeta, te se i sami nalazimo pred odlukom prihvaćanja. Napomenuo je zatim da je i Hrvatska bila među osnivačima Haaškog suda koji se sada pretvara u vlastitu negaciju, a čitavi odnosi oko širenja Europske unije pa i predvidljiva budućnost za prostor jugoistočne Europe, govori u prilog tezi da treba ojačati vlastite pregovaračke pozicije. Izričaji koji dolaze iz Hrvatske, moraju biti jedinstveni, ali i znanstveni jer se time čuvaju navedene vrijednosti. Ocijenio je da do drugog čitanja ima dovoljno vremena i volje da se učini istinski iskorak na ovom području. Time bi se omogućilo onima koji danas vode državu i vanjsku diplomaciju, da se s puno većom žestinom u smislu efikasnosti nose s današnjim problemima, kao i s izazovima koje možemo očekivati u budućnosti. Smatra da postoji dovoljno volje i konsenzusa kojom bi se ovaj dokument pretočio u jedan strateški znanstveni akt, koji će dati pravo na bolju i kvalitetniju budućnost Republike Hrvatske i svih njenih građana.

Predsjedavajući je najavio da je ovim izlaganjem isteklo vrijeme za desetminutnu raspravu, te riječ dao zastupniku **Frani Piploviću** koji je prenio stavove Kluba zastupnika DC-a, HSLS-a. Ocijenio je da će se ovim prijedlogom utemeljiti potrebna državna institucija koja će biti potrebna i opravdana u današnjem, ali i u budućem vremenu. Potrebno je upoznati sva zbivanja tijekom Domovinskog rata, kako bi se u konačnici mogli usprotiviti onima koji na međunarodnom planu imaju neke druge namjere.

Prikupljanje arhivske građe iz svih izvora

Klub zastupnika DC-a i HSLS-a daje punu podršku donošenju ovog Zakona, istaknuo je predstavnik Kluba zastupnika DC-a, HSLS-a. Konstatirao je zatim da se u javnosti vrlo često zaboravlja i na neke izuzetno značajne datume, iako

se radi o jednoj od najslavnijih epoha ukupne hrvatske povijesti. Kako bi se spriječile podjele i sukobi koji još uvijek s opterećenjem gledaju na 40. godine prethodnog stoljeća, potrebno je sačuvati dokumentiranu uspomenu na Domovinski rat. Iznio je zatim i vlastita ratna iskustva s područja Brodsko – posavske županije, koju su zajednički branili pripadnici raznih zanimanja i političkih afiniteta. Nažalost, bilo je i onih kojima se ne možemo ponositi; dezertera, prevaranata i ratnih profitera, te onih koji su se ogriježili o čovjeka, ljudska prava i slobode. Istinom se mogu valorizirati važna zbivanja tijekom Domovinskog rata, uključujući podatke i o onim građanima Hrvatske među kojima je također bilo žrtvi, kako ih se ne bi neopravdano sumnjičilo. Isto tako, potrebna je i istina o naizgled "mirnim susjedima koji su se pretvorili u svirepe ubojice i razboj-nike". Smatra da je najvažnije prva faza rada, kada Centar mora prikupiti povijesnu građu koja je razasuta i nalazi se na više adresa.

Domovinski rat predstavlja jednu od najslavnijih epoha u ukupnoj hrvatskoj povijesti.

Na kraju je predložio preciziranje predloženog teksta, odnosno osnivanje podružnica u : Dubrovniku, Šibeniku, Zadru, Gospiću, Karlovcu, Sisku, Slavonском Brodu, Vinkovcima, Vukovaru i Osijeku. Trebalo bi zainteresirati i lokalna tijela uprave i samouprave, bez čije se pomoći neće moći realizirati ovaj projekt. Zagreb treba biti sjedište Centra, ali moraju biti utemeljene i podružnice u navedenim mjestima, upozorio je zastupnik Piplović. Smatra ujedno da treba objediniti oba zakonska prijedloga.

Sjedište Centra može se locirati i u Dubrovniku

U ime Kluba zastupnika HSP-a govorio je zastupnik dr.sc. **Slaven Letica**. On je uvodno podsjetio na 1990. godi-

nu kada je zajedno s predsjednikom dr. Franjom Tuđmanom i muzejskim stručnjacima, predlagao osnivanje Hrvatskog ratnog muzeja na mjestu tadašnjeg Muzeja revolucije. Time se željelo osnovati muzej koji bi bio riznicom ratničkih, uglavnom pobjedničkih tradicija hrvatskog naroda. Ova je inicijativa značajna, jer bi se između prvog i drugog čitanja Zakona moglo osnovati saborsko saslušanje u kojemu bi tematske rasprave i izlaganja mogli podnijeti povjesničari s različitih znanstvenih institucija. Ukazao je na kronologiju dosadašnjih HSP-ovih inicijativa, kojima se željelo utemeljiti jednu takvu instituciju. Treba biti znanstveno otvoren, te podržati korisne inicijative bez obzira na stranačke koncepcije autora, te valorizirati veliki dio već objavljenih naslova, knjiga, članaka, osvrta i filmova. Možda bi iz više motiva bilo korisno kada bi se Centar situirao u Dubrovniku koji je i sam teško stradao u Domovinskom ratu. Uz demetropolizaciju, važno je ustrajati i na depolitizaciji rada Centra. Spomenuo je zatim i napore povjesničara koji rade na pisanju političke biografije dr. Franje Tuđmana. Osvrnuo se zatim i na neovlašteno iznošenje povijesne, arhivske građe koja se selektivno koristi zbog pojedinih političkih razmirica i u dnevno-političke svrhe. Ovim zakonskim prijedlogom trebalo bi spriječiti slična ponašanja, upozorio je zastupnik Letica. Naglasio je ujedno da će ustupiti pojedine pisane dokumente koji su se zatekli u njegovoj pismohrani. Ovakvu bi inicijativu trebalo svestrano podržati, kako bi se cjelokupna građa iz svih izvora, sačuvala za slijedeće naraštaje. Opisao je na kraju susret s hrvatskim piscem i političkim djelatnikom, Vladom Gotovcem koji mu je govorio o strahotama stradanja na robiji, te na dramatično pismo generala Markača čiji tekst ukazuje na neprihvatljiv zatvorski tretman u Haagu.

Izbjegavati dodatne nacionalne podjele

U ime Kluba zastupnika SDSS-a govorio je zastupnik dr.sc. **Milorad Pupo-**

vac uvodno govoreći da treba respektirati stradanja i osjećaje svih ljudi koji su prošli kroz patnje zbog djela ili stavova drugih ljudi. Smatra da osnivanju Centra treba prići kroz općenacionalni duh i karakter, jer stranačke inicijative na ovom području imaju svoje slabosti i dovode do podjela. U svakom slučaju, osnivanje Memorijalnog centra ne bi trebalo pridonositi političkim, kao ni nacionalnim podjelama, već služiti njihovom objedinjavanju. Svačije dijete kada uđe u taj budući Centar, treba se osjećati kao u svome domu, a Hrvatski sabor bi svojim pluralizmom trebao skrbiti o Centru i njegovoj istraživačkoj i znanstvenoj neovisnosti. Time će se na najbolji način štititi vrijednosti i činjenice, koje ljudi bez obzira na postojeće razlike nazivaju povijesnom istinom. Trebalo bi ujedno naglasiti memorijalnu komponentu Centra, a pitanje istine treba prepustiti istraživačima. Smatra ujedno da je pitanje Haaga ljudima značajno, a od aktera koji se bave ovom problematikom očekuju smirenje i sigurnost u pristupu, kako bi se izbjeglo nepotrebno sukobljavanje.

Hrvatski sabor mora skrbiti o Centru i njegovoj znanstvenoj neovisnosti.

U nastavku rada Sabora, slijedila je pojedinačna rasprava, a prvi je riječ dobio zastupnik **Nenad Stazić (SDP)**. On je ocijenio da postoje male i neznatne razlike između dva zakonska prijedloga, a Vlada u ovom slučaju nije čak ni dostavila vlastito mišljenje tako da ne znamo što misli o HSP-ovom prijedlogu. Pozvao je ujedno Vladu da pokloni više pažnje i povjerenja zakonodavnim inicijativama koje dopiru iz redova sadašnje opozicije. Ocijenio je da prethodne rasprave zastupnika Vujića, Letice i Pupovca, trebaju biti vodiljom Vladi u izradi Konačnog prijedloga zakona. I on je upozorio na probleme koji izviru iz činjenice da je važna povijesna građa smještena na više adresa i institucija, pa čak i u privatnim zbirkama. Sve to treba

sakupiti na jednom mjestu, a postojeća suđenja za zločine u ratu, upozoravaju da ima i građe u fazi nastajanja. Analizirao je zatim i pojedine odluke vezane uz suđenje generalu Blaškiću, upozoravajući i na fragmente iz njegovog ratnog dnevnika. Podsjetio je zatim i na loše odjeka u javnosti, koje je imala tzv. Vukojevićeva komisija, ocjenjujući da su tamo političari donosili sudove umjesto da to prepuste znanstvenicima. Smatra da bi stručni nadzor Centra trebao provoditi Hrvatski državni arhiv, a o zakonitosti rada treba brinuti nadležno ministarstvo. Vladi bi se slalo jedno tehničko izvješće o napravljenom poslu, odnosno o utrošku sredstava, ali ne i u pogledu stručnoga rada, jer to pripada znanosti. To istovremeno treba biti dokumentacijski Centar gdje će se sakupljati i obrađivati građa, ali i muzejska institucija, koja će na najkvalitetniji način obrađivati ovaj segment suvremene povijesti.

Zastupnik **Josip Đakić (HDZ)** zatražio je riječ zbog ispravka netočnog navoda. On je ponovno ukazao da Vladin prijedlog na bitan način ovu instituciju doživljava i definira kao specijalizirani arhiv koji može tražiti svu dokumentaciju od drugih državnih institucija.

Komisija je istraživala poimenične izvore o žrtvama

Zastupnica **Marija Bajt (HDZ)** također je ispravila netočan navod koji se odnosi na iznijeto definiranje komisije koja je uspostavljena 1990. godine u Hrvatskom saboru. Radi se o Komisiji za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava II. svjetskog rata i poraća, koja je poimenično prikupljala podatke o stradanju pojedinaca, sve do 2000. godine. I zastupnik dr.sc. **Marko Turić (HDZ)** javio se zbog ispravka netočnog navoda. On je upozorio na idealističko gledanje prema kojemu bi Centar trebao utjecati na suđenje u Haagu, odnosno u sastavljanju haaških optužnica. Glavnu ulogu u ovom poslu za sada, nažalost, ima Savo Štrbac i njegova udruga "Veritas" iz Beograda. Predsjedavajući je zatim kratko rekapitulirao sažete prigovore, odnosno ispravke netočnih navoda, te

riječ dao zastupniku **Peri Kovačeviću (HSP)**.

On je konstatirao da bi do osnivanja Memorijalnog centra trebalo doći putem zajedničke rasprave i dogovora kako bi se stvorio kvalitetan konačni prijedlog, kojega će podržati svi zastupnici. Podsjetio je da se sukladno odredbama Poslovnika, ovakve inicijative predlažu putem stranačkih klubova, a sam naziv treba objedinjavati memorijalnu i dokumentacijsku komponentu. Važno je prikupiti i sačuvati svu dostupnu i postojeću građu o Domovinskom ratu, a političari trebaju lobirati samo istinom i argumentima. Sasvim je razumljivo da se političari ne smiju niti neće miješati u budući rad Centra jer to pravo pripada znanstvenicima, zaključio je zastupnik Kovačević sumirajući i odgovarajući na ranije postavljene primjedbe i prijedloge.

Za riječ se javio zastupnik **Zdravko Sočković (HDZ)**. I on je ocijenio da se radi o dva slična zakonska prijedloga kojima se poziva na promicanje istine u Domovinskom ratu, sistematiziranje i obrađivanje povijesne, vojne i znanstvene građe, te uspostavljanje informacijskog sustava dostupnog zainteresiranim građanima i institucijama. Naveo je statističke podatke koji upozoravaju na velike razmjere stradanja u Brodsko-posavskoj županiji, a zatim se osvrnuo i na pojedine razlike koje je uočio između dva prijedloga. One se prvenstveno odnose na tijela kojima se podnosi godišnje izvješće, načinu izbora ravnatelja centra, definiranje dužnosti Upravnog vijeća, te na Vladin prijedlog kojim se predlaže osnivanje specijalizirane ustanove, odnosno arhiva. Trebat će uložiti mnogo napora kako bi se sakupila sva građa, a velike žrtve koje smo imali tijekom Domovinskog rata zaslužuju osnivanje jedne ovakve institucije. Time će se onemogućiti sve one koji žele mijenjati povijesnu istinu, te izjednačavati agresora i žrtvu, odnosno prikazivati žrtvu kao agresora, u susjednoj Bosni i Hercegovini. Podnijete prijedloge svakako treba podržati, završno je konstatirao zastupnik Sočković.

Ne smiju se zaboraviti brojne nevine žrtve

U nastavku rada, nakon popodneve stanke, prvi je govorio zastupnik mr.sc. **Kajo Bučan (HDZ)**. On je upozorio na fragmente iz krvave bilance Domovinskog rata, spominjući stradanja i žrtve stanovništva u Vukovaru, Škabrnji, Borovu naselju, Gospiću, Čelijama te drugim gradovima i naseljima. U tom je periodu bilo više od 12 tisuća poginulih i 100 tisuća protjeranih osoba, pa bi trebalo na odgovarajući način vrednovati žrtve koje su ugrađene za zajedničko dobro. Time bi se očuvala povijesna istina i sjećanje na svaku stradalnu osobu, a vojne operacije i njihovo sustavno planiranje trebaju biti dio aktivnosti koje moraju biti dokumentirane i arhivirane na jednom mjestu. Sama bi arhiva trebala ujedno tvoriti podlogu za buduće znanstveno-istraživačke informacije i stručne radove. Deklaracija o Domovinskom ratu donesena je i zbog zaustavljanja radikalne politizacije, a prvenstveno zbog zaštite njegovog digniteta kao neupitne vrijednosti samostalne hrvatske države, ocijenio je zastupnik Bučan. Ulaskom dokumenata u informatizirani arhivski sustav, sva će građa biti na odgovarajući način prezentirana i dostupna svim zainteresiranim osobama. Podržao je inicijativu o osnivanju Centra, jer time Domovinski rat dobiva znanstveno, povijesno i stručno vrednovanje u institucionalnom obliku. Od zaborava treba sačuvati one dijelove povijesti kojima smo i sami svjedocima, jer nekima treba mijenjanje prošlosti da bi ostvarili svoje ciljeve u budućnosti, zaključio je zastupnik Bučan.

Zastupnica **Ivana Sućec-Trakoštanec (HDZ)** smatra da će se kroz slijedećih mjesec dana donijeti predloženi Zakon. Time će se konačno stvoriti znanstvena ustanova koja će istinski pridonijeti ispravnoj i povijesnoj valorizaciji svih događaja i stradanja tijekom Domovinskog rata. Ovaj rat nisu tvorile samo vojne operacije, jer još nitko nije sustavno rekao što se događalo u civilnom sektoru, odnosno sukobima koji

su započeli s pripremama i balvanima 1990. godine. Spomenula je zatim neke manje poznate odjeke i tragove koje je Domovinski rat ostavio na području Koprivničko-križevačke županije, izdvajajući pojedine akcije i napore ljudi i branitelja, te ulogu tamošnjeg Kriznog štaba. Poginulih branitelja treba se sjećati s dužnim poštovanjem, te u njihovo ime nastaviti stvarati kvalitetne uvjete života za sve građane Republike Hrvatske. Povijesnom se istinom trebaju braniti i sva zbivanja iz Domovinskog rata, koja trebaju biti i znanstveno obrađena u Centru. Ova institucija ujedno treba imati odlike instituta, sukladno odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti. Predložila je naziv: Hrvatski državni institut za dokumentaciju o Domovinskom ratu. Također je podržala inicijativu da svi aktivni sudionici iz tog perioda koji imaju sačuvane originale, stave Centru na raspolaganje cjelokupnu sačuvanu dokumentaciju. U svakom slučaju, potrebno je zabilježiti i neka zbivanja o kojima javnost nije upoznata, a možda su bila od presudnog značenja za kasnija zbivanja, upozorila je zastupnica Sućec – Trakoštanec.

Ocijenila je da bi se time stvorila jedna pozitivna klima u kojoj je časno biti hrvatski vojnik. Podsjetila je zatim i na katastrofalne statističke pokazatelje o porastu služenja civilnog vojnog roka, tijekom nekoliko posljednjih godina. Zaključno smatra da trebamo biti ponosni na ukupni vlastiti doprinos pri stvaranju Hrvatske i pobjedi u Domovinskom ratu.

Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik mr.sc. **Marin Jurjević (SDP)** smatrajući da institut civilnog služenja vojnog roka ne treba definirati kao zloporabu prava, već kao korištenje zakonskih mogućnosti.

Ova tema mora biti lišena stranačkih nadmetanja

Zastupnik **Josip Leko (SDP)** podržao je osnivanje Centra Domovinskog rata, te istovremeno upozorio na propuste što ova institucija nije ranije utemeljena. Konstatirao je da se još uvijek vode

rasprave tko je bio, i kakav sudionik Domovinskog rata, a potreba za ovom institucijom osjeća se i u kontekstu posljednjih zbivanja s Međunarodnim sudom u Haagu. Napomenuo je da se zbog različitih razloga ne postrojavaju niti ratne jedinice iz Domovinskog rata. Ovo treba biti nadstranačka tema važna za sadašnju, ali i za dolazeće generacije, kojima treba prenijeti ukupne vrijednosti i sve dokumente iz Domovinskog rata. Osnivanje Centra treba biti utemeljeno na odgovornim, stručnim i znanstvenim standardima, a pouka treba biti prenesena tako da ne remeti mir i perspektivu zemlje i naroda. Ovi poslovi ne smiju biti narušeni dnevno-političkim sukobljavanjima stranaka, a možda će znanstvena istraživanja omogućiti i iskaze koji su nijansirani drugačije od službenih stajališta. Treba imati na umu da povijesna istina ne trpi ničije diktate, a vrijeme je sigurno najbolji sudac u povijesti. Izrazio je nadu da će ovaj element biti od koristi sadašnjim nastojanjima i da će slijedeći naraštaji imati koristi od proučavanja Domovinskog rata.

Centar treba sačuvati dokumentaciju i za slijedeće generacije koje će učiti o Domovinskom ratu.

Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik **Petar Mlinarić (HDZ)**. On je demantirao kako se jedinice iz Domovinskog rata ne odazivaju na svečano postrojavanje, navodeći da će slijedeće subote biti postrojena legendarna 204. Vukovarska brigada. Predsjedavajući je napomenuo da ovo nije bilo ispravak navoda već konstatacija, a zatim riječ dao zastupnici **Katarini Fuček (HDZ)**. Ukazala je na potrebu prikupljanja izvorne dokumentacije, te napomenula da su brojni pojedinci samoinicijativno sačuvali pojedine važne dokumente. Svi bi se ovi dokumenti i zbirke trebali objediniti na jednom mjestu, a posebnu pozornost treba pokloniti spašavanju audio – vizualnih zapisa sa VHS traka, koji-

ma nakon 15 godina istječe rok trajanja. Ukoliko se ne sačuvaju ovi dokumenti, bit će mnogo teže rekonstruirati pojedine događaje. U Centru se trebaju obrađiti važni događaji u Vukovaru, Gospiću, Šibeniku i Zadru, kao i oni pojedinci koji su stvarali našu povijest, odnosno hrvatsku državu, mišljenja je zastupnica Fuček. Ukazala je zatim na pojedine segmente rada svjetski poznatih memorijalnih muzeja, poput Muzeja holokusta, Hirošime ili Auschwitza. Učiti se treba na samim izvorima važnih događaja, pa treba sačuvati i autentičnost pojedinih dijelova Vukovara iz ratnog perioda, jer se i time čuva uspomena na Domovinski rat. Prema tome, samo sjedište treba postojati kao institut, a memorijalni centri mogu biti unutar podružnica na samom terenu.

Umjetnici u Domovinskom ratu

Zastupnica **Jagoda Majska Martinčević (HDZ)** smatra da treba sačuvati i fragmente kulturnog djelovanja u Domovinskom ratu. Ukazala je na slične poznate primjere na svjetskoj kulturnoj sceni, gdje su pojedini kompozitori stvarali umjetnička glazbena djela, nadahnuti zbivanjima kojima su i sami bili svjedocima. Ni u vrijeme našeg, Domovinskog rata muze nisu šutjele, jer su stvarali i umjetnički djelovali pjesnici, književnici, slikari, glumci, rokeri i sve ono što je pripadalo tadašnjoj kulturnoj sceni. Podsjetila je na odjeke pojedinih koncerata u Crkvi sv. Marka na Gornjem gradu, kada je filharmonija nastavila svirati i u vrijeme proglašene uzbune, a čitave su kazališne družine odlazile na prve crte bojišnice. Vrijeme će odijeliti kvalitetne programe od onih koji su bili manje uspješni, ali već sama činjenica stvaranja u takvim okolnostima, zaslužuje našu pozornost. Unutar budućeg Centra, treba se osjećati multimedijalnost sukladno hrvatskoj tradiciji, ali i europskim uzorima poput Berlina i njegovih muzejskih institucija. Na kraju je upozorila da Picassova "Guernika" predstavlja ne samo značajno umjetničko djelo, već i svjedočanstvo jednog ratnog vremena u kome je i nastala.

Zastupnik **Davorko Vidović (SDP)** istaknuo je da nitko nije doveo u pitanje osnivanje Centra, ali su se mogli osjetiti pojedini disonantni tonovi u raspravama. Očigledno je da postoje različita očekivanja od ove institucije, a vjerojatno postoje razlike i oko samog rada i prioriteta Centra. Analizirajući pojedina osobna stajališta, uočava se koliko je zapravo teško govoriti o pojedinim pitanjima vezanima uz Domovinski rat. Treba imati na umu da se iza svih ratova stvaraju i mitovi koji onda počinju figurirati kao istine, a polako u zaborav padaju situacije utemeljene na istini i činjenicama. Postoji odgovornost naše generacije da sačuvamo i prenesemo sačuvanu građu koja treba biti obrađena na

Moraju se zabilježiti i napori običnih ljudi koji su, bez političkih kalkulacija, bili u prvim redovima obrane Hrvatske.

znanstven i nepolitičan način budućim naraštajima. Analizirao je zatim i hipotetične odgovore ukoliko bi ljude pitali koji ih događaji asociiraju na Domovinski rat. Smatra da bi pojmovi poput; Haaga, ratnih zločina, ratnog profiterstva, iznevjerenih očekivanja, PTSP-a, nepravdi i nepoštivanja ljudskih prava, izbili na prvo mjesto. Međutim, postoje i oni koji su se hrabro suprotstavljali paležu i progonstvu i koji su bez obzira na užasne okolnosti uspjeli mobilizirati najviše moralne potencijale neke zajednice. I zastupnik Vidović upozorio je na činjenicu da su brojni dokumenti razasuti na više mjesta. Drži ujedno da su istinski heroji obični ljudi koji su ostavili svoje svakodnevne poslove, te ustrajno i hrabro branili svoja naselja na prvoj crti bojišnice. O njima i njihovim doprinosima šuti se, a sami su ostavljeni u nekoj zoni privatnosti i osobnih sjećanja. Treba imati na umu da su se ljudi 1991. godine samoorganizirali, nisu se osjećala ideološka nadmetanja, a nije se sanjalo ni o "Hrvatskoj do Drine i Juri i Bobanu". Ovi ljudi nisu odgovorni ni

za humana, ni za nehumana preseljenja i nisu krivi što su pojedinci pljačkali i palili.

Memorijalno–dokumentacijski Centar treba se kloniti nekih mitova i stereotipa, a sačuvati istinu o ovim hrvatskim braniteljima, zaključio je zastupnik Vidović.

Usljedile su dvije replike. Zastupnica **Niku Rebića (HDZ)** zasmatalo je što se učestalo govori o zločinima u Domovinskom ratu. Drži da treba akcentirati njegovu oslobodilačku i pravednu komponentu, a usprotiviti se onima koji su odgajali surove agresore na Republiku Hrvatsku, koja se morala isto tako surovo obraniti. Zastupnik **Davorko Vidović** odgovorio je na repliku, ponavljajući potrebu da se prestane s mitovima i podjelama na lijeve i desne. Podsjetio je i na vlastiti doprinos u obrani Hrvatske, ali upozorio i na potrebu da se znanstveno osvijetle sva sporna zbivanja. Za repliku se javio i zastupnik **Krunoslav Markovinović (HDZ)**. Rekao je da ima dojam kako se zastupnik Vidović "kao uplašio da je previše dobra rekao o ratu, pa je onda spominjao palež, grabež i umorstva". Ukoliko smo suglasni da je pristup Slobodana Miloševića u ovom ratu bio fašistički, onda tretirajmo naše branitelje kao antifašiste, ocijenio je zastupnik Markovinović. Zastupnica **Ivana Sućec–Trakoštanec (HDZ)** ispravila je navod o samoorganiziranju naroda u 1991. godini. Podsjetila je na pojedine odluke tadašnje Vlade nacionalnog jedinstva, kriznih stožera i odreda Nacionalne zaštite, te ocijenila da je osnivanje Centra potrebno i zbog ovakvih pogrešnih percepcija. Treba odati priznanje hrabrim pojedincima, ali ipak ih je netko morao organizirati u obrani hrvatske domovine, mišljenja je zastupnica Sućec–Trakoštanec, dodajući da ne treba iskrivljavati povijesne činjenice.

Dokumentarna građa najbolje svjedoči o karakteru rata

U ime jednog od predlagatelja ponovno je govorio zastupnik **Pero Kovačević (HSP)**, te ohrabrio stav da se ovoj

temi pristupi zajednički, a da se koncepcija rada prepusti znanstvenicima. Demantirao je tobožnju nadahnutost mitovima, jer postojeća dokumentarna građa najbolje svjedoči o svim važnim segmentima Domovinskog rata, kao i o njenim akterima. Složio se da treba sačuvati uspomenu i na doprinos umjetnika u Domovinskom ratu, ali žalosno je da je njihov doprinos sačuvan više nego doprinos brojnih hrvatskih branitelja, koji su prvi krenuli u obranu domovine. Hrvatski branitelj ne želi prihvatiti poniženje i zaborav, pa moramo i školsku mladež podsjetiti o tome tko su bili branitelji Vukovara. Zatim je objasnio razloge smještaja sjedišta Centra u Zagreb, kao i potrebu da se ojača rad podružnica u svim zbornim mjestima poput Vukovara, Gospića i Dubrovnika, koji su stradali u Domovinskom ratu. Ovim se poslovima ne smije pristupati na svađalački način, jer ćemo doći u situaciju da se zakonske odredbe neće provoditi. Struka treba definirati prioritete, a istina o Domovinskom ratu ne smije se prepustiti zaboravu slijedećih generacija, zaključio je zastupnik Kovačević.

Zastupnik mr.sc. **Ivan Bagarić (HDZ)** ocijenio je da treba sačuvati istinite podatke o zbrinjavanju izbjeglica, vođenju ratnih operacija, spašavanju ranjenika na terenu i o zbivanjima i dramama jednog opkoljenog Vukovara. Mi svijetu moramo ponuditi ove podatke u obliku jednog specifičnog znanja i istinitih podataka. Priklonio se razmišljanjima koji su predlagali sustav znanstvenog instituta, te upozorio da svim poslovima treba prethoditi prikupljanje postojeće građe. Nju treba zaštititi, analizirati i objaviti u znanstvenim i međunarodno priznatim publikacijama na engleskom jeziku. Tek kao znanstveni rad, ovaj će se napor prepoznati i kao dokaz, pa bi Vlada kao jedan od predlagatelja trebala odustati od riječi "memorijalno" u predloženom zakonskom tekstu. Objasnio je zatim da memorijalnu komponentu mogu sačuvati određene muzejske institucije, sa svrhom da se ne zaborave pojedini događaji i lokaliteti. Kada se govori o dokumentacijskom dijelu, onda

rad treba isključivo vezati uz znanstvene instrumente. Time se ujedno nameće i solucija da se u Institutu za suvremenu povijest, izdvoji jedan Odjel koji bi se bavio upravo ovim zbivanjima. Na temelju istina iz Domovinskog rata, svijet bi trebao unaprijediti svoja znanja na humanitarnoj i medicinskoj razini, te naposljetku i na vođenju samog rata, konstatirao je zastupnik Bagarić. Podsjetio je zatim, da od ukupno 500 objavljenih znanstvenih članaka u relevantnim znanstvenim časopisima, oko 300 članaka potpisuju liječnici koji su i sami sudjelovali u Domovinskom ratu. Složio se s konstatacijom da će se morati osvijetliti i učinjeni zločini na hrvatskoj strani. Međutim, pri tome ove događaje ne bi trebalo namjerno fokusirati i izdvajati iz ukupne cjeline koja svjedoči o dominantnoj obrambenoj i osloboditeljskoj strani Domovinskog rata. I hrvatski je narod imao svoje vođe u tim vremenima i to nisu nikakvi mitovi, kao što ni generali Washington ili De Goll, nisu američki i francuski mitovi, već povijesne činjenice. U tom kontekstu treba promatrati i ulogu predsjednika dr.sc. **Franje Tuđmana**, zaključio je zastupnik Bagarić.

Zastupnik dr.sc. **Petar Selem (HDZ)** replicirao je na prijedlog kojim bi se razdvojila memorijalna i znanstvena komponenta Centra. Smatra da su oba segmenta komplementarna i da ih ne treba razdvajati. Zastupnik Bagarić prihvatio je iznijeto obrazloženje, a zatim je predsjedavajući dao riječ zastupniku **Damiru Špančiću (HDZ)**.

Važnost lokalnih istraživača

On je uvodno podsjetio na temeljne ciljeve i zadatke budućeg Centra, nizaњem podataka o ratnim štetama koje su podnijeli Pakrac i Lipik. U tom bi kontekstu trebalo pristupiti i izradi zakonskog prijedloga, vodeći istovremeno računa i o prijedlozima ljudi s ratom stradalog područja. Nije bilo nikakvih mitova tijekom trajanja agresije, pa se na ovoj temi ne bi trebali skupljati politički poeni niti poticati diobe. Mi smo jako ponosni i ljubomorni i ne dozvolja-

vamo nikakvu politizaciju, jer smo vodili državnu politiku i to na vrlo teškom terenu, upozorio je zastupnik Špančić. Spomenuo je zatim i lokalna istraživanja koja u Pakracu predvodi prof. Slavko Krejči, a koji je već dosad skupio bezbroj podataka i povijesnih činjenica. Pozdravio je predloženi zakonski tekst, upozoravajući da povijest nitko ne smije izvrtati niti govoriti o mitovima.

Zastupnica **Zdenka Babić-Petričević (HDZ)** ocijenila je da se ratno stanje provlači kroz čitavu hrvatsku povijest, počevši od VII. stoljeća. Smatra da predloženi tekst pruža solidnu osnovu za osnivanje institucije i prikupljanja građe o važnim zbivanjima tijekom Domovinskog rata. Govorila je zatim o radu Komisije Hrvatskog sabora, koja je prikupljala podatke o stradalim osobama iz II. svjetskog rata, te analizirala motive zbog kojih je došlo do njena ukidanja. Napomenula je da se naša povijest mora dosljedno zapisivati sukladno zbivanjima, a čitati tek nakon 50 godina, koliki je zakonski rok za čuvanje pojedinih dokumenata. Ova je Komisija ukinuta željom tadašnje vlasti. Istovremeno je na inicijativu zastupnika Stazića, a uz podršku vladajuće koalicije, Sabor donio zaključak kojim se Vlada Republike Hrvatske obvezuje osigurati sve potrebne pretpostavke za rad Nacionalnog centra, odnosno instituta koji je trebao preuzeti sve poslove rečene komisije.

Do danas se ništa nije dogodilo pa bi trebalo poštovati doneseni saborski zaključak, upozorila je zastupnica Zdenka Babić-Petričević. Mi kao zastupnici ne bi trebali biti ocjenjivači hrvatske povijesti, već donijeti dobru zakonsku osnovu za rad ovog instituta. Smatra da se pojedinim istupima i analizama, ugrožava povijesna istina o Domovinskom ratu, a osobito ju zabrinjava prodaja važnih dokumenata, usprkos jasnim odredbama Zakona o arhivskom gradivu i arhivama. Kao rezultat ovakvih radnji, Hrvatska se u pojedinim političkim krugovima proglašava krivom za etničko čišćenje. Podržala je predloženi zakonski tekst predlagatelja, napominjući da se pri znanstvenim radovima i istraživanjima ne bi smjela zapostaviti

ni ukupna uloga hrvatskih iseljenika u obrani i stvaranju hrvatske države. Podsjetila je i na skrb državnih institucija koje su pomagale stradalima, bez obzira na nacionalnost i vjeru, o čemu svjedoči i pohvala od Ministarstva unutarnjih poslova u pokrajinskoj Vladi Stuttgarta.

Analizirala je zatim sadržaj i značenje Deklaracije o Domovinskom ratu, zalažući se za stvaranje instituta koji će sačuvati i zaštititi istinu i za buduća pokoljenja.

Zastupnik **Nenad Stazić (SDP)** javio se zbog replike i podsjetio na razloge zbog kojih je tadašnju saborsku komisiju nazvao prema prezimenu njenog predsjednika. Važnijim od ovoga kolokvijalnog termina, čine mu se njeni rezultati, jer je primjerice utvrdila da je u Hrvatskoj tijekom II. svjetskog rata ubijeno samo 124 osobe židovske vjere. Slijedom ovakvog pristupa, zaključio je da se ovo tijelo nije bavilo utvrđivanjem žrtava rata, već falsificiranjem povijesti, pa je iz ovoga razloga predložio njeno ukidanje. Zbog navedenih je razloga tadašnja parlamentarna većina donijela ovakvu odluku. Zamjerio je ujedno predsjedavajućem što je omogućio elaboriranje prethodnog sugovornika na ovu temu, iako nije na dnevnom redu Hrvatskog sabora.

Predsjedavajući je potom dao opomenu zastupniku Staziću, navodeći da nije trebao izjaviti kako se Saborska komisija bavila falsificiranjem povijesti. Zastupnica **Zdenka Babić-Petričević (HDZ)** zatražila je riječ kako bi dala odgovor na repliku te precizirala da je o navedenoj temi, odnosno o istinama iz II. svjetskog rata govorila samo jednu minutu. Smatra da se rad komisije nika-ko nije smio ocrtati iznijetim ocjenama, te potvrdila potrebu da se provede tada donesen saborski zaključak.

Težiti donošenju konsenzusom

Zastupnik **Ante Markov** zatražio je riječ želeći upotpuniti ranija izlaganja u ime Kluba zastupnika HSS-a. Podnijete prijedloge treba prihvatiti kao dobru podlogu kako bi se pristupilo konzultiranju sa svim parlamentarnim stranka-

ma i donošenju Zakona konsenzusom. Ovaj zakonski tekst ne bi smio imati niti jednu komponentu dnevne politike, jer Domovinski rat tvori temelj Ustava i državnosti Republike Hrvatske. U tom smislu, Klub zastupnika HSS-a traži da se oformi radno tijelo od predstavnika svih parlamentarnih stranaka, koji bi sudjelovali prilikom pisanja Konačnog teksta zakona. Time bi se smirile tenzije i postigla odgovarajuća uloga i na međunarodnom planu, do kojih je našoj državi itekako stalo u kontekstu sagledavanja napora i puta prema Europskoj uniji.

Ovaj Zakon ne smije imati niti jednu primjesu dnevne politike.

Zastupnik dr.sc. **Ivo Banac (LS)** primijetio je da pojedine rasprave nalikuju na rusku duhovitu izreku iz "olovnih vremena" koja glasi: "Drugovi, budućnost je sigurna, ali prošlost baš i nije". Ta ideja, da se prošlost može mijenjati putem ustanova i instituta, "lebdi u zraku", pa bi trebalo voditi računa da se znanost odvoji od propagande. Niti jedna znanstvena ustanova ne bi trebala biti u funkciji promicanja istine, jer je znanost sama po sebi svrha. Ona ne smije imati unaprijed zadane teze, niti biti u službi nekog drugog projekta, odnosno prihvatiti elemente ideologizacije. Aktualne arhivalije moraju pripadati raznim ustanovama, da bi nakon stanoovitog vremena prošle u središnje arhivske ustanove. Objasnio je zatim koncept rada nekadašnjeg Instituta za historiju radničkog pokreta, čija je građa napsljetku pohranjena u Državnom arhivu Republike Hrvatske. Prilikom izučavanja događaja iz Domovinskog rata, treba voditi računa da se svi građani suoče sa prošlim zbivanjima na jedan objektivan način koji ne romantizira povijest, već poziva na znanstvenu metodiku istraživanja, zaključio je zastupnik Banac.

Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik **Ivan Bagarić**, odbijajući tezu da pojedinci imaju za cilj mijenjati prošlost. Upravo obrnuto, ova nam je insti-

tucija potrebna da se spriječi falsificiranje prošlosti, a prikupljeni dokumenti trebaju biti svima dostupni. Replicirao je i zastupnik **Antun Vujić** koji se osvrnuo na kontekst rada Instituta za historiju radničkog pokreta. Tek kada je na čelo ove institucije došao dr.sc. Franjo Tuđman, institut je krenuo obratno od očekivanja onih koji su ga postavljali, jer je postao kritičan prema prethodnim zbivanjima, odnosno rezultatima istraživanja. Njegova knjiga, "Prilozi za povijest SK Hrvatske" utjecala je na brojne znanstvenike i pokrenula reviziju jednog dijela povijesti, ocijenio je zastupnik Vujić. Time se zapravo dolazi do zaključka, da se u različitim vremenima, na različiti način dolazi do povijesne istine, pa nitko ne smije računati da će mu znanstveni institut služiti za propagandu, istaknuo je zastupnik Vujić.

Opravdati pluralistička očekivanja

Nakon replike, zastupnik dr.sc. **Antun Vujić (SDP)** govorio je kao slijedeći prijavljeni zastupnik, te upozorio na određena marginalna udaljavanja koja je uočio u istupima pojedinih zastupnika. Usprkos tome, dominiraju iskrene želje i volja da se pristupi utemeljenju jedne važne znanstvene institucije, koja bi trebala dobiti ukupnu saborsku potporu i opravdati pluralistička očekivanja. Njeno se djelovanje mora voditi znanstvenim načelima, u skladu s odredbama Zakona o arhivama i Zakona o znanstvenoj djelatnosti. Djelovanjem u javnom prostoru mora se surađivati sa znanstvenim institutima i organizirati izdavačku djelatnost. Pogrešna su očekivanja da će jedna takva ustanova biti svojevrсна institucionalna povijest i ono što je dopušteno misliti o Domovinskom ratu. Međutim, sam Domovinski rat može i treba zauzeti taj položaj u nama samima, jer je utemeljio hrvatsku državu na demokratskim principima, pojašnjava zastupnik Vujić.

Analizirao je zatim okolnosti zbog kojih ranije Vlade nisu uspjele ustanoviti sličnu instituciju, kao i dosadašnje rezultate i objavljena istraživanja. Sve

države imaju slične centre, pa je potrebno da i Hrvatska izgradi instituciju koja bi se bavila raznim aspektima na kojima je ova zemlja i utemeljena. Zato bi i u raspravi trebalo akcentirati ona rješenja kojima se traže zajednička mjesta, a izbjegavaju bilo kakva prebrojavanja. Istovremeno, trebalo bi zakonski precizirati obveze ove institucije prema Saboru i Vladi, te osigurati nezavisnost znanstvenog, istraživačkog i arhivskog rada. Napomenuo je da bi predlagatelj u konačnici svakako trebao uzeti u obzir i iznijete primjedbe i prijedloge, te načelno podržao rečeni zakonski tekst.

Zastupnik **Franjo Piplović** govoreći u ime Kluba zastupnika DC-a, HSLA-a ocijenio je da rezultati ove polemike, ali vrlo kvalitetne rasprave sugeriraju da će se u drugo čitanje morati ići s jedinstvenim dokumentom. Domovinski rat ugrađen je u jedinstvo hrvatskog naroda, a bitno je da se znanstvenim i istraživačkim metodama dođe do povijesne istine. Potrebno je prikupiti i analizirati građu iz svih izvora - rezimirao je zastupnik, upozoravajući i na neke konkretne podatke u nedavno objavljenoj knjizi "Bitka za Vukovar". Tamo su primjerice objavljeni i podaci iz Jugoslavenskog generalštaba, i to o jedinicama koje su okupirale područje Vukovara i istočne Slavonije. Ukrštanjem podataka iz više izvora, dolazi se do pojedinih važnih saznanja i cjelokupnog pregleda povijesnih zbivanja. Iznio je i vlastita iskustva iz dana kada je obnašao dužnost predsjednika Izvršnog vijeća Kriznog štaba u Slavanskom Brodu, i oslobođanja tamošnje vojarne. Svakako treba konzultirati sve prikupljene dokumente, vodeći pri tom računa da se ne usvoje i pojedini namjerni falsifikati, zaključio je zastupnik Piplović.

Dokumenti svjedoče o požrtvornosti i hrabrosti ljudi

U petominutnoj raspravi **Ivan Jarnjak**, govoreći u ime Kluba zastupnika HDZ-a, pozvao je zastupnike da predloženi zakon donesu konsenzusom, bez obzira na neke disonantne naglaske koji su se čuli tijekom rasprave. I sam je kao

sudionik povijesnih zbivanja bio svjedokom stvaranja pojedinih dokumenata, koji u svojim temeljima čuvaju veliku hrabrost, požrtvornost i nesebičnost ljudi. Da nije bilo tog zajedništva, ne bi bilo moguće stvoriti ovakvu Hrvatsku, ocijenio je zastupnik Jarnjak. Smatra da pojedine razlike u raspravi izviru upravo zbog činjenice što nisu provedena prava istraživanja, a istina se mora napisati ne samo zbog sadašnje, već i zbog slijedećih generacija koje će o ovim zbivanjima učiti u školi.

Sve države imaju slične institucije, pa i Hrvatska mora čuvati vlastitu povijesnu građu o nastanku i obrani države.

Predstavnik predlagatelja, Kluba zastupnika HSP-a, **Pero Kovačević** dao je završni osvrt. On je zahvalio svim zastupnicima koji su tijekom rasprave podržali predloženi zakonski tekst. Podržao je i naglaske iz izlaganja zastupnika Jarnjaka, upozoravajući na potrebu pohranjivanja ratne dokumentacije u odgovarajuću znanstvenu instituciju. Upozorio je ujedno da su zbog nestručnog rukovanja izgubljeni pojedini dokumenti iz početnog perioda ustrojavanja Hrvatske vojske. Osvrnuo se na neke događaje, napominjući da je pravovremeno uočio i spasio dokument o formiranju Zbora narodne garde. Na kraju je apelirao da se što prije ustroji predloženi Centar kako bi se moglo započeti s konkretnim radom na prikupljanju građe.

Državni tajnik Ministarstva kulture, mr.sc. **Jadran Antolković** govorio je u ime Vlade Republike Hrvatske, kao

jednog od predlagatelja. Zahvalio se na raspravi koju je ocijenio iscrpnom, te još jednom podsjetio da je riječ o osnivanju specijaliziranog arhiva. Time bi se građa mogla preuzeti i od drugih institucija, pravnih osoba i građana, te provesti njena znanstvena obrada. Osnivanje treba provesti sukladno odredbama Zakona o arhivima i arhivskoj građi, te Zakona o znanstveno-istraživačkoj djelatnosti. Iste bi se pretpostavke odnosile i na zapošljavanje kadrova, koji bi radili u Centru, zaključio je državni tajnik, te ocijenio da bi se sukladno najavama potpredsjednice Vlade **Jadranke Kosor**, Konačni prijedlog zakona mogao očekivati za dvadesetak dana.

U nastavku rada pristupilo se glasovanju. Predsjedavajući je predložio da se prihvati slijedeći zaključak:

1. Prihvaća se Prijedlog zakona o Hrvatskom memorijalno- dokumentacijskom centru Domovinskog rata, koji je predložio Klub zastupnika HSP-a.

2. Prihvaća se Prijedlog zakona o Hrvatskom memorijalno dokumentacijskom centru Domovinskog rata, koji je predložila Vlada Republike Hrvatske.

3. Obvezuje se Vlada Republike Hrvatske, da u suradnji s Klubom zastupnika HSP-a, predloži Konačni prijedlog zakona.

4. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se predlagatelju, radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

Predsjedatelj je nakon brojanja glasova utvrdio da je rečeni zaključak prihvaćen većinom glasova (97 "za" i 4 "suzdržana").

Naglasio je zatim da je i Klub zastupnika HSS-a podnio svoje zaključke, te zamolio državnog tajnika **Jadran Antolovića** da se očituje. Predstavnik Vlade je ocijenio da je u raspravi gotovo postignut konsenzus, držeći

da ovaj zaključak nije potreban. On bi čak mogao onemogućiti predlaganje zakona ukoliko se ne bi postigao konsenzus među svim strankama. Time bi se odugovlačilo njegovo donošenje i rasprava o Konačnom prijedlogu zakona.

Međutim, zastupnica **Ljubica Lalić (HSS)** ocijenila je da je ovaj zaključak ipak potreban, pa nema razloga da bi zbog njega moglo doći do odgađanja donošenja zakonskog teksta te je zatražila glasovanje. Predsjedavajući je zatim upozorio da se dijelom predložene formulacije, predlagatelji obvezuju da u pripremi Konačnog prijedloga zakona, u konzultaciji sa svim parlamentarnim strankama osiguraju konsenzus. Drži da bi se ovakva formulacija mogla dešifrirati i na taj način da se tekst ne može uputiti u proceduru, dok nije pronađen konsenzus sa svim parlamentarnim strankama. Zastupnica Lalić ocijenila je da se ne može tako dešifrirati predloženi zaključak HSS-a koji je podnijet u najboljoj namjeri. Potrebno je postići suglasnost kako bi se spriječila prepućavanja radi mira i zaštite digniteta Domovinskog rata.

Predsjedavajući je zatim pozvao zastupnike da pristupe glasovanju o zaključku Kluba zastupnika HSS-a koji glasi: "Obvezuju se predlagatelji Prijedloga zakona o Hrvatskom memorijalnom dokumentacijskom centru Domovinskog rata da u pripremi Konačnog prijedloga zakona, u konzultaciji sa svim parlamentarnim strankama osiguraju konsenzus oko Konačnog prijedloga zakona".

Zaključak HSS-a nije dobio potrebnu većinu jer je za predloženi tekst glasovalo 19, "suzdržanih" je bilo 5, a "protiv" 74 zastupnika.

V.Ž.

PRIJEDLOG ZAKONA O AGENCIJI ZA PLANIRANJE, UPRAVLJANJE, GOSPODARENJE I NADZOR OBALNOG PODRUČJA I POMORSKOGA DOBRA

Nije potrebno osnivati Agenciju

Hrvatski sabor nakon rasprave nije prihvatio Prijedlog zakona o Agenciji za planiranje, upravljanje, gospodarenje i nadzor obalnog područja i pomorskoga dobra, koji je predložio Klub zastupnika HNS/PGS-a, zbog razloga navedenih u mišljenju Vlade RH.

O PRIJEDLOGU

U Ocjeni stanja uz predloženi zakon navodi se da su more i morska obala u pravilu najvredniji prirodni i gospodarski resursi kojima raspolaže svaka obalna država. Jadran nije neograničen resurs te stoga država mora odrediti koje gospodarske grane valja poticati i u kojim kapacitetima omogućavati njihov razvoj, primjerice, koliko luka nautičkog turizma trebamo na Jadranu i s kojim ukupnim kapacitetom, kakvih i gdje trebamo industrijske i ribarske luke.

Hrvatska nema strateškog dokumenta kojim bi definirala strategiju gospodarenja obalnim područjem kao svojim posebno vrijednim dijelom državnog teritorija. Ekološka zaštita mora i obalnog područja od svih oblika zagađenja nužan je preduvjet dugoročnog razvoja. Međutim, danas pozitivni propisi prije svega nameću investitorima izradu enormno skupih ekoloških studija iza kojih ne stoje stvarne mjere ekološke zaštite. Kada bi investitori sredstva izdvojena u "papire" morali ulagati u uređaje za sprječavanje onečišćenja tada bi se moglo govoriti o djelotvornom preventivnom sustavu.

Prostornih planova obalnih područja ili nema ili su nedorečeni i to otvara prostor voluntarizmu, destimulira razvoj a s druge strane stimulira bespravnu gradnju i stihijska rješenja. Upravljanje pomorskim dobrom uređeno je Zakonom o pomorskom dobru i morskim lukama,

gradnja općenito, pa tako i na obalnom području definirala je Zakonom o gradnji a prostorno planiranje Zakonom o prostornom uređenju, te tako postoji preklapanje nadležnosti inspekcija što često rezultira tzv. negativnom delegacijom, nadzor obavljaju svi i nitko.

Predloženim zakonom osnovala bi se javna ustanova, Agencija za planiranje, upravljanje, gospodarenje i nadzor pomorskoga dobra i obalnog područja. Određuju se i njene nadležnosti, tijela i način financiranja. Osnivanjem Agencije država bi s jednog mjesta obavljala sve temeljne funkcije u vezi s gospodarenjem obalnim područjem.

Predloženim zakonom osnovala bi se javna ustanova, Agencija za planiranje, upravljanje, gospodarenje i nadzor pomorskoga dobra i obalnog područja. Određuju se i njene nadležnosti, tijela i način financiranja. Osnivanjem Agencije država bi s jednog mjesta obavljala sve temeljne funkcije u vezi s gospodarenjem obalnim područjem. Predviđa se da će Agencija u suradnji sa Zavodom za prostorno planiranje pripremiti i Hrvatskom saboru predložiti strateške dokumente nužne za racionalno korištenje resursa mora i obale, navodi, među ostalim, predlagatelj.

Ovime će se postići obavljanje temeljnih funkcija u vezi s gospodarenjem obalnim područjem s jednog mjesta čime se postiže odgovarajuća valorizacija i učinkovita zaštita dobra i cijelog obal-

nog područja. Obalno područje dobilo bi posebnu zaštitu i selektivni pristup planiranju, gradnji i gospodarskom korištenju, rasteretilo bi se Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka od obavljanja stručno operativnih poslova i povećala bi se učinkovitost naplate i punjenja državnog proračuna.

Za provođenje ovog zakona potrebno je u državnom proračunu za 2005. godinu osigurati 10 milijuna kuna kojima bi se financirao rad Agencije u prvih godinu dana.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo ne podupire donošenje ovog zakona iz razloga iznesenih u mišljenju Vlade RH. **Odbor za pomorstvo**, promet i veze predložio je Hrvatskom saboru da ne prihvati ovaj predloženi zakonski prijedlog a u raspravi izraženo da poslove upravljanja i zaštite pomorskoga dobra treba decentralizirati. **Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša** predložio je Hrvatskom saboru da odbije ovaj zakonski prijedlog uz obrazloženje izneseno u mišljenju Vlade RH. U raspravi je izneseno mišljenje da je potrebno povećati djelotvornost zaštite, gospodarenja i upravljanja zaštićenim obalnim područjem, koja sada nije zadovoljavajuća, među ostalim, zbog isprepletenih nadležnosti. Postavljeno je načelno pitanje može li se ta djelotvornost postići predloženim načinom upravljanja posebno stoga što bi se jednom tijelu, Agenciji dalo previše velike ovlasti i za područje širokog obuhvata.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada RH predložila je Hrvatskom saboru da ne prihvati ovaj Prijedlog

zakona. Taj je Prijedlog, navodi Vlada RH u svom mišljenju od 8. srpnja, u suprotnosti s odredbama niza zakona, a poglavito Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama, Zakona o prostornom uređenju, Pomorskog zakonika, Zakona o proračunu, Zakona o lučkim kapetanijama, Zakona o sustavu državne uprave i Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. To se prije svega odnosi na nadležnost u pogledu davanja koncesija i obavljanja inspekcijskog nadzora.

Sve dosadašnje zakonodavne aktivnosti bile su usmjerene prema decentralizaciji upravljanja pomorskim dobrom i decentralizaciji pomorskoga dobra, što je uspješno učinjeno, prepuštajući značajne nadležnosti općinama, gradovima i županijama. Ovakva praksa u skladu je s trendovima u zemljama EU. Pristup koji se predlaže ovim Prijedlogom potpuno je suprotan toj praksi i sigurno bi izazvao oštre reakcije lokalne uprave i samouprave, kao što je to nedavno izazvao projekt Argonaut. S druge strane, predlaže se da Agencija obavlja inspekcijski nadzor što je izvorni posao državne uprave odnosno ministarstava.

Vlada RH smatra da poslove upravljanja pomorskim dobrom treba decentralizirati a državi ostaviti strogu kontrolu. Veća učinkovitost u tome (nego osnivanjem Agencije) postići će se izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju kao i uredbom o uređenju i zaštiti obalnog područja hrvatskoga Jadrana, ističe Vlada RH u svom mišljenju uz iznošenje određenih primjedbi na pojedine članke Prijedloga zakona.

Prijedlogom zakona (članak 21.) predviđa se i da se za funkcioniranje Agencije osigurava iznos od 10 posto svih koncesija i 10 posto od koncesijskih odobrenja dodijeljenih na pomorskom dobru. Vodeći računa o kojem se iznosu radi (10 milijuna kuna prihoda državnog proračuna i daleko veći prihod županija, gradova i općina od koncesija), ocjenjuje se nedopustivim i neracionalnim da se 20 posto sredstava od koncesija na pomorskom dobru troši za administraciju Agencije umjesto da se usmjeri na zaštitu pomorskoga dobra, sigurnost

plovidbe i intervencije kod izvanrednih događanja na pomorskom dobru. Taj bi predloženi način trošenja sredstava izazvao dodatno negodovanje ne samo lokalne uprave i samouprave već i građana. Zbog svih tih razloga Vlada RH predlaže Hrvatskom saboru da ne prihvati ovaj predloženi zakon, stoji u mišljenju Vlade RH.

RASPRAVA

Uloga Agencije višestruka

Na sjednici Hrvatskoga sabora o predloženom zakonu uvodno je govorila mr.sc. **Alenka Košiča Čičin-Šain (HNS)** te podsjetila da je riječ o zakonskom prijedlogu koji je Klub zastupnika HNS/PGS-a uputio u saborsku proceduru još 31. svibnja ove godine znatno ranije od Vladinog Prijedloga za izmjenu i dopunu Zakona o prostornom uređenju koji je hitnim postupkom u lipnju bio u saborskoj proceduri.

Uloga ovako osmišljene Agencije bila bi višestruka, prvenstveno zaštita specifičnog obalnog područja i pomorskoga dobra, zatim, stimuliranje ulaganja uz poštivanje svih mjera zaštite. Agencija bi vodila registar o svim dodijeljenim koncesijama i priređivala lokacije s kompletnom prostornom i tehničkom dokumentacijom te svim potrebnim studijama i dokumentima što bi potencijalnim investitorima olakšalo snalaženje a državi bi se s jednog mjesta omogućilo sustavno razvijanje ovog važnog područja. Uloga Agencije bila bi poticanje i ubrzavanje procesa donošenja dokumenata prostornog uređenja (strategija razvoja obalnog područja još uvijek nije napravljena), preuzela bi poslove Ministarstva mora, turizma, prometa i razvika u definiranju granica pomorskoga dobra i njegovog statusnog definiranja kroz katastar, nadzirala bi naplatu koncesija. Važno je naglasiti da se ovdje ne radi o stvaranju paralelnih sustava niti se derogiraju odredbe spomenutih važećih zakona već se nude rješenja za njihovu učinkovitiju primjenu, rekla je, među ostalim.

Predsjednik Odbora za prostorno uređenje i zaštitu okoliša mr.sc. **Marko Širac (HDZ)** prenio je stajalište tog radnog tijela o ovom predloženom zakonu.

Riječ je potom zatražio predstavnik Vlade RH ministar mora, turizma, prometa i razvika **Božidar Kalmeta** ponovivši mišljenje Vlade RH te rekavši da je ovo još jedan prijedlog gdje se stvari praktički centraliziraju i da je nepotrebno osnivati još jednu agenciju. To u svakom slučaju nije dobro i izazvalo bi, vjeruje ministar, reakcije lokalne samouprave i njenih čelnika koji bi se sigurno s pravom suprotstavili da tamo neka agencija određuje, primjerice, tko će biti koncesionar na jednoj plaži u Dubrovniku.

Ministar je podsjetio da je Sabor u međuvremenu donio izmjene Zakona o prostornom uređenju čime je ustanovljeno jedno zaštićeno obalno područje koje u more seže 300 metara od obale a na kopno tisuću metara čime je jedan vrlo osjetljiv dio prostora naše zemlje, a na koji je dosad bila usredotočena građevinska agresija i bespravna gradnja, stavljen pod kontrolu i pod nadzor. To tim više što je nakon toga Vlada Uredbom propisala niz mjera kojom se to zaustavlja i uvodi se red na obalno područje pa tako i pomorsko dobro. Uspjeli smo da danas imamo sistem utvrđivanja pomorskoga dobra u koji je maksimalno uključena lokalna samouprava i to ne samo županijska već i gradska tijela, Državna geodetska uprava s područnim uredima itd.

S obzirom na sve mjere koje je Vlada poduzela i dosadašnje izmjene Zakona i Uredbu i niz zakonskih propisa od kojih su neki u proceduri Vlada smatra da ne može prihvatiti ovakav Prijedlog zakona, rekao je ministar Kalmeta na kraju.

Sve dosadašnje aktivnosti prema decentralizaciji

U raspravi mr.sc. **Marko Širac (HDZ)** govorio je u ime Kluba zastupnika HDZ-a rekavši da se ovaj Klub slaže s predlagateljem jedino u tome da su Jadransko more i morska obala

najvrjedniji prirodni, gospodarski resurs naše države. U svemu ostalome nema mo zajedničko stajalište to više što se u obrazloženju ovog zakonskog prijedloga navodi da se tim resursom ne gospodari sustavno i planski te da RH nema strateškog dokumenta kojim bi definirala strategiju gospodarenja obalnim područjem. Iznesenu ocjenu stanja o upravljanju, gospodarenju i nadzoru obalnog područja i pomorskoga dobra Klub zastupnika HDZ-a ne prihvaća jer se temelji na neistinim činjenicama.

Sve dosadašnje aktivnosti ove Vlade bile su usmjerene prema decentralizaciji upravljanja pomorskim dobrom i decentralizaciji zaštite pomorskoga dobra pri čemu su prenijete značajne nadležnosti općinama, gradovima i županijama a u nadležnosti države ostala je samo inspekcijska kontrola. Pristup kojim se predlaže osnivanje Agencije kako bi država s jednog mjesta obavljala funkcije u vezi s gospodarenjem obalnim područjem u potpunosti je suprotan našoj hrvatskoj praksi i ovlastima lokalne uprave i samouprave i nisu dio naših zakona, a poglavito Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama, Pomorskog zakonika, Zakona o prostornom uređenju, Zakona o lučkim kapetanijama, Zakona o proračunu, Zakona o sustavu državne uprave i Zakona o lokalnoj i područnoj samoupravi. Taj je Prijedlog suprotan i europskim opredjeljenjima i uputstvima koja dobivamo oko usklađenja našeg zakonodavstva sa zakonodavstvom EU, rekao je, među ostalim. Na temelju svega iznijetoga Klub zastupnika HDZ-a neće glasovati za ovaj predloženi zakon.

U ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a govorila je **Vesna Pusić (HNS)** naglasivši da predlagatelj smatra da treba osmisliti jedinstven način upravljanja jednim od naših najvažnijih nacionalnih resursa kako se na to pitanje ne bi gledalo kao na pitanje koncesije na plažu u Dubrovniku (osvrt na navod ministra). Kao što se ne može decentralizirati izgradnja željezničke mreže, izgradnja autocesta, tako se ne može decentralizirati upravljanje nečime što se smatra nacionalnim resursom, navela je.

Mi smo, nada se zastupnica, pred vratima EU to znači da će u nekoliko godina u Hrvatskoj privatni vlasnici i zemljišta i nekretnina moći postati građani zemalja EU. Upravo zato moramo imati sustavnu, jedinstvenu politiku prema nečemu što je naš središnji resurs i jedna od glavnih komparativnih prednosti. Moramo odrediti koja su područja nacionalni parkovi, parkovi prirode, koja su područja određena za vrhunski turizam a koja za masovni.

U našem je interesu da prije nego prihvatimo ono što je u procesu integracije u EU jedan od sastavnih dijelova, osmislimo našu nacionalnu politiku gospodarenja obalnim pojasom i pomorskim dobrom.

U ovom času centralizirano je dobivanje suglasnosti na prostorne planove (na razini ministarstva) a s druge strane sustavno gospodarenje resursom kao što je obalni pojas i pomorsko dobro ne treba voditi na razini države. Mi ćemo se zalagati da se pomorsko dobro i obalni pojas tretiraju kao nacionalno bogatstvo a ne samo kao pitanje lokalne samouprave, rekla je.

Mirjana Brnadić (HDZ) glasovat će protiv ovog zakonskog prijedloga prvenstveno zato što predlagatelj u Ocjeni stanja ne navodi prave razloge za rješavanje ovog pitanja na drugačiji način, rekla je. Predlagatelj navodi nedostatak sustavnoga i planskog pristupa razvoju obalnog područja no uz postojeća zakonska rješenja, naročito izmjene Zakona o prostornom uređenju te Uredbe o uređenju i zaštiti obalnog područja, postići će se sigurno veća učinkovitost u sređivanju stanja obalnog područja nego što bi se postiglo osnivanjem Agencije. Isto tako nije točno, rekla je, da iza ekoloških studija ne stoje stvarne mjere zaštite jer je zakonska obveza da svaka studija mora sadržavati mjere ekološke zaštite. Točno je da može doći do sukoba nadležnosti, ali pozitivnog, u vezi s inspekcijskim nadzorom na obalnom području. Stroga i učinkovita državna kontrola, u svim fazama od planiranja, dodjela koncesija, nadzor nad koncesionarima već postoji i nema potrebe osnivati Agenciju za obavljanje nadzora, navela je zastupni-

ca osvrćući se na pojedinačna predložena rješenja. Jedan od važnih razloga argumenata protiv osnivanja te Agencije je i to što ona ne bi mogla djelovati bez izmjena niza zakona i podzakonskih akata koji se odnose na to područje. Argumentacija predlagatelja nije dokazala svrsishodnost njezinog osnivanja.

Definirala bi se nadležnost

Alenka Košiša Čičin-Šain javila se u ime predlagatelja zakona te u osvrtu na mišljenje Vlade RH navela da je priprema za donošenje odluke te zaključenja ugovora o koncesiji, vrijednost koja u pravilu prelazi milijunske iznose, previše ozbiljan posao s dalekosežnim posljedicama da bi ga za državu određivali amateri, volonteri odnosno predstavnici ministarstava koji to zapravo nisu jer rade izvan radnog vremena i bez naknade, rekla je. Isto tako činjenica je da ni u jednom proračunu u ovom trenutku nisu predviđena sredstva kojima bi se interveniralo u slučajevima, primjerice, istjecanja ulja u more ili urušavanja rive a svjedoci smo niza međuresorskih nadmudrivanja o nadležnostima za saniranje nastalog stanja.

Stoga smatramo da bi se predloženim rješenjem na jasan i nedvosmislen način definirala nadležnost za obavljanje poslova koji po prirodi ne trpe odgodu. Uloga Agencije je koordinativna, ona je dužna angažirati profesionalne službe i osigurati podmirenje njihovih troškova i napsljetku, potpuno je promašen prigovor Vlade o korištenju sredstava prikupljenih od koncesija za administraciju Agencije. Naprotiv, predviđa se obveza namjenskog trošenja sredstava u zakonom predvidljivim djelatnostima Agencije kao što je prostorno uređenje, utvrđivanje granica pomorskoga dobra, vođenje pripremnog postupka za dodjelu koncesije i sl. Ne radi se dakle, o nikakvim administrativnim troškovima već financiranju aktivnosti koje donose nova sredstva a istovremeno postižu odgovarajuću valorizaciju i učinkovitu zaštitu pomorskoga dobra i cijelog obalnog područja. Upravo takav model će omogućiti da se sredstva prikupljena na pomorskom dobru

vrate pomorskom dobru za razliku od današnje slike da se sredstva od koncesija uglavnom ulijevaju u netransparentne zajedničke kese što je nedopustivo i neracionalno, rekla je, među ostalim.

Mirjana Brnadić (HDZ) ispravila je navod predgovornice da županije nemaju osigurana sredstva za slučaj izvanrednih događanja na moru jer primjerice, Zadarska županija u svom proračunu ima osigurana sredstva za ovakva izvanredna događanja, ima stožer sa stručnim ljudima koji se bave zagađenjem na moru, navela je.

Poteškoće s novim konceptom

Jozo Topić (HDZ) smatra da je predlagatelj s pravom ustvrdio da je more i obala najvrjedniji dio svake zemlje pa i naše države Hrvatske no da se samo postavlja pitanje mogu li se s ovakvim konceptom zakona mogu bolje postići željeni ciljevi od koncepcije koju imamo od osamostaljenja. Odmah po osamostaljenju hrvatska država je prepoznala vrijednost i značenje mora i obalnog područja pa je ustrojeno ministarstvo koje je već onda bilo zaduženo za brigu o moru i pomorstvu.

Kada se danas govori o ova dva različita koncepta moraju se navesti i poteškoće koje bi nastale usvajanjem novog koncepta jer sada imamo Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvika, mrežu lučkih kapetanija s dugom tradicijom a uskoro bi trebala biti utemeljena i obalna straža a predloženim zakonom predviđa se ustrojavanje još jednog tijela, Agencije, što je nepotrebno, smatra zastupnik. Mišljenja je da se ovim Prijedlogom ne može postići ni bolja zaštita mora i pomorskoga pojasa niti učinkovitije gospodarenje ovim izuzetnim dobrom a niti jedan cilj koji predlagatelj navodi u obrazloženju zakona.

Živko Nenadić (HDZ) ne želeći ponavljati rečeno samo je dopunio predgovornika i rekao da pored spomenutog Ministarstva imamo još dosta ureda i odjela koji se bave tom tematikom, županijski ured, županijski upravni odjel za pomorstvo, lučke uprave od državnih do općinskih, i to nisu volonteri već pro-

fesionalci koji rade svoj posao. Doista bi bilo nepotrebno gomilanje i povećanje administracije i to bi bilo bacanje novca. Stoga je ovaj Prijedlog zakona neprihvatljiv, rekao je.

Milan Meden (HDZ) vjeruje da se izjave predlagatelja u vezi s gradnjom u obalnom pojasu (napisi u "Slobodnoj Dalmaciji" –većina gradova i općina u Dalmaciji nemaju svoj prostorni plan što ovaj dio zemlje pretvara u Eldorado za bespravnu gradnju i sl.) mogu objasniti time što je ovaj zakon predložen prije nego što je Vlada RH podnijela a Hrvatski sabor usvojio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o gradnji. Svjedoci smo uspješnosti provođenja ovih zakona i da Vlada staje na kraj ovoj divljoj izgradnji. A kad netko govori o lokalnim šerifima oni su činjenice na terenu, stvorile su ih dane im mogućnosti i, zastupnik vjeruje, otpast će sami provođenjem ovih zakona.

Dragutin Lesar (HNS) zahvalio je predgovorniku što je u svojoj raspravi iznio argumente u prilog potrebe osnivanja Agencije. Ali ni u kojem slučaju se ne priznaje da problemi u gospodarenju prostorom postoje i ne pristaje na centralizaciju upravljanja, gospodarenja i planiranja. Dajete nam za pravo predložiti decentralizaciju upravljanja hrvatskim šumama, vodama, željeznicama i rudarskim bogatstvom jer sav ostali dio Hrvatske od tih nacionalnih bogatstava nema nikakve koristi, rekao je. **Milan Meden** odgovorio je da je predlagatelj citirao samo u dijelu gdje govori o prostornim planovima i da bi ovaj zakon možda drugačije bio pisan da se znalo da će i Vlada izaći sa spomenutim zakonima. Vrlo jasno sam rekao, dodao je, da je puno kvalitetnije postojeću zakonsku regulativu provoditi i kontrolirati a ovih 10 milijuna kuna potrebnih za provođenje ovog zakona možda potrošiti na edukaciju djelatnika u državnoj upravi.

Prostor zakonski osiguran

Ministar **Božidar Kalmeta** osvrnuo se na navode iz rasprave i naglasio da

je jasno da se ne može uspoređivati centralizacija HŽ i decentralizacija kad su u pitanju donošenje prostornih planova i prava jedinica lokalne samouprave da uređuju prostor na svom području i to pravo je jedno od osnovnih temeljnih pa i ustavnih kategorija. Svi hrvatski prostori su jednako vrijedni ali kada govorimo samo o ovom prostoru, o moru, jednom resursu i kopnu on je dodatno osiguran spomenutim izmjenama Zakona i Uredbom Vlade, tako da se ne može na tom prostoru događati bilo što. Ali je ostavljeno pravo građanima da kroz svoja gradska vijeća i županijske skupštine donose planove odnosno da uređuju prostor na svom području, rekao je ministar.

Dodao je da se ne može ni složiti s rješenjem da Agencija utvrđuje granice pomorskoga dobra te zaključio, kao što je već uvodno rekao, da Vlada ne može prihvatiti ovaj prijedlog zakona jer za to ne postoji ni jedan razlog.

Završnu riječ u ime predlagatelja dobila je mr.sc. **Alenka Košiča Čičin-Šain** naglasivši da nije dobro da je gospodarenje i upravljanje ovim prostorom koji je nacionalno dobro regulirano s četiri, pet, više zakonskih akata, često neusklađeno. To dovodi do toga da su u tim lokalnim jedinicama i sredinama moguće devastacije prostora, loše upravljanje, nepoznanica koliki su prihodi od koncesija itd., a svemu tome smo svjedoci.

Nismo očekivali da bi ovaj predloženi zakon mogao proći ali se barem nadamo da ćemo isprovocirati da Vlada o tome konačno promisli pa možda kad tad ponudi jedan takav sličan prijedlog, rekla je, među ostalim.

Rasprava je bila zaključena.

Sa 72 glasa "za", šest "suzdržanih" i 29 "protiv" Hrvatski je sabor donio zaključak da se ne prihvaća Prijedlog zakona o Agenciji za planiranje, upravljanje, gospodarenje i nadzor obalnog područja i pomorskog dobra koji je predložio Klub zastupnika HNS/PGS-a, zbog razloga navedenih u mišljenju Vlade RH.

Đ.K.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENI ZAKONA O IZBORU ČLANOVA PREDSTAVNIČKIH TIJELA JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE

Mlade najprije pripremiti za njihova građanska prava

Hrvatski sabor nije prihvatio Prijedlog ovog zakona kojim je predlagatelj, Klub zastupnika LIBRE tražio da se aktivno pravo glasa u izborima za lokalnu (regionalnu) samoupravu daje osobama s navršениh 16 godina života umjesto s navršениh 18 godina kakvo je postojeće rješenje. Pritom bi se pasivno pravo glasa (pravo "biti biran") i dalje stjecalo s navršениh 18 godina.

O PRIJEDLOGU

U ocjeni stanja uz ovaj zakonski prijedlog Klub zastupnika LIBRE navodi da je snižavanje dobne granice za dobivanje prava glasa na lokalnim, regionalnim i državnim izborima suvremeni trend, posebice u europskim zemljama. Zbog povijesnih razloga dobna granica za pravo biranja i prava biti biran i dobna granica za pravo glasa na raznim vrstama izbora vrlo su neujednačene u raznim europskim zemljama. U mnogim europskim zemljama pasivno biračko pravo stječe s navršenom 21 godinom a u nekim (Francuska, Rumunjska) čak s navršene 23 godine života.

Pitanjem smanjivanja dobne granice za glasovanje, posebno na lokalnim i regionalnim izborima, već dugi niz godina bavi se Vijeće Europe i Kongres lokalnih i regionalnih vlasti u sastavu Vijeća Europe. Parlamentarna skupština Vijeća Europe donijela je 1997. godine Preporuku broj 1315 kojom poziva sve zemlje članice za spuštanje dobne granice za postizanje općeg prava glasa na 18 godina odnosno u idućem desetogodišnjem razdoblju (u obrazloženju Preporuke) na 16 godina za postizanje aktivnog i pasivnog

prava glasa na lokalnim i regionalnim izborima.

Prijedlog snižavanja ove dobne granice samo je dio ukupne politike za uključivanje mladih u politički odnosno društveni život. Neposredan povod za bavljenje ovim pitanjem je opći dojam, a tiče se većine europskih zemalja, o gubitku interesa mladih ljudi za društvene procese, posebice za politički život. Sporedan ali ne i nevažan razlog uključivanja mladih u društveni i politički život je i starenje stanovništva odnosno birača, što se odnosi i na RH. Tako bi se biračkom tijelu dodao dio najmlađe populacije, balans ukupne starosne strukture.

Prijedlog ovog zakona predviđa davanje aktivnog prava glasa mladima s navršениh 16 godina. To nije samo davanje prava nego i davanje odgovornosti, kao znak povjerenja prema njihovim potencijalima i sposobnostima, navodi se, među ostalim.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo ne podupire donošenje ovog zakona iz razloga iznesenih u mišljenju Vlade o ovom zakonskom prijedlogu.

Odbor za Ustav, Poslovník i politički sustav jednoglasno je nakon rasprave odlučio predložiti Hrvatskom saboru da ne prihvati ovaj zakonski prijedlog. Odbor naglašava da se predložena rješenja ne bi mogla prihvatiti bez prethodne promjene Ustava RH a i da nije u skladu s temeljnim ustavnim načelima (da se pasivno pravo glasa i dalje stječe s navršениh 18 godina).

Namjera predlagatelja da se omogući uključivanje mlade populacije u sve

vidove društvenog života prema preporuci parlamentarne skupštine Vijeća Europe moglo bi se, ukoliko se želi, postići i eventualnim osnivanjem savjetodavnih tijela za pitanja mladih u jedinicama lokalne i područne samouprave, rečeno je u raspravi. Uz to Odbor naglašava da bi provođenje ovog zakona zahtijevalo dodatna sredstva u državnom proračunu suprotno od tvrdnje predlagatelja.

Prijedlog ovog zakona predviđa davanje aktivnog prava glasa mladima s navršениh 16 godina. To nije samo davanje prava nego i davanje odgovornosti, kao znak povjerenja prema njihovim potencijalima i sposobnostima.

Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu predložio je Hrvatskom saboru da ne prihvati ovaj Prijedlog zakona. Većina članova Odbora u raspravi nije podržala predloženu izmjenu ovog Zakona iz razloga navedenih u mišljenju Vlade RH.

MIŠLJENJE VLADE

A Vlada RH u svom mišljenju o ovom zakonskom prijedlogu navodi da je on u nesuglasju s odredbom članka 45. Ustava RH kojom je propisano da hrvatski državljani imaju opće i jednako biračko pravo koje stječu s navršениh 18 godina, u skladu s posebnim zakonom. Sukladno tom članku biračko se pravo ostvaruje na

neposrednim izborima tajnim glasovanjem.

Iako Vlada RH cijeni namjeru predlagatelja u smislu motiviranja i ranijeg uključivanja mlade populacije u sve vidove društvenoga pa i političkoga života no ne podržava predloženi zakon zbog njegove neusklađenosti s člankom 45. Ustava RH.

RASPRAVA

Na sjednici Hrvatskoga sabora predloženi zakon dodatno je obrazložio **Jozo Radoš (LIBRA)** naglasivši da se ovim regulira smanjivanje godina za pravo glasa samo na lokalnim izborima, ne na parlamentarnim i predsjedničkim izborima. Danas u Europi ne postoji ni jedna zemlja koja je u potpunosti usvojila prijedlog o snižavanju ove dobne granice na 16 godina. Neke su njemačke savezne države još 1996. uvele pravo glasa na lokalnim izborima sa 17 godina, rekao je, među ostalim. U općem trendu gubljenja interesa za politiku mladi bivaju marginalizirani i postaju lakše žrtve svih onih negativnih pojava, kriminala, laganih manipulacija odnosno ilegalnih političkih struktura bilo koje zemlje.

Mladi ljudi su oni koji osobito prate promjene u svijetu i sudjeluju u njima, kreiraju ih i bilo bi logično radi dobnog balansa ukupne biračke populacije da se dozna granica pomiče prema dolje. U suvremenom svijetu mladi se na razne načine pokušavaju uključiti u društveni život, formiraju se razna lokalna predstavnička tijela mladih, tzv. parlamenti mladih u kojima im se približava politički život, naveo je govoreći detaljno o razlozima za razmatranje ovog zakona a i usvajanje.

U vezi s mišljenjem Vlade rekao je da postoji i tumačenje spomenute ustavne odredbe da bi se posebno biračko pravo djelomično moglo dati i mladima koji nemaju 18 godina a za mišljenje o tome može se pitati Ustavni sud, rekao je na kraju.

Zatim je predsjednik Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav **Dražen Bošnjaković (HDZ)** izvijestio o stajali-

štu tog radnog tijela nakon čega je otvorena rasprava.

”Ne” avanturizmu

Damir Kajin (IDS) javio se u ime Kluba zastupnika IDS-a te istaknuo da se obrazloženje predloženog zakona nedvosmisleno ukazuje da spomenutu preporuku Vijeća Europe nitko do sada nije prihvatio u EU. S druge strane zakon je loš, ne žele ga ni mladi, oni na koje bi se trebao odnositi. Zastupnik zna, kaže, da nije dobro nikoga instrumentalizirati ali djeci sa 16 godina to pravo nije potrebno. Bolje je, misli, da im osiguramo neke druge pogodnosti, nultu stopu na tenisice, računala, dobre škole a ponajviše posao nakon završenog školovanja.

Pretpostavlja se da bi trebalo promijeniti i Ustav jer je on decidan i zastupnik želi vjerovati, da se nećemo upustiti u jednu ovakvu ”ustavnu avanturu”. IDS je za to da se omogući neposredan izbor zastupnika, načelnika, gradonačelnika odnosno župana. IDS nije ni za kakav avanturizam pa ni ovaj da se omogući glasovanje sa 16 godina, ni za kakav egzibicionizam. Zastupnik ne vidi, kaže, da se na ovaj način itko ikome u ovoj zemlji treba dodvoravati. Nudimo izbor mladima od 16 godina, prikazujemo da smo ”avangarda” i onda računamo da ćemo dobiti podršku kad navrše 18 godina. Ne treba podcjenjivati mlade ljude, oni znaju što je za njih razumno i ne stoje iza ovakvog prijedloga, rekao je, među ostalim.

Marija Lugarić (SDP) netočnim je ocijenila navod da su mladi protiv ovog prijedloga. Predloženi zakon nije neka posebna izmišljotina LIBRE već prijedlog koji je definiran u Nacionalnom programu djelovanja za mlade usvojen u Saboru 2002.

Željko Pavlic (LIBRA) javio se u ime predlagatelja ovog zakonskog teksta rekavši da je neugodno iznenađen ovakvom reakcijom gospode iz IDS-a koji su uvijek podupirali progresivne inicijative i koji surađuju u Europi. Sigurni smo da će za koju godinu i ovaj zakon, u

kojem se govori o aktivnom pravu da se bira a ne da bude biran, dobiti podršku u Saboru kao i naš prijedlog o služenju vojnog roka, rekao je.

Vlada otvorena za sve mogućnosti

Riječ je zatražio i predstavnik Vlade RH državni tajnik Središnjeg državnog ureda za upravu **Antun Palarić**. Vlada se zalaže za razvoj lokalne samouprave i izuzetno joj je stalo da na lokalnim izborima sudjeluje što više hrvatskih birača i učiniti će sve što je u njezinoj moći u tehničkom, stručnom, bilo kojem pogledu da što više građana sudjeluje u ostvarivanju prava na lokalnu samoupravu izborom svojih predstavnika jer je to Ustavom zajamčeno pravo kojim je u jednom segmentu čak ograničena državna vlast. Međutim, ovo nije put kojim će se potaknuti mlade ljude da

Naš Ustav jasno propisuje da biračko pravo, opće i jednako, imaju svi hrvatski državljani s navršenih 18 godina te da se ostvaruje na neposrednim izborima tajnim glasovanjem.

sudjeluju u radu političkih, predstavničkih tijela, rekao je državni tajnik. U vezi s navodom predstavnika predlagatelja da se Vlada nije osvrnula na argumente iz obrazloženja zakona naglasio je da je svatko u ovoj zemlji, a ne samo Vlada dužan držati se Ustava, temeljnog zakona ove zemlje i ako u njemu piše da se biračko pravo stječe s navršenih 18 godina za nas više o ovom predmetu nije bilo rasprave i nismo našli prostora za drugačije interpretiranje ove ustavne norme, no naravno, ako dođe do toga konačnu ocjenu će dati Ustavni sud. Otvoreni smo za sve rasprave i mogućnosti i poticanja mladih na sudjelovanje u političkom životu ali mislimo da se ovakav Prijedlog zakona suprotan članku 45. Ustava RH ne može usvojiti, istaknuo je.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a javio se **Dražen Bošnjaković (HDZ)** te govoreći o biračkom pravu u suvremenim demokracijama naveo je da u nekim zemljama dozna granica u kojoj se stječe biračko pravo niža za lokalne izbore. Naš Ustav jasno propisuje da biračko pravo, opće i jednako, imaju svi hrvatski državljani s navršениh 18 godina te da se ostvaruje na neposrednim izborima tajnim glasovanjem.

Stoga smatramo da doista postoji ozbiljna ustavna prepreka da bi se donio predloženi zakon i zbog toga ga ovaj Klub ne može podržati. U svakom slučaju ovaj je zakonski prijedlog otvorio jednu temu a mnogi argumenti predlagatelja zaslužuju da se o njima raspravlja, i o starosti biračkog tijela i većoj aktivnosti mladih. Smatramo da je ipak potrebna veća analiza da li ići sa snižavanjem te dobne granice. Najprije je potrebno da se mladi što više uključe u politički život putem vijeća po županijama, općinama, gradovima, školama i onda će se vidjeti kakav će biti trend.

Uključiti mlade u društvene procese

Marija Lugarić izvijestila je da Klub zastupnika SDP-a podupire sve ideje i inicijative koje imaju cilj veće uključivanja mladih u društvene procese posebno u današnjoj situaciji kada su mladi, kako pokazuju istraživanja, nezainteresirani za uključivanje u politički život. Ovim Prijedlogom želi se potaknuti mlade da odgovornije prihvaćaju vlastitu stvarnost i da se što više uključe u donošenje odluka, rekla je. Jedna od mjera spomenutog Nacionalnog programa predviđa iniciranje rasprave o uvođenju prava glasa na lokalnim izborima za mlade s navršениh 16 godina, podsjetila je.

U nastavku zastupnica je šire govorila o politici prema mladima koja je, kaže, prvi put definirana strateški i sadržajno spomenutim Programom, koja polazi od toga da se mlade promatra kao resurse, predstavnike idealizirane budućnosti i u tom smislu ovaj Prijedlog LIBRE je u skladu s temeljnom tendencijom SDP-a. Suprotan je pristup koji gleda na mlade

kao na problem, rekla je upozoravajući da je politika aktualne HDZ-ove Vlade prema mladima, unatoč predizbornim obećanjima i izrečenim deklaracijama, krenula u tom smjeru, suprotno jednoglasno utvrđenoj politici prema mladima.

U proteklih osam, devet mjeseci mlade se spominjalo u kontekstu zlorabe droge, nasilja, alkoholizma, stradanja na cestama i kao demografski potencijal i takav pristup zanemaruje i isključuje iz fokusa javnosti i politike većinu normalnih i sposobnih mladih ljudi koji žele biti ravnopravni i u ovom društvu i koji ne žele da se na njih gleda kao na problem. Naznaka takve pogrešne orijentacije HDZ-ove politike prema mladima bila je vidljiva već kod stupanja na dužnost premijera Sanadera i formiranja novih ministarstava (ukidanje Državnog zavoda za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži), rekla je navodeći, među ostalim, i da su u državnom proračunu za 2004. godinu smanjena sredstva za Nacionalni program za mlade za pet milijuna kuna u odnosu na prethodnu godinu. Upozorila je i na obvezu donošenja zakona o vijećima mladih prema programu pridruživanja RH za pridruživanje EU za 2004. (bivša Vlada pripremila nacrt) naglasivši da je sudjelovanje mladih u društvenom životu važan indikator uspješnosti politike prema mladima a danas je razina toga u Hrvatskoj tako niska da se doživljava kao stvarna prijetnja za budućnost reprezentativne demokracije, rekla je, među ostalim.

Zbog toga Klub zastupnika SDP-a temeljem ove rasprave predlaže da Hrvatski sabor donese zaključak da se zaduži Vlada RH da u roku od 30 dana Hrvatskom saboru dostavi prijedlog zakona o vijećima mladih i izvješće o provedbi Nacionalnog programa djelovanja za mlade. Nitko ne smije zaboraviti, rekla je na kraju, da će mladih u javnim poslovima i politici biti onoliko koliko će im stariji otvoriti prostore a u SDP-u mislimo da ta vrata treba širom otvoriti.

Vlada ulaže u mlade

Na ovo izlaganje bilo je nekoliko ispravaka netočnih novoda. **Emil Tomljanović**

(HDZ) rekao je da će ispraviti samo jedan u nizu netočnih navoda predgovornice "da za HDZ i Vladu RH i njenog predsjednika Ivu Sanadera mladi nisu važni". To ne samo da ne odgovara istini iz čitavog niza postupaka Vlade i programa i rada HDZ u posljednjih osam mjeseci nego je to uvredljivo za svaku političku stranku pa i za HDZ. A predloženi zakon tretira sasvim drugu problematiku od onoga što se čulo u izlaganju zastupnice, rekao je. Na taj navod ispravak je dao i **Franjo Arapović (HDZ)**. Ova Vlada je u mladež trenutno puno uložila novca, 38.000 mladih nastupa u sportskim igrama "Mladi Hrvatske" a on ne zna na koje mlade zastupnica misli, da li na mlade SDP-a ili mlade Hrvatske. A **Vlado Jelković (HDZ)** navodi da postoji puno drugih proračunskih stavaka kojima su uvažene potrebe mladih ali ih zastupnica nije citirala. **Josip Đakić (HDZ)** ispravio je navod zastupnice da samo SDP potencira da mladi budu u Saboru i društvenom životu Hrvatske jer HDZ ima najmlađeg župana u Hrvatskoj, u Osječko-baranjskoj županiji i najmlađeg gradonačelnika. **Vladimir Pleško (HDZ)** rekao je pak da nije točno da "protivljenjem ovom HDZ-u ne želi dozvoliti političku afirmaciju mladih" jer se sada raspravlja o zakonu koji predviđa biračko pravo mladima od 18 godina života što je protivno Ustavu RH a zastupnica je raspravu svela na sasvim nešto drugo. **Marija Lugarić** javila se zbog povrede Poslovnika jer da zastupnik Pleško i neki drugi nisu ispravili njezin navod.

Pravo mladih treba podržati

Ante Markov (HSS) izvijestio je da Klub zastupnika HSS-a predloženi zakon shvaća kao određenu deklarativnu inicijativu u skladu s prirodnim procesima u društvenom životu. Opće pravo glasa danas je prisutno svugdje u svijetu no dobro se podsjetiti na povijest i da je nekada ovdje postojao staleški Sabor i da nije bilo pravo glasa. Buduće vrijeme donijet će i nova pravila koja će biti razmjerna društvenoj volji, potreba ma čovjeka.

U tom smislu mijenjanje dobne granice sa 18 na 16 godina za pravo glasanja je pitanje društvene zbilje i okolnosti ali i oni koji se slažu s predloženim zakonom i koji ga odbijaju moraju biti svjesni da način izgovorenih riječi često mijenja i sadržaj izrečenog i nije dobro da se ovdje odapinju strelice koje mogu stvar dovesti do apsurd. Ova rasprava mora biti svjedočenje ozbiljnosti ovog Parlamenta u smislu privrženosti da mladi imaju svoje pravo i da to pravo moramo podržati. U tom smislu Klub zastupnika HSS-a apsolutno stoji na stranu mladih i daje podršku ovim naporima i prijedlozima, rekao je, među ostalim.

Šteta je da nema više mladih u politici, pa i unutar HDZ-a, jer bi onda mogli reagirati kad se najavljuju ukidanja poreznih olakšica koje se tiču mladih.

Pero Kovačević (HSP) govorio je u ime Kluba zastupnika HSP-a kojem bi odgovaralo, rekao je, da je u Ustavu RH 16 godina života određeno za biračko pravo i rado bi podržao donošenje ovog zakona. Prema analizi zadnjih parlamentarnih izbora najmlađi glasač je glasač HSP-a s prosjekom godine starosti 34, a najstariji glasači su glasači SDP-a i HDZ-a pa bi HSP-u u ovom trenutku realno odgovarao ovaj zakonski prijedlog ali mi smo legalisti i zbog toga ne možemo glasovati za njega bez promjene Ustava.

Naglasio je da se mladež ne smije dijeliti, da li mladež HDZ-a, SDP-a, jer mladež je hrvatska (slično je i kad se govori o Vladi). Mali smo da se stalno dijelimo. Napravimo za mladež što god možemo i u smislu školovanja i zapošljavanja i svemu ostalome pa ćemo im onda dati mogućnost da imaju i pasivno i aktivno biračko pravo. Ako su takvi trendovi da se Ustav izmijeni i da sa 16 godina bude biračko pravo onda se ne može davati dio da možeš glasovati a ne možeš biti biran, rekao je, smatrajući i

da je sam važeći Zakon zreo za promjenu. **Dragutin Lesar (HNS)** ispravio je predgovornika rekavši da u Hrvatskoj ne postoji lokalna uprava (ako je uprava onda je državna) već lokalna i regionalna samouprava.

U pojedinačnoj raspravi **Nenad Stazić (SDP)** je iznio da je smisao ovog zakona uključiti mlade u politički život i to potpuno opravdano. Mladi su uglavnom nezainteresirani za politiku, rekao je, te pitao kakav je odnos politike prema mladima. Naveo je da u ovom sazivu Sabora ima samo troje zastupnika s ispod 30 godina života i to su zastupnici SDP-a. Šteta je da nema više mladih u politici, pa i unutar HDZ-a, jer bi onda mogli reagirati kad se najavljuju ukidanja poreznih olakšica koje se tiču mladih, rekao je naglasivši da snižavanje starosne granice sa 18 na 16 godina znači omogućiti mladima da se aktivno uključe u politiku. Različite stranke imaju različit odnos prema mladim ljudima, različito se brinu o mladim ljudima, primjerice, DC svoje mlade ljude, loše studente zapošljava kao vježbenike u županijskim uredima.

U ispravku ovog potonjeg navoda **Franjo Piplović (DC)** je rekao da je DC zapošljavao građane koji su se javili na natječaj a ne svoje članove. A bilo bi bolje da ste dešifrirali ove napore zašto se želi smanjiti dobna granica sa 18 na 16 godina i dati pasivno pravo još mladim građanima, vjerojatno su kvalitetniji materijal za obradu i manipulaciju, rekao je predgovorniku.

Ivanka Rokandić (HDZ) smatra da je predlagatelj imao sasvim dobru namjeru da mladim ljudima omogući što ranije sudjelovanje u društvenom i političkom životu ali i da je malo preuranjeno odjednom utvrditi ova prava bez pripremanja mladih za to. **Marija Lugarić** objasnila je da u Hrvatskoj utvrđeno da su mladi od 15 do 28 godina života, i to Nacionalnim programom, a da u Europi postoje za to različiti kriteriji.

Podjele u biračkom tijelu

Mr.sc. **Mato Arlović (SDP)** naglašava da je predloženi zakon dobra podloga

da se otvori rasprava o tome kako omogućiti mladima da svoje specifične interese i potrebe iskažu ne samo na razini lokalne zajednice već i šire društvene zajednice i da eventualno mogu utjecati na pripremanje i donošenje odluka koje su od njihovog interesa i odnose se na njihove potrebe.

Zastupnik osobno zagovara da se mladima omogući ili da se zakonom otvori mogućnost da mladi mogu imati savjetodavna tijela pri jedinicama lokalne samouprave ali i pri jedinicama regionalne samouprave pa i Saboru RH. Naglašava da ne bi mogao podržati predloženi zakon, a ni bilo koji drugi koji na ovakav način dovodi do podjele u okviru biračkog tijela. Prijedlog, naime, dijeli aktivno od pasivnoga biračkoga prava i prvi se put odvaja da onaj tko može birati ne može biti biran. Po dubokom uvjerenju zastupnika to bi bilo teško propisati ne samo u odnosu na članak 45. Ustava nego i u odnosu na duh Ustava, demokracije. Po drugoj podjeli uveo bi se specifični teritorijalni kriterij da se može sudjelovati u biranju predstavnika u tijelima lokalne i regionalne samouprave a ne može za državnu razinu. Time bismo, smatra zastupnik, propisali mladima teret i dodatno ih demotivirali da izađu na izbore umjesto da ih stimuliramo.

Nije dovoljno reći da će se smanjiti dobna granica i omogućiti mladima da samo biraju već da biraju i budu birani u savjetodavna vijeća ili tijela koja će imati mogućnost zakonske inicijative, rekao je, među ostalim.

Trebalo bi razmotriti da povodom ovog Prijedloga zakona Sabor usvoji zaključak kojim bi se obvezala Vlada RH i druga zainteresirana tijela koja se bave problematikom mladih da se pripremi odgovarajuća tematska rasprava u Saboru o položaju, značenju i ulozi mladih u ostvarivanju i zaštiti svojih prava i interesa.

Nezainteresiranost za glasovanje

Krunoslav Markovinović (HDZ) rekao je da je on za razliku od ovih

predizbornih govora obišao dvije škole i razgovarao s mladima od 16 do 18 godina starosti i nije izražen baš nekakav interes za glasovanje. Iako dio njih voli razgovarati o politici kažu da politike ima zapravo previše na televiziji i da su često ljuti na svoje kad doma cijelo vrijeme gledaju političke emisije. Zastupnik misli da se ovo želi ipak više u svrhu manipulacije mladima, jer mladima možemo obećati ako budete glasovali ne morate ići u vojsku, rekao je, među ostalim.

Rade Ivas (HDZ) kaže da je snižavanje dobne granice za pravo glasa na lokalnim, regionalnim i državnim izborima suvremeni trend i da se s tim pitanjem dugo godina bavi i Vijeće Europe no da do danas ni jedna europska zemlja nije snizila tu dobnu granicu. U ovoj fazi razmatranja predloženog zakona treba razriješiti nekoliko pitanja, u prvom redu može li netko imati parcijalno pravo glasa. Misli da je ovdje jedno od pitanja i definiranje punoljetnosti (kako imati biračko pravo a ne biti punoljetan) ali i pokušaj izjednačiti dvije stvari, radnu sposobnost i biračko pravo temeljeći to na činjenici da se radna sposobnost stječe sa 16 godina života.

Davanje lokalnog prava glasa 16-godišnjacima sigurno traži i mijenjanje niza zakona kao što su izborni, obiteljski, kazneni i zbog svih tih razloga zastupnik ne može podržati, kako je rekao, predloženi zakon.

Emil Tomljanović (HDZ) nije se želio upuštati, kako je rekao, u raznorazne sociološke analize ove teme. Ponoio je rješenja iz predloženog zakona i zaključio da su predložene izmjene, a to su istaknuli gotovo svi u raspravi, izravno u suprotnosti s Ustavom RH odnosno njegovim člankom 45. Intencije predlagatelja stoga nisu prihvatljive čak ni kad se poziva na preporuku Vijeća Europe iz 1997. godine jer i danas u tim zemljama, kako volimo reći, modernih demokracija, teže za ova pitanja dobnoj granici od 18 godina života.

Predložene izmjene ne mogu se smatrati čak ni pravovaljanom parlamen-

tarnom inicijativom jer implicira, kako se čulo, ne samo izmjenu zakona nego i osnovnih ustavnih odredbi što podrazumijeva drugačiji pristup tom problemu. Zbog svega toga predloženi zakon se ne može prihvatiti a da se ne povrijeđe osnovne ustavne odredbe i ustavna načela, zaključio je.

Ljubica Brdarić (SDP) predloženi zakon uvažava samo kao dobru namjeru predlagatelja da se mladi motiviraju na što ranije uključivanje u društveni i politički život jer je sigurna da je predlagatelj znao da se predložena izmjena protivi članku 45. Ustava RH. Obrazloženje ovog Prijedloga trendovima iz pojedinih europskih zemalja ne prihvaća kao obrazac preslikavanja na naše prilike. Smatra da je preuranjeno mladima utvrditi ova prava bez njihove prave pripreme. Dobro ih pripremimo za njihova građanska prava i tek potom razmotrimo mogućnost uvođenja biračkog prava sa 16 godina života, naglasila je.

U petminutnom javljanju u ime Kluba zastupnika HDZ-a **Luka Bebić**, potpredsjednik Hrvatskoga sabora istaknuo je da se HDZ ne protivi otvaranju jedne rasprave, kako je predložio zastupnik mr.sc. Arlović i da se vide koje su to realnosti za uključivanje mladih ljudi ispod 18 godina života u aktivniji politički život.

Treba otvoriti šire pitanje u pogledu sudjelovanja mladih od 18 godina u političkom životu Hrvatske.

Za podnošenje prijedloga nekog zakona potrebni su određeni uvjeti, a prvi je ustavna osnova, koja za ovaj Prijedlog zakona ne postoji, postojala bi u promjeni Ustava. Zatim, tu su posljedice koje bi proizašle iz donošenja ovog zakona na područja društvenoga i političkog života uključujući onda i odgovornost za utjecaj na druge zakone kao i potrebna sredstva za njegovo provođe-

nje. Primjerice, što bi u pogledu sredstava značila revizija biračkih spiskova u Hrvatskoj.

Dakle, treba otvoriti šire pitanje u pogledu sudjelovanja mladih od 18 godina u političkom životu Hrvatske, a ne da se uz ovu izmjenu počne govoriti o tome kako je došlo do zapošljavanja pripravnika u Splitu, rekao je, objasnivši da svojom intervencijom kao predsjedatelj za vraćanje na temu u raspravi (pri izlaganju zastupnice Lugarić, zastupnika Stazića) nije imao na umu sprječavanje javne rasprave ili ograničavanje već poziv na političku odgovornost i da se ne skupljaju politički poeni na temelju Prijedloga koji nije u skladu s Ustavom i da se govori, a sve u okviru zakonskog prijedloga, na najširi način o svemu što je propustila učiniti ova ili ona vlast.

U ime predlagatelja ovog zakonskog prijedloga **Željko Pavlic** zahvalio je na raspravi i izrazio zadovoljstvo što je, kako je rekao, većina govornika podržala ovu inicijativu iako je predlagatelju jasno da zakon neće dobiti potrebnu većinu za prihvaćanje. Zadovoljstvo nam je konstatirati da je ovaj Prijedlog bio potreban da se otvori rasprava o ovoj temi, rekao je, ponovivši argumente iz obrazloženja.

Rasprava je zatim bila zaključena.

Hrvatski je sabor sa 80 glasova "za", pet "suzdržanih" i 11 "protiv" donio sljedeći zaključak: ne prihvaća se Prijedlog zakona o izmjeni Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, koji je predložio Klub zastupnika LIBRE, a zbog razloga navedenih u mišljenju Vlade RH i izvješćima radnih tijela.

Nisu prihvaćeni ni predloženi zaključci Kluba zastupnika SDP-a da se zadužuje Vlada RH da u roku 30 dana Hrvatskom saboru dostavi Prijedlog zakona o vijećima mladih te Izvješće o provedbi Nacionalnog programa djelovanja za mlade i provedbene operativne planove za razdoblje do 2008. godine.

D.K.

PRIJEDLOG ZAKONA O DOBROBITI ŽIVOTINJA

Dodatni poticaj za izmjene postojećeg Zakona

Predlagatelj je dr.sc. Ivo Banac, zastupnik u Hrvatskom saboru.

Dr. Banac navodi da je predloženi zakon u potpunosti usklađen sa zakonima o dobrobiti životinja drugih zemalja EU (Njemačka, Švedska, Velike Britanija) i SAD-a, te bi se njime poboljšali standardi držanja i odnosa prema životinjama, uveo bolji monitoring zlostavljanja životinja, podignula zdravstvena sigurnost ljudi koji koriste životinjske proizvode u prehrani, te odgovarajuće kaznili počinitelji zlodjela nad životinjama.

Zastupnici nisu prihvatili Prijedlog zakona o dobrobiti životinja koji je predložio dr. Banac, zbog razloga navedenih u mišljenju Vlade RH i izvješćima radnih tijela Hrvatskoga sabora.

O PRIJEDLOGU

U obrazloženju ovog Prijedloga stoji da on znatno unapređuje zaštitu životinjskog svijeta u odnosu na postojeći zakon, uvođeći standarde koji su prihvaćeni u većini zemalja EU i time jamči visoki stupanj usklađenosti hrvatskog zakonodavstva u odnosu na *acquis communautaire*. Jedna od osnovnih primjedbi na postojeći Zakon je što on pod definicijom životinje smatra samo ptice, ribe i sisavce, dok gmazovi, vodozemci i kukci uopće nisu obuhvaćeni. U obrazloženju stoji da se životinje u postojećem zakonu tretiraju kao stvari, a ne kao osjećajna bića, senzibilna na bol, patnju, stres i fizičke podražaje koji dovode do boli.

Zastupnik nadalje ističe da nema gotovo nikakvog nadzora nad onime što se događa životinjama u industrijskom

uzgoju, s kućnim ljubimcima i slično, pa su dodatne mjere i izmjene postojećeg stanja i više no nužne.

Drži da je postojeća zakonska regulativa nedostatna, jer ne osigurava standarde kod gospodarskog uzgoja životinja, korištenju životinja za znanstvena istraživanja i pokuse koji su prihvaćeni u većini zemalja EU. Nadalje, problem zbrinjavanja napuštenih životinja i postupak usmrćivanja napuštenih životinja izaziva zgražanje pojedinaca zbog bezobzirnosti načina na koji se provodi, komentira Banac u obrazloženju. Unutar postojećih normi ne postoji propisana procedura usmrćivanja životinja u lovu i ribolovu. Također, nema propisane obveze označavanja proizvoda za čišćenje i kozmetičkih proizvoda koji su proizvedeni uz testiranje na životinjama.

Novi zakon bi trebao urediti zaštitu životinja pri držanju i uzgoju, zaštitu životinja pri obavljanju zdravstvene zaštite i zootehničkih zahvata, usmrćivanje životinja, klanje, zaštitu u prijevozu, zaštitu životinja u gospodarskom uzgoju, zaštitu životinja za društvo, zaštitu divljih životinja u prirodi, onih u zoološkim vrtovima i cirkusima, te izložbama i u svrhu zabave, zaštitu napuštenih i izgubljenih životinja, zaštitu životinja pri uzgoju radi daljnje prodaje, zaštitu životinja za pokuse i druga znanstvena istraživanja, zaštitu životinja u obrazovanju, što se odnosi na seciranje živih životinja u obrazovnim ustanovama, formiranje savjetodavnog i etičkog povjerenstva za zaštitu životinja, nadzor nad provedbom Zakona koji bi trebalo provoditi Ministarstvo za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo, Ministarstvo zaštite okoliša, pro-

stornog uređenja i graditeljstva i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Specificirane su i kaznene odredbe koje određuju kazne u rasponu od 500,00 kuna do 100.000,00 kuna, kao i uvođenje kazni prema odredbama Kaznenog zakona.

Za provedbu ovog Zakona neće biti potrebno osigurati dodatna sredstva u državnom proračunu.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo ne podupire donošenje ovoga Zakona iz razloga iznesenih u mišljenju Vlade RH.

Odbor za poljoprivredu i šumarstvo raspravio je ovaj Prijedlog u svojstvu matičnog radnog tijela. Nakon uvodnog obrazloženja predlagatelja i predstavnika Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, članovi Odbora upoznati su s mišljenjem Vlade RH. U njemu Vlada iznosi da Prijedlog nije prihvatljiv iz razloga što je preopširan i zbog toga gubi na transparentnosti i teško bi se provodio. Mnoge odredbe zadiru u čitav niz važećih zakona, a njegova bi provedba zahtijevala dodatna sredstva u državnom proračunu.

U raspravi o Prijedlogu ovoga zakona istaknuto je da isti nije dovoljno stručno pripremljen, te da su stoga mnoga predložena rješenja neprovediva i međusobno kontradiktorna. Međutim, izneseno je i mišljenje da bi ovaj Prijedlog mogao poslužiti kao dobar poticaj za brže i sveobuhvatno normativno reguliranje ovog značajnog područja.

Na temelju provedene rasprave, Odbor je većinom glasova odlučio predložiti Hrvatskom saboru da donese Zaključak

kojim ne prihvaća Prijedlog zakona o dobrobiti životinja.

Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša raspravljao je o predmetnom zakonu u svojstvu zainteresiranoga radnog tijela, a raspolagao je i pisanim mišljenjem Vlade RH. U uvodnom izlaganju, predlagatelj je posebno naglasio da je Prijedlog predložen u suradnji s nevladinom udrugom "Prijatelji životinja".

Odbor je, bez rasprave, izjašnjavajući se o Prijedlogu zakona, odlučio predložiti Hrvatskom saboru da donese Zaključak kojim se odbija Prijedlog zakona o dobrobiti životinja.

MIŠLJENJE VLADE

U svom mišljenju Vlada se osvrnula na postojeći Zakon. Zakon o dobrobiti životinja, kao prvi propis u RH koji posebno uređuje područje dobrobiti životinja, donesen je 1999. godine, u postupku usklađivanja s europskim zakonodavstvom i uvažavajući brojne prijedloge zainteresiranih udruga i stručnjaka iz ovog područja, koji su sudjelovali u radu radnog tijela pri njegovoj izradi.

Ovim zakonom, prvi put životinje su priznate kao bića koja osjećaju patnju i bol, te je zabranjeno životinju bez razloga ubiti i nanositi joj patnju i bol protivno njegovim odredbama, stoji u Mišljenju.

Predmetni Prijedlog zakona o dobrobiti životinja prepisuje važeći Zakon u svim njegovim dijelovima, a novosti koje donosi su one koje proširuju ili dopunjuju pojedina područja Zakona saznanjima koja su se formirala u razdoblju nakon njegova donošenja.

Upravo zbog novih spoznaja u području zaštite životinja, te potrebe izmjene i dopune postojećeg zakona, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva je 15. svibnja 2004. godine, na Okruglom stolu pod nazivom "Dobrobit životinja", u organizaciji Hrvatskog veterinarskog društva, Odjela za zaštitu prava i dobrobiti životinja, a uz podršku Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, predstavilo

Nacrt prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o dobrobiti životinja, te tim putem pozvalo sve zainteresirane na sudjelovanje u njegovom daljnjem usklađivanju, nakon čega je udruga "prijatelji životinja" dostavila predmetni Prijedlog zakona, kao prilog navedenog Nacrta.

Donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o dobrobiti životinja predviđeno je za 2005. godinu, a u skladu s Nacionalnim programom za pridruživanje EU.

Na dostavljeni zakonski prijedlog u nastavku se daju generalne primjedbe: Prijedlog zakona o dobrobiti životinja je preopširan i u odnosu na važeći Zakon ima tri puta više članaka i zbog toga gubi na transparentnosti i teško bi se provodio.

Donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o dobrobiti životinja predviđeno je za 2005. godinu, a u skladu s Nacionalnim programom za pridruživanje EU.

Prijedlogom zakona su predložene odredbe kojima se zadire u čitav niz odredbi u nekoliko važećih zakonskih propisa, odnosno dolazi do znatnih izmjena u ovlastima središnjih tijela državne uprave, stoji u Mišljenju.

Prijedlog je preopširan, jer mnogi članci opisuju pojedina područja na način kako je to potrebno učiniti podzakonskim aktima. Nadalje, ovaj Prijedlog zadire i u područja koja nisu povezana za zaštitom životinja, a određena su drugim zakonima.

Vlada smatra da se predlagatelj ovog zakonskog teksta uglavnom vodio mišlju kako da propiše što više zabrana, a ne da prijedlogom zakona što jasnije i učinkovitije uredi poslove u području zaštite dobrobiti životinja. Osim toga, čitav niz odredbi potpuno je neprihvatljiv, niti su takve odredbe u zakonske propise ugradile nama susjedne zemlje, na koje se predlagatelj poziva. Vlada

RH je mišljenja da jedan ovako opsežan i važan Zakon, koji uređuje odnos čovjeka i životinje, ne može biti mijenjan u skladu s prijedlogom jedne interesne skupine, nego cjelokupne društvene zajednice.

Slijedom naprijed iznesenog, ovaj Prijedlog nije prihvatljiv. Vlada smatra da će se uvjeti za izmjenu postojećeg Zakona koji uređuje ovo područje ostvariti naredne godine, te ovom prilikom ne dostavlja primjedbe koje bi se odnosile na sadržajnu, nomotehničku i jezičnu uređenost svih članaka. U postupak izrade prijedloga izmjena navedenog Zakona potrebno je uključiti predstavnike svih zainteresiranih struktura društva, osiguravajući na taj način donošenje usklađenog i transparentnog zakonskog propisa, stoji u Mišljenju.

RASPRAVA

U dogovoru s udrugom "Prijatelji životinja"

Prvotno se zastupnicima obratio predlagatelj, zastupnik **Ivo Banac**. Rekao je da ovaj Prijedlog želi proširiti i bitno ojačati Zakon o dobrobiti životinja iz 1999. godine. Prijedlog je nastao u dogovoru s udrugom "Prijatelji životinja" čiji su članovi radili na tekstu ovog prijedloga.

Zastupnik je naglasio da je usprkos Vladinom negativnom mišljenju, izuzetno zahvalan Vladinim ekspertima za detaljan i konkretan komentar na tekst Prijedloga. Drži da Vladin stav o preopširnosti i dijelom neprovedivosti ovog zakona možda odgovara sadašnjoj svijesti o potrebnoj razini dobrobiti životinja, ali on ni na koji način ne može prejudicirati dugoročne perspektive zaštite koja je već prisutna u europskom zakonodavstvu, bez obzira na gospodarsko interesne implikacije.

Osvrnulo se na neke od prigovora. Mišljenja je da je njegov Prijedlog doista sadržajniji od postojećeg, ali da zbog toga nikako ne gubi na transparentnosti, niti bi se teško provodio. Drži da

je postojeći zakon daleko iza europskog zakonodavstva.

”Cilj Prijedloga bio je izrada zakona koji bi što detaljnije, te kao takav što učinkovitije pokrivaio sva područja dobrobiti, odnosno iskorištavanja i zlostavljanja životinja, kojih nažalost, prema svim indicijama, ima izuzetno mnogo”. Ne vidi ništa loše u tome da se neka područja reguliraju samim Zakonom, umjesto podzakonskim aktima. Naime, predlagatelj se upravo iz razloga boljeg i učinkovitijeg provođenja zakona i kažnjavanja njegovih prekršitelja i upustio u ovako detaljnu izradu novog zakona.

Također, ne vidi ništa čudno u tome što odredbe ovog prijedloga zadiru u nekoliko važnih zakonskih propisa, jer predloženi zakon želi biti krovni zakon koji će štititi interese životinja tamo gdje oni nisu dostatno i dobro regulirani postojećim zakonskim propisima, primjerice Zakonom o lovu.

Postojeći zakon je daleko iza europskog zakonodavstva.

Prijedlog predlaže osnivanje novih zakonskih tijela, savjetodavnog i etičkog povjerenstva. Predlagatelj se ovdje vodio primjerom Švedske, jedne od najnaprednijih europskih zemalja. Ova su povjerenstva nužna kako bi se provodio uspješan nadzor tamo gdje je zlostavljanje životinja najintenzivnije i gdje se nadzor najteže provodi.

Smatra da učenici i studenti imaju pravo na prigovor savjesti, pa se u članku 99. točka 3. predlaže: ”Učenike i studente koji ne žele gledati prizore seciranja životinja ne smije se na to primoravati, niti ih kažnjavati zbog njihovog prigovora savjesti”.

Zastupnik podržava uvjerenje da će znanje još više napredovati modernim metodama naobrazbe, ali bez nepotrebne patnje životinja.

Smatra da nema tog gospodarskog razloga koji može opravdati uzgoj životinja u uvjetima zatvorenih prostorija, kaveza, gdje se simulira dan i noć.

Prevladati zastarjelo naslijeđe prošlosti

U svom mišljenju Vlada prigovora članku 47. koji zabranjuje lov iz športa, točnije ”zabranjeno je ubijanje ili lov divljih životinja s izuzetkom kada postoji snažan znanstveni dokaz za opravdanost lova, te radi kontrole prirodnog staništa, kad druge alternativne metode nisu prikladne ili kada postoji neposredna opasnost po ljudski život”. Banac drži da ne postoji nijedan razlog zašto bismo opravdavali zastarjelo naslijeđe prošlosti.

Zaključio je da cilj ovog Prijedloga nije samo zaštita životinja, nego i zaštita čovjeka od njegova vlastitog ponižavanja i brutalnosti u odnosu sa životinjama.

Potom je u ime Odbora za poljoprivredu i šumarstvo govorio mr.sc. **Božidar Pankretić (HSS)**, te u ime Odbora za prostorno uređenje i zaštitu okoliša, mr. sc. **Marko Širac (HDZ)**. Uslijedila je rasprava po klubovima zastupnika.

”Futuristički” zakon

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je **Vladimir Kurečić (HDZ)**. Rekao je da svijest o tome da su životinje bića koja osjećaju patnju i bol, briga o dobrobiti životinja i legislativa koja iz toga proizlazi, predstavlja civilizacijski doseg čija bi razina trebala biti upravo razmjerna razini razvijenosti nekog društva. Smatra da je u našoj zemlji predmetna problematika prepoznata, a senzibilitet prema dobrobiti životinja iskazan je još u veljači 1999. godine, kada je tadašnji saziv Sabora donio Zakon o dobrobiti životinja. Mišljenja je da postojeći zakon nije idealan, ali je realan i dobar. ”Mi ćemo svakako trebati u okviru prilagodbe zakonodavstva EU postojeći zakon doraditi, ali ne na način i s rješenjima koja nudi Prijedlog zakona zastupnika Banca”.

Naglašava da veći dio rješenja u ovom Prijedlogu nisu realna i mogla bi se nazvati futurističkim. Prijedlog je osim toga prenormiran, predlaže se 127 članaka, koji bi se teško mogli provoditi,

to više što su neki članci u koliziji s drugim člancima istog Prijedloga, a neki su u koliziji s rješenjima iz drugih zakona, objašnjava Kurečić. ”Ovim prijedlogom osim mnogih drugih zabrana, zabranjuje se primjerice, korištenje životinja u tradicionalne i kulturne svrhe”. Zastupnik opovrgava tvrdnju predlagatelja da za provedbu zakona ne bi trebala dodatna sredstva u državnom proračunu. ”Sve u svemu, ovaj prijedlog u ovom trenutku nije realan”. Klub zastupnika HDZ-a neće podržati ovaj Prijedlog.

Jačati kulturu nenasilja

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je **Tonino Picula (SDP)**. Rekao je da iako je Odbor za poljoprivredu i šumarstvo odbio ovaj Prijedlog, on ipak zadržava svoju vrijednost kao povod za raspravu, jer je ”neupitna potreba da se na nov i bolji način regulira područje od osobite važnosti, ne samo za nacionalnu ekonomiju, nego i za jačanje kulture nenasilja i obzirnosti prema onima koji sami nisu u stanju zatražiti pomoć”. Ističe da ovaj, kao i slični zakoni govore o našem odnosu prema živom svijetu uopće.

Podsjetio je da je zaštita životinja i ustavna obveza o čemu temeljni pravni akt govori u članku 52. Prava životinja izviru iz prava na život. Izjavio je da se ovom Prijedlogu mogu uputiti mnoge primjedbe, jer je dio rješenja teško provediv, no, ukoliko parlamentarna većina zadrži stav da ovaj Prijedlog ne treba pustiti u daljnju proceduru, Vlada RH treba poštovati obvezu da u najskorijem roku uputi svoj zakonski prijedlog.

”U obrazloženju Vlade govori se da je iduće godine predviđeno donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o dobrobiti životinja, ali bilo bi racionalnije da je procedura počela već danas, tim prije jer nije riječ o hitnom postupku, što otvara prostor i za najozbiljnije dorade ovog Prijedloga”.

Klub zastupnika SDP-a, uz sve rezerve prema određenim ponuđenim rješenjima, podržava ovaj Prijedlog zakona, kao izraz ozbiljne namjere da se hrvatska javnost dodatno zainteresira za dobrobit

životinja, a njihova pravna zaštita osuvremeni novim zakonom.

Probuđen interes javnosti

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je mr. sc. **Božidar Pankreć (HSS)**. Rekao je da iako postoji Zakon o dobrobiti životinja koji regulira navedenu problematiku, činjenica je da je potrebno ovo područje urediti u skladu s promjenama koje se događaju, posebice u EU. U ime svog Kluba zahvalio je zastupniku na trudu. Smatra da je time probuđen interes ukupne javnosti.

Osvrnuo se na područje lovstva i tzv. kolinja. U ovom Prijedlogu se tradicija kolinja ukida i pred seljake se stavljaju neki sasvim novi zahtjevi, pojašnjava Pankreć. Također, "Prijedlogom se na mala vrata uvodi i zabrana lova, što smatram da je krajnje nedopustivo, po čemu se vidi da se ne razumije sama bit lovstva i pojam lovac".

Zastupnik podržava inicijativu dr. Banca, ali sa svim otklonima koje je iznio u ime Kluba. Zaključio je da će se Klub zastupnika HSS-a suzdržati od pozitivnog glasovanja o ovom Prijedlogu.

"U običaje nemamo pravo dirati"

U ime Kluba zastupnika IDS-a govorio je **Damir Kajin (IDS)**. "Ovaj zakon spada u red onog o sigurnosti prometa na cestama koji nam nameće jednu neprirodnu i nepotrebnu normu o 0,0 promila". Naglašava da se sa životinjama treba postupati na primjeren način, ali isto tako "u običaje nemamo pravo dirati", pogotovo kada su oni nečija egzistencija.

Mišljenja je da je ovaj zakon izvan vremena, "ovakva rješenja nigdje ne egzistiraju, parcijalno neka rješenja o kojima je govorio predlagatelj, ali ovakva ne".

Što se tiče kazni, drži da su one drakonske, izvan vremena i prostora. Zaključio je da je ovakav zakon u ovom trenutku u Hrvatskoj neprovediv i učinio bi enormne gospodarske i svake druge štete.

"Zakon nudi rješenja koja se ne poznaju i ratuje s našim običajima".

Ovaj zakon spada u red onog o sigurnosti prometa na cestama koji nam nameće jednu neprirodnu i nepotrebnu normu o 0,0 promila"

Klub zastupnika IDS-a predlaže da ovaj zakonski prijedlog ide u drugo čitanje, vjerujući da će se u znatnim dijelovima izmijeniti. "Jasno je da treba voditi računa o prirodi, životinjama, humanosti, o opstanku svih vrsta, međutim i o svakodnevnom životu".

"Za" Prijedlog

U ime Kluba zastupnika SDSS-a govorio je dr. sc. **Milorad Pupovac (SDSS)**. Drži da je stupanj nasilja koji manifestiramo prema životinjama nerijetko pokazatelj odnosa u pogledu nasilnosti među ljudima. Inicijativu dr. Banca razmatra i razumije ne samo kao jednu zakonodavnu inicijativu, nego kao apel za drugačiju kulturu koju možemo imati kao društvo i unutar sebe, a posebno prema životinjskom svijetu.

Rekao je da zastupnici u Klubu zastupnika SDSS-a nisu suglasni sa svakom odredbom koju u Prijedlogu predlaže prof. Banac, ali kada je u pitanju duh samoga zakona, ovoga Prijedloga, apsolutno ga podržavaju, napose zbog zauzimanja za drugačiji odnos i kulturu prema životinjama, bez kojih ljudska vrsta ne može postojati.

Ipak neprihvatljiv

U ime Kluba zastupnika HSP-a govorio je dr. sc. **Slaven Letica (neovisni)**. Drži ovaj Prijedlog izuzetno važnim, "civilizacijski govoreći znatno važnijim od rasprave o aranžmanu sa MMF-om". Naglašava da su odnosi prema životinjama mjerilo, između ostalog, civiliziranosti jednoga društva i stoga smatra dobrim da se pojavio ovaj zakonski pri-

jedlog "da pokaže na neku vrstu animalne utopije".

Dakle, iako drži ovakav prijedlog neprihvatljivim, "on ima značenje jednog civilizacijskog krika, da ne dopustimo kada se izgrađuju autoputovi da ne mislimo na ličke medvjede".

"Ove odredbe koje govore o tome da životinje za druženje moraju imati dobre uvjete da bi mogle biti predmet druženja s ljudima su neosporno humanistički dobro intonirane odredbe, međutim, one su neprihvatljive u Hrvatskoj".

Zaključio je da iako ga treba odbiti, ovaj zakonski prijedlog treba poštovati, svjesni da tematika koju on pokreće nameće dodatni oblik odgovornosti da se prema prirodi odnosimo s puno više poštovanja. Čestitao je dr. Bancu na izradi ovog Prijedloga, iako ga Klub zastupnika HSP-a ne može podržati.

Podrška uz primjedbe

U ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a govorila je **Alenka Košiša Čičin-Šain (HNS)**. Zahvalila je dr. Bancu što je ovim Prijedlogom provocirao raspravu o ovoj temi. Drži da su prijedlozi koji se odnose na poboljšanje standarda držanja i odnosa prema životinjama, zdravstvenu kontrolu životinja, te zabranu njihova zlostavljanja, kao i procesuiranje počinitelja, uvelike usklađeni s već prihvaćenim standardima zemalja EU. Zastupnica napominje da iako na prvi pogled ovaj Prijedlog izgleda preradikalno za tradicijsko okruženje kojem pripadamo, činjenica je da današnjom regulativom nemamo gotovo nikakvu mogućnost uvida ili intervencije kod industrijskog uzgoja životinja ili kod korištenja životinja u laboratorijskim istraživanjima, kao ni propisane protokole za zbrinjavanje napuštenih životinja ili postupke eutanazije istih.

Mišljenja je da je ovaj Prijedlog previše opsežan, no svakako ističe njegov edukativni karakter u osvješćivanju tradicijske javnosti o životinjama kao bićima koja osjećaju patnju i bol. Upravo stoga Klub zastupnika HNS/PGS-a podržat će ovaj Prijedlog zakona. Primjedbe su uglavnom nomotehničke

naravi, osim u dijelu koji se tiče pitanja lovtva, što zahtjeva pažljivije usklađivanje s dosadašnjom regulativom. "Poboljšanje kvalitete života životinja i minimaliziranje nanošenja boli, odnosno onemogućavanje nanošenja boli kroz regulativu, ogledalo je još jedanput našeg civilizacijskog dosega".

Visok stupanj etičnosti, ali . . .

Uslijedila je pojedinačna rasprava. **Danira Bilić (HDZ)** ističe da iako podržava intenciju ovog Prijedloga, on nažalost nije postigao cilj, jer "osim što je preopširan, i u nekim dijelovima netransparentan, ovaj Prijedlog ima čitav niz neprihvatljivih odredbi, koje je vrlo teško provesti u praksi, a neke anuliraju smisao drugih odredbi u samom predloženom zakonu". Danira Bilić napominje da mnoge odredbe zadiru u čitav niz

Mnoge odredbe zadiru u čitav niz važećih zakona, kao što je Zakon o veterinarstvu, Zakon o lovu, Zakon o morskom ribarstvu, Zakon o slatkovodnom ribarstvu.

važećih zakona, kao što je Zakon o veterinarstvu, Zakon o lovu, Zakon o morskom ribarstvu, Zakon o slatkovodnom ribarstvu itd. "Iako mi se sviđa visok stupanj etičnosti i samilosti prema životinjama koji se iščitava iz cjelokupnog zakona, smatram da je čitav niz odredbi neprihvatljiv, te da se jedan ovako opsežan i važan zakon koji uređuje odnos čovjeka i životinje treba donijeti u suradnji s predstavnicima svih zainteresiranih struktura društva".

Za neko drugo vrijeme i društvo

Dr. sc. **Mirko Širac (HDZ)** rekao je da su važećim zakonom životinje priznate kao bića koja osjećaju patnju i bol, te je zabranjeno životinje bez razloga ubiti, nanijeti im patnju i bol. Naglašava

da postojeći zakon sadrži odredbe koje se odnose na zaštitu životinjskog svijeta kao područja koje sukladno odredbama Ustava RH uživa posebnu zaštitu. Međutim, predlagač, dr. Banac u ocjeni stanja misli sasvim drugačije i navodi da se u važećem zakonu životinje tretiraju kao stvari, a ne kao osjećajna bića, senzibilna na bol, stres i fizičke podražaje koji dovode do boli, te da gotovo nema nikakvog nadzora nad onime što se npr. događa životinjama u industrijskom uzgoju, ili s kućnim ljubimcima, pa su dodatne mjere izmjene postojećeg stanja više nego nužne. Širac drži da se takva ocjena stanja o zaštiti životinja u našoj državi ne može prihvatiti.

Isto tako ne prihvaća Prijedlog zakona, koji se temelji na takvim ocjenama. Podsjetio je da je Nacionalnim programom za pridruživanje EU predviđeno tijekom 2005. godine usklađenje važećeg zakona s europskim zakonodavstvom.

Ovaj Prijedlog smatra preopširnim, "pisan je za neke druge uvjete života i neko drugo društvo", pa bi se kao takav teško provodio u praksi. Pojedine odredbe zadiru u gospodarstvo na način da zabranjuju neke za nas uobičajene oblike gospodarenja životinjama, kao što je lov, ribolov, trgovina divljim životinjama, uzgoj divljih životinja i dr., komentira zastupnik. Dodaje da se predlažu odredbe koje bi dovele do izmjena čitavog niza drugih zakona, a vjerojatno bi se moralo raditi i izmjene ustrojstva državne uprave. "Morao bi se promijeniti Zakon o veterinarstvu, Zakon o lovu, Zakon o zaštiti prirode, Zakon o morskom ribarstvu, Zakon o slatkovodnom ribarstvu itd.". Predlagač predlaže osnivanje novih tijela koja bi obavljala nadzor nad provedbom zakona, kao stručno etično povjerenstvo, a za čiji rad bi se trebala osigurati sredstva u državnom proračunu, što predlagač ne navodi.

"Naša država u procesu pridruživanja EU ima obvezu usklađivanja nacionalnog zakonodavstva s europskim, ali ne na štetu vlastitih interesa i zaštite životinjskog svijeta, a jedan ovako važan zakon koji uređuje odnose čovjeka i životinje ne bi trebali mijenjati Prijedlogom zakona koji nije jasno i učinkovito

uredio područje zaštite dobrobiti životinja". Smatra da Prijedlog treba odbiti.

Mato Štimac (HDZ) rekao je da su Zakonom iz 1999. godine prvi put životinje priznate kao bića koja osjećaju patnju i bol, te je zabranjeno životinju bez razloga ubiti i nanositi joj patnju ili bol protivno odredbama zakona. Drži da Prijedlog dr. Banca prepisuje važeći zakon u svim njegovim dijelovima, a novosti koje donosi su one koje proširuju ili dopunjuju pojedina područja zakona saznanjima koja su se formirala u razdoblju nakon njegova donošenja.

Vlada, odnosno Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva je na Okruglom stolu održanom 15 svibnja pod nazivom "Dobrobit životinja" najavilo donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o dobrobiti životinja u 2005. godini.

Zastupnik smatra da se ovim Prijedlogom zadire ili se poništava čitav niz odredbi u nekoliko važećih zakonskih propisa. "Neki od prijedloga itekako zadiru u gospodarstvo na način da se u potpunosti zabranjuju neki oblici gospodarenja životinjama, kao npr. lov, ribolov, uzgoj divljih životinja i dr.". Zaključio je da ne može podržati ovaj Prijedlog.

Pojedine odredbe zadiru u gospodarstvo na način da zabranjuju neke za nas uobičajene oblike gospodarenja životinjama, kao što je lov, ribolov, trgovina divljim životinjama, uzgoj divljih životinja i dr.,

Za riječ se javio predlagatelj, dr. sc. **Banac (LS)**. Rekao je da će se morati mijenjati mnogo toga i to ne na štetu vlastitih interesa, nego će te promjene biti u korist jedne sasvim drugačije zajednice, u kojoj mnoge grubosti našeg sadašnjeg stanja više neće postojati. Slaže se s kolegom Pupovcem da ovdje nije riječ o ekološkom terorizmu, nego o jednom drukčijem shvaćanju odnosa čovjeka i životinje.

Naglasio je da je stvoren krivi dojam da su sve udruge za zaštitu životinja

protiv ovog Prijedloga. "To nije točno, krovna udruga "Prijatelji životinja" nije sudjelovala u protestu 17 udruga i ona je na bitan način pridonijela formuliranju ovog Prijedloga".

Time je zaključena rasprava o ovoj točki dnevnog reda. **Zastupnici su glasovali o slijedećem zaključku: Ne prihvaća se Prijedlog zakona o dobrobiti životinja, koji je predložio zastupnik Ivo Banac,**

zbog razloga navedenih u mišljenju Vlade RH i izvješćima radnih tijela. Ovaj zaključak prihvaćen je sa 73 glasova "za", 20 "suzdržanih" i 17 "protiv". S.Š.

PRIJEDLOG ZAKONA O PRIJEVOZU U CESTOVNOM PROMETU

Tržišno natjecanje u obavljanju prijevozničke djelatnosti

Iako je predlagatelj – Vlada RH – prvotno predložio Saboru da hitnim postupkom donese ovaj zakon, uvažio je mišljenje Odbora za zakonodavstvo da se provede samo prvo čitanje. Nakon kraće rasprave Hrvatski je sabor prihvatio tako Prijedlog zakona. U konačnici donošenjem Zakona o prijevozu u cestovnom prometu, osim što bi se zakonodavstvo Republike Hrvatske u djelatnosti cestovnog prijevoza uskladilo s pravnom stečevinom EU-a, omogućilo bi se i ujednačavanje uvjeta za pristup u toj djelatnosti sukladno europskim direktivama, dakako uz prilagodbu našim specifičnostima.

O PRIJEDLOGU

Umjesto prikaza zakonskog prijedloga poslužiti ćemo se uvodnim izlaganjem Vladina predstavnika **Dražena Bregleca**, državnog tajnika Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka. Prihvatio je prijedlog Odbora za zakonodavstvo da se o Prijedlogu ovoga zakona provede rasprava u prvom čitanju. Obveza usklađivanja hrvatskog zakonodavstva u području prometa s pravnom stečevinom Europske unije jedna je od odredbi Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, koju je nadležno ministarstvo dužno izvršiti tijekom ove godine. Predloženi zakon

usklađen je sa šest uredbi Vijeća Europske zajednice i tri direktive Europske zajednice. U odnosu na važeća rješenja predloženo je više novina u cilju racionalizacije postupka za ishođenje odgovarajućih licenci, jače kontrole obavljanja djelatnosti cestovnog prijevoza i ispunjavanja uvjeta za obavljanje pojedinih vrsta prijevoza, a napose evidencije nekih prijevoza koji u važećem zakonu nisu bili predviđeni. Tako su propisani uvjeti za obnovu dozvole za javni linijski prijevoz putnika, te razlozi zbog kojih izdatelj dozvole istu neće obnoviti, a napose uvjeti za objavu javnog poziva zainteresiranim prijevoznicima za podnošenje ponude za obavljanjem prijevoza na liniji koja je ukinuta, odnosno nije obnovljena. Tim se javnim pozivom zapravo prvi put uvode elementi tržišnog natjecanja u obavljanju prijevozničke djelatnosti što je s obzirom na karakter ove djelatnosti vrlo teško napraviti. U odnosu na važeći zakon, pojam licence nije novi institut, jer se sada koristi izraz odobrenje koje svaki prijevoznik mora pribaviti prije početka obavljanja djelatnosti. Izraz odobrenje, dakle, zamijenjen je terminološki u licencu, kako je to već prihvaćeno u zemljama EU-a. Zakonom je propisano pet uvjeta koje mora ispunjavati prijevoznik kako bi ishodio licencu temeljem koje može obavljati djelatnost prijevoza. U odnosu na

važeći Zakon, novost je u broju registriranog motornog vozila. Dosad je kao uvjet bilo propisano da prijevoznik mora imati tri autobusa za linijski prijevoz putnika u unutarnjem i međunarodnom prijevozu, dok je prema Konačnom prijedlogu zakona, sada predviđeno jedno registrirano motorno vozilo za pojedine vrste vozila. Nadalje, predloženo je smanjenje velikog broja odobrenja koja su se dosad izdavala posebno za slobodan linijski prijevoz, prijevoz tereta i auto-taksi prijevoz te prijevoz u unutarnjem i javnom cestovnom prometu, a napose međunarodnom. Sada se ishođenje odobrenja, odnosno licenci predviđa za međunarodni i unutarnji prijevoz tereta i putnika, kaže Vladin predstavnik. U odnosu na važeći Zakon, prijava prijevoznika za vlastite potrebe je novost u odnosu na važeći zakon, a prema kojem se navedena djelatnost nije evidentirala u odnosu na sadašnji. Pravne ili fizičke osobe koje obavljaju prijevoz za vlastite potrebe, prije početka obavljanja prijevoza bile bi dužne prijaviti se kod izdatelja licence, koji ih upisuje u evidenciju prijevoznika za vlastite potrebe, osim za prijevoz tereta vozilima ili skupom vozila čija najveća dopuštena masa ne prelazi 3 500 kg. Novost je i usklađivanje voznih redova, a koji postupak je povjeren Hrvatskoj gospodarskoj komori i Hrvatskoj obrtničkoj komori, te ovlast

ministra nadležnog za promet propisivanjem mjerila, postupka i rokova za redovno i izvanredno usklađivanje. Zakonom je predviđena i mogućnost prijenosa dozvole, u određenim slučajevima, i na drugog prijevoznika. Naime, pravni slijednik prijevoznika na kojeg glasi dozvola, mogao bi nastaviti s obavljanjem prijevoza temeljem izdane dozvole i preuzima istovjetna prava i obveze, uz prethodnu suglasnost izdavalatelja dozvole. U poglavlju Zakona koje se odnosi na prijevoz putnika nalazimo odredbu koja dozvoljava, pod određenim uvjetima, obavljanje zajedničkog prijevoza dva ili više prijevoznika, uz obvezu dostave ugovora o zajedničkom obavljanju djelatnosti na koji se primjenjuju odredbe o ortakluku. Također je definirano podvozarstvo kojim je dozvoljeno privremeno na određenoj liniji, ne dulje od 90 dana, tijekom jedne kalendarske godine, da prijevoznik koji ima dozvolu povjeri obavljanje prijevoza drugom prijevozniku. U odredbama zakona kod obavljanja posebnog linijskog prijevoza predviđen je izuzetak od pravila tj. da se poseban linijski prijevoz putnika može obavljati isključivo autobusima. Naime, poseban linijski prijevoz obavlja se autobusima, a može i osobnim vozilima 8 plus 1, odnosno specijalnim vozilima.

Novina je i to da su u Zakonu sada navedeni uvjeti za dobivanje i raspodjelu stranih dozvola domaćim prijevoznicima te propisan način korištenja izdanih dozvola.

Predloženim zakonom Hrvatska se uključuje u krug europskih zemalja koje su na sličan način regulirale djelatnost cestovnog prijevoza i korak je bliže ispunjenju obveza preuzetih potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju kao i obvezama utvrđenim stjecanjem statusa kandidata za ulazak u EU, zaključio je državni tajnik Breglec.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovoga Zakona, ali se protiv prijedlogu da se donese hitnim postupkom i predlaže Hrvatskom saboru da prije početka rasprave promijeni svoje

mišljenje o provedbi hitnog postupka u postupku donošenja ovoga Zakona. Razlog za to Odbor nalazi u brojnim manjkavostima teksta Končanog prijedloga zakona glede njegove pravne obrade, jedinstvene zakonodavne metodologije i jedinstvene pravne tehnike, a napose terminološke usklađenosti što ga čini neusklađenim s pravnim sustavom Republike Hrvatske. Te se manjkavosti, mišljenja je Odbor, ne mogu otkloniti podnošenjem amandmana. Odbor je imao primjedbe na pojedine odredbe zakona, ali se mi osvrćemo na načelne primjedbe. Iz teksta normativnog dijela Prijedloga ovoga zakona razvidno je da predlagatelj nije u dostatnoj mjeri vodio računa o usklađenosti pojedinih rješenja iz važećih zakona kojima je uređeno područje sigurnosti prometa, cesta i komunalna djelatnost kao i zaštita tržišnog natjecanja. Istodobno ukazuje se da iz teksta proizlazi kako se auto-taksi prijevoz obavlja u komercijalne svrhe, javni prijevoz uz naknadu - prema uvodnom dijelu, a prema posebnim odredbama za putnički se prijevoz utvrđuje obavljanje usluge tarifom dok se za teretni cijena i drugi prijevozni uvjeti određuju ugovorom. Pored toga, nepotrebno i na neprihvatljiv način Zakonom se utvrđuje jamstvo Republike Hrvatske da djelatnosti prijevoza u cestovnom prometu mogu obavljati strane pravne i fizičke osobe što je ustavni izričaj, a zakonom je dovoljno propisati da određenu djelatnost mogu obavljati strane i domaće pravne i fizičke osobe. Na neprimjeren se način daju ovlasti različitim upravnim tijelima za donošenje propisa i drugih akata pri čemu nije razvidno radi li se o uređima državne uprave u županijama i Gradu Zagrebu ili o upravnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Dakako, ovlast za donošenje propisa i odluka o davanju koncesija ne bi ni u kojem slučaju mogli imati. Uz to, neprihvatljivo je da se za iste pojmove u tekstu koriste različiti izričaji koji u većem dijelu nisu u skladu s pravnom terminologijom koja se koristi u pravnom sustavu Republike Hrvatske. U izričaju valja voditi računa da se Europskoj zajednici pristupa, a prima u

punopravno članstvo u Europsku uniju. Istodobno, dvojba o kojoj se Europskoj zajednici radi može se otkloniti u odredbi članka 2. gdje se definiraju pojmovi koji se koriste u tekstu ovoga Zakona.

Odbor za pomorstvo, promet i veze jednoglasno je izrazio mišljenje da bi predlagatelj trebao razmotriti mogućnost uvođenja minimalne starosne granice kod uvoza autobusa i teretnih vozila, budući da postoji slična odredba koja regulira uvoz osobnih vozila, jer bilo koji incident s autobusima ili teretnim vozilima ima, u pravilu, daleko teže posljedice. U slučaju da predlagatelj prihvati mišljenje Odbora kao matičnog radnog tijela potrebno je odrediti prijelazni period za prilagodbu postojećih vozila. Ujedno, Odbor je mišljenja da je potrebno posebnim mjerama propisati osiguranje prijevoza opasnog tereta, te određivanje posebnih koridora ili dodatnih sigurnosnih mjera radi sprječavanja incidentnih situacija.

Odbor za europske integracije je jednoglasno utvrdio da je Prijedlog zakona o prijevozu u cestovnom prometu usklađen s pravnom stečevinom EU-a i da u potpunosti ispunjava obveze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

RASPRAVA

Preplitanje ovlasti

Nakon uvodnog izlaganja Vladina predstavnika g. Bregleca, najprije je **Pejo Trgovčević** zatražio od predstavnika predlagatelja zakona da se očituje glede prijedloga da zakon ide u prvo čitanje, a ne po hitnom postupku. Kao što smo već spomenuli Vladin je predstavnik prihvatio takav prijedlog, a zastupnik **Josip Vresk** pozdravio tu odluku u ime Kluba zastupnika HSS-a naglašavajući da tekst ovoga Zakona uopće nije usuglašen s odredbama Zakona o sigurnosti prometa na cestama te da je šteta da su ta dva zakona išla na raspravu u različito vrijeme. Uz to, neke su odredbe predloženog zakona u direktnoj suprotnosti s Ustavom jer daju

nadležnim županijskim tijelima ovlasti koje ima državna uprava. Najgore je to što se u predloženom zakonu za iste pojmove rabe različiti nazivi (u jednom slučaju čak 10 naziva). Ako se uklone ove i još neke manjkavosti u tekstu zakona, i predlagatelj uvaži primjedbe radnih tijela, prije svega, Odbora za zakonodavstvo te nomotehnički i gramatički uredi zakonski tekst, Klub će podržati Prijedlog zakona, zaključio je Vresk.

Klub zastupnika HDZ-a slaže se sa stavom Odbora za zakonodavstvo da predloženi zakon treba uskladiti s ostalim zakonima kojima je uređeno područje sigurnosti prometa, cesta i komunalne djelatnosti, naglasio je **Željko Nenađić**. Slaže se s mišljenjem Odbora za pomorstvo, promet i veze da bi predlagatelj trebao razmotriti mogućnost uvođenja minimalne starosne granice kod uvoza autobusa i teretnih vozila, budući da postoji slična odredba koja regulira uvoz osobnih automobila. Prema predloženom zakonu oni koji ishode licencu imaju određene obveze ali se iz predloženog zakona ne mogu iščitati sankcije za nepoštivanje tih obveza. Jednako tako ne precizira se rok u kojem valja zamijeniti domaće licence licencama EU-a. Klub zastupnika HDZ-a će podržati prihvaćanje zakona u prvom čitanju, a primjedbe na Prijedlog zakona uzeti u obzir kod pripreme Konačnog prijedloga zakona.

Ovim se zakonom Hrvatska uključuje u krug zemalja koje su na sličan način regulirale djelatnost cestovnog prijevoza.

Pripremajući ovaj Zakon predlagatelj je balansirao između različitih standarda koji se propisuje za ovo područje u zemljama EU-a i realnog stanja među hrvatskim poduzetnicima, ali je istodobno respektirao poziciju stranih prijevoznika pokušavajući napraviti jedan mix. Iz te namjere da se dobije jedan kompromis dobiven je tek jedan nekvalitetan zakonski prijedlog, naglasio je **Šime**

Lučin u ime Kluba zastupnika SDP-a. Klub neće biti protiv da se zakon uputi u drugo čitanje, ali se nada da će predlagatelj uvažiti veliki broj dostavljenih primjedbi na tekst Prijedloga zakona. Predloženi zakon ne bi trebao biti zakon kojim se hrvatsko zakonodavstvo samo usklađuje s europskim zakonodavstvom, nego bi, prije svega, iz ovog zakona trebalo proistjeći zakonsko strateško opredjeljenje Hrvatske glede prijevoza tereta i putnika, posebno tereta. Kaže kako je ključno pitanje koliko će ovaj zakon otežati položaj domaćih prijevoznika i jesu li naši prijevoznici osposobljeni da zadovolje propisane standarde u Europi. Zbog kolizije predloženog zakona i netom usvojenog Zakona o sigurnosti prometa na cestama zamolio je da se u izradu Zakona o prijevozu u cestovnom prometu uključi, ako već nije, MUP. Postoje i neke nelogičnosti u predloženom zakonu. Zakonskim odredbama propisani su prekršaji te visine novčanih kazni za učinjene prekršaje od prijevoznika, pravne ili fizičke osobe. Zastupnik upozorava ne nelogičnost novčane kazne propisane za slične prekršaje u dvije odredbe zakona (članci 99. i 102.) pa to valja uskladiti. Člankom 30. propisana je obveza prijevoznika na obavljanje javnog linijskog prijevoza, u skladu s dozvolom i voznim redom, kao i obveza primjene iste cijene za sve putnike. Znači li to da prijevoznik ne bi mogao prodati jeftiniju kartu npr. umirovljeniku i studentu, pita Lučin, i zalaže se za to da se ovdje ostavi mogućnost uvođenja tog socijalnog momenta. Dobro je što se zakonom propisuje obveza prijevoznika koji obavlja javni linijski prijevoz da se koristi autobusnim kolodvorom u mjestu u kojem on postoji, ali Lučin drži da bi bilo dobro da se propišu i obvezna stajališta za autobuse izvan kojih autobusi ne bi mogli stajati.

Uz određene primjedbe Klub zastupnika HSP-a će podržati predloženi zakon, rekao je **Pejo Trgovčević**. Zakonom se ograničava starost vozača, odnosno obveza prijevoznika da smije povjeriti upravljanje vozilom kod sebe zaposlenom vozaču ne starijem od 65 godina i ne mlađem od 18 godina. Takav je pri-

jedlog nekorektan prema vozačima starijom od 65 godina pa Klub predlaže da se ostavi ta mogućnost i za takve vozače, ali uz predočenje liječničkog uvjerenja. Isto tako smatra da nije riješeno pitanje dobivanja licenci i koncesija. Licence koje se daju ovim Zakonom moraju biti usklađene za domaće prijevoznike s dobivenim koncesijama. Za dobivanje licence potrebna je silna papirologija pa bi i na tome valjalo poraditi kako bi se izbjegla velika birokratska čekanja i birokracija uopće. Odredbom članka 9. detaljno je razrađena kategorija dobrog ugleda koji je jedan od uvjeta za ishode licence za obavljanje djelatnosti prometa, kao i slučajevi u kojima se cijeni da prijevoznik nema dobar ugled. Prema Prijedlogu dobar ugled u skladu s ovim Zakonom ima pravna ili fizička osoba, odnosno odgovorna osoba u pravnoj ili fizičkoj osobi koja želi obavljati djelatnost prijevoza u cestovnom prometu ako nije osuđena za druga kaznena djela na zatvorsku kaznu dužu od godinu dana. Za razliku od fizičke osobe, pravna osoba ne može ići u zatvor, upozorava Trgovčević. Dobar ugled u skladu s ovim Zakonom ne bi imala niti osoba koja je u zadnje dvije godine više od dva puta, pravomoćnom odlukom suda za prekršaje, bila kažnjena za teži prekršaj povezan s obavljanjem djelatnosti cestovnog prijevoza putnika ili tereta, a težim se prekršajem u tom smislu smatra prekršaj za koji je propisana novčana kazna, u iznosu većem od 20 tisuća kuna. U predloženom Klub vidi nerazmjer između npr. činjenice da dobar ugled ima fizička osoba koja nije osuđena za kazneno djelo na zatvorsku kaznu dužu od godine dana, a loš ugled netko tko će biti kažnjen za teži prekršaj za koji je propisana novčana kazna od 20 tisuća kuna. Svi, međutim, znamo da su sada kazne u prometu drastične.

Uvažiti prijedloge

Stavove Kluba zastupnika HNS-a prenio je **Dragutin Lesar**. Zakonskim prijedlogom utvrđuje se nadležnost za izdavanjem dozvola za županijski i međuzupanijski linijski prijevoz putnika, a

Klub smatra da bi bez obzira na to tko izdaje dozvolu (Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka ili upravno tijelo županije nadležno za poslove prometa) do tog dokumenta trebalo doći kroz institut javnog poziva ili pak natječajem tj. kroz propisane uvjete i određene prioritete. Ostave li se predložene odredbe i u Konačnom tekstu prijedloga zakona, zastupnik se boji da će jedini kriterij u izdavanju tih dozvola biti po onoj tko prvi dođe po dozvolu. Prema prijedlogu postupak usklađivanja voznih redova povjeren je Hrvatskoj gospodarskoj komori i Hrvatskoj obrtničkoj komori, a zastupnik naglašava kako bi bilo dobro da se izvidi mogućnost po kojoj bi konačno potrošači, korisnici usluga mogli utjecati na vozne redove. Odredbom članka 44. solidno se rješava problem posebnog linijskog prijevoza za učenike osnovnih škola, zaposlenike u tvrtkama, ustanovama i poduzećima, ali Lesar smatra da bi u ovom slučaju bilo korisnije upotrebljavati neutralne izraze poput izraza obrazovna ustanova jer se po predloženom zakonu poseban linijski prijevoz ne bi mogao uvesti za srednju školu.

Usljedila je pojedinačna rasprava, a prvi je govorio **Nikola Vuljanić (HNS)**. Odredbom članka 34. Prijedloga zakona precizirano je da se prodaja voznih karata može obavljati samo na organiziranim prodajnim mjestima i to autobusnim kolodvorima, agencijama, poslovnica, no i u samim autobusima. Ta je odredba novost u odnosu na važeći Zakon o prijevozu u cestovnom prometu gdje je ta prodaja u autobusima bila iznimka, u slučajevima gdje nije postojalo organizirano prodajno mjesto. Vuljanić podsjeća da su prodane vozne karate u autobusima jeftinije od karata kupljenih na blagajni jer se ne plaćaju kolodvorske usluge, pa svi nastoje kupiti kartu u autobusu. Novo predloženo rješenje izazvat će zbrku i kolaps na autobusnim kolodvorima, uvjeren je Vuljanić i zalaže se za to da se u Prijedlog zakona vrati sada važeće rješenje.

Ivana Sućec-Trakoštanec (HDZ) je pozdravila predložen Zakon o prijevozu u cestovnom prometu, izrazila nadu da

će se njime uvesti red u ovoj djelatnosti i suzbiti crno tržište te najavila pisane primjedbe na zakonski prijedlog koje je dobila od prijevoznika preko obrtničke komore županije iz koje dolazi, a i od Udruženja Hrvatskih cestovnih prijevoznika.

Ključno je pitanje koliko će predloženi zakon otežati položaj domaćih prijevoznika.

Važeći je Zakon djelomično usklađen sa zakonodavstvom EU-a, ali je pravna stečevina EU-a proširena u oblasti prometa pa zastupnik **Ivan Vučić (HDZ)** stoga podržava ovaj zakonski prijedlog i njegovo usklađivanje sa standardima EU-a. Osim što će se uskladiti sa zakonodavstvom EU-a, Zakonom će se omogućiti i izjednačavanje uvjeta za pristup u djelatnost cestovnog prometa sukladno europskim standardima, a uvažavajući specifičnosti Republike Hrvatske. Smatra da bi do drugog čitanja zakona trebalo uvažiti prijedloge radnih tijela Sabora i Hrvatske obrtničke komore. Isto tako drži da je potrebno uskladiti i definirati odredbe koje se odnose na prijevoz za vlastite potrebe, a napose starosnu granicu autobusa i teretnih vozila za javni prijevoz s obzirom na to da postoji slična odredba koja regulira uvoz osobnih vozila jer je bilo više incidenata s autobusima i teretnim vozilima. Određivanje koridora za prijevoz opasnog tereta i način njegova prijevoza strateški je interes za očuvanje prirodne ljepote naše države pa se tu ne treba libiti niti obveze prijevoza teretnih vozila željeznicom, poglavito ako je ona u tranzitu kroz Hrvatsku.

Mr. sc. **Mato Arlović (SDP)** kaže kako je najbolja stvar zapravo ideja da se o zakonskom prijedlogu raspravlja u prvom čitanju. Mišljenja je da predloženi zakon treba usuglasiti, između ostalog, sa Zakonom o sigurnosti prometa na cestama glede ne samo sigurnosti cestovnog prometa već i uloge vozila i vozača u tom prometu. Također i sa Zakonom o prekršajima u kojem se,

između ostalog, ograničava gornja prekršajna kazna, i samo iznimno može biti nešto veća kada se radi o financijskim odnosno poreznim prekršajima. Za prijevoz opasnih tvari vozač mora imati izvršenu 21 godinu starosti i radno iskustvo od najmanje 3 godine kao vozač teretnog vozila čija najveća dopuštena masa prelazi 7500 kg. Arlović smatra da nije dovoljno samo ograničiti starosnu dob takvog vozača (21 godina) već je potrebno precizirati i Zakonom propisati da osoba koja će voziti autobus, pogotovo na međuzupanijskim i međunarodnim linijama mora imati najmanje 21 godinu radi potrebnog radnog iskustva koje povećava sigurnost ljudi koje vozi. Predloženi zakon kao i prijedlog da se razmotri u prvom čitanju podržao je **Željko Krapljan (HDZ)**. Ponovio je već iznesen podatak da za prijevoz opasnih tvari vozač mora prema Prijedlogu imati izvršenu 21 godinu starosti i radno iskustvo od najmanje 3 godine kao vozač teretnog vozila čija najveća dopuštena masa prelazi 7500 kg. Nerijetko smo svjedoci prevrtanja autocisterni na našim cestama pa su samo u rujnu zabilježene dvije takve nesreće. Krapljan misli da mladi vozači nemaju radno niti životno iskustvo i ne snalaze se kada prijeđu u vožnji iz malog osobnog automobila u veliki kamion ili cisternu. Predložio je stoga da se

Predloženi zakon valja usuglasiti sa Zakonom o sigurnosti prometa na cestama i Zakonom o prekršajima.

kao zakonsko rješenje predvidi osnivanje poligona na kojima bi mladi vozači imali šansu naučiti vožnju na takvoj vrsti vozila. Ako se ne otvore takvi poligoni zastupnik se boji da ćemo imati još više problema kada je u pitanju vožnja tih vozila po našim cestama. INA Rafinerija Sisak nudi takav prostor za poligon, a u rješavanje tog problema uključio se na neki način i HAK, ali bi trebao i više, kaže zastupnik. U susjednoj

Sloveniji nema takvih poligona pa bi se stavljanje takvih poligona u funkciju u Hrvatskoj moglo pretvoriti u određeni biznis, zaključio je.

Više se nitko nije javio za raspravu pa je zaključnu riječ imao predstavnik predlagatelja zakona, državni tajnik **Dražan Breglec**. Glede primjedbi o neusklađenosti Zakona o sigurnosti prometa na cestama i Zakona o prijevozu u cestovnom prometu, Breglec je rekao da se radi o vrlo usko povezanoj materiji, ali i činjenici da su na izradi spomenutih zakona sudjelovala dva različita ministarstva. Zakon o sigurnosti prometa na cestama donesen je neposredno prije zakona o kojem se sada vodi rasprava. Naime, radna verzija Zakona o prijevozu u cestovnom prometu kao i Vladina procedura tog zakonskog prijedloga započela je u trenutku kada je Zakon o sigurnosti prometa na cestama već donesen, podsjetio je Breglec. Te su

okolnosti ponukale predlagatelja zakona da uzme u obzir primjedbe na ponudeni zakonski tekst i na neki način pokuša usuglasiti ga s već donesenim Zakonom o sigurnosti prometa na cestama.

U nastavku osvrnuo se samo na primjedbu Odbora za pomorstvo, promet i veze, a koja se odnosi na starosnu granicu kod uvoza autobusa i teretnih vozila. Utvrđivanje minimalne starosne granice autobusa regulirano je indirektno propisima Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo o homologaciji vozila. Osim toga odredbom članka 6. predloženog zakona propisano je da vozila kojima se obavlja djelatnost cestovnog prijevoza, kao i vozila kojima se obavlja prijevoz za vlastite potrebe moraju ispunjavati posebne uvjete koje će propisati ministar nadležan za promet, dok će potvrdu o istome izdavati ovlaštene stanice za tehnički pregled. Postoji, dakle, već jedna mjera u primjeni, dok se ova

druga (direktna) mjera može uvesti temeljem ovoga prijedloga zakona. Rok do kada će Hrvatska ući u EU prilika je za napredne, tehnološki osposobljene i jake prijevoznike, dok će za neprikladne tj. one koji voze tehnološki zastarjela vozila to biti trenuci velikih briga. Ako želimo unaprijediti prijevoz u cestovnom prometu tada predloženi zakon u svojim prijelaznim odredbama mora sadržavati poprilično restriktivne odredbe koji će otpisane prijevoznike primorati da do toga roka unaprijede svoj vozni park.

Sa 114 glasova "za", 2 "suzdržana" i 2 "protiv" zastupnici su prihvatili Prijedlog zakona o prijevozu u cestovnom prometu, koji je predložila Vlada RH, a sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se predlagatelju, radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

J.Š.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU PROTOKOLA O EKSPLOZIVNIM OSTACIMA RATA (PROTOKOL V.) UZ KONVENCIJU O ZABRANI ILI OGRANIČAVANJU UPORABE ODREĐENOG KONVENCIONALNOG ORUŽJA S PRETJERANIM TRAUMATSKIM UČINKOM ILI DJELOVANJEM BEZ OBZIRA NA CILJ

Pojačana zaštita

Hrvatski je sabor hitnim postupkom donio ovaj Zakon kojim se potvrđuje međunarodni ugovor, Protokol V., usvojen 28. studenoga 2003. u Ženevi. Primjenjiv je na eksplozivne ostatke rata na kopnenom području uključujući unutarnje vode.

O PRIJEDLOGU

Predlagatelj ovog zakona, Vlada RH, u Ocjeni stanja navodi da je Konvencija o zabrani ili ograničavanju uporabe određenog konvencionalnog oružja s pretjeranim traumatskim učinkom ili djelovanjem bez obzira na cilj stupila na snagu 2. prosinca 1980. a dosad je uključivala

pet Protokola. RH je stranka Konvencije s Protokolima I, II. i III. na temelju notifikacije o sukcesiji (na snazi od 8. listopada 1991.), stranka je i Dopunskog Protokola IV. a podržala je (izaslanstvo) donošenje Protokola V. koji je usvojen u cilju reguliranja pitanja vezanih uz eksplozivne ostatke rata.

Protokol V. regulira pitanja čišćenja, uklanjanja i uništavanja eksplozivnih ostataka rata, bilježenje, čuvanje i prijenos podataka te, među ostalim, opće preventivne mjere i konzultacije visokih ugovornih stranaka.

RH kao zemlja koja je suočena s velikim problemom razminiravanja područja koja su tijekom Domovinskog rata bila

zahvaćena vojnim djelovanjima posebno je zainteresirana za dosljednu primjenu svih pravnih instrumenata i stoga je stranka svih relevantnih protokola kojima se pojačava u tome zaštita, posebno civilnog stanovništva. S obzirom na interes RH za pristupanje Protokolu V. kao i na činjenicu da se u ovoj fazi postupka ne mogu vršiti izmjene ili dopune teksta međunarodnog ugovora predložen je hitni postupak.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje ovog zakona a na Konačni prijedlog podnio amandman (članak 3.) da

se uredi izričaj i naznači da je provedba ovog zakona u djelokrugu središnjeg tijela državne uprave (a ne samo tijela) nadležnog za poslove obrane. Izričaj se uređuje s obzirom na to da je Ministarstvo obrane to središnje tijelo državne uprave.

Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost predložio je Hrvatskome saboru donošenje ovog zakona.

RASPRAVA

Na sjednici Hrvatskoga sabora najprije je predsjednik Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost **Ivan Jarnjak (HDZ)** prenio stajalište tog radnog tijela nakon čega je otvorena rasprava.

U ime Kluba zastupnika HSP-a govorio je **Pero Kovačević (HSP)** te pozvao (kaže, po 37 put) na zaštitu dostojanstva pravne struke u Hrvatskoj i da se Hrvatskom saboru ne upućuju ovako loši prijevodi kao što je prijevod Protokola V. (koje to konvencionalno oružje nema traumatski učinak, pita). Smatra da je to

još jedan dokaz da ni u Vladi niti oni koji sudjeluju u prijevodu odnosno u pregovorima ne znaju što stoji u Protokolu. U Protokolu je za nas dobar samo onaj dio da Hrvatska preuzima obvezu obilježavanja minskih polja, jer ne primjenjujemo naše propise o tome, rekao je, među ostalim.

Damir Kajin (IDS) javio se u ime Kluba zastupnika IDS-a. Interes u zaključivanju ovakvog Protokola trebao bi biti na strani RH jer se tu vodio bespoštedan rat i još imamo na desetine ili stotine tisuća razasutih mina. Hrvatskoj će trebati još najmanje desetljeće da se oslobodi mina. Danas se razminiravanjem u Hrvatskoj bave trgovačka društva, znači da je posrijedi za nekog dobar biznis. Osobe koje se bave deminiranjem, koje "vade" mine zaslužuju od hrvatske države primjereni status u slučaju njihove pogibije ili stradanja, to bi trebao biti status stradalnika DOMovinskog rata i primjerenu plaću. Ako država to ne kani onda može barem preuzeti da te osobe osigura s odgovarajućim premi-

jama, rekao je, među ostalim, napominjući i da bi trebalo svu opremu za razminiravanje osloboditi svih poreznih opterećenja i stvoriti povoljnije uvjete poslovanja tvrtkama koje se bave razminiravanjem.

Ovaj Klub zastupnika smatra i da bi RH morala makar simboličnim sredstvima sudjelovati u pomoći razminiravanja trećih zemalja.

Ministar obrane **Berislav Rončević** zahvalio je na raspravi i na sugestiji zastupnika Kovačevića. Službama koje rade ovaj posao skrenut će pažnju na to. U ime predlagatelja prihvatio je amandman Odbora za zakonodavstvo. Rasprava je zatim bila zaključena.

Hrvatski je sabor donio (100 glasova "za", četiri "suzdržana") Zakon o potvrđivanju Protokola o eksplozivnim ostacima rata (Protokol V.) uz Konvenciju o zabrani ili ograničavanju uporabe određenog konvencionalnog oružja s pretjeranim traumatskim učinkom ili djelovanjem bez obzira na cilj.

D.K.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENI I DOPUNAMA ZAKONA O SUDOVIMA

Izbor, prava i dužnosti tajnika Vrhovnog suda

Na 10. sjednici Hrvatskog sabora zastupnici su, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, hitnim postupkom razmotrili i donijeli Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o sudovima. Ovom izmjenom Zakon je usklađen sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika, koji je donesen i stupio na snagu u veljači ove godine.

Prijedlog zakona podupro je **Odbor za zakonodavstvo**, ne protivivši se prijedlogu predlagatelja da se Zakon donese po hitnom postupku. Na tekst Konačnog prijedloga Odbor nije imao primjedbi.

Odbor za pravosuđe jednoglasno je podržao donošenje Zakona, no istaknuo je da treba preispitati odredbu članka 3. Prijedloga zakona, kojim se propisuje da državni službenik koji obavlja poslove tajnika Vrhovnog suda, u slučaju da

ga predsjednik Vrhovnog suda ne imenuje na dužnost tajnika, treba biti raspoređen na drugo radno mjesto koje odgovara njegovoj stručnoj spremi, budući da se takvo rješenje ne nudi drugim državnim dužnosnicima.

O PRIJEDLOGU

U ime predlagatelja, Prijedlog je zastupnicima predstavila državna tajni-

ca u Ministarstvu pravosuđa **Snježana Bagić**, naglasivši da se radi o usklađivanju sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika koji je stupio na snagu u veljači ove godine. Stupanjem na snagu tog zakona nije propisano tko imenuje i razrješava tajnika Vrhovnog suda kao državnog dužnosnika. Tako se ovim Zakonom propisuje da predsjednik Vrhovnog suda, po prethodno pribavljenom mišljenju opće sjednice Vrhovnog suda, imenuje tajnika suda. Osim toga, određuje se da, kada se imenuje novi predsjednik Vrhovnog suda, on ima pravo tražiti da dotadašnji tajnik stavi mandat na raspolaganje, a ukoliko ga novi predsjednik Vrhovnog suda ne imenuje, taj tajnik ima pravo biti raspoređen na drugo radno mjesto kao državni službenik.

RASPRAVA

Nakon uvodnog izlaganja predstavničke Vlade Snježane Bagić u ime Kluba zastupnika HNS-a i PGS-a govorio je **Nikola Vuljanić**, naglasivši kako se radi o još jednom usklađivanju s prethodno donesenim propisima i u tom svjetlu potrebno je prihvatiti takav zakon.

Zastupnik Vuljanić skreće pozornost na dva aspekta zakona: naziv državnog dužnosnika i način njegova imenovanja upućuje na to da se radi o tajniku predsjednika Vrhovnog suda, pa predlaže promjenu formulacije po kojoj se tajnik Vrhovnog suda imenuje, ili njegov naziv. Drugo na što upozorava Vuljanić je činjenica da državni dužnosnik nakon razrješavanja postaje državni službenik, što bi se moglo tumačiti svojevrstom privilegijom ili zasluženom nagradom. Uz ove primjedbe Klub zastupnika HNS/PGS-a podržava Prijedlog zakona o izmjeni i dopunama Zakona o sudovima.

Ingrid Antičević Marinović, u ime Kluba zastupnika SDP-a, ukazuje na uzajamnu provjeru nositelja vlasti, ističući potrebu daljnje afirmacije sudbene vlasti, jer samo takva sudbena vlast koja je afirmirana, kojoj i zakonodavna i izvršna daju ulogu i to nikad ne smeću s

uma, jamči veću odgovornost i te grane vlasti.

Ovo je jedan tehnički zakon koji regulira pitanje tajnika Vrhovnog suda s obzirom na samu stručnost, složenost poslova i dužnosti koje on obavlja, mišljenje je Kluba zastupnika HDZ-a koje je izložio **Dražen Bošnjaković**, dodavši da njegov klub podržava donošenje zakona, naročito s obzirom na to da su ga i odbori za pravosuđe i zakonodavstvo podržali u cijelosti.

Umjesto reforme, zakon za jednog čovjeka

Pero Kovačević je u ime Kluba zastupnika HSP-a izrazio žaljenje što se s Prijedlogom zakona o izmjeni i dopunama Zakona o sudovima ne kreće u neku bitnu reformu kojom bi sudbena vlast postala servis hrvatskih građana, naročito s obzirom na velik broj neriješenih sudskih sporova. Kovačević napominje da je riječ o donošenju zakona zbog jednog čovjeka – tajnika Vrhovnog suda RH.

Mišljenje Kluba zastupnika HSS-a iznio je **Josip Vresk**, naglasivši da je jednako usklađenje trebalo napraviti i s tajnicima Upravnog suda, i Visokog prekršajnog suda, te s tajnikom Visokog trgovačkog suda. Vresk nadalje upozorava na određeno protuslovlje u obrazloženju Zakona u kojem se navodi da se radi o usklađivanju sa Zakonom o postupku primopredaje vlasti. Taj zakon, naime, pobrojava sve državne dužnosnike koji stavljaju mandate na raspolaganje, a iz Zakona o sudovima nije jasno da predsjednik Vrhovnog suda ne prolazi taj izborni ciklus, te sukladno s time, tajnik Vrhovnog suda s tim zakonom i s tim postupkom nema nikakve veze. Klub zastupnika HSS-a, uz upozorenje na navedene činjenice, podržava prijedlog zakona.

Mišljenje, a ne suglasnost u pojedinačnoj raspravi riječ je dobio **Emil Tomljanović** koji je naglasio da se Zakonom o izmjeni i dopunama Zakona o sudovima ne mijenja broj državnih dužnosnika, jer je to regulirano drugim propisima, te odbacuje primjedbu da je Zakon pisan

za jednog čovjeka, opetovano naglasivši da se radi o usklađivanju sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika. Predmet rasprave na matičnom radnom tijelu bilo je opredjeljenje da li tražiti mišljenje ili suglasnost kao institut koji bi u izvjesnom smislu obvezivao osobu koja imenuje – prevladalo je stajalište da to bude mišljenje.

Replicirao je **Pero Kovačević**, podsjetivši na svoju opasku na sjednici Odbora za zakonodavstvo – da će se morati mijenjati Zakon o redovnim sudovima. Sada se, prema Kovačevićevim riječima, dogodilo da se zakon mijenja zbog jednog čovjeka, a primjerenije bi bilo da se jednom reformom utvrđuju barem mjerila za izbor sudskih vježbenika.

Tomljanović uvažava mišljenje Hrvatske stranke prava, mišljenja svih kolega, ali odbacuje tvrdnju da se propis donosi samo za jednu osobu.

Uskladiti s ustavnom odredbom

Mr.sc. **Mato Arlović (SDP)** podupire potrebu donošenja izmjena i dopuna Zakona o sudovima, no unatoč tome, i unatoč stavu Kluba zastupnika SDP-a, neće glasovati za njega. Glavnu zamjerku Prijedlogu izmjene i dopuna Zakona nalazi u odredbi prema kojoj za imenovanje tajnika Vrhovnog suda nije potrebno raspisivati javni natječaj, a koja je u neskladu s Ustavnom odredbom u kojoj stoji da svaki državljanin RH ima pravo pod jednakim uvjetima sudjelovati u obavljanju javnih poslova i biti primljen u javne službe. Osim toga, Arlović se ne slaže s donošenjem zakona po hitnom postupku, već drži da bi vrijeme između prvog i drugog čitanja trebalo iskoristiti za usklađivanje ovog Zakona s Ustavom RH, kako bismo došli u priliku reći našim građanima da smo im i ovim zakonom omogućili pristup jednakim dužnostima pod jednakim uvjetima. Na taj način dobio bi se objektivniji pristup u postupku i utvrđivanju načela, odnosno kriterija koje tajnik suda mora ispunjavati.

U svom završnom osvrtu državna tajnica Snježana Bagić podsjetila je da se ni drugi državni dužnosnici ne izmjenjuju na temelju javnog natječaja. Odluku da tajnika Vrhovnog suda imenuje i razrješava predsjednik Vrhovnog suda, uz prethodno pribavljeno mišljenje opće sjednice Vrhovnog suda, drži logičnom zbog činjenice da tajnik suda u prvom redu pomaže predsjedniku Suda i njegovu osoblju u obnašanje poslova sudske uprave. Odbacila je tvrdnje da se Zakon mijenja zbog jednog čovjeka te ponovila potrebu da se u okviru sudbene vlasti odredi položaj tajnika

Vrhovnog suda kao državnog dužnosnika nakon što mu je takav položaj određen drugim zakonom – Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o pravima i obvezama državnih dužnosnika.

Što se tiče reforme pravosuđa, navelo je da se reforme provode cijelim nizom drugih aktivnosti i mjera, a Ministarstvo ima u planu i prijedlog novog Zakona o sudovima i Zakon o sudskim vježbenicima, što će biti dodatna prilika za raspravu o reformi.

U ispravku netočnog navoda, Mato Arlović podsjetio je da se ovim Zako-

nom tajniku suda omogućava da organizira i odgovara za rad stručne službe, namještenika suda, te vođenje postupka protiv lakših povreda, disciplinskog postupka protiv istog službenika i namještenika, a to očigledno ukazuje na potrebu usklađenja ovog Zakona s Ustavom.

Rasprava je zaključena, a Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o sudovima donesen je sa 106 glasova "za", 7 "protiv" 6 "suzdržanih".

J.S.

PRIJEDLOG ZAKONA I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENI ZAKONA O USTROJSTVU I DJELOKRUGU SREDIŠNJIH TIJELA DRŽAVNE UPRAVE

Zatrpanost sudova nije argument za neizvršenje zakona

Na desetoj sjednici Hrvatskoga sabora raspravljen je Prijedlog zakona o izmjeni zakona o ustrojstvu i djelokrugu središnjih tijela državne uprave. Za donošenje ovoga Zakona potrebna je bila većina glasova svih zastupnika, a sa 77 glasova "za", 16 "protiv" i 11 "suzdržanih" donesen je zakon u tekstu kako ga je predložio predlagatelj. Zakon je donesen po hitnom postupku. U vrlo kratkom zakonskom tekstu predloženo je produženje zakonskog roka za prepisano prenošenja predmeta iz ovlasti centra za socijalni rad na tijela sudbene vlasti, sa 30. rujna 2004. godine na 31. prosinca 2005. godine.

O PRIJEDLOGU

Zakon o ustrojstvu i djelokrugu središnjih tijela državne uprave temeljni je zakonski akt kojime se ustanovljava mreža središnjih tijela državne uprave, te

se razrađuje i definira njihov djelokrug koji se ujedno i razgraničava u odnosu na djelokrug tijela sudbene vlasti.

Usvajanjem Obiteljskog zakona izmijenjena je nadležnost centara za socijalnu skrb u pogledu rješavanja određenog broja predmeta, te je za rješavanje u određenim postupcima propisana nadležnost tijela sudbene vlasti, općinskih sudova.

Sukladno odredbi članka 15. Zakona o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona, kao termin određen za preuzimanje poslova, te rok za nastavljanje vođenja postupaka koji su u tijeku i uopće za daljnje postupanje u stvarima ranije iz nadležnosti centara za socijalnu skrb, bio je određen kraj rujna ove godine.

Nakon konkretnog uvida u situaciju posebice s obzirom na nedovoljnu ekipiranost sudova, te s obzirom na složenost predmeta i njihov specijalistički karakter, ocijenjeno je uputnim prolongirati rok predviđen za preuzimanje poslova, te se

stoga predlaže odgoda primjene odredaba vezanih uz postupanje u obiteljskim stvarima koje su redovni sudovi trebali započeti s danom 30. rujna 2004. godine, smatra oporba.

Zaključno, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti preuzelo bi ostale grupe poslova iz nadležnosti Centara za socijalnu skrb koji ne prelaze u nadležnost sudova. Budući da će rok za preuzimanje poslova od sudova biti prolongiran, to nije moguće niti realno organizirati preuzimanje samo dijela poslova u Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo raspravio je i prihvatio Prijedlog zakona te na tekst Prijedloga podnio amandmane.

Odbor za Ustav, Poslovník i politički sustav podržao je provođenje Zakona

kojim je smanjen broj središnjih tijela državne uprave. Odbor je također podržao prijedlog da se istovremeno s prenošenjem nadležnosti u određenim postupcima na općinske sudove prenese dio poslova na Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Međutim, izraženo je i mišljenje da se prigodom donošenja zakona a sukladno mogućnosti središnjih tijela državne uprave utvrde realni rokovi za provedenje tih zakona.

U uvodnom obrazloženju predstavnik predlagatelja **Odbora za ravnopravnost spolova** istaknuo je da se predloženom izmjenom prolongira rok za preuzimanje poslova koji se odnose na obiteljsko-pravnu zaštitu u Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, jer se izmjenama Obiteljskog zakona koji je u proceduri odgađa preuzimanje poslova iz nadležnosti centara socijalne skrbi u nadležnosti sudova.

RASPRAVA

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorila je **Ingrid Antičević-Marinović**. SDP ne podržava Prijedlog zakona naglasivši da su već nekoliko mjeseci upozoravali da korisnici raznih ministarstava ne znaju kojem se ministarstvu obratiti. Smatra da nije dobro zastavljati reformske procese u državnoj upravi. Također je zanima što je od početka mandata učinjeno na reformi državne uprave.

Smatra da bi raspravu o ovom Prijedlogu zakona trebalo objediniti s raspravom o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona. Skrenula je pozornost na pismo predsjednik Vrhovnog suda, Ivice Crnića upućenom predsjedniku Vlade o materijalnim uvjetima sudova kao i upražnjenim sudačkim mjestima. Dodala je da je SDP predlagao dodatna sredstva za adaptaciju zgrada sudova, što je odbijeno.

Ništa nije učinjeno na rasterećenju sudova

Upitala je što se radi na rasterećivanju sudova jer je govoreno da će odre-

đeni poslovi biti prebacivani na javno-bilježničke urede. Prebacila je da čak nije učinjen osnovni, tehnički posao stavljanja ploče s nazivom ministarstva na određene uprave i centre za socijalnu skrb, te nije poznato pod koje ministarstvo pripadaju.

SDP smatra da bi raspravu o ovom Prijedlogu zakona trebalo objediniti s raspravom o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona. Skrenuta je pozornost na pismo predsjednika Vrhovnog suda, Ivice Crnića upućeno predsjedniku Vlade o materijalnim uvjetima sudova te o upražnjenim sudačkim mjestima.

U ime Kluba zastupnika HSP-a govorio je **Pero Kovačević**, upozorivši na funkcioniranje pravne države. Smatra da će se ovakvim tempom usklađivati hrvatsko zakonodavstvo s pravnom stečevinom Europske unije, ugroziti funkcioniranje pravne države i sigurnost hrvatskih građana. Također je obrazložio amandman koji je na zakonski prijedlog priložio HSP.

HSP upozorava da zastupnici trebaju voditi računa da ne postanu glasački stroj te paze na kvalitetu zakona i pravnu sigurnost građana.

U ime Kluba zastupnika HNS-a i PGS-a govorio je **Nikola Vuljanić**, ustvrdivši da i ovako kratak Prijedlog zakona (Prijedlog zakona sadrži dva zakonska članka) vrlo jasno govori o tome kako izvršna vlast doživljava Hrvatski sabor, kao servis za usluge kratkoročnih političkih interesa.

HNS i PGS smatra da se i unatoč upozorenju, izglasavaju besmisleno kratki zakonski rokovi koji se potom višestruko produžuju te se time gubi smisao Zakona. HNS i PGS ne mogu podržati praksu donošenja zakona na ovakav način te ne podržavaju donošenje ovog Prijedloga zakona.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorila je **Ivanka Roksandić**, rekavši kako HDZ podržava Prijedlog zakona. Objasnio je što je cilj Zakona te iznio da bi parcijalno preuzimanje poslova i prenošenje samo dijela poslova u Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti moglo dovesti do poremećaja funkcioniranja sustava.

Produžen rok

Takvo bi preuzimanje poslova izazvalo poteškoće u radu centara socijalne skrbi. Također podržava izmjenu članka 26. te da se rok za preuzimanje ovog dijela poslova u Ministarstvu odredi za 31. prosinca 2005., a početak stupanja na snagu Prijedloga zakona bude 1. siječnja 2006. godine.

Potom je uslijedila pojedinačna rasprava koju je otvorio **Nenad Stazić**, iznijevši da ovako kratak zakon gdje se u jednom članku odgađa primjena, dok u drugom članku određuje kada on stupa na snagu ne odudara od dosadašnje prakse zakona u kojem se pomiče zakonski rok za njegovo izvršenje. Upitao je kako je do toga došlo. Smatra da opravdanje da sudovi nisu spremni nije dovoljno za opravdanje za produžavanje roka izvršenja zakona. Smatra da ovakvo ponašanje svjedoči o nesposobnosti vlade.

HDZ smatra da bi parcijalno preuzimanje poslova i prenošenje samo dijela poslova u Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti moglo dovesti do poremećaja funkcioniranja sustava.

Dražen Bošnjaković (HDZ) rekao je da je činjenično stanje o nespremnosti sudova za preuzimanje poslova vezanih uz djelokrug rada za socijalnu skrb te da je nesporno da Vlada RH u osam mjeseci nije pripremila sudove ali je isto nesporno da sudovi i u prethodnom mandatnom razdoblju nisu bili spremni za rad.

Vjeruje da će probleme pravosuđa ova Vlada ipak riješiti kako je i započela te će u nadolazećem razdoblju pripremiti sudove za preuzimanje određenih predmeta.

Za repliku se javio **Miroslav Korenika (SDP)** iznijevši da je "fascinantno" kako iz većinske koalicije koja se ponovno pokušava opravdati odlaganjem primjene zakona, no istovremeno se slaže da je tvrdnja o nepripremljenosti sudova istinita. Upitao što se činilo cijelo vrijeme od početka mandata.

Osvrnulo se na rad sudaca u izbornim povjerenstvima čiji angažman smatra da traje svega nekoliko dana prije i poslije izbora, a za što su oni jako dobro plaćeni.

Sudovi nisu pripremljeni za preuzimanje predmeta

Odgovor na repliku dao je **Dražen Bošnjaković (HDZ)** rekavši kako sudovi nisu pripremljeni za preuzimanje predmeta, no isto se događalo i u prošlom mandatu te smatra da je posao sudaca u izbornim povjerenstvima puno zahtjevniji nego što je rečeno.

Milanka Opačić (SDP) smatra da se preustrojem ministarstava nije postigao željeni efekt, manje ali efikasne vlade već su u stvarnosti ministarstva postala brojnija.

Osvrnula se na sustav socijalne skrbi koji danas ima velike poteškoće dodavši kako je ovakva podjela među ministarstvima loša što potvrđuju i podaci o izvršenju državnog proračuna. Također smatra da su budućnost Hrvatske obiteljski sudovi jer neke obiteljske probleme ne mogu raspravljati i odlučivati centri za socijalnu skrb.

Zdenka Babić-Petričević (HDZ) smatra da nije istinita tvrdnja o neefikasnosti Vlade. Podsjetila je na obećanje prethodne Vlade o otvaranju 200.000 radnih mjesta te njezinim neispunjenim obećanjima.

Marija Bajt (HDZ) ispravila je netočan navod da Vlada loše funkcionira, što smatra netočnim osvrnuvši se na nužnost preuzimanja odgovornosti prethodne vlade u njezina četiri godine dugog mandata.

"Ovaj Prijedlog zakona je jedna tipična improvizacija i petljarija koja zavrđuje sažaljenje nad stanjem u kojem se zemlja nalazi, a posebno administracija", izjavio je dr.sc. **Ivo Banac (LS)** dodavši da zatrpanost sudova nije argument za neizvršenje zakona.

Željka Antunović (SDP) iznijela je da se unatoč upozoravanju oporbe za izmjenama i dopunama zakona te nužnošću reorganizacije uprave tom problemu nije pristupilo stručno jer se smanjivanjem broja ministarstava povećao broj državnih dužnosnika čija efikasnost nije povećana, a još se ne zna koliko je poskupjela državna administracija.

SDP je ukazivao na segment socijalne skrbi te upozoravao da takav, velik i složen sustav ne treba razbacivati na tri ministarstva. Iznijela je činjenice o vrlo lošem stanju na sudovima u Hrvatskoj.

Zadovoljavajuće stanje u pravosuđu

Ingrid Antičević-Marinović (SDP) smatra da je sudove preopterećene predmetima nužno rasteretiti za što je koristan Zakon o sudovima koji je pripremila bivša vlast.

Ustvrdila je da je sukladno raspravi jasno da nije zaživjelo Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Emil Tomljanović (HDZ) ispravio je netočan navod zastupnice Antičević-Marinović koja je ukazivala na katastrofično stanje u pravosuđu jer nije točno da se stanje drastično pogoršalo u svega osam mjeseci od promjene vlasti.

Marija Bajt (HDZ) javila se za povredu Poslovnika kojeg je učinila Ingrid Antičević Marinović povrijedivši članak 214. i rekavši da Vlada predlaže militantne zakone te da se ne drži Ustava.

Ingrid Antičević-Marinović (SDP) rekla je da je povrijeđen članak 209. Poslovnika jer kolegica Bajt nije ispravila već iskrivila njezin navod.

Krunoslav Markovinović (HDZ) smatra da je samovoljno tumačenje zastupnice da se Vlada ne drži Ustava,

osvrnuvši se na povredu Ustava prethodne Vlade.

Gordana Sobol (SDP) osvrnula se na nedavno održanu raspravu o Prijedlogu zakona o dopunama i izmjenama Obiteljskog zakona koji je usko povezan s izmjenama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu središnjih tijela državne uprave. Smatra da je za zastupnike porazno da imaju neefikasnu i glomaznu administraciju te da nema naznaka da će ova Vlada izvršiti reformu državne uprave.

Smatra da je za odgađanje odredbi zakona odgovorna potpredsjednica Vlade i ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, jer je ona kao potpredsjednica Vlade zadužena za koordinaciju svih resora.

Na kraju rasprave javio se **Antun Palarić**, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za upravu, predloživši usvajanje zakona. Istaknuo je da je važno da novi model državne uprave bude temeljito pripremljen. Konstatirao je da je rasprava krenula u smjeru stanja u pravosuđu te da su se pojavile optužbe da Vlada krši Ustav što je potpuno neprihvatljivo jer hrvatska Vlada poštuje Ustav, to je njezina obveza i jedino tijelo koje može ocijeniti ustavnost zakona je Ustavni sud.

Za donošenje ovoga Zakona potrebna je većina glasova svih zastupnika, a sa 77 glasova "Za" 16 "protiv" i 11 "suzdržanih" donesen je zakon u tekstu kako ga je predložio predlagatelj.

Amandmanom prvim Odbora za zakonodavstvo zatražena je izmjena naziva Zakona (Konačni prijedlog zakona o izmjeni Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih organizacija). Amandmanom drugim zatražena je izmjena pravno-tehničke prirode jer prema sadržaju odredbe članka 1. teksta Konačnog prijedloga Zakona razvidno je da je predlagatelj imao namjeru izmijeniti odredbu članka 26. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstva i državnih upravnih organizacija, te je stoga zatraženo da se uredi naziv i odredba članka 1. Zakona.

Klub zastupnika HSP-a, priložio je tri amandmana nomotehničke prirode uz obrazloženje da su hrvatski branitelji iz Domovinskog rata i članovi njihovih obitelji zahtijevali da se promjeni naziv njihovog matičnog ministarstva u

Ministarstvo hrvatskih branitelj, obitelji i međugeneracijske solidarnosti.

Amandmani su raspravljeni i o njima je provedeno glasovanje. Za donošenje ovoga Zakona potrebna je većina glasova svih zastupnika, a

sa 77 glasova "za" 16 "protiv" i 11 "suzdržanih" donesen je zakon u tekstu kako ga je predložio predlagatelj.

M. Mi.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O VLASNIŠTVU I DRUGIM STVARNIM PRAVIMA

Spriječiti rasprodaju jadranskih otoka

Većinom glasova zastupnici Hrvatskog sabora donijeli su zaključak kojim se ne prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, koji je predložio Klub zastupnika HSP-a, zbog razloga navedenih u mišljenju Vlade i izvješćima radnih tijela. Veći broj zastupnika podržao je međutim, intenciju predlagatelja da se stvori pravni okvir kojim bi se od pretjerane rasprodaje štitili ne samo otoci već i ostali prirodni resursi; rijeke, poljoprivredna zemljišta i priobalni prostor. Rješenje se međutim, nalazi u boljem i preciznijem prostornom planiranju, a ne restrikcijama u pogledu vlasničkih prava, čulo se tijekom rasprave.

O PRIJEDLOGU

Prijedlog zakona podnio je Klub zastupnik HSP-a.

Pozivajući se u uvodnom dijelu na dosadašnju prodaju hrvatskih otoka što je izazvalo dosta medijske i javne pozornosti, predlagatelj je precizirao da se radi o otoku Smokvici kod Primoštena, te dva otoka ispred Medulina. Na ove je probleme HSP upozoravao još 2002. godine, ocjenjujući da se time prodaje

hrvatska baština i identitet. Pored toga, držimo da je prodaja otoka nedopustiva iz sigurnosnih i niza drugih razloga. Prema Nacionalnom programu razvitka otoka, na našem dijelu Jadrana nalazi se 718 otoka, 389 hridi, a čak 114 njih je još neistraženo. Naseljeno je samo 67 otoka, a zabrinjava ubrzano izumiranje života i smanjivanje broja stanovnika na brojnim otocima. Istovremeno se bilježi rast interesa za kupnju dijelova pa i čitavih otoka, a cijena nekretnina gotovo je beznačajna u odnosu na njihovu stvarnu lokacijsku i ekološku vrijednost, posebno kada se usporede s cijenama nekretnina u okvirima EU-a. Agencije za promet nekretnina dnevno zaprimaju po pedesetak upita fizičkih i pravnih osoba zainteresiranih za kupnju cijelih otoka na Jadranu. Često puta u pitanju je kapital čije je porijeklo sumnjivo. Prodaja otoka strancima formalno je u skladu s normama EU-a koje je Hrvatska prihvatila Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju. No, uz taj Sporazum prihvaćena je i Zajednička izjava u članku 60. kojim je posve liberalizirano naše tržište nekretnina za strance. S druge strane, pojedine europske države poput Danske odbacile su mogućnost kupnje za osobe koje nemaju prebivalište u Danskoj. Ovo je mogla učiniti i Hrvatska, ali je taj prijedlog HSP-a 2001. godine odbacila.

Vlasnici otoka odlučuju se za prodaju jer im je to neiskorištena nekretnina, a istovremeno strahuju od poreza na neiskorištene nekretnine, koji je uveden 2001. godine u sklopu dopune Zakona o financiranju lokalne samouprave. Time se otočani kažnjavaju što su njihovi preci bili radišni i štedljivi, a danas ne mogu plaćati porez na nekretninu. Istovremeno je prodaja otoka izlaz da se riješe temeljni obiteljski problemi, ne vodeći pri tome računa da su investitori najčešće motivirani špekulantskim motivima.

Kako bi se ograničio ili zaustavio stampano prodaje ovih vrijednih prirodnih dragocjenosti, najprimjerenije je uvesti intervencije u Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima i to na dva načina. Jedno od rješenja koje je HSP još prije tri mjeseca predložio, odnosi se na mogućnost obveznog prava prvokupa od strane hrvatske države, u slučaju da se radi o prodaji više od 25% površine otoka. Druga se mogućnost odnosi na izvlaštenje nekretnine na otoku, što isključuje svaku mogućnost zlorabe i onemogućava prodaju otoka ili hridi od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku. Primjerenice, od strateške je važnosti državno ili barem hrvatsko vlasništvo nad hridima, otocima ili otočkim skupinama, koje određuju polaznu crtu za određivanje

granice teritorijalnog mora, odnosno hridima, otocima ili otočkim skupinama, uz ribolovna područja. Država u ovom slučaju mora osigurati sredstva za izvlaštenje tamo gdje su kao fizičke ili pravne osobe (bilo domaće ili strane), već upisane kao vlasnici nakon nedavne kupoprodaje. Istodobno se ništavnim smatraju kupoprodajni ugovori u svezi s kupnjom nekretnina na tim otocima, odnosno u svezi s kupnjom čitavog otoka.

Za provođenje ovog Zakona bilo bi po mišljenju predlagatelja, potrebno izdvojiti potrebna sredstva. Za poslove izvlaštenja ili prvokupa otoka manjih od 200.000 m² koji bi mogli biti obuhvaćeni prodajom ili su nedavno prodani, trebalo bi osigurati najviše 100 milijuna eura u Državnom proračunu.

RADNA TIJELA

O predloženom tekstu očitovala su se i nadležna saborska tijela. **Odbor za zakonodavstvo** nije podupro donošenje ovog Zakona iz razloga koji su sadržani u mišljenju Vlade Republike Hrvatske.

Odbor za pravosuđe je raspravio predloženi tekst, a imao je na raspolaganju i mišljenje Vlade kojim se ne podržava Prijedlog zakona. Članovi Odbora su između ostalog iznijeli i mišljenje da se predloženim zakonskim tekstom zadire i u druge zakone, posebice kada je riječ o pravu prvokupa i pravu na izvlaštenje. Time se sprječava pravni promet nekretnina, pa bi bilo dovoljno da država propiše koji su otoci od posebnoga društvenog interesa. Nakon provedene rasprave, Odbor je jednoglasno predložio Hrvatskom saboru da ne prihvati Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima. **Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša** saslušao je uvodno izlaganje predstavnika predlagatelja koji je obrazložio da su mali otoci u hrvatskom dijelu Jadrana trenutno hit na svjetskom tržištu nekretnina, te da se kupuju radi izgradnje stambenih ili vikendaških objekata što dovodi do devastacije prostora. U raspravi je načelno podržana intencija predloženog

zakona radi zaštite nacionalnih interesa, no upitna je potpuna zabrana prometa nekretninama jer se time ograničava pravo vlasništva. To nije moguće i radi približavanja Hrvatske Europskoj uniji, te potrebe usklađivanja hrvatskog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU. Detaljnim prostornim planovima trebalo bi restriktivno odrediti gdje se, i pod kojim uvjetima može graditi, a gdje se to izričito zabranjuje, vodeći pritom računa i o razvoju otoka. Naglašeno je da pored otoka postoje i druga područja koja su od strateškog interesa za Republiku Hrvatsku kao što su primjerice vodni resursi rijeka Gacke i Krke, te poljoprivredno zemljište. Pozdravljena je ideja prava prvokupa od Republike Hrvatske, jer bi se time imao bolji uvid u promet nekretninama od državnog interesa. Nakon što je primio mišljenje Vlade Republike Hrvatske, Odbor je većinom glasova donio zaključak kojim predlaže da se odbije rečeni zakonski prijedlog.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada nije podržala donošenje zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, koji je podnio Klub zastupnika HSP-a u Hrvatskom saboru. Istaknula je da je u Ministarstvu pravosuđa formirana Radna skupina za izradu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, kojim će se sveobuhvatnije intervenirati u predmetni Zakon, vodeći računa i o rješenjima iz ovog zakonskog prijedloga, ali i o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i Europskih zajednica i njihovih država članica, s obzirom na to da su njime regulirana područja na kojima stranci ne mogu stjecati pravo vlasništva nad nekretninama u Republici Hrvatskoj. Dakle, mogućnosti mijenjanja prava državljana EU za stjecanje prava vlasništva na nekretnine ograničene su odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

Vlada je istaknula i činjenicu da se u završnoj fazi nalazi i izrada Nacrta pri-

jedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o otocima, kojim će se na cjelovit način regulirati problematika stjecanja vlasništva na otocima i time zaštititi interesi Republike Hrvatske, vodeći računa o međunarodnim preuzetim obvezama.

RASPRAVA

Na početku rasprave o ovoj točki dnevnog reda prvo je uvodno govorio predstavnik predlagatelja dr.sc. **Tonči Tadić (HSP)**, ukazujući na pojedine aspekte i trendove u trgovanju nekretninama, a posebice s hrvatskim otocima.

Zbog opasnosti od rasprodaje, potrebna zakonska regulativa

Smatra da ovakvi potezi i neke već realizirane kupnje otoka, kod Primoštena i Medulina, zaslužuju određenu reakciju u vidu zakonske regulative. Spomenuo je da se i neimaština javlja kao jedan od razloga za prodaju, jer se time nastoji popraviti nezavidan životni standard otočana. Poreznim represijama istovremeno se prijeti vlasnicima, pa se onda i događaju ovakve situacije. Opisao je zatim zakonsku regulativu kojom su Danci zaštitili svoje vlasništvo, dodajući da se kod nas događaju i prodaje po

Jedan od razloga prodaje otoka je i neimaština vlasnika koji rješavaju egzistencijalne probleme.

bagatelnim cijenama. Ukoliko se nastavi ovakav trend, prijeti nam da doživimo sudbinu Španjolske, gdje je njemački kapital urbanizirao i betonizirao čitava područja koja su sada nekorisna za daljnji turizam i lokalno stanovništvo. Objasnio je zatim da bi se ovakve situacije mogle zakonski onemogućiti ukoliko se država odluči za pravo prvokupa ili izvlaštenja nekretnina na otoku, odnosno kompletnih otoka i hridi. Osobito treba voditi računa o otocima koji su dio parkova prirode, odnosno nacionalnih parkova, a koji su ključni za pomorski

promet ili se njima definiraju polazne crte za određivanje Hrvatskog teritorijalnog mora poput Palagruže ili Jabuke. Predloženom bi intervencijom bilo onemogućeno bilo koje strano stjecanje vlasništva na onim otocima, koji su od strateškog značaja za Republiku Hrvatsku, naglasio je zastupnik Tonči Tadić. Pozvao je sve zastupnike da podrže predloženi zakonski tekst.

Zaštita strateških državnih interesa

U ime Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a govorio je zastupnik **Srećko Ferencak** koji je uvodno rekapitulirao i nabrojio razloge zbog kojih bi država trebala zaustaviti daljnju devastaciju otoka i zaštititi strateške državne interese. Otoci predstavljaju nacionalno blago i zaslužuju našu zaštitu pa je namjera predlagatelja sigurno dobra. Međutim, predloženim se izmjenama neće ostvariti zamišljeni cilj, pa su potrebne neke izmjene i dopune kojima bi se uklonile nepreciznosti. Mogućnost prvokupa države u slučaju da površina otoka kod transakcije prelazi 25%, kupac bi mogao izigrati parcelizacijom otoka, a u stavku 4. trebalo bi umjesto riječi "pravo na izvlaštenje", stajati "pravo na naknadu". To su formalni prijedlozi promjene predloženog teksta, ali je upitna i potpuna zabrana prometa nekretninama jer se time ograničava pravo vlasništva svakog pojedinca i vlasnika u Republici Hrvatskoj. Osim toga, treba voditi računa o potrebi usklađivanja domaćeg pravnog sustava sa zakonodavstvom Europske unije. Međutim, pored otoka trebalo bi razmisliti i o zaštiti drugih nacionalnih parkova, rijeka, jezera i šuma, jer su i to vrijedni resursi Republike Hrvatske. Osim toga, trebalo bi naznačiti i izvore sredstava iz kojih bi se ostvarivali predloženi poslovi otkupa otoka i obrazložiti poreznim obveznicima potrošnju 100 milijuna eura. Ne treba imati iluzija da će se država bolje skrbiti o otocima od privatnih vlasnika. Da bi se izbjegle opisane situacije zakonom se moraju propisati prostorni planovi, odnosno regulirati gradnja, vodeći pri tome raču-

na i o svjetskim iskustvima gdje je došlo do harmoničnog razvoja otoka uz istovremenu zaštitu ovih cjelina i cjelokupnog prirodnog okoliša. Maldive, Bahame i Karibe izgradio je privatni kapital, a ovi su otoci ujedno i sačuvani od urbanizacije i betonizacije, upozorio je zastupnik Ferencak. Nadalje, uski obalni pojas je opće dobro i ne može se prodavati ni postati privatno vlasništvo na što ukazuje i članak 5. Zakona o pomorskom dobru. Zaključio je da se primjenom ovih zakonskih tekstova i izradom detaljnih prostornih planova može provesti efikasna zaštita naših otoka bez obzira na titulara vlasništva.

Sačuvati vrijedne resurse, ali i stanovništvo na otocima

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je zastupnik **Ante Markov**. On je potvrdio da postoji potreba kako bi se zaštitili najvrjedniji resursi i prostori i to u skladu s Ustavom i na način kojim se ne bi poremetili budući odnosi s Europskom unijom. U sljedećih nekoliko godina potrebno je uskladiti tržište nekretnina, makar što se tiče dijelova o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju. Hrvatska pri tome može uvažiti i iskustva nekih drugih država koje su to isto učinile sa svojim vrednotama. Objasnio je zatim postupak i proceduru prilikom kupnje nekretnine u slučaju da je kupac strana osoba, uključujući i radnje koje obavlja Ministarstvo vanjskih poslova. Podsjetio je ujedno i na okolnosti koje su nastale donošenjem novog Zakona o prostornom uređenju kojim se uredio tzv. obalni zaštićeni pojas. Međutim, ne treba zanemariti i neka prava ljudi koji raspolažu s otocima, naglasio je zastupnik Markov, navodeći da dolazi iz Murtera gdje je to dio tradicije i obiteljskog nasljeđa.

Otoci u srednjoj Dalmaciji nisu u prošlosti nikada nacionalizirani držeći da se ne radi o vrijednostima, pa su obitelji uspjele opstati kao vlasnici ovih vrijednih cjelina. Oni su u nedavnoj prošlosti živjeli od tih otoka, obrađivali zemlju i očuvali njihovu netaknutu ljepotu, i zato zajedno s nekretninama predstavljaju

cjelinu i najsnažniji karakter tog vlasništva. Zato bi i u zakonodavstvu trebalo otvoriti solucije kojima bi se zaštitile ove vrijednosti, uključujući i tamošnje stanovništvo. Ljudima treba omogućiti da žive od svoga vlasništva, ali istovremeno treba podržati inicijativu kojom bi se zaustavila moguća devastacija prostora. Treba se ugledati u neke zemlje Europske unije koje su svoje otoke zaštitile izuzećem, dakle, promet njima nije moguć. O Jadranu treba razmišljati kao o jedinstvenoj urbanističkoj zoni i zahtijevati da se naši interesi ugrade u buduće pregovore s Europskom unijom. Država svakako mora osigurati harmonično zajedništvo čovjeka i otoka, pa će tako i ovaj zakonski prijedlog imati svoju svrhu i opravdanje. U predstojećem četverogodišnjem periodu, naši pregovarači trebaju zaštititi već navedene vrijednosti kako bi se sljedećim generacijama mogli predati sačuvani prostor i krajolik, zaključio je zastupnik Markov.

Zakonodavac treba pronaći soluciju kojom će zaštititi otoke, ali i tamošnje stanovništvo.

U ime Kluba zastupnika HSP-a, odnosno predlagatelja zakona, govorio je zastupnik **Pero Kovačević**. On je požalio što nitko iz Vlade nije nazočan dok se raspravlja o ovoj temi, te potvrdio da postoji snažan interes Međunarodne banke za obnovu i razvoj oko buduće sudbine hrvatskih otoka. To potvrđuje i darovnica za projekt registracije pomorskog dobra i ugovor koji je sklopljen 6. srpnja 2004. godine, te objavljen u "Narodnim novinama". Hrvatska time dobiva iznos od 1,96 milijuna EUR-a za sređivanje knjiga i katastra u svrhu doprinosa razvoja učinkovitog tržišta nekretnina. Upozorio je da se uvidom u "Narodne novine" može vidjeti da strana trgovačka poduzeća zarađuju prodajući hrvatske nekretnine, te naveo pojedina društva. Postojećim zakonskim propisima kojima se regulira boravak stranaca i njihovih tvrtki, olakšane su

ove transakcije, a nama se takvi poslovi prikazuju kao tobožnji ulazak stranog kapitala u Republiku Hrvatsku. Podsjetio je zatim na zakonske odredbe kojima se Australija štiti od nekontroliranog dolaska i imigracije azijskih stanovnika. Za dobivanje poslovne vize, svatko mora imati 500 tisuća dolara na računu, pa bi i Hrvatska trebala povesti računa o svojim interesima. Nema ništa protiv od mogućnosti da neki od nobelovaca ili svjetski priznatih stručnjaka kupi nekretninu u Hrvatskoj, jer se time ostvaruju obostrane koristi. Protivi se, međutim, skrovitim pokušajima ulaska sumnjivog kapitala i osoba u Hrvatsku, jer se time otvaraju mogućnosti totalne rasprodaje. Ukoliko se ne poduzmu potrebne zakonske mjere prijeti nam rasprodaja najvrednijih nekretnina, zaključio je zastupnik Kovačević.

Postoje recipročne zakonske obveze

U nastavku rasprave, stavove Kluba zastupnika IDS-a obrazložio je zastupnik **Damir Kajin**. Uvodno je podsjetio na okolnosti prodaje dvaju spomenutih otoka kod Medulina ruskom bogatašu, dodajući da ne mogu dobiti dozvole za planiranu gradnju na otoku. Stečeno vlasništvo ne može se olako otkazati ili oduzeti, a nekretnine mogu kupovati i osnovana trgovačka društva koja u Republici Hrvatskoj vode stranci. Ujedno smatra da su privatni vlasnici nekretnina u Hrvatskoj najčešći prodavatelji, jer tim novcem namjeravaju riješiti neke osobne egzistencijalne probleme. Treba voditi računa da potpune zabrane nisu moguće već zbog reciprociteta koje ova zemlja ostvaruje s drugim državama. Što bi se recimo moglo dogoditi kada bi i druge države zabranile našim ljudima kupovati nekretnine i time rješavati svoje probleme. Ne treba zaboraviti da Hrvatskoj predstoji put ulaska u Europsku uniju, pa se zaštita može realizirati samo putem diplomatskog pregovaranja, a ne zabranama.

Jedina učinkovita mjera su precizni prostorni planovi u kojima se određuje sadržaj i standardi gradnje. Promet

nekretninama je živ u Istri koja je protekle godine imala registrirano 25 tisuća kupoprodaja, a ne treba zaboraviti da su stranci dolazili do nekretnina i na temelju denacionalizacije, ulaganja u gospodarstvo i prilikom kupnje saniranih banaka. Ekonomska je situacija takva da su za ozbiljniju kupnju sposobni tek domaći tajkuni, pa će Hrvatska željela to ili ne, ipak morati prihvatiti strane investitore i kupce. Podsjetio je zatim da se prilikom kupnje otoka ne može otuđiti pomorsko dobro, a država nema dovoljno sredstava čak i ako joj se ponudi mogućnost prvokupa. Kupnja se odigrava na temelju obostranih interesa, pa se ovi poslovi ne smiju politizirati. Reciprocitet i međudržavni ugovori predstavljaju svjetinju čije se odredbe ne smiju olako narušavati. Zatim je napomenuo da će podržati predloženi tekst u prva dva stavka, ukoliko se preciziraju pojedine odredbe i odustane od retroaktivnosti. Istaknuo je zatim da je veliki dio New Yorka ili Londona danas u rukama stranaca, pa ipak nitko ne postavlja slična pitanja. Osim prostornog planiranja treba strpljivo pregovarati s Europskom unijom, a diplomacija se eventualno može založiti za izuzeće određenih cjelina, zaključio je zastupnik Kajin.

Ne smijemo dovesti u pitanje institut vlasništva niti omogućiti njegovu nacionalizaciju.

Zastupnik **Josip Leko** prenio je stavove i mišljenje Kluba zastupnika SDP-a. Uvodno je citirao odredbe članka 52. Ustava Republike Hrvatske, prema kojima je država dužna štiti prostor koji je od interesa za Hrvatsku. Složio se ujedno da je Klub zastupnika HSP-a pokrenuo dobru inicijativu imajući na umu da su širom otvorena vrata za kupnju i onih nekretnina koje bi trebale biti zaštićene po logici nacionalnog interesa. Međutim, svi smo uključujući i predlagatelja, svjesni da ne možemo donijeti zakonski akt u predloženom obliku, jer bi on bio protuustavan i doveo bi do nacionalizacije vlasništva. Zato je potrebno

pristupiti osnivanju nadstranačke stručne radne skupine, koja bi pravničkim jezikom mogla urediti određena ograničenja. Na otocima treba voditi računa o svakoj luci i naselju, te o ekološkim standardima života lokalnih stanovnika. Dakle i Ustav propisuje obveze u slučaju vlasništva, ali ga ne ograničava u smislu prometa jer je to sastavni i možda najvažniji smisao vlasništva. Ukoliko se prethodno definiraju nacionalni interesi, nema opasnosti od stranaca jer i mi želimo biti izjednačeni u pravima s ostalim stanovnicima Europe. Zbog navedenih je razloga krajnje vrijeme da se definiraju odredbe članka 52. Ustava i utvrde nacionalni interesi vezani uz vlasništvo i promet nekretninama. Time će se ujedno urediti promet nekretninama, te osigurati izdašan porez kojega uglavnom plaćaju oni koji imaju iznad egzistencijalnog minimuma pa je samim tim i opravdan i pošten, ocijenio je zastupnik Leko.

Hrvatska će ubrzo postati članicom EU, a onda će se teže provesti mjere zaštite nad osobito važnim nekretninama među kojima su zbog svojih povijesnih i maritimnih razloga smješteni i jadranski otoci. Nitko nam neće uputiti prigovore ukoliko budemo ustrajavali na provedbi prostornih planova, a postoje i propisi kojima možemo štiti nacionalne parkove, obalni pojas urbane jezgre i spomenike kulture. Treba imati na umu da ista ograničenja vrijede i za naše državljane, jer su zakonski propisi za neke nekretnine naprosto "extra comercio", upozorio je zastupnik Leko na kraju svog izlaganja. Nećemo glasovati za ovaj zakonski prijedlog, ali podržavamo njegovu namjeru.

Potrebna sveobuhvatna zakonska inicijativa

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je zastupnik **Emil Tomljanović** koji je odmah na početku najavio da neće podržati donošenje predloženog zakonskog teksta. Jedan od razloga leži i u činjenici da se pri Ministarstvu pravosuđa formirala radna skupina za izradu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pra-

vima. Time će se sveobuhvatno intervenirati u predmetni zakon, a ujedno razraditi institute stjecanja prava vlasništva stranaca, imajući u vidu i preuzete međunarodne obveze, te zaštitu i sigurnost Republike Hrvatske. Osim toga, Vlada je u završnoj fazi izrade Nacrta prijedloga Zakona o otocima, gdje će biti regulirana i ova problematika. Napomenuo je zatim, da se predložene izmjene i dopune ne odnose samo na Zakon o vlasništvu, već se nedvojbeno zadire i u druge propise koji uređuju pravne institute poput prava prvokupa, prava na izvlaštenje, a posebice s obzirom na međunarodne preuzete obveze Republike Hrvatske i usuglašavanje tih pravnih instituta stvarnog prava s europskim standardima. Potrebno je iznaći prihvatljiv model koji se nalazi između liberalnog i restriktivnog pristupa, a izbor u prvom redu ovisi o političkim ciljevima koji se žele postići. Treba imati na umu da liberalna varijanta uvijek privlači više stranaca koji su spremni ulagati svoj kapital, u ovom slučaju u Republiku Hrvatsku.

Država mora voditi računa i o pitanjima vlastite obrane i sigurnosti.

S druge strane, ovakav pristup u određenim područjima može dovesti do preplavlivanja strancima koji mogu imati dominantniju ulogu od poželjne. Objasnio je zatim postojeći sustav zakona koji i strancima omogućuje stjecanja vlasništva nad nekretninama, te objasnio razloge postojećih ograničenja. Sva buduća regulativa mora imati svoje ustavno-pravno uporište i odnositi se na sve resurse o kojima se temeljem Ustavnih odredbi treba skrbiti država. Iako nećemo podržati predloženi tekst, načelno se može podržati intencija prijedloga kojim se štite nacionalni interesi, a sve navedene pravne institute treba pažljivo proanalizirati s aspekta preuzetih međunarodnih ugovora.

Zastupnik mr.sc. **Mato Arlović (SDP)** podržao je ideju koju su prijedlo-

gom podnijetog Zakona otvorili kolege iz Kluba zastupnika HSP-a. Međutim, način na koji se to izvodi je nedostatan pa predloženi zakonski tekst treba iskoristiti da se donese određeni zaključak. Njime bi se naložilo Vladi da pripremi odgovarajuće zakonske projekte kojima će se napokon razraditi i provesti odredba članka 52. Ustava Republike Hrvatske. Podsjetio je da se ne radi samo o otocima, već i o zračnom prostoru, rudnom blagu, prirodnim bogatstvima, poljoprivrednom zemljištu, šumama, pa onda naravno, i o otocima. Podsjetio je na segmente suradnje koja je ostvarena s MMF-om oko restrukturiranja privatizacije Hrvatskih šuma, te na potrebu donošenja posebnih zakona koji će biti usklađeni s Ustavnim odredbama. Ukoliko se želi zaštititi posebice otoke, bilo bi bolje da se pristupi donošenju Zakona o otocima gdje bi se kroz pravni režim utvrdilo i pitanje vlasništva i ostvarivanje poduzetničkih sloboda. Istovremeno bi se moglo utvrditi koja su ograničenja primjerena, te kako prvenstveno zaštititi državni interes oko obrane i sigurnosti zemlje. Istovremeno treba voditi računa o zdravlju ljudi i ekološkoj zaštiti, upozorio je zastupnik Arlović.

U nastavku izlaganja objasnio je i institut izvlaštenja nekretnina napominjući da se uz ograničenja, vlasnicima mora osigurati tržišna naknada ako to oni žele. Nadležno ministarstvo svojim Pravilnikom može navesti sve otoke i hridi od posebnog interesa i onda zakonom dodatno razraditi pravni režim ograničenja vlasništva, poduzetničkih sloboda i ostvarivanja ostalih prava na tim otocima. Sva eventualna ograničenja prava, moraju se urediti zakonskim propisima koji ne smiju biti na štetu sadašnjih vlasnika već na korist društvene zajednice, a treba imati na umu da se ne mogu prodavati cijeli otoci, već pojedine površine. Zaključio je da ovu problematiku treba stručno razraditi i raspraviti, te donošenjem novih, posebnih zakona utvrditi državni interes i ograničenje vlasništva, odnosno poduzetničkih prava uz već navedene uvjete.

Zaustaviti stampedo stranih kupaca

Dr.sc. **Tonči Tadić (HSP)** upozorio je u ime predlagatelje da raspravi nisu nazočni predstavnici Vlade, ocjenjujući da je podnijeti prijedlog od iznimne važnosti za nacionalne interese. Zahvalio je ujedno svim zastupnicima koji su sudjelovali u raspravi, kao i članovima Odbora za zakonodavstvo i Odbora za zaštitu okoliša, koji su također iznijetim primjedbama i prijedlozima željeli poboljšati prijedlog Kluba zastupnika HSP-a. Njime se zapravo želi zaustaviti jedan stampedo u kupnji nekretnina na hrvatskim otocima, posebice u situacijama kada se želi kupiti čitav otok. Podsjetio je na ponuđeno zakonsko rješenje u slučaju kupnje više od 25% površine otoka, te na mogućnost prvokupa države. Država na ovaj način stječe uvid što se zapravo želi takvom kupoprodajom, odnosno koje su stvarne namjere kupca. Sličan sustav postoji kod zaštite hrvatskih kulturnih dobara, gdje država također ima pravo prvokupa. Ukazao je zatim i na stratešku važnost pojedinih otoka, navodeći svojstva otoka Palagruže i Jabuke, gdje se definira polazna crta teritorijalnog mora. Smatra da bi država mogla pronaći financijska sredstva za kupnju otoka, a u pratećem Pravilniku Vlada bi trebala definirati koji su to otoci od strateškog, nacionalnog interesa. Podsjetio je zatim kako su sličan problem riješili na Maldivima, gdje je lokalno stanovništvo upućeno da sustavom poticaja daje pojedine otoke u zakup. Osim toga, onemogućena je gradnja veća od dva kata, a građevina ne smije zauzeti više od 20% površine otoka. Istovremeno se mora osigurati reciklaža otpada, riješiti pitanje otpadnih voda, kao i ostala potrebna komunalna pitanja. Postoji više pravnih mehanizama, ali treba jasno reći kako nije u našem interesu čitave otoke prodavati strancima. Oni se mogu iznajmiti na određeni vremenski period pa i slijedeće generacije mogu imati koristi od takvih ugovora.

Konstatirao je da je Vlada odgovorila na uobičajen način, ističući kako se radi o dobrom zakonskom prijedlogu, ali će Vlada ponuditi bolja rješenja. Unatoč višemjesečnim najavama nismo do sada dobili na uvid ova rješenja, ali zato vlasnici pojedinih otoka čuvši za našu inicijativu, nastoje realizirati prodaju otoka Gustac, nadomak kornatskog arhipelaga. Tamošnji su vlasnici posredstvom agencije ponudili taj otok državi na prvokup. Smatra da je time zaživjela inicijativa Kluba zastupnika HSP-a, te je pozvao zastupnike da podrže rečeni zakonski prijedlog u prvom čitanju.

Ne možemo prihvatiti želje da stranci postanu jedini vlasnici naših otoka.

Zastupnik **Dražen Bošnjaković (HDZ)** napomenuo je da postoji potreba zaštite naših otoka od rasprodaje. Ujedno bi trebalo regulirati i pitanje oko prava vlasništva nad nekretninama na tuđem zemljištu, odnosno pravo plodouživanja. Na Odboru za pravosuđe ukazano je na neke dvojbene nometničke odrednice predloženoga teksta, ali to nisu ozbiljne primjedbe u odnosu na ustavnopravnu komponentu oko usklađenosti ovog zakona. U svakom slučaju, pojedine odredbe treba ispraviti i precizirati, primjerice pitanje prava na izvlaštenje i prava na pravičnu naknadu. Smatra da bi i Vlada trebala na određen način reagirati jednom širom regulacijom propisa, koja se ne odnosi samo na pitanje vlasništva, već i na druga stvarna prava koja se mogu reflektirati na otocima. Zakonski prijedlog smatra dobrodošlim, ali od Vlade očekuje daleko širi i konkretniji prijedlog kojim bi se regulirali naznačeni problemi.

Zaštita putem preciznih prostornih planova

Zastupnica mr.sc. **Alenka Košiča Čičin-Šain (HNS)** konstatirala je da more i morska obala predstavlja najvredniji gospodarski resurs koji međutim,

nije neiscrpan. O njemu se ujedno mora voditi sustavna briga kako bi se valorizirali postojeći potencijali, a država bi trebala definirati vlastite prioritete koje želi poticati ili zaštititi. Netaknuta ljepota i kulturno nasljeđe čitave jadranske regije, tvore potencijalnu vrhunsku europsku turističku destinaciju. Kako bi se izbjeglo narušavanje okoliša, potrebna je kontrola planiranja lokalnih vlasti, ali i suzbijanje negativnih trendova i špekulantskog trženja zemljišta i betoniranja obale.

U nedostatku strateških opredjeljenja i planskog pristupa, već je duže vrijeme prisutna stihijska izgradnja objekata uz more na pojedinačnim projekcijama individualnih investitora. Dokumenti prostornog uređenja ključni su instrumenti kojima država raspolaže u gospodarenju svog prostora. Međutim, prostorni planovi obalnog i otočkog područja ne postoje ili su nedorečeni, pa se time utire put voluntarizmu, stimulira bespravna gradnja, te destimulira održiv razvoj ovih cjelina. Smatra da treba očekivati više reda nakon donošenja izmjena i dopuna Zakona o prostornom uređenju i proširenjem djelokruga Savjeta za prostorno uređenje.

Procesima približavanja Europskoj uniji, Hrvatska rapidno ulazi u novu fazu razvoja turističke industrije s novim investicijama u prometnoj i komunalnoj infrastrukturi. Zbog relativno niskih cijena nekretnina, dolazi do pritiska investitora u izgradnji novih turističkih objekata. Pozdravila je napore Kluba zastupnika HSP-a da se ovim zakonskim prijedlogom uredi i prevenira nekontrolirana rasprodaja otoka i hridi u domaćim teritorijalnim vodama. Doduše, ovu bi problematiku trebalo prvenstveno uređivati prostornim planiranjem. Postojeći je prijedlog naročito upitan u dijelu potpune zabrane prometa na nekretninama, čime se narušavaju temeljna prava privatnog vlasništva, odnosno upitna je realna procjena vrijednosti od strane države u slučaju prvokupa.

Zato smatra da Prijedlog zakona o Agenciji za planiranje, upravljanje, gospodarenje i nadzor obalnog područja i pomorskog dobra, Kluba zastupni-

ka HNS-a, PGS-a može dati cjelovitija i sadržajnija rješenja za ovu problematiku putem koncesija. Napominjući da je ovaj zakonski tekst upravo na raspravi, zaključila je kako se vrijedni prostor najbolje štiti dokumentima prostornog planiranja i uređenja, a ne zakonskim restrikcijama kojima se ograničava promet nekretninama.

Zastupnik **Zlatko Tomčić (HSS)** ocijenio je da se predloženi zakonski tekst može prihvatiti kao dobar temelj za raspravu u znatno širem kontekstu. Hrvatska mora zaštititi nacionalna bogatstva i vrijednosti od devastacije i neracionalnog gospodarenja. Podsjetio je ujedno na nedavnu sličnu inicijativu HSS-a, kojom se ukazuje na potrebu strateškog pristupa o ograničenju mogućnosti stjecanja vlasništva nad pojedinih nekretninama. Osvrnuo se zatim i na pojedine dijelove predloženog teksta, sažimajući zakonske okvire kojima se uređuje mogućnost stjecanja nekretnina za strane osobe u Republici Hrvatskoj. Za svojevrsni stampedo na atraktivne nekretnine krivi su zakonski propisi unatrag desetak godina, odnosno nedostatak kriterija kojim se Ministarstvu vanjskih poslova daje diskrecijsko pravo da odlučuje o svakom pojedinom zahtjevu.

Strateška zaštita nacionalnih vrijednosti

Trebalo bi se pozabaviti preispitivanjem postojećih kriterija, kao i s krivom pretpostavkom da postoji nekakva obveza Republike Hrvatske u tekstu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Po tom je Sporazumu, Hrvatska dužna liberalizirati promet nekretninama u roku od četiri godine, a iz ove obveze izuzeo je poljoprivredno zemljište i područja zaštićena Zakonom o zaštiti prirode. Postoje još neke odredbe kojima se uređuje da će strane fizičke i pravne osobe, nakon te četiri godine biti ravnopravne s građanima Republike Hrvatske, odnosno da se neće uvoditi nikakva dodatna ograničenja. Uz ove članke postoji i zajednička izjava između Europske komisije i Republike Hrvatske, koja Hrvatskoj daje dosta široka ovlaštenja u

smislu ograničavanja vlasništva stranih pravnih i fizičkih osoba nad nekretninama. To se prije svega odnosi na određena područja u svrhu čuvanja okoliša, nacionalna bogatstva, te područja od nacionalne sigurnosti. Ta ograničenja vrijede kako za strane, tako i za domaće osobe. Iskustva deset novih članica Europske unije ukazuju da su uvedena dva bitna kriterija koji mogu i nama pomoći. To je kriterij opće ekonomske zaštite, kojom se traži odgoda primjene određenih obveza prema EU, te institut drugog boravišta koji se odnosi na fizičke osobe. Iznio je zatim pojedina iskustva novoprimiteljenih članica, koje su navedenim pravnim mehanizmima štatile određena prava i prioritete, a koja mogu biti od koristi i za naše prilike. Zastupnik Tomčić zaključio je da i Republika Hrvatska mora izraditi jednu opću, zajedničku strategiju, kojom će zaštititi vrijedni prostor od nacionalnog interesa.

Neke članice EU pronašle su pravni okvir kojim su zaštitile prodaju objekta od nacionalnog značenja stranim državljanima.

Zastupnik mr.sc. **Marin Jurjević (SDP)** zatražio je repliku, ukazujući da se otoci inače nedovoljno štite i od naših građana, a ne samo od stranaca. To je ilustrirao primjerom s otoka Smokvice, kojega je država dala u koncesiju našem privatniku i to besplatno. Nitko ne smije ove vrijednosti podređivati privatnim interesima, bez obzira bio to domaći čovjek ili stranac. U svom odgovoru na repliku, zastupnik Tomčić je napomenuo da prihvaća navode iz prethodnog izlaganja. Hrvatska u ovom trenutku može bez ikakvog problema riješiti pitanje standarda ekološke zaštite, veličine zaštićenih područja, standarda i autentičnosti građenja, te pitanja prostornih planova koji ne postoje u većini općina. Istovremeno se može dogoditi da državi ponestane financijska sredstva u slučaju prvokupa, a pitanje vlasništva trebalo

bi zamjenjivati zakupom ili koncesijom, slijedeći sličnu praksu u ostalim europskim državama.

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je zastupnik **Ante Markov**, koji je u završnoj riječi apsolutno podržao ovu inicijativu. Gotovo svi sudionici rasprave ukazali su na potrebu odgovarajuće zaštite ugroženih cjelina, a Klub zastupnika HSS-a ujedno drži da je država dužna štiti i voditi računa o ljudima i prostoru. Treba ujedno zaustaviti iseljavanje iz pojedinih zona, koja su donekadno bila dvostruko više naseljena, a sada registriamo pad broja stanovnika na gotovo svim otocima, usprkos silnim mjerama, programima i strategijama. To se ne odnosi samo na priobalje i otoke, već i na čitav niz vrijednosti u našoj državi. Strategiju ovoga Zakona nužno je podrediti ljudima i djelovati sugestivno putem zakonskih smjernica. Treba svakako poticati ljude da ostanu na svojim ognjištima, a da im vlasništvo i valorizacija najvrjednijih prostora omogući solidnu ekonomsku egzistenciju. Sama pravna zaštita i zabrane neće imati puno smisla, zaključio je zastupnik Markov.

Restrikcije mogu imati negativan odjek

Stavove i promišljanja Kluba zastupnika IDS-a obrazložio je zastupnik **Damir Kajin**. Naveo je ocjene savjetnika Europske banke za obnovu i razvoj, prema kojoj su stranci u Hrvatskoj posljednjih četrnaest godina stekli oko 30 tisuća različitih nekretnina, od stanova i apartmana do benzinskih postaja i zemljišta. Najčešće se kao prodavatelji javljaju privatni vlasnici, koji ovim putem u pravilu rješavaju svoje egzistencijske temeljne probleme. Ne bi trebalo zabranjivati prodaju isključivo stranim osobama, jer time pogodujemo hrvatskim tajkunima, odnosno usporavamo vlastiti put u Europu. Osim toga, ograničeni smo sustavom reciprociteta koji bi u slučaju neutemeljenih restrikcija mogao imati negativan odjek među našim iseljenicima u stranim državama. Prioritet treba imati prostorno

planiranje, a treba odbaciti mogućnost izvlaštenja koje bi se zapravo svelo na eksproprijaciju. Mogućnost prvokupa treba podržati, ali uz konzultaciju Ministarstva financija, odnosno osiguranje potrebnih iznosa, što je upitno, ukoliko imamo na umu pojedine transakcije koje dosižu milijunske dolarske iznose. Ujedno treba strpljivo pregovarati sa Europskom unijom kako bi se vrijedni prostori sačuvali i za slijedeće generacije.

Hrvatska treba zaštititi prirodno bogatstvo i kulturno naslijeđe.

U ime Kluba zastupnika HSP-a završni je osvrt iznio i zastupnik mr.sc. **Miroslav Rožić**. Raduje ga podrška pojedinih klubova zastupnika, dok neki ističu neutralan stav, odgađajući iznijeti vlastita promišljanja o pitanju koje je važno za našu budućnost. I Klub vladajuće stranke, podupire intenciju našeg zakonskog prijedloga, naglasio je zastupnik, dodajući da HSP ulazak u punopravno članstvo EU nikada nije promatrao kao politički cilj, već kao sredstvo da se našim ljudima omogući bolji život u Hrvatskoj. Analizirao je zatim stupanj obvezatnosti koji proizlazi iz pojedinih prihvaćenih međunarodnih odredbi i sporazuma, upozoravajući na sve opasnosti koje izviru od dosadašnje nekontrolirane kupovine i prelaska naših nekretnina u ruke stranaca. Citirao je Ustavne odredbe kojima se moraju štiti prirodna bogatstva i kulturno naslijeđe, uspoređujući ih s pojedinim odredbama međunarodnih obveza zacrtanih u SSP-u. Ne treba čekati da se situacija još više pogorša, već prionuti postupnom rješavanju problema, upozorio je zastupnik Rožić. Svaki se dan u Hrvatskoj registrira desetak stranih trgovačkih društava koja trguju nekretninama i zemljištem, čak i bez one čuvene suglasnosti ministra vanjskih poslova, upozorio je predstavnik Kluba predlagatelja na koncu svog izlaganja.

Zastupnik **Josip Leko** iznio je stav Kluba zastupnika SDP-a u petominutnoj raspravi, ponavljajući da je HSP uočio

i upozorio na važan ekonomski, pravni, društveni i nacionalni problem. U svakodnevicu stoji teza da siromašni građani prodaju svoje vlasništvo i djedovinu, dok država nije poduzela korake zaštite, sukladno odredbama članka 52. Ustava Republike Hrvatske. Međutim, ne možemo prihvatiti prijedlog kojim bi se zakonski praktično nacionaliziralo vlasništvo, te pozivamo Vladu da pravno uredi ovo pitanje i sačuva vrijedni prostor i za generacije koje dolaze. Trebalo bi u što kraćem roku pripremiti zakone i druge standarde koji mogu proći kriterije zemalja Europske unije, zaštititi vitalne interese i istovremeno poticati promet nekretninama kako bi se punio državni proračun. Time bi i oni najsiromašniji mogli prijeći prag siromaštva i raspolagati sa svojim nekretninama umjesto da ih prodaju. Ovo bi pitanje trebalo nadstranački rješavati, zaključio je zastupnik Leko. Zastupnik **Miroslav Rožić** javio se zbog ispravka netočnog navoda. Dvojbenu smatra ocjenu da bi trebalo poticati promet nekretninama zbog tendencije stranih trgovačkih društava koja su okrenuta upravo kupovini nekretnina. Oni ne pune državni proračun, već time izbjegavaju plaćanje PDV-a.

Treba imati na umu i međunarodne obveze Hrvatske

Zastupnik **Emil Tomljanović** iznio je stavove Kluba zastupnika HDZ-a. Ocijenio je da se radi o važnom pitanju na načelno podržava intenciju prijedloga Zakona, prvenstveno radi zaštite nacionalnih interesa Republike Hrvatske. Međutim, ukazao je i na sporne pravne odredbe kojima se zabranjuje promet nekretninama i ograničenje stjecanja prava vlasništva. Sve institute u predmetnom Zakonu treba temeljito analizirati i s aspekta međunarodnih ugovora. Ovom problemu treba prići na kvalitetan i konstruktivan način, imajući na umu da je pri Ministarstvu pravosuđa formirana radna skupina za izradu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vlasništvu i drugim stvarima. Time će se sveobuhvatno intervenirati i jasno razraditi institut stjecanja prava vla-

ništva stranaca na otocima, imajući pri tome na umu i međunarodno preuzete obveze Republike Hrvatske. Uz to bilo bi potrebno da Vlada pripremi i poseban Zakon o otocima, kako bi se regulirala sveukupna problematika i olakšao život i ostanak domicilnog stanovništva. Predložene izmjene i dopune nisu samo materija Zakona o vlasništvu, budući da se njima predlaže i pravo zakupa, izvlaštenja, te međunarodne preuzete obveze, zaključio je na kraju izlaganja zastupnik Tomljanović. Ocijenio je da će resorna ministarstva vrlo brzo ponuditi cjelovita zakonska rješenja.

Vlada će pristupiti sustavnom rješavanju problema, donoseći izmjene i dopune Zakona o otocima.

Za ispravak netočnog navoda javila se zastupnica **Ingrid Antičević-Marić** (SDP) smatrajući da nije točna tvrdnja kako spomenutim zakonskim prijedlogom HSP-a narušavaju ustavne odredbe u članku 48. Država bi konačno trebala konkretno odgovoriti na postavljene inicijative i očitovati se o korištenju mogućnosti prvokupa. Budući da se oglasila na ovu ponudu, onda znači da joj nije stalo i to treba otvoreno reći, a ne govoriti o nekim radnim grupama. Za riječ se javila i državna tajnica u Ministarstvu pravosuđa **Snežana Bagić**, koja je ponovila stajališta Vlade u vezi s predloženih izmjenama i dopunama Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima. Naglasila je da predložene izmjene nisu podržane ne zbog toga što se ne prepoznaje potreba zaštite. Ovim se tekstom ne otvaraju samo vlasnički odnosi, već se uređuju i strateška, gospodarska i nacionalno značajna pitanja za Republiku Hrvatsku. Upozorila je zatim da u ovom trenutku postoji zakonska regulativa kojom se normira i uređuje stjecanje prava vlasništva stranaca na nekretninama. Uvijek se mogu i u Saboru preispitati postojeći pravni mehanizmi kako bi se postojećim nor-

mama najefikasnije zaštitila imovina koja predstavlja nacionalni interes Republike Hrvatske.

S druge strane, preuzeli smo niz obveza različitog karaktera i u vlasničkom smislu, sukladno standardima Europske unije i iskustvima drugih zemalja. U ovom trenutku Vlada prepoznaje potrebu da se navedena pitanja što prije sustavno riješe tako da će se ići s izmjenama i dopunama Zakona o otocima. Pri tome će se posebno fokusirati na ona pitanja koja se odnose na nekretnine na otocima i obali, zaključila je državna ministrica **Snežana Bagić**.

Zastupnik **Miroslav Rožić** (HSP) javio se zbog ispravka netočnog odgovora. Zatražio je da se odgovori kako je onda dopuštena prodaja rodne kuće najvećeg hrvatskog slikara, Vlahe Bukovca strancu. Predsjedavajući je napomenuo da je u ovom slučaju iznesen polemički prigovor, te riječ dao zastupniku **Anti Đapiću** (HSP).

Sačuvati nacionalne resurse i slijedećim generacijama

On je u ime predlagatelja zahvalio svim sudionicima rasprave, ocjenjujući da se pokazala nužnost reguliranja ove problematike, kako s Ustavnog tako i sa zakonskog stajališta. Podsjetio je zatim na razloge zbog kojih se pristupilo izradi navedenog zakonskog prijedloga, ukazujući i na ranije angažmane kojima se tražilo sprječavanje rasprodaje Hrvatske. Nakon što smo u prosincu prošle godine postavili ovo pitanje Vladi, sada smo krenuli s snažnom zakonskom inicijativom u kojoj smo se fokusirali upravo na pitanje prodaje hrvatskih otoka. Podsjetio je da se hrvatska politika u posljednjih 14 godina bavila stvaranjem okvira i uvjeta za rasprodaju hrvatskih banaka, unosnih gospodarskih sustava, a sada rasprodaje hrvatsko more i zemlju. Ovi bi nacionalni resursi trebali biti sačuvani kako bi se omogućio gospodarski preporod Hrvatske. Međutim, ukoliko se nastavi s rasprodajom od kojih je kupnja rodne kuće Vlahe Bukovca eklatantan primjer, onda se može govoriti da odobravamo

prodaju nekretnina bez ikakvih kriterija. Podsjetio je zatim, da su na pravnim odredbama predloženog teksta radili eminentni pravni stručnjaci pa su instituti prvokupa i izvlaštenja neupitni s tog stajališta. Izvlaštenje se ne može definirati kao eksproprijacija, nego pravična nadoknada po tržišnim uvjetima, sukladno situacijama oko otkupa zemljišta za gradnju autocesta. Budući da država nema dovoljno sredstava, pravo prvokupa se možda ne bi moglo uvijek primjenjivati, no time se omogućava procjena oko interesa stranaca za pojedinu nekretninu. U protivnom će se nastaviti dosadašnja praksa, koja pokazuje "kako je Hrvatske postala Eldorado jer bez kriterija omogućava rasprodaju nekih stvari". Smatra da je predloženi tekst u cijelosti opravdan i kvalitetno postavljen, pa ne može prihvatiti ocjenu iz kluba najbrojnije stranke kojom se tek pozdravlja intencija prijedloga. Situacija je vrlo ozbiljna, jer zbog "grude snijega može nastati lavina", pa treba dati

potporu ovom zakonskom prijedlogu kako bi se došlo do drugog čitanja. U međuvremenu bi možda i Vlada podnijela svoj zakonski prijedlog kojim bi se utjecalo na rješavanje problema.

Zatim je ocijenio da bi se trebalo ograničiti diskrecijsko pravo koje ima Ministarstvo vanjskih poslova, odnosno da se utvrde kriteriji postupanja u takvim slučajevima. U protivnom će se događati situacije koje mi u HSP-u ne podupiremo, upozorio je zastupnik Đapić. Krenimo s ovim prvim korakom u zaštiti nacionalnih vrijednosti, odnosno sa zaštitom otoka, a kasnije i izvora pitke vode i poljoprivrednog zemljišta. Riječ je o životnim problemima koji su puno važniji od "bitaka za bolju prošlost", zaključio je zastupnik Đapić ukazujući da nedvojbene Hrvatske gospodarske i kulturne vrijednosti, nagovještavaju koliko je Europska unija zapravo za njih zainteresirana. Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik **Damir Kajin (IDS)**. Nitko, kaže, ne sumnja u namjere

Kluba zastupnika HSP-a, ali nisu točne definicije koje se odnose na izvlaštenje, odnosno eksproprijaciju. Radi se o čistoj nacionalizaciji ocijenio je zastupnik, jer istog trenutka prestaje pravo vlasništva. Navodeći da postoje pravni instituti Zakona o izvlaštenju koje treba poznavati, predsjedavajući je zaključio raspravu o ovoj točki dnevnog reda, a u nastavku rada Sabora pristupilo se glasanju.

Sukladno prijedlozima radnih tijela predsjedavajući je predložio da se prihvati zaključak kojim se: ne prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, koji je predložio Klub zastupnika HSP-a, zbog razloga navedenih u mišljenju Vlade Republike Hrvatske i izvješćima radnih tijela. Nakon brojanja glasova utvrdio je da je rečeni zaključak prihvaćen većinom (78 "za", 10 "suzdržanih" i 12 "protiv") glasova.

V.Ž.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O NACIONALNOM CENTRU ZA VANJSKO VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

Pravne pretpostavke za vanjsko vrednovanje obrazovanja

Na sjednici početkom listopada Hrvatski sabor je donio Zakon o Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja, kojim se nastavljaju reformski zahvati u školstvu. Naime, tim se propisom stvaraju institucionalni preduvjeti za uspostavljanje nacionalnog sustava kojim bi se osiguralo pouzdano i objektivno vrednovanje rezultata procesa obrazovanja. Kako je naglašeno u raspravi, to je prije potrebno radi unapređenja kvalitete obrazovanja u našim školama, te promicanja novog sustava vrijednosti

utemeljenog na radu i na kompetencijama. Naime, dosad nije bilo sustavnog vrednovanja postignuća učenika i uspješnosti odgojno-obrazovnih ustanova. Zbog toga je Hrvatski sabor, još u prosincu 2002. godine, obvezao Vladu RH da predloži osnivanje institucije koja bi obavljala te poslove, uključujući i organizaciju i provođenje državne mature.

Predloženi Zakon poduprli su vi parlamentarni klubovi, a kako se o njemu raspravljalo 5. listopada, kad se obilježava Svjetski dan učitelja, sudi-

onici u raspravi čestitali su prosvjetarima njihov dan. Dakako, poželjeli su im da svoju sljedeću obljetnicu ne slave štrajkajući, kao ove godine, te se pridružili njihovim zahtjevima za bolji društveni i materijalni status te profesije.

O PRIJEDLOGU

Umjesto prikaza Konačnog prijedloga zakona donosimo uvodno izlaganje **Želimir Janjića**, državnog tajnika u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa,

koji je zastupnicima obrazložio osnovne intencije tog propisa.

Napomenuo je da će se njegovim donošenjem stvoriti pravne pretpostavke za osnivanje Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja, propisati njegova djelatnost i ustroj te ostala pitanja nužna za obavljanje djelatnosti te institucije. Naime, u odgojno-obrazovnom sustavu Republike Hrvatske nisu razvijeni modeli vanjskog vrednovanja učenikovih postignuća (znanja, sposobnosti, vještina) i uspješnosti pojedinih odgojno-obrazovnih ustanova, tako da se dosad nisu mogle uspoređivati škole i nije bilo nikakvih pokazatelja o kvaliteti obrazovanja koje pružaju. Uvođenje pouzdanog i objektivnog vrednovanja rezultata odgojno-obrazovnog procesa prijeko je potrebno radi unapređenja kvaliteta obrazovanja u hrvatskim školama, ali ne treba imati iluzije da će to riješiti sve probleme u školstvu. Naprotiv, osnivanje spomenutog Centra, što bi trebalo biti završeno do kraja ove godine, otvorit će brojne probleme i detektirati one koje treba rješavati.

Vrednovati ne samo znanje, nego i sposobnosti.

Donošenjem predloženog zakona postići će se više ciljeva, naglašava Janjić. U prvom redu eliminirat će se razlike u razini obrazovanja učenika u različitim dijelovima Hrvatske, jer će se uspostaviti nacionalni standardi vrednovanja njihovih postignuća. Standardiziranjem ispitnih postupaka ostvarit će se jednakopravnost svih učenika u državi, osigurat će se veći dignitet znanju i obrazovanju, bolje će se povezati srednje i visoko, a u perspektivi i osnovno i srednje obrazovanje, itd.

Po riječima državnog tajnika predloženim mjerama trebala bi se unaprijediti kvaliteta rada škola i ujednačiti pripremljenost učenika svih škola u Republici Hrvatskoj. Među ostalim, bolje će se definirati ciljevi obrazovanja te stvoriti pretpostavke za uspješniju suradnju učenika i nastavnika. Razvit će se spozna-

je da uspjeh na maturi ovisi o vlastitom radu i zalaganju učenika, a time ujedno osigurati pretpostavke i za efikasnije studiranje (zasad svega 30-ak posto studenata završi studij). Naime, u ovoj školskoj godini bit će dovršene pripreme za uvođenje državne mature, čija organizacija i provođenje je također u opisu poslova budućeg Centra. Učenici koji iduće školske godine upišu prvi razred srednje škole mogu računati s time da će polagati državnu maturu, ali o tome će - kaže - biti više govora prilikom izmjene Zakona o srednjem obrazovanju.

U nastavku je informirao zastupnike i o razlikama između rješenja sadržanih u Konačnom prijedlogu zakona, u odnosu na ona iz njegova prijedloga. Podsjetio je, najprije, na činjenicu da je na sugestiju zastupnika promijenjen naziv tog propisa (ranije se zvao zakon o Nacionalnom ispitnom centru obrazovanja). Osim toga, proširen je opis poslova koje će obavljati Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, a preciznije su definirane i njegove javne ovlasti, kao i odjeli i službe koji će djelovati u okviru te institucije. Predviđena je i mogućnost da ta ustanova, među ostalim, surađuje sa Zavodom za školstvo RH, te da se Upravno vijeće, na prijedlog ministra, konstituira na temelju javnog poziva.

Prihvaćena je i sugestija zastupnika da doktorat znanosti ne mora biti uvjet za imenovanje ravnatelja, preciziran je broj članova Stručnog savjeta, te propisano da tri od četiri člana tog tijela dolaze iz reda vanjskih suradnika.

Po riječima gospodina Janjića ambicije su predlagatelja da se vanjsko vrednovanje proširi na sve oblike obrazovanja, a ne samo na srednjoškolsko. Smatraju da bi radi lakšeg upisa u srednje škole trebalo uvesti i neki oblik male mature na kraju osnovnoškolskog obrazovanja. U tom kontekstu spomenuo je i brojne škole stranih jezika koje su uglavnom registrirane kao trgovačka društva, tako da nad njima nema nikakvog nadzora. Kako reče, te škole moći će se javiti Centru i zatražiti da ih se vrednuje. Udovoljavaju li nacionalnim standardima dobit će akreditaciju, što će biti

najbolji pokazatelj roditeljima gdje da upišu svoju djecu da bi bolje savladala strani jezik.

Odgovarajući na pitanja zastupnika o tome zašto vanjskim vrednovanjem nije obuhvaćeno i visoko obrazovanje, Janjić je napomenuo da prema Bolonjskoj deklaraciji Hrvatska ima obvezu osnovati agenciju za kvalitetu visokog obrazovanja. Za tu namjenu je čak osigurano milijun eura, tako da će se tome također morati pristupiti.

Donošenjem ovog Zakona stvorit će se preduvjeti za objektivno vrednovanje rezultata procesa obrazovanja, što je prijeko potrebno radi unapređenja kvalitete hrvatskog školstva.

Na kraju je zahvalio sudionicima u raspravi na brojnim korisnim prijedlozima koje su iznijeli u prvom čitanju ovog zakonskog prijedloga, te izrazio uvjerenje da će se o predloženom postići konsenzus svih parlamentarnih stranaka.

RADNA TIJELA

Prije rasprave na plenarnoj sjednici Konačni prijedlog zakona "pročešljala" su nadležna radna tijela.

Odbor za zakonodavstvo podupro je njegovo donošenje, uz sugestiju predlagatelju da preispita pojedina rješenja i svojim amandmanima otkloni uočene nedostatke, budući da nije uvažio njihove primjedbe na tekst Prijedloga zakona.

Primjerice, u stavku 2. podstavku prvom članka 4. trebalo bi odrediti radi li se o provedbi, donošenju, ili samo izradi plana strategije provođenja ispita i vanjskog vrednovanja u obrazovanju (nije razvidno tko donosi taj dokument). Nadalje, u podstavku desetom valja odrediti na koje se "ustanove koje se bave profesionalnim obrazovanjem" misli.

Po mišljenju Odbora u stavku 3. trebalo bi izostaviti navođenje podstav-

ka sedamnaestog: Naime, Centru se ne mogu dati javne ovlasti za obavljanje drugih poslova u svezi s provođenjem nacionalnih ispita i vanjskog vrednovanja u obrazovanju (javna ovlast bi se prije trebala odnositi na podstavak deveti, u kojem stoji da Centar organizira provođenje međunarodnih ispita. Pored toga, u ovoj i drugim zakonskim odredbama ne bi se trebalo pozivati na točke, jer se radi o podstavcima određenih članaka, napominje Odbor.

U članku 8. Konačnog prijedloga zakona valja izostaviti nepotrebno navođenje dijelova unutarnjeg ustrojstva Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja, što se ionako uređuje statutom, daljnja je sugestija tog radnog tijela. Spomenimo i njegov prijedlog da se objedine odredbe stavaka 1. i 2. u članku 9., razvidnim navođenjem propisa koji se odnosi na djelatnike Centra.

Po ocjeni Odbora u člancima 10. i 11. trebalo bi navesti temeljne obveze, prava i zadaće ravnatelja i "Upravnog vijeća te ustanove. U svom Izvješću ukazuje i na neprimjeren izričaj u stavcima 2. i 3. članka 11., glede uvjeta koje mora ispunjavati ravnatelj Centra. Smatra upitnim i stavak 6., budući da je Zakonom o ustanovama utvrđen način i postupak imenovanja i razrješenja ravnatelja. Spomenimo i njegov zahtjev za dopunu članka 14. Konačnog prijedloga zakona, kako bi se preciziralo tko osigurava sredstva za početak rada Centra i jasno utvrdio način raspolaganja dobiti ostvarene sredstvima osnivača.

Matični Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu sugerirao je Hrvatskom saboru da donese predloženi zakon u ponuđenom tekstu. Konstatirano je, naime, da je predlagatelj uvažio najvažnije primjedbe i prijedloge tog radnog tijela iz rasprave o Prijedlogu zakona te da njegov Konačni prijedlog ispunjava potrebne stručne i normativno-tehničke preduvjete na kojima se može konstituirati ustanova pod nazivom Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja. U raspravi su došla do izražaja i pitanja koja će se riješiti budućom regulativom koja će u prvom redu odrediti državna matura, pri čemu je posebno

istaknuta potreba da se na primjeren i jasan način odredi odnos između državne mature i kvalifikacija za upis kandidata u visokoškolske ustanove.

RASPRAVA

Nakon što su zastupnici saslušali uvodno izlaganje državnog tajnika **Želimira Janjića**, (odjeljak "O Prijedlogu") dobili su riječ izvjestitelji nadležnih radnih tijela. Dr.sc. **Petar Selem** prenio je stajališta matičnog Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu, a **Josip Leko** primjedbe Odbora za zakonodavstvo.

Što prije donijeti pedagoški standard

Čestitavši učiteljima njihov dan, **Željko Pavlic**, predstavnik Kluba zastupnika LIBRE, poželio im je da svoju sljedeću obljetnicu ne slave u ovakvim okolnostima kao danas. Najavio je da će njegovi stranački kolege podržati predloženi Zakon i to iz više razloga. Naime, njegovo donošenje temelji se na zaključku Sabora iz prosinca 2002. godine, a predlagatelj je prihvatio i bitne primjedbe LIBRE izražene u prvom čitanju ovog propisa. Primjerice, uvodi se obveza da se statut Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja donosi uz suglasnost Hrvatskog sabora, te da o rezultatima svog rada Centar izvješćuje i saborski Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu. Zastupnici LIBRE međutim, napominju da se donošenjem ovog Zakona, odnosno formiranjem spomenutog Centra, rješava samo mali dio problema na koji upozoravaju prosvjetni djelatnici koji su u štrajku. Naime, da bi taj zakon zaživio, prije njegove primjene treba donijeti minimalni prosvjetno-pedagoški standard, jer je na terenu šarolika situacija. Dok su neke škole izvrsno opremljene svim nastavnim pomagalicama, u drugima se nastava odvija samo uz pomoć krede i ploče, često i u tri smjene. Nadalje, svega trećina naših škola ima sportske dvorane, a računalo u nastavi koristi samo oko 18 posto srednjoškolskih profesora i 10 posto nastavnika u osnovnim školama (s

23 učenika po računalu Hrvatska je na dnu europske ljestvice).

U osnovnom i srednjem obrazovanju već godinama nemamo pedagoški standard, pa se postavlja pitanje može li se u takvim okolnostima uopće uvoditi jednobrazni sustav vrednovanja i ocjenjivanja rada.

Prije početka rada Centra trebalo bi okončati i proces rasterećenja učenika, tj. donošenje novog kataloga znanja, napominje zastupnik. Kako reče, Klub LIBRE podupire ovaj zakon i zbog toga jer sadrži i neke dijelove njihova projekta "Nova škola" čiji se ciljevi poklapaju s nekim sekundarnim ciljevima ovog zakona (npr. stvaranje jednakih uvjeta za sve učenike, odnosno za kvalitetnije stjecanje znanja, poticanje kreativnosti djeteta, i dr.) Spomenuti projekt predviđa i nastavne programe prilagođene interesima i sklonostima djece, cjelodnevno učenje te vrednovanje rada škola preko nezavisnih institucija na nacionalnoj razini.

Povećati ulaganja u školstvo i znanost

Po riječima zastupnika trenutno nemamo objektivnu sliku stanja našeg obrazovnog sustava pa lutamo od jedne reforme do druge, dok stanje ostaje nepromijenjeno. Prema statističkim podacima Hrvatska je na samom europskom dnu po broju stanovnika s višom i visokom školskom spremom (oko 7 posto) a to nije temelj na kojem možemo graditi svoju budućnost. Stoga je itekako važno da osposobimo naš obrazovni sustav, a bitan element ovog zakona je i uvođenje državne mature, čime bi se znatno ubrzala unutarnja transformacija školskog sustava i trajno unapređivala njegova kvaliteta. Klub zastupnika LIBRE zalaže se za to da se Centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja osnuje što prije,

ali upozorava da je to samo prvi korak u rješavanju dijela problema u školstvu. Istodobno treba početi rješavati i materijalna pitanja i prostorne probleme, što je uvjet za primjenu ovog zakona. Naime, u većini naših škola nastava se odvija u dvije ili tri smjene, što znači da je prijeko potrebno povećati ulaganja u školstvo i znanost. U prvom redu treba riješiti pitanje statusa nastavnika i znanstvenika koji primanjima i dalje zaostaju za svojim kolegama u državnim službama koji imaju istu stručnu spremu.

Značajan korak u reformi obrazovanja

Klub zastupnika HDZ-a poduprijet će donošenje ovog zakona jer je to mali, ali značajan korak u reformi obrazovanja i poboljšanja statusa naših učitelja i profesora, izjavila je **Ivanka Rokсандić**. Centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja je prijeko potreban jer dosad nismo imali ustanovu ovakvog tipa. Njegovu osnivanje pozdravljaju i ljudi od struke, jer će se uvođenjem jedinstvene strategije i metodologije u provođenju ispita i vanjskog vrednovanja obrazovanja povećati i odgovornost škola da osiguraju što kvalitetnije obrazovanje. Ne samo da su Konačnim prijedlogom zakona stvoreni uvjeti za osnivanje Centra, nego su sredstva za pripremu njegova rada planirana već ovogodišnjim Proračunom, a određena je i lokacija za buduću ustanovu. Ministarstvo je, inače, planiralo i potrebna sredstva u razdoblju od 2005. do 2007. godine za zapošljavanje djelatnika i osiguranje njihova smještaja (oko 39 mln. kuna).

U nastavku je citirala dio obrazloženja predlagatelja u kojem stoji da donošenje ovog Zakona može proizvesti niz pozitivnih efekata u odgojno-obrazovnom sustavu, među ostalim i u informiranju visokoškolskih institucija i tržišta rada o sadržaju srednjoškolskog obrazovanja i usvojenim kompetencijama, poboljšanje statusa obrazovanja i znanja u društvu, itd. Izrazila je uvjerenje da će Ministarstvo pokrenuti i druge aktivnosti kako bi se poboljšala kvaliteta obrazovanja, primjerice, donošenje pedagoških standar-

da i dr. Njeni stranački kolege smatraju da posebnim propisima, u suradnji s visokoškolskim ustanovama, treba utvrditi odnose između državne mature i kvalifikacija za upis na fakultete.

Osnivanjem Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja rješava se samo mali dio problema na koje upozoravaju prosvjetari koji su u štrajku.

Na kraju je obrazložila i dva amandmana koje su podnijeli na tekst Konačnog prijedloga zakona. Prvim zahtijevaju brisanje podstavka 17. u stavku 2. članka 4. te brojke 17. u stavku 3. istog članka, uz obrazloženje da su podstavcima 6. i 7. dovoljno jasno određene javne ovlasti Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Amandmanom na članak 8. zatražili su brisanje riječi "logistika" u stavku 2. podstavak 5. Smatraju, naime, da je jasniji izričaj - odjel za organizaciju i provođenje ispita.

Sustavno vrednovanje - poticaj i za druge promjene

Predstavnica Kluba zastupnika SDP-a **Marija Lugarić**, podsjetila je na činjenicu da veliki postotak srednjoškolaca "markira" jer im je nastava dosadna. Kako reče, u Saboru i u javnosti potrošeno je previše vremena na rasprave o reformi školstva, a da nije gotovo ništa učinjeno. Stav je SDP-a da promjene u tom sektoru moraju biti postupne, te da ih treba koncipirati kao sklop konkretnih mjera oko kojih postoji nacionalni konsenzus. Najavila je da će njihov Klub podržati donošenje ovog zakona, jer je upravo na njihovu inicijativu Sabor u prošlom mandatu donio zaključak kojim je obvezao Vladu da izađe s ovakvim zakonskim prijedlogom. Mišljenja, su, naime, da će uvođenje sustavnog vrednovanja u školstvu potaknuti i na druge promjene u tom sustavu, jer će dati uvid u pravo stanje stvari, definirati probleme i ponuditi put njihova rješavanja.

Zastupnica je u nastavku izrazila zadovoljstvo činjenicom da je predlagatelj uvažio njihove primjedbe iz prvog čitanja te bolje i preciznije definirao djelatnost Centra u članku 4., kao i njegovih ustrojstvenih jedinica, a propisao je i ambiciozne uvjete za budućeg ravnatelja te ustanove, koji ne mora obvezno biti doktor znanosti. Naglasila je da njeni stranački kolege smatraju potrebnim da se jasno definira pojam i važnost vanjskog vrednovanja u obrazovanju. Po njenim riječima to je skup definiranih i jasnih mjera i postupaka usmjerenih na procjenjivanje i ocjenjivanje efikasnosti odgojno-obrazovnog procesa, te objektivno praćenje ishoda obrazovanja. Za razliku od unutarnjeg vrednovanja, koje primarno provode učenici i učitelji, vanjsko vrednovanje provodi institucija koja je izvan neposrednog odgojno-obrazovnog rada. Najrazvikaniji i u javnosti najpopularniji segment tog sustava je svakako državna matura, ali to je samo jedan element, tako da treba razvijati i ostale sastavnice. Stoga u SDP-u očekuju da će resorno Ministarstvo ubrzo predočiti cjelokupni projekt razvoja i uvođenja cijelog sustava vanjskog vrednovanja, jer više nema vremena za odugovlačenje (već sada zaostajemo za Europom u ovom području).

Uvođenjem državne mature znatno bi se ubrzala unutarnja transformacija školskog sustava i trajno unapređivala njegova kvaliteta.

Prijeko je potrebno, naglašava zastupnica, uspostaviti učinkovite mehanizme suradnje Centra i ostalih javnih ustanova, posebno Zavoda za školstvo, kako bi se podaci dobiveni kroz proces vrednovanja mogli upotrijebiti kao indikator potrebnih promjena u sadržaju nastavnih planova i programa. Jedino funkcionalnim povezivanjem sustava vanjskog vrednovanja s ostalim segmentima odgojno-obrazovnog sustava možemo potaći uvođenje inovacija u

nastavni proces, upravljanje sustavom i kreiranje obrazovne politike.

Posljedice loše projektiranog i izvedenog sustava vanjskog vrednovanja mogu biti pogubne, pa treba biti vrlo oprezan u donošenju konačnih odluka, napominje zastupnica. Krajnje je vrijeme, kaže, da se resorno Ministarstvo i gospodin ministar počnu baviti ozbiljnim stvarima, posebno procesom donošenja nacionalnog kurikulumu. Po mišljenju zastupnika SDP-a, odabrana metodologija rada koja kreće od kataloga znanja je posve promašena. Naime, treba raditi posve suprotno - projektirati ciljeve i ishode obrazovanja te razine postignutih kompetencija (naštrebana znanja iz kataloga ne smiju postati kriterij vrednovanja).

Uspostaviti i sustav unutarnjeg vrednovanja

Nema sumnje, kaže, da će uvođenje državne mature, uz očekivane pozitivne efekte, generirati i brojne probleme te prouzročiti velike potrese u školstvu. Stoga taj projekt treba dobro pripremiti i provoditi ga postupno, uvažavajući aktualno stanje u školama i sve posebnosti u različitim dijelovima Hrvatske (mora biti utemeljen na relevantnim znanstvenim projektima, uz uvažavanje iskustva zemalja koje su već uvele državnu maturu). Osim toga, državna matura mora biti koncipirana tako, da se tijekom cijelog školovanja učenje usmjerava od faktografije ka rješavanju problema i od reproduciranja ka kreiranju. Predstoji, također, i veliki posao prilagodbe sudionika i korisnika obrazovnog sustava, jer niti jedna generacija učenika ne smije biti oštećena zbog uvođenja državne mature.

Dakako, cijeli sustav vrednovanja i upravljanja kvalitetom bit će nepotpun, ako se paralelno ne uspostavi i sustav unutarnjeg vrednovanja (Ministarstvo bi trebalo što prije pripremiti i taj projekt). U ime Kluba zastupnika SDP-a, sugerirala je donošenje zaključka kojim bi Hrvatski sabor obvezao Vladu da, sukladno obvezi iz zakona o srednjem i osnovnom školstvu, predloži donošenje pedagoškog standarda. Ne bi se smjelo

dogoditi da naše učenike na kraju školovanja ispitujemo i vrednujemo po istim kriterijima, a da im prethodno nismo osigurali i iste uvjete obrazovanja.

Na kraju je izjavila da će njihov Klub budno pratiti primjenu pojedinih zakonskih rješenja, kako bi bili sigurni da su stvarni ciljevi donošenja ovog zakona, odnosno osnivanja Centra, unapređenje kvalitete školstva i promicanje novog sustava vrijednosti utemeljenog na radu i na kompetencijama.

Sustavno vrednovanje u školstvu potaknut će i na druge promjene u tom sustavu, jer će dati uvid u pravo stanje stvari.

Za ispravak netočnog navoda javio se **Krunoslav Markovinović (HDZ)**. Opovrgnuo je njenu tvrdnju da se za školstvo ne čini ništa (ovaj zakon dokazuje suprotno). A što se tiče postupnih promjena, ja sam to shvatio četiri godine ništa, a onda četiri godine pritiska kad više nismo na vlasti, dometnuo je.

Ivanka Rokandić zamjerila joj je na tvrdnji da se ministar bavi neozbiljnim stvarima. Kako reče, predloženi zakon je vrlo ozbiljna stvar, naročito u sklopu reforme školstva.

Ovaj Zakon i osnivanje Centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja treba promatrati sa stanovišta u kojoj bi mjeri trebali unaprijediti kvalitetu obrazovanja, koje mora biti instrument strategije gospodarskog i socijalnog razvoja Hrvatske, te uklapanja u europske okvire, napomenula je **Vesna Pusić**, predstavica Kluba zastupnika HNS-PGS-a. Naime, već danas je očito da jedino visokoobrazovana radna snaga iz Hrvatske ima konkurentne sposobnosti na europskom tržištu.

Po riječima zastupnice osnivanje Centra je dobar potez, ali to je samo jedna od petnaestak prijeko potrebnih sistemskih mjera za podizanje kvalitete obrazovanja. Ostane li se na tome, dobit ćemo još jedan u nizu zakona za policu, a može se dogoditi i da to bude alibi da se

dalje ne poduzima ništa na unapređenju i kontroli kvalitete obrazovanja. Da bi se osigurala kvaliteta obrazovanja, ova kva institucija mora se uklopiti u razrađeni sustav internih te eksternih mehanizama vrednovanja naučenog, odnosno kompetencija koje učenici steknu u procesu obrazovanja. Među mehanizmima za povećanje kvalitete ključnu ulogu igra povećanje autonomije škole, ali i osiguranje odgovarajućeg društvenog položaja nastavnika i učitelja, naglašava zastupnica. Pedagoške standarde moraju definirati stručnjaci - učitelji, nastavnici i srednjoškolski profesori - a mi u Saboru smo pozvani da osiguramo potrebna sredstva za tu namjenu.

Kako reče, zastupnici HNS-a i PGS-a će podržati ovaj zakon prvenstveno iz simboličnih razloga, jer smatraju da treba krenuti s mrtve točke na ovom području te donijeti i niz drugih mjera koje će pridonijeti unapređenju kvalitete obrazovanja. Primjerice, na kvalitetu znanja učenika ima utjecaja i dužina boravka u školi. U razvijenim zemljama prakticira se cjelodnevni boravak i mogućnost učenja u školi, a ne samo uzimanje novog gradiva, a za takve dodatne obveze prosvjetarima treba osigurati i više novaca.

Potaknut primjedbama zastupnika, u raspravu se uključio **Želimir Janjić**. Najprije je podsjetio na činjenicu da je zakonom predviđeno da izvješća nacionalnog Centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja razmatra i nadležni saborski odbor. Time se otvara mogućnost da se temeljem tih izvješća daju primjedbe i prijedlozi i u ovom visokom Domu, radi poticanja mjera za unapređenje kvalitete odgojno-obrazovnog procesa. Napomenuo je, među ostalim, da će predlagatelj razmotriti amandmanski zahtjev HNS-a da se u članku 8. stavak 2. briše alineja " - odjel za upise u visoko obrazovanje".

Kako reče, uvođenje državne mature trebalo bi na neki način olakšati upise u visokoškolske institucije. Budući da bi predmetna povjerenstva koja će kreirati ispitna pitanja trebali sačinjavati sveučilišni te srednjoškolski profesori i predstavnici Zavoda za školstvo, vjerojatno

će neki fakulteti to prihvatiti kao zamjenu za prijemni ispit. To znači da bi spomenuti odjel imao svoju ulogu.

Selektivno uvođenje pedagoškog paternalizma

Predstavnik Kluba zastupnika HSP-a, dr.sc. **Slaven Letica**, rekao je da će članovi Kluba glasovati o ovom zakonskom prijedlogu prema vlastitoj savjesti, dok će on biti protiv, iz načelnih i konkretnih razloga. Riječ je, kaže, o tendenciji uvođenja pedagoškog paternalizma u naše društvo, i to selektivno samo za osnovno i srednje školstvo (nitko se ne usuđuje dirati u autonomiju sveučilišta). Posljedica primjene ovog zakona bit će dodatni strah i frustracije među učenicima, učiteljima i nastavnicima, pogotovo izvan većih gradova, napominje zastupnik. Naime, ovaj će centar moći provjeravati samo standardizirano znanje, a ne i emocionalnu inteligenciju djece rođene na selu, koja imaju neka druga praktična znanja nego li djeca obrazovana u gradovima (to neminovno vodi prema modelu američke testomanije).

Prijeko je potrebno uspostaviti učinkovite mehanizme suradnje Centra i ostalih javnih ustanova, posebno Zavoda za školstvo.

U nastavku je primijetio da je predlagatelj, na inicijativu kolege Čehoka i njegovu, promijenio prvobitni naziv ovog propisa u Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, što je jednako tako konfuzan i neprecizan naziv kao i raniji. Naime, pretjerana upotreba pojma nacionalno zbuñuje prosječne ljude, pa bi bilo bolje da se koristi termin središnji ili državni centar, jer bi to upućivalo na sustavno vrednovanje obrazovanja.

Po mišljenju zastupnika ta bi se ustanova mogla osnovati u nekom drugom gradu a ne u Zagrebu, s obzirom na to da je u tijeku proces demetropolizacije društvenog i državnog života u Hrvat-

skoj. Za tu je namjenu mogla biti iskorištena jedna od brojnih zgrada koje će ostati nakon smanjivanja vojnih potencijala Republike Hrvatske ili prostor u Ulici kneza Mislava koji je dodijeljen HNS-u i već je uređen, a ne da se sredstva poreznih obveznika troše za gradnju nove zgrade u Ilici.

Od njegovih konkretnih primjedbi na pojedine zakonske odredbe spomenimo stajalište da sva četiri člana Stručnog savjeta Centra ne bi trebala imati doktorat znanosti. Bilo bi daleko svrsishodnije, kaže, da se precizira da jedan od njih mora imati karijeru u osnovnom a drugi u srednjem školstvu, bez obzira na znanstvenu titulu. Mišljenja je, također, da bi bilo puno razumnije i bliže našoj praksi da osnivač Centra bude Hrvatski sabor, a ne Vlada RH (riječ je o javnoj ustanovi).

Potaknut formulacijom odredbe u kojoj se nabrajaju poslovi koje bi trebala obavljati ta ustanova (na prvo mjesto je stavljena služba općih poslova i odnosa s javnošću) izrazio je uvjerenje da je resorno Ministarstvo previše koncentrirano na odnose s javnošću. Bilo bi bolje da se, poput Ministarstva graditeljstva, manje koncentrira na to i na reformističke eksperimente, a više usredotoči na jedan ozbiljniji posao na dugi rok.

Doprinos europeizaciji hrvatskog školstva

Umjesto da razgovaramo o razlozima i problemima zbog kojih naša djeca danas nisu na nastavi, mi raspravljamo o ovom zakonu, konstatirao je **Luka Roić**, govoreći u ime Kluba zastupnika HSS-a. Ipak je izrazio zadovoljstvo što je na dnevnom redu propis u čijem je kreiranju sudjelovao i HSS te njihov resorni ministar u prošloj Vladi. Riječ je, naime, o ponešto izmijenjenom i dopunjenom tekstu Zakona o Nacionalnom ispitnom centru obrazovanja koji je izradilo bivše Ministarstvo prosvjete i športa, a Vlada ga je usvojila 2003. godine i uputila u saborsku proceduru. U međuvremenu su uslijedili parlamentarni izbori, tako da nije došlo do rasprave i usvajanja tog zakonskog prijedloga.

Kako reče, zastupnici HSS-a će podržati aktualni prijedlog jer predstavlja kontinuitet reformskih zahvata u školstvu (slijedom zaključaka Hrvatskog sabora iz prosinca 2002.) ali inzistiraju na njegovoj provedbi predviđenom dinamikom. To se u prvom redu odnosi na osiguranje novčanih sredstava za rad Centra i zapošljavanje stručnjaka

Naštrebana znanja iz kataloga ne smiju postati kriterij vrednovanja.

U prilog tome spomenuo je da zemlje s razvijenim odgojno-obrazovnim sustavima imaju slične institucije. Većina tih zemalja provodi vanjsko vrednovanje postignuća učenika, škola i nastavnika putem nacionalnih ispita i organiziranjem državne mature, kako bi se što objektivnije vrednovalo znanje budućih studenata te ostvario pravedniji upis. Više od 40 zemalja svijeta uključeno je u međunarodno vrednovanje postignuća petnaestogodišnjih učenika kroz tzv. "Piza program" u koji bi se Hrvatska trebala uključiti 2006. godine. Sve te oblike vrednovanja i praćenja kvalitete obrazovanja može ostvariti predviđeni Centar, tvrdi zastupnik. Naime, riječ je prije svega o stručno-znanstvenoj instituciji, neovisnoj o bilo kakvim utjecajima, osobito političkim, koja će se povezati sa sličnim institucijama u svijetu. To bi hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu omogućilo uspoređivanje i usklađivanje aktivnosti u stvaranju europskog obrazovnog prostora te kvalitetnije vrednovanje obrazovne politike. Naime, realno je očekivati europeizaciju hrvatskog školstva, čemu će uvelike pridonijeti i ovaj Zakon, odnosno predviđeni Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, zaključio je zastupnik.

Vrednovati cijeli obrazovni sustav

Ivan Čehok, predstavnik Kluba zastupnika HSLS-a i DC-a, slaže se s kole-

gom Leticom da bi primjena ovog Zakona mogla izazvati nevidenu testomaniju i veliki pritisak na "dječje glave". Napominje da nije dovoljno vrednovati samo učenike, učitelje i školu, nego nacionalni obrazovni sustav, pa i naš vlastiti stav i odnos prosječnog građanina prema obrazovanju. Današnji štrajk upozorenja, kao i štrajkovi prosvjetara koji su se događali za vrijeme bivših vlada, rječitost govore o nezadovoljstvu naših učitelja i svjedoče o tome da svi zajedno još nismo shvatili koja je vrijednost obrazovanja i kako ga treba vrednovati, tvrdi zastupnik.

Ne bi se smjelo dogoditi da učenike na kraju školovanja ispitujemo i vrednujemo po istim kriterijima, a da im prethodno nismo osigurali i iste uvjete obrazovanja.

Nije sporno da treba donijeti ovaj zakon i ustrojiti jedan centar koji bi se bavio vanjskim vrednovanjem obrazovanja, kaže Čehok. Pitanje je, međutim, koliko se tako dobro odmjereno propis (nomotehnički je gotovo savršen) može uklopiti u sustav koji je, nažalost, kaotičan i nema mjere. Izrazio je bojazan da bi njegova primjena mogla izazvati više štete nego koristi, iako će zasigurno pokazati sva slaba mjesta cijelog obrazovnog sustava u Hrvatskoj. Sudeći prema predloženom, učenike i učitelje će se primoravati na stalno vrednovanje znanja, a da se pritom neće vrednovati sve ono što učenik mora steći u školi kao kompetencije. Poznato je, kaže, da je jedan od osnovnih nedostataka našeg školstva taj da imamo možda i natprosječno obrazovanu djecu po općoj kulturi, ali koja nisu osposobljena za kompetencije koje se od njih traže. Nije sve samo u stjecanju znanja, kaže Čehok. Djecu prije svega moramo učiti kako da praktično primijene ta znanja.

Osnovni cilj bi nam trebao biti da učenici tijekom školovanja i na kraju obrazovnog puta budu sretni, a ne samo

obrazovani i kompetentni, ali to nećemo moći postići ovakvim načinom vrednovanja, upozorava zastupnik. Osim toga, treba se zapitati koja će biti motivacija učenika, učitelja i škola da ih se vrednuje. Naime, sve to nema prevelikog smisla, kada se zna da se većina učenika po završetku školovanja zapošljava preko veza. Ako ovime ne postignemo razvijanje natjecateljskog duha među školama, razredima, učiteljima i djecom, to nam vrednovanje neće značiti mnogo, tvrdi Čehok. Tek kad će škole koje postižu bolje rezultate dobivati i više sredstava iz državnog proračuna, kada će učitelji čiji će učenici postići bolje rezultate biti adekvatno nagrađeni, itd. imat će smisla o tome govoriti. U protivnom će i djeca i učitelji biti demotivirani, jer će se po običaju sve izjednačiti u uravnilovki.

Na kraju je izjavio da će Klub zastupnika HSLS-a i DC-a podržati donošenje ovog zakona, uz napomenu da treba vrednovati cijeli obrazovni sustav. Apelirao je i na resorno Ministarstvo da što prije predloži Saboru strategiju obrazovanja, kako bismo znali što zapravo želimo svojim obrazovnim sustavom.

Ususret svjetskim iskustvima

Predloženim Zakonom idemo ususret pozitivnim svjetskim i europskim primjerima i iskustvima, kad je riječ o vanjskom vrednovanju odgoja i obrazovanja, konstatala je prva sudionica u raspravi **Danira Bilić (HDZ)**. Iako se radi o propisu od svega 17 članaka, predloženim se u velikoj mjeri osigurava unapređenje kvalitete hrvatskog odgojno-obrazovnog sustava. Naime, sudeći po ponuđenim rješenjima Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, na čelu s ministrom Primorcem, i Vlada RH spremni su se uhvatiti ukoštac s reformama i nužno potrebnim strukturnim promjenama tog sustava. Jednom riječju, pokušavamo uhvatiti priključak s modernim suvremenim društvom naprednih tehnologija.

Po riječima zastupnice jedan od kriterija kvalitete nacionalnih sustava školovanja u zemljama EU i drugim razvijenim zemljama svijeta, poput SAD-a,

je upravo optimalno i kvalitetno ustrojen sustav vanjskog vrednovanja odgojno-obrazovnog procesa. Naš je izbor kvaliteta, i u to ime pozdravljam donošenje ovog Zakona, naglasila je. Spomenimo i njenu sugestiju za amandmansku korekciju članka 4. Naime, u stavku 2. točka 2. tog članka stoji da Centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja može surađivati sa znanstvenim i odgojno-obrazovnim ustanovama, Zavodom za školstvo RH i dr. Zastupnica se založila za to da se iz ove odredbe izbaci riječ "može".

Osnivanje Centra samo je jedna od petnaestak sistemskih mjera potrebnih za podizanje kvalitete obrazovanja.

Dragutin Lesar (HNS) je konstatirao da zasigurno nije slučajnost što se o ovoj temi raspravlja upravo na Dan učitelja, kad je u toku štrajk prosvjetnih djelatnika, djelomično iniciran istim ili sličnim problemima u obrazovnom sustavu o kojima je uvodno govorio državni tajnik i koji se spominju u obrazloženju zakonskog prijedloga. Primjerice, u osnovnom i srednjem obrazovanju već godinama nemamo pedagoški standard, pa se postavlja pitanje može li se u takvim okolnostima uopće uvoditi jednoobrazni sustav vrednovanja i ocjenjivanja rada. Nadalje, prosvjetari se žale da država dosad nije dovoljno brinula o kvaliteti nastave, te da nema materijalnih poticaja za kvalitetniji rad nastavnika. Dakako, budući centar neće pomoći u rješavanju ovog problema, a i kad je riječ o manjku kadrova po regijama i po predmetima, također može imati samo savjetodavnu funkciju prema Ministarstvu.

U nastavku je spomenuo da se ni postojeći propisi koji govore o vrednovanju rada ljudi koji se bave prosvjetom (npr. Kolektivni ugovor o znanosti) ne provode. Nadalje, u zadnje vrijeme došlo je do velikih promjena glede prava na povrat PDV-a pri kupnji znanstvene opreme. A što je najvažnije, izostale su

ozbiljnije reforme na području odgoja i obrazovanja, a slijedom toga i potrebna financijska podrška tom sektoru.

Po riječima zastupnika nužan je radikalniji zaokret vlasti u odnosu na djelatnosti obrazovanja, odnosno prema zaposlenima u prosvjeti i znanosti. Prosvjetari posebice upozoravaju na to da je jedan od problema koji ih demotivira i nerješavanje njihovih stambenih potreba. Napominju da olaka komercijalizacija školstva kao javnog dobra može biti izuzetno opasna, budući da većina stanovništva nema mogućnosti iz vlastitog džepa financirati školovanje svoje djece. Zalažu se za to da kvaliteta javnog školstva bude na istom nivou koji se nudi ako se ide na komercijalnu osnovu.

Ako je ova rasprava na Dan učitelja o osnivanju spomenutog Centra moguće ishodište za nastavak pregovora i zajedničku gradnju ukupnog prosvjetnog sustava, ja ću biti zadovoljan, bez obzira na današnji štrajk, kaže zastupnik. Naime, to će i vas, u izvršnoj vlasti, i nas u zakonodavnoj, ponukati da o potrebi unapređenja kvalitete prosvjete ne raspravljamo samo prigodno, nego da prilikom donošenja državnog proračuna za iduću godinu zajednički nastojimo usmjeriti što više novaca za tu namjenu.

Konačni prijedlog zakona o Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja ispunjava dosadašnju prazninu u kreiranju obrazovne politike u Republici Hrvatskoj, konstatare je **Marija Bajt (HDZ)**. Njegovim donošenjem moći će se razviti modeli vrednovanja učenikova znanja i sposobnosti, kao i uspješnosti odgojno-obrazovnih ustanova. Neovisan sustav vrednovanja, temeljen na visokoj profesionalnosti i etičnosti, zasigurno može pomoći učenicima da vlastitim radom ostvare zadane ciljeve obrazovanja, uključujući i državnu maturu. Naglasila je da podupire donošenje ovog zakona i osnivanje spomenute ustanove, jer će se kroz jedinstvenu metodologiju u provođenju ispita i vanjskog vrednovanja povećati odgovornost škole za kvalitetnije obrazovanje, a ne praktično učenje za ocjenu.

U nastavku se osvrnula na konkretne zakonske odredbe. Primijetila je da bi u članku 11. kao jedan od uvjeta za ravnatelja Centra, uz visoku stručnu spremu i najmanje deset godina radnog iskustva u obrazovanju, trebalo navesti i aktivno poznavanje jednog a ne dva strana jezika. Smatra da je to dovoljno i da u tom slučaju ne bi bile sužene već, naprotiv, povećane mogućnosti za izbor ravnatelja, to više što prema članku 12. članovi stručnog savjeta Centra moraju imati doktorat znanosti.

Napomenula je, među ostalim, da podupire i amandmane Kluba zastupnika HDZ-a na članke 8. i 4. te da je donošenje ovog zakona jedan od koraka u rješavanju zahtjeva nastavnika. Izrazila je uvjerenje da će resorno Ministarstvo, u okviru mogućnosti države, predložiti donošenje pedagoškog standarda, a na nama je, kaže, da osiguramo hrvatskim nastavnicima uvjete u kojima će oni moći ispuniti sve zadaće koje pred njih budu postavljene.

Replicirajući joj, **Marija Lugarić (SDP)** je primijetila da se ne može reći da će ovaj zakon omogućiti učenicima da ostvare zadane ciljeve obrazovanja, kada ti ciljevi još uopće nisu definirani. Na to je, kaže aludirala kad je, govoreći u ime Kluba zastupnika SDP-a, ustvrdila kako je krajnje vrijeme da se Ministarstvo i ministar počnu baviti ozbiljnim stvarima. Uvjete koje nastavnici traže osigurati ćemo prilikom donošenja državnog proračuna za iduću godinu, a ne ovim zakonom, napomenula je dalje. Izrazila je uvjerenje da će se na sličan način raspravljati i o Izvješću o izvršenju Proračuna u prvih šest mjeseci, budući da u tom razdoblju nije utrošena ni lipa za usavršavanje nastavnika ni za opremanje škola didaktičkom opremom.

U odgovoru na repliku **Marija Bajt** je izrazila zadovoljstvo da većina zastupnika, a tako i kolegica, podupire donošenje ovog zakona. Ponovno je napomenula da je to na tragu ispunjenja zahtjeva nastavnika koji su u štrajku, (tražili su, među ostalim, da se uvede mehanizam za kontrolu kvalitete obrazovnog procesa): A kad je riječ o financijama, u tijeku

je isplata neisplaćenih regresa (oko 200 mln. kuna, uz ovrhe), božićnica i jubilarnih nagrada (oko 30-ak mln. kuna) temeljem kolektivnog ugovora koji je potpisala bivša Vlada 2001. godine. To trenutno onemogućava ispunjenje svega onoga što bismo htjeli u školstvu, zaključila je.

Umjesto poplave odlikaša povećati razinu znanja

Po mišljenju **Ante Markova (HSS)** vanjsko vrednovanje obrazovnih dostignuća doista osigurava objektivnije praćenje ishoda obrazovanja od unutarnjeg internog ocjenjivanja i vrednovanja koje je uobičajeno u našim školama i koje provode isti nastavnici koji ujedno i poučavaju učenike. U posljednjih desetak godina se, kaže, često govori o poplavi odlikaša u čije se znanje ponekad opravdano sumnja (nažalost, učenici sve više uče za ocjenu a manje s namjerom da doista steknu znanje). Naime, normativni način ocjenjivanja pobijedio je sadržajni, a upravo u tome leži razlog uvođenja Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Ideja o osnivanju te ustanove prisutna je već niz godina (više puta ju je inicirao i bivši ministar gospodin Strugar) i dobro je da je u Parlamentu prihvaćena konsenzusom.

Pedagoške standarde moraju definirati stručnjaci - učitelji, nastavnici i srednjoškolski profesori - a mi u Saboru smo pozvani da osiguramo potrebna sredstva za tu namjenu.

Po mišljenju zastupnika ovaj zakon će isprovocirati pozitivne učinke na nekoliko razina. U prvom redu učenici će biti motivirani da osim zalaganja za stjecanje dobrih ocjena nastoje i kvalitetno usvojiti gradivo. To znači da bi se trebala povećati i razina znanja. Nadalje, djelotvornost školstva će se povećati definiranjem novih nastavnih planova

i programa, a spomenuti Centar će pridonijeti postupnoj promjeni i usklađivanju hrvatskog modela školstva s europskim. Naime, institucije koje se bave vanjskim vrednovanjem sastavni su dio obrazovnog sustava u mnogim državama, a državni ispit je u nekima dio stoljetne tradicije (npr. Engleska, Finska i sl). napominje zastupnik. Po njegovim riječima središnji nacionalni ispitni centri postoje i u mnogim drugim europskim zemljama.

Primjena ovog Zakona neminovno će dovesti do testomanije na američki način.

Neovisni sustav vrednovanja treba se temeljiti na visokoj profesionalnosti i etičnosti, i u tom slučaju može pomoći svim subjektima u odgojno-obrazovnom procesu.

Na kraju je upozorio na neusklađenost članaka 11. i 12. Konačnog prijedloga zakona. Smatra naime, da bi bilo logično da se zbog autoriteta budućeg ravnatelja zakonom propiše da mora imati doktorat znanosti, isto kao i članovi Stručnog savjeta Centra čiji je predsjednik.

Žalosno je da su učitelji, umjesto da slave svoj dan, primorani štrajkati, konstatala je **Ingrid Antičević-Marinović**. Naime, oni se žale upravo na nebrigu države za kvalitetu javnog obrazovanja, nasuprot poticanju privatnih škola za bogate i, kako kažu, za političare. Problem je i manjak kadrova po regijama i po predmetima te nedostatak državnog pedagoškog standarda. Upravo zato je Klub zastupnika SDP-a predložio zaključak kojim bi se zadužilo Vladu da u roku od 6 mjeseci, napokon predloži Hrvatskom saboru taj dokument. Sindikati tvrde da su zaustavljene ili da se provode polovične reforme, s čime se slažemo, a neuvjerljiva je i potpora povratku naših znanstvenika iz inozemstva (to je upravo ono što želimo poticati, pa i ovom institucijom). Zabrinjava i činjenica da se premalo ulaže u nove škole, i sveučilišne kampuse. Uostalom, učitelji ne traže ništa što je nemoguće,

nego samo ono što je potrebno. Doduše, gospodin ministar i premijer izjavljuju da su znanost i obrazovanje pri samom vrhu liste prioriteta, ali dok se u medijima Hrvatska propagira kao zemlja znanja, u praksi je situacija posve obrnuta. Paradoksalna je i izjava resornog ministar koji je odgovoran za provođenje reforme, da će se i on pridružiti štrajkašima. U zakonu je dobro zamišljeno da se predloženim potiču učenici i da će njihovo znanje u konačnici biti objektivno valorizirano. Međutim, sve to nema svrhe kad za zapošljavanje u Vladinim resorima institucijama vrijede drugi kriteriji, koji su puno važniji od ocjena (npr. podobnost).

Riječ predlagatelja

Na kraju je državni tajnik **Želimir Janjić** zahvalio sudionicima u raspravi na podršci ovom Zakonu te obećao da će se Vlada očitovati o njihovim amandmanima i uvažiti one koji vode ka boljim rješenjima.

Ponovio je da u Vladi nemaju iluzija o tome da će ustanova koja bi se trebala utemeljiti riješiti sve probleme u školstvu, ali su zato sigurni da će otkriti brojne probleme koji su se nagomilali i koje treba početi rješavati. Svjesni smo toga da treba donijeti pedagoški standard, definirati mreže programa te provesti reformu strukovnog obrazovanja. Među ostalim, valja osigurati i veća izdvajanja za obrazovanje iz bruto društvenog proizvoda.

U nastavku je napomenuo da bi možda bilo bolje rješenje da je ovakvu neovisnu instituciju osnovala fizička osoba, ali na takvu inicijativu bi trebalo čekati godinama. Stoga se predlaže da njen osnivač bude Republika Hrvatska, s tim da osnivačka prava provodi Vlada RH. Nastojat ćemo je od samog početka postaviti na najbolje temelje, a nadam se da nadležnog saborskog odbora i davati svoje prijedloge, zaključio je Janjić.

Usljedio je izjašnjavaње o podnesenim amandmanima. U ime predlagatelja o njima se najprije očitovao državni tajnik Janjić. Informirao je zastupnike da je Vlada uvažila zahtjev **Vesne Pusić**

da se iz članka 8. st.2. izostavi alineja - odjel za upise u visoko obrazovanje, kako se ne bi stekao dojam da se zadire u autonomiju sveučilišta. Napomenuo je, uz to, da postoje i drugačiji načini da pojedini fakulteti prihvate državnu maturu kao zamjenu za prijemni ispit. O ovom amandmanu se nije glasovalo jer je postao sastavnim dijelom Konačnog prijedloga zakona

Amandman zastupnika **Ante Markova** nije dobio "zeleno svjetlo" ni predlagatelja ni zastupnika. Kako je pojasnio predstavnik predlagatelja u raspravi prilikom prvog čitanja ovog Zakona zauzeto je stajalište da bi doktorat znanosti doista bio limitirajući uvjet za imenovanje ravnatelja. Umjesto toga u Konačnom prijedlogu zakona je navedeno kao opći uvjet da mora imati visoku stručnu spremu, najmanje deset godina radnog iskustva u obrazovanju i aktivno poznavanje dvaju stranih jezika u govoru i pismu. Na inicijativu Kluba zastupnika HDZ-a umjesto dva strana jezika, predviđeno je da ravnatelj mora aktivno poznavati jedan strani jezik u govoru i pismu. To ne znači da na tu funkciju ne može biti imenovan, pod istim uvjetima i kandidat koji poznaje više stranih jezika ili doktor znanosti, napominje Janjić.

Izvijestio je zastupnike da Vlada djelomično prihvaća i amandmanski zahtjev Kluba zastupnika HDZ-a za izmjenu članka 4. Točnije, slaže se s njihovim prijedlogom za brisanje brojke 17. u stavku 3. tog članka, ali ne i s time da se izostavi podstavak 17. u stavku 2. (zastupnik se suglasio s time).

Amandman istog podnositelja na članak 8. predlagatelj je prihvatio, tako da je postao sastavnim dijelom zakonskog teksta, kao i amandmanski zahtjev **Danire Bilić** za brisanje riječi "može" u članku 5. Konačnog prijedloga zakona. To znači da se Centar obvezuje na suradnju sa znanstvenim i odgojno-obrazovnim ustanovama, Zavodom za školstvo RH te drugim srodnim ustanovama, fizičkim i pravnim osobama.

Nakon što je okončano izjašnjavaње o amandmanima predsjednik Šeks je dao na glasovanje Konačni prijedlog zakona. Ishod - donesen je

većinom glasova nazočnih zastupnika (101 glas "za", 2 protiv i 5 suzdržanih.)

Potom se glasovalo o Prijedlogu zaključaka Kluba zastupnika SDP-a kojim se zadužuje Vladu RH da u roku od šest mjeseci predloži Saboru pedagoški standard, sukladno odredbi članka 11. Zakonu o osnovnom školstvu te odredbi članka 86. Zakona o srednjem školstvu.

Želimir Janjić je izvijestio zastupnike da Vlada ne može prihvatiti ovaj zaključak, ali da Ministarstvo radi na tom dokumentu. Naime, nacrt pedagoškog standarda za srednje obrazovanje već je pripremljen, a u tijeku je izrada tog dokumenta za osnovno školstvo. Zbog toga se Vlada ne može obvezati nekim rokom, ali poduzet će sve da se taj dokument donese što prije.

Predstavnica Kluba zastupnika SDP-a rekla je da oni ostaju pri svom prijedlogu. Smatraju, naime, da nema razloga da se ovaj zaključak ne izglasa, to više što su se za donošenje pedagoškog standarda založili svi parlamentarni klubovi. Međutim, predloženi zaključak nije dobio potrebnu većinu zastupničkih glasova.

M.Ko.

PRIJEDLOG ODLUKE O IMENOVANJU PREDSJEDNIKA I ČLANOVA VIJEĆA ZA NUKLEARNU SIGURNOST

Viša razina nuklearne sigurnosti

Zastupnici su većinom glasova donijeli Odluku o imenovanju predsjednika i članova Vijeća za nuklearnu sigurnost. Prof. dr. sc. Nikola Čavlina imenuje se predsjednikom Vijeća za nuklearnu sigurnost, a za članove se imenuju prof. dr. sc. Krešimir Ćosić, dr. sc. Svetozar Musić, mr. sc. Kažimir Vrančić i Hrvoje Perharić.

Predlagatelj je Vlada Republike Hrvatske.

RASPRAVA

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je **Krešimir Ćosić (HDZ)**. Govorio je o razlozima za formiranje ovog Vijeća, kao i ciljevima i zadaćama ovog tijela koje bi trebalo funkcionirati kao nezavisno savjetodavno tijelo Hrvatskog sabora.

Ciljevi i zadaće Vijeća

U Zakonu o nuklearnoj sigurnosti od 2003. godine definirani su ciljevi i zadaće ovog tijela. Člankom 25. definirane su njegove zadaće kao savjetodavnog tijela Sabora, gdje stoji da su zadaće tog tijela vezane uz davanje ocjene o stanju nuklearne sigurnosti u Hrvatskoj.

Ovo Vijeće će obavljati slijedeće poslove u narednom razdoblju: prvo, davat će mišljenje na prijedloge podzakonskih akata koji se donose na temelju odredbi ovog zakona, te druge podzakonske akte potrebne za njegovu provedbu.

Drugo, Vijeće će davati prijedloge i mišljenja Hrvatskom saboru o strategiji razvoja nuklearne sigurnosti, organizaciji nuklearne sigurnosti u Hrvatskoj, međunarodnoj suradnji na području nuklearne sigurnosti, a posebno o pristupanju i provedbi međudržavnih ugovora i sporazuma iz tog područja, kao i o svim drugim aspektima nuklearne sigurnosti u Hrvatskoj.

Također, važne zadaće Vijeća odnosit će se na redovito podnošenje godišnjeg izvješća Hrvatskom saboru o stanju nuklearne sigurnosti u Hrvatskoj.

"Važnost jačanja sustava nuklearne sigurnosti ne treba posebno naglašavati u današnjim uvjetima i okolnostima globalnog terorizma, proliferacije oružja za masovno uništavanje, posebno nuklearnih materijala i tehnologija".

Zastupnik je naglasio da je interdisciplinarnost poslova koji su vezani uz rad ovog savjetodavnog tijela zahtijevala i interdisciplinarnost članova Vijeća, koji su predloženi od Vlade RH.

Kontrola proliferacije nuklearnih materijala i tehnologije

Područje nuklearne sigurnosti u RH odnosit će se posebno na kontrolu proliferacije nuklearnih materijala i tehnologija, i posebno opreme u širem smislu sprečavanja neširenja ovih materijala i tehnologija.

Hrvatska je već mnogo puta dobivala packe u međunarodnim krugovima upravo zato što smo bili jedna od rijetkih zemalja koja nije imala svoje nacionalno vijeće za nuklearnu sigurnost.

Područje nuklearne sigurnosti vezano je i uz praćenje stanja nuklearnih postrojenja u okruženju RH, kao i na utvrđivanje mjera pripravnosti za mogući slučaj nuklearnih katastrofa i nesreća, komentira Ćosić.

Nadalje, područje nuklearne sigurnosti u Hrvatskoj vezano je uz provođenje međunarodnih obveza i međunarodne

suradnje s odgovarajućim organizacijama. Ističe da mnoge države imaju slične institucije u toj ili nekoj drugoj formi. Klub podupire utemeljenje ovog Vijeća, ako i Zavoda za nuklearnu sigurnost koji će djelovati u okviru Vlade RH. "Vjerujemo da će u narednom periodu ta tijela doprinijeti povećanju razine nuklearne sigurnosti u Hrvatskoj".

Tijelo za zaštitu javnog interesa

U ime Kluba zastupnika HSP-a govorio je **Tonči Tadić (HSP)**. Rekao je da Sabor konačno raspravlja o imenovanju člana Vijeća. Naime, "do današnjeg dana Hrvatska je bila jedna od rijetkih, ako ne i jedina članica Međunarodne agencije za atomsku energiju, koja nije imala svoje Vijeće za nuklearnu sigurnost". Ističe da je riječ o iznimno važnom uvjetu međunarodnih konvencija koje se tiču nuklearne sigurnosti, posebno Sporazuma o neširenju nuklearnog oružja i Konvencije o sigurnom zbrinjavanju nuklearnog goriva i radioaktivnog otpada.

"Hrvatska je već mnogo puta dobivala "packe" u međunarodnim krugovima upravo zato što smo bili jedna od rijetkih zemalja koja nije imala svoje nacionalno vijeće za nuklearnu sigurnost". Tako Konvencija o nuklearnoj sigurnosti vrlo jasno iskazuje da mora postojati od Vlade neovisno tijelo za reguliranje ovih poslova. Ovo tijelo prije svega vodi računa o zaštiti javnog interesa, dakle, zdravlja građana i poštivanju konvencija o nuklearnoj sigurnosti.

Ustvrdio je da je Hrvatska sigurno bila jedina zemlja koja je pregovarala o sudbini i dekomisiji nuklearke "Krško" kojoj je suvlasnik, bez postojanja svog vijeća za nuklearnu sigurnost. Napominje da ovo tijelo ima još jednu iznimno važnu ulogu, a to je što ono jedino može odobriti dolazak stranih brodova na nuklearni pogon, bilo da je riječ o nuklearnim podmornicama ili o nuklearnim nosačima aviona.

"Mi u nekoliko ključnih situacija, kod pregovora o "Krskom" i kod dosadašnjih dopuštenja boravka nuklearnih brodova, nismo imali ovo tijelo koje predviđaju odgovarajuće Konvencije,

niti je tu slijedena sva procedura, nego je odluke donosila Vlada".

Konačno, ovo Vijeće ima još jednu važnu ulogu, a to je striktno provođenje Sporazuma o neširenju nuklearnog oružja, kojeg je ratificirao Hrvatski sabor na početku prošlog saziva. Jednako tako ratificiran je i Sporazum o zabrani nuklearnih pokusa. Sve to skupa Hrvatsku obvezuje da spriječi transport nuklearnog materijala preko svojih granica. "Hrvatska ako želi biti aktivni sudionik međunarodne borbe protiv terorizma, mora učiniti sve da na svojim granicama zaustavi nelegalni protok nuklearnog materijala, odnosno materijala koji se može iskoristiti za izradu nuklearnih bombi".

Klub zastupnika HSP-a daje punu potporu ovakvom sastavu Vijeća za nuklearnu sigurnost.

Ovime je zaključena rasprava.

Zastupnici su većinom glasova, sa 109 glasova "za", 5 "protiv" i 5 "suzdržanih" donijeli Odluku o imenovanju predsjednika i člana Vijeća za nuklearnu sigurnost.

S.Š.

PRIJEDLOG ODLUKE O RAZRJEŠENJU ČLANA VIJEĆA ZA ZAŠTITU TRŽIŠNOG NATJECANJA

Prijedlog Odluke dostavila je Vlada Republike Hrvatske, sukladno članku 31. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja.

Kako nije bilo prijavljenih za raspravu, predsjedavajući ju je odmah i zaključio.

Zastupnici su većinom glasova, sa 105 glasova "za", 3 "protiv" i 10 "suzdržanih" donijeli Odluku kojom se razrješuje Vesna Podlipec dužnosti člana Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja danom 23. srpnja 2004. godi-

ne, na osobni zahtjev, radi odlaska na novu dužnost.

Vesna Podlipec imenovana je članom Vijeća Odlukom Hrvatskog sabora na sjednici od 17. listopada 2003. godine, na period od 5 godina.

S.Š.

IZVAN DNEVNOG REDA

O INCIDENTIMA S TERITORIJALNIM PRETENZIJAMA

Neprihvatljiva teritorijalna posezanja

Tijekom X. sjednice, zastupnici su, najprije traženjem stanke, a potom iznoseći razloge za stanku reagirali na čak tri incidenta kojima se iskazuju teritorijalne pretenzije prema Republici Hrvatskoj. Tako je (6. listopada), u ime Kluba zastupnika HSP-a, Pero Kovačević (HSP) zatražio da ministar unutarnjih poslova Saboru podnese izvješće o incidentima u Savudrijskoj vali, Damir Kajin (IDS) i Anto Đapić (HSP) negodovali su zbog incidenta slovenskih građana na području Plovanije, a zastupnik Tonči Tadić (13. listopada), osvrnuo se na "nečuvenu i neprihvatljivu izjavu potpredsjednika talijanske Vlade Finija".

Incidenti na hrvatsko - slovenskoj granici

Zastupnik Damir Kajin je iznio podatke o posljednjem incidentu na hrvatsko-slovenskoj granici u Istarskoj županiji na području Plovanije. Više slovenskih zastupnika je uhićeno pa zatim pušteno, jer je Slovenska pučka stranka u organizaciji braće Podobnik željela skrenuti pozornost na vlastitu predizbornu aktivnost. Smatra da je policija trebala reagirati kao u slučaju kada se provjerava ispravnost na odredbu o 0,0 promila, dodajući da su zbog negativnog publiciteta u austrijskim i talijanskim novinama najveće štete pretrpjeli ugostitelji i turi-

stički radnici. Zatražio je da predstavnik Vlade obavijesti zastupnike o svim relevantnim činjenicama i u kom se pravcu kreću hrvatsko-slovenski odnosi. Bilo bi ujedno dobro da se zastupnici obaju parlamenata potaknu na jačanje dobrosusjedskih odnosa i na suzdržavanje od sličnih provokacija.

I zastupnik Anto Đapić (HSP) bio je ponukan da povodom ovih incidenata razjasni njihovu pozadinu i kontekst. Smatra da većina problema izvire uslijed neprimjerenog ponašanja gospodina Joška Jorasa, koji neprekidno potiče incidentne situacije, a svojim ponašanjem provocira hrvatsku javnost. Njegovo ponašanje istovremeno zrcali i težnje dobrog dijela slovenske političke scene, što je uočljivo i iz posljednjih televizijskih izvješća. Zamjerio je istovremeno što se Hrvatskoj izriču prijetnje na putu prema Europskoj uniji, pa podržava inicijativu da netko od nadležnih ministara podnese informaciju o posljednjim događajima. Služeći se mjerodavnim priopćenjima Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske, predsjedavajući je napomenuo da je skupina slovenskih državljana, među kojima su bila i dva zastupnika, provokativno kršila hrvatske zakone. Ministarstvo unutarnjih poslova reagiralo je u skladu sa zakonskim propisima, a zastupnik

i predsjednik Slovenske pučke stranke, Janez Podobnik izjavio je da su ga hrvatski policajci uhitili na slovenskoj zemlji i u slovenskoj državi. Zatim su zastupnici upoznati i s dopisom kojega je predsjednik slovenskog parlamenta, uputio predsjedniku Hrvatskog sabora, Vladimiru Šeksu. U njemu se najoštrije osuđuje ovaj incident te ukazuje na nedopustivu uporabu sile nad izaslancima Državnog zbora Republike Slovenije Janezom Podobnikom i Ivanom Bižićem, te nekim drugim članovima Slovenske ljudske stranke. Predsjednik Državnog zbora Franz Horvat zatražio je hitno puštanje i odgovarajuće objašnjenje ovog, kako je naveo " nedopustivog i nerazumljivog čina".

Istovremeno, hrvatski premijer dr.sc. Ivo Sanader u svojoj izjavi iz New Yorka, konstatira da Hrvatska ne priželjkuje eskalaciju odnosa Hrvatske i Slovenije, ali nema nikakve tolerancije prema onima koji ne poštuju hrvatske zakone. Kada se granična crta prelazi bez dokumenata, onda se mora napraviti prekršajna prijava i postupiti po zakonima. Konstatirajući da je ovaj incident motiviran političkom predizbornom kampanjom u susjednoj Sloveniji, predsjedavajući je predložio da Odbor za vanjsku politiku održi sjednicu i o zauzetim stajalištima izvijesti Hrvatski sabor.

Izjava Ginfranca Finija

Zastupnik Tonči Tadić, 13. listopada, upozorio je na "nečuvenu i neprihvatljivu" izjavu potpredsjednika talijanske Vlade Gianfranca Finija koju je prenijela "Slobodna Dalmacija", te zatražio, u ime Kluba zastupnika HSP-a, da Ministarstvo vanjskih poslova povuče našeg veleposlanika iz Italije te da predsjednik hrvatske Vlade Saboru podnese Izvješće o toj izjavi, a da se u Bruxelles uputi prosvjedna nota, "jer je to oživljavanje agresivne politike Italije prema Hrvatskoj".

O incidentima na slovensko-hrvatskoj granici zastupnicima se, u ime Ministarstva unutarnjih oslova (13. listopada 2004). obratio državni tajnik u Ministarstvu unutarnjih poslova **Ivica Buconjić**.

Kronologija incidenata i poduzete mjere

Iznio je kronologiju ovih graničnih incidenata s Republikom Slovenijom, prije svega na morskom dijelu, a isto tako spomenuo je nekoliko incidenata koji su se dogodili i na kopnenoj granici. Rekao je da su već u trenutku osamostaljenja postojala određena sporna područja, zbog neprecizno definiranih kriterija za utvrđivanje granične crte između Republike Hrvatske i Republike Slovenije, budući da su određena područja i na kopnu, ali i na moru bila vođena u katastarskim dokumentima i RS i RH, odnosno u određenim pograničnim općinama.

Ističe da je veći dio granice i na kopnu i na moru neprijeporan. Ono što je bitno utjecalo na odnose između dviju država po pitanju graničnih točaka je potpisivanje Sporazuma o pograničnom prometu i suradnji iz travnja 1997. godine, kojim je praktično reguliran način postupanja u pograničnom prometu prema ljudima koji žive, borave i rade u tim područjima.

Nakon toga, a u cilju provedbe ovog sporazuma, formirana je 2001. godine stalna mješovita komisija. Dana 10. rujna 2002. godine u Zagrebu je održan

sastanak Vladinih izaslanika na čelu s predsjednicima tadašnjih vlada RH i RS, na kojem je dogovorena implementacija odredbi članaka 47. do 52. Sporazuma o pograničnom prometu i suradnji, a ti članci su se prije svega odnosili na pitanje ribolova. U rujnu 2002. godine je stalna mješovita komisija donijela kodeks ponašanja ribara, budući da je do tada bilo dosta učestalih incidenata.

Državni tajnik napominje da su 1992. godine bila 4 granična incidenta, 1993. godine je zabilježeno 9 slučajeva, 1994. godine 18 povreda, 1995. godine svega 2, 1996. godine 3 slučaja, 1997. godine nije zabilježena niti jedna povreda granične crte.

Međutim, 1998. godine je opet došlo do eskalacije, bilo je ukupno 14 povreda državne granice na moru, a podjednako u tim incidentima sudjelovali su brodice slovenskih ribara i policijska plovila slovenske policije. Slijedeće, 1999. godine nastavljen je trend povećanja broja graničnih incidenata, zabilježeno je 35 povreda državne granice od slovenskih plovila na moru, s tim što su opet gotovo ravnomjerno zastupljena i policijska plovila RS i ribarice slovenskih ribara.

Kako je slijedeće, 2000. godine, hrvatska policija obavila manje službi ophodnje na moru, svega 34, došlo je do značajnog pada broja povreda, pa je registrirano svega 4 povrede hrvatske granice na moru, a 2001. godine, kada je obavljeno 80 službi na moru, evidentiran je 31 slučaj povrede crte razgraničenja, od čega 21 od slovenskih ribarica, a 9 povreda od slovenskog policijskog plovila.

I 2002. godine došlo je do velike eskalacije povreda hrvatske državne granice. Te godine je registrirano 65 povreda granične crte, prije svega na moru, zaključno do 2. rujna. 2002. godine. Budući da je postojala opasnost od dalje eskalacije i zaoštavanja odnosa, poduzeti su određeni koraci, pa su se u rujnu 2002. godine tadašnje vlade RH i RS sastale i postigle sporazum da se implementiraju odredbe članaka 47. do 52. Sporazuma o pogra-

ničnom prometu i suradnji, koje se odnose na ribarstvo, a stalna mješovita komisija je donijela kodeks ponašanja ribara u Savudrijskoj vali. Nakon toga je došlo do značajnog smanjivanja broja incidenata, budući da je tada praktično Hrvatska donijela odluku da hrvatska policija ne intervenira i ne postupa u Savudrijskoj vali, nego su intervenirala plovila čiju su posadu sačinjavali ribolovni inspektori Slovenije i Hrvatske.

Kodeks ponašanja ribara

Stoga je nakon rujna 2002. godine došlo do značajnog pada graničnih incidenata i 2003. godine nije zabilježen niti jedan pogranični incident, upravo zbog režima koji je uspostavljen. Taj režim trajao je do 1. svibnja 2004. godine kada je Slovenija ušla u EU, nakon čega se slovenska strana prestala pridržavati ovoga kodeksa o ponašanju i došlo je do učestalog kršenja granice, prije svega na Piranskom zaljevu, a potom i do nekoliko ozbiljnih incidenata i na kopnu, objašnjava Buconjić. Zabrinjavajuće je što su u svim tim incidentima na moru sudjelovale i slovenske ribarice i slovenska policijska plovila, koja su šttila ulazak slovenskih ribarica u hrvatsko teritorijalno more ili su pak prilazila hrvatskim ribaricama i upozoravala ih da se nalaže u slovenskom teritorijalnom moru.

Buconjić je zaključio da nakon prestanka pridržavanja Kodeksa od Slovenije, hrvatska policija postupa u svakom slučaju kršenja hrvatske državne granice, bilo na kopnu, bilo na moru, a tako će postupati i ubuduće.

"Više neće biti nepostupanja, kao što je bilo od rujna 2002. godine do 1. svibnja 2004. godine, ali postupat ćemo suzdržano, da ne bismo izazvali neke ozbiljnije incidente i da se ne bismo našli u situaciji da Hrvatska bude osuđena za ponašanje koje prelazi okvire nužnog postupanja u takvim situacijama".

Naglasio je da će sve dok ne budu sporne točke utvrđene i riješene, hrvatska policija efikasno štiti hrvatske granice.

Finijeva izjava nije u duhu dobrosusjedskih odnosa

"U pogledu prijedlogu Kluba zastupnika HSP-a, vezano uz izjave potpredsjednika talijanske Vlade, jasno da i Hrvatski sabor smatra neprihvatljivim

bilo kakve teritorijalne pretenzije prema Hrvatskoj", rekao je predsjednik Hrvatskoga sabora Vladimir Šeks osvrnuvši se na zahtjeve Kluba zastupnika HSP-a. Predložio je da se sastane saborski Odbor za vanjsku politiku i da o ovom pitanju zauzme stajalište te da o tome izvijesti Hrvatski sabor.

Odbor je to i učinio, istoga dana. Članove Odbora o poduzetome u vezi s neprihvatljivom izjavom potpredsjedni-

ka talijanske Vlade, detaljno je izvijestio državni tajnik u Ministarstvu vanjskih poslova **Hidajet Bišćević**.

Podržavši aktivnost Ministarstva vanjskih poslova, Odbor je ustvrdio da dijelovi intervjua Gianfranca Finija, potpredsjednika talijanske Vlade datog "Slobodnoj Dalmaciji", odudaru od ukupnog duha dobrosusjedskih odnosa i da su za hrvatsku stranu neprihvatljivi.

STANKE I PRIGOVORI TIJEKOM SJEDNICE

Tijekom X. sjednice, nezadovoljni što se predsjednik Sabora ne pridržava redoslijeda utvrđenog dnevnog reda oporbni klubovi zastupnika zatražili su 6. listopada zbog toga stanku i nakon toga su njihovi predstavnici iznijeli stajališta klubova.

Milanka Opačić (SDP) u ime Kluba zastupnika SDP-a zatražila je stanku od 15 minuta, jer se preskaču neke točke dnevnog reda. Iz istog razloga stanku je u ime Kluba zastupnika HSS-a zatražio i **Zlatko Tomčić (HSS)**, kao i **Damir Kajin (IDS)** u ime Kluba zastupnika IDS-a.

I **Luka Bebić (HDZ)** u ime Kluba zastupnika HDZ-a zatražio je stanku, kao i **Dragutin Lesar (HNS)** u ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a poradi predloženog dnevnog reda.

Predsjednik Šeks odredio je stanku u trajanju od 15 minuta.

U nastavku sjednice, **Ivica Račan (SDP)** u ime Kluba zastupnika SDP-a izrazio je "protest i žaljenje zbog odnosa u Hrvatskom saboru, prema nekim važnim temama za život građana Hrvatske". Rekao je da protestira prije svega zbog odnosa prema raspravi u Saboru o jednom važnom dokumentu, Memorandumu o ekonomskoj i financijskoj politici koji je Vlada usvojila još 13. srpnja ove godine, a koji je raspravljen i prihvaćen od MMF-a 4. kolovoza ove godine. Zastupnici još uvijek nisu imali raspravu na tu temu, "iako je još 2002. godine Hrvatski sabor obvezao Vladu

da ne može potpisivati stand by aranžman, da ne može slati Memorandum o ekonomskoj i financijskoj politici, bez rasprave u Saboru". Drži da se obveza koju je Vlada dobila od Sabora na ovaj način ignorira.

"Bez obzira što se ova tema gura na marginu, mi ćemo u raspravi koja će biti makar i navečer, argumentirano dokazati da na osnovu ovog dokumenta i preuzetih obveza građane Hrvatske idućih nekoliko godina ne čeka bolji život".

Izbjegavanje rasprave

Zlatko Tomčić (HSS) u ime Kluba zastupnika HSS-a rekao je da je postalo "bespredmetno govoriti o načinu kako se manipulira točkama dnevnog reda". Izjavio je da je aranžman s MMF-om Vlada sklopila unatoč izričitoj zabrani Sabora, odnosno Vlada nije imala pravo potpisati aranžman prije no što je upoznala Sabor i od njega dobila odobrenje za tako nešto. Dodaje da se stoga i izbjegava rasprava na tu temu u parlamentu. "Zar hrvatska javnost nema pravo znati što je to učinila hrvatska Vlada unatoč zabrani Hrvatskog sabora?"

Drži da temeljem takve "nerazvojne" ekonomske politike Hrvatska nema šanse riješiti svoje temeljni problem, visoku stopu nezaposlenosti, kao i brzo prilagoditi svoje gospodarstvo standardima EU.

U ime Kluba zastupnika IDS-a govorio je **Damir Kajin (IDS)**. Govorio je o

Zakonu o sigurnosti prometa na cestama i odredbi o 0,0 promila dopuštenosti alkohola. "Ono što smo mi tim zakonskim prijedlogom uspjeli, uspjeli smo samo povećati za 50% ubiranje kazni, a s druge strane nitko u državi ne zna koliko smo zbog tih normi izgubili prihoda u proračunu, kako zbog gubitka vinara, gubitka trošarina, ugostitelja, PDV-a itd". Rekao je da Klub zastupnika IDS-a tvrdi da je proračun na gubitku, kao i svi građani. Dodaje da sama EU preporučuje 0,5% promila za vozače, a 0,2% za profesionalne vozače i mlade vozače. Stoga i postavlja pitanje zašto se ignorira jedna zakonska inicijativa i izbjegava rasprava i na taj način bojkotira javnost.

Dragutin Lesar (HNS) govorio je u ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a. Naglasio je da je predsjednik Sabora odgovoran da se stvore uvjeti da se utvrđeni dnevni red poštuje. "I ovaj put smo u situaciji da se dnevni red ne poštuje zbog toga što jedno ili dva radna tijela nije na vrijeme utvrdilo svoje stavove o točki koja je na dnevnom redu već mjesec dana".

Pita zašto se rasprava o hrvatskom aranžmanu s MMF-om pokušava sakriti od javnosti.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je **Luka Bebić (HDZ)**. Rekao je da njegov Klub podupire predsjednika Sabora u njegovom pravu koje proističe iz Poslovnika da predlaže i izmjene u redoslijedu u dnevnom redu.

Podsjetio je da kada se raspravljalo na inicijativu DC-a 2002. godine o aranžmanu s MMF-om, rasprava je trajala do duboko u noć, a započela je prema stenogramu u 17 sati i 36 minuta. "Mi ćemo sada dva sata ranije početi, to je jedan veliki pomak u tom pogledu. Dakle, ništa se ne događa alarmantno, premda se želi dramaturgizirati situacija oko toga". Zaključio je da će u toj raspravi sudjelovati Klub zastupnika HDZ-a i "argumentirano" iznositi činjenice u svezi sa zaključivanjem stand by aranžmana s MMF-om.

Rasprave će biti

Predsjednik Šeks rekao je da je 7. rujna, kada je slao poziv zastupnicima za ovu sjednicu Sabora zakazanu za 15. rujna, uvrstio u dnevni red na poticaj Kluba zastupnika SDP-a koji je došao 1. rujna i na poticaj Kluba zastupnika HSP-a koji je došao 2. rujna i temu Rasprava o Memorandumu o ekonomskoj i financijskoj politici odnosno aranžmanu s MMF-om. Dakle, tema je uvrštena u dnevni red, on je utvrđen 15. rujna.

Što se tiče promjena dnevnog reda, promjena redoslijeda utvrđenog dnevnog reda, "notorna je činjenica da članak 205. daje ovlasti i pravo predsjedniku Sabora ili predsjedavajućem da utvrđeni redoslijed dnevnog reda mijenja, ako nema izvršca nadležnog radnog tijela, ako nema predlagatelja ili ako nema predstavnika Vlade", komentirao je Šeks i zaključio da se ne radi ni o kakvom izbjegavanju rasprave, koja će se provesti..

S. Š.

MIŠLJENJE ODBORA ZA USTAV, POSLOVNIK I POLITIČKI SUSTAV

Hrvatski sabor usvojio je (69 glasova "za" 11 "protiv") mišljenje Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav o zahtjevu Kluba zastupnika HSS-a za davanje mišljenja je li predsjedavajući Hrvatskoga sabora povrijedio Poslovnik kad nije odobrio stanku Klubu zastupnika HSS-a.

Odbor je u raspravi utvrdio da je prigodom rasprave o Prijedlogu zakona o povratu duga umirovljenicama Klub zastupnika HSS-a zatražio stanku zbog "nekih izrečenih riječi" i "nekih stvari koje su se dogodile" prigodom istupa predstavnika klubova zastupnika. Odbor smatra da predstavnik Kluba zastupni-

ka HSS-a navodeći da traži stanku nije obrazložio taj zahtjev u skladu s odredbom Poslovnika (članak 223.). Većinom glasova Odbor je dao mišljenje da predsjedavajući nije povrijedio odredbe Poslovnika.

Đ.K.

ODGOVORI NA ZASTUPNIČKA PITANJA

PRAVOSUĐE

Odgovornost RH za štetu počinjenu aktom terora ili drugim aktom nasilja

Zastupnik u Hrvatskome saboru, Ante Đapić (HSP), postavio je, sljedeće zastupničko pitanje:

"Hrvatska je postala zemlja presedana. Ne bi to bilo loše kada bi ti presedani bili za Hrvatsku pozitivni, međutim držimo da se iz tih presedana može iznjedrati

nešto što za Hrvatsku u budućnosti može imati nesagledive negativne posljedice. Ne želim govoriti o pravosudnim presedanima, o naknadi štete koju je presudio prvostupanjski sud, jer je i sam predsjednik Vlade rekao da ne komentira sudske presude, pa držim da je to Vladin stav. Međutim, postoje neki presedani koje je učinila i Vlada ili neki presedani na koje Vlada ne reagira a koji zaslužuju pitanja. Vlada je, naime, svojim nagodbama odlučila jednokratno nadoknaditi štetu pojedinih pripadnicima, obiteljima ubijenih srpskih civila početkom 90-tih godina,

kao i za obitelj Levar. Postavlja se pitanje, a posebno zbog napisa koji se pojavljuju, (dakle, ne držim da Vlada iza toga stoji, ali se stvara klima, odnosno na taj se način prešutno priznaje državni terorizam s početka 1990-te godine) da je država odgovorna za počinjenje individualnih zločina, a mi se svih ovih godina upiremo dokazati da onaj tko je odgovoran za pojedinačne zločine neka odgovara. Na ovakav način država praktično preuzima i dio odgovornosti, što se, po našem mišljenju, može izroditi u vrlo opasnu situaciju. Već se govori o mnogim zahtje-

vima za naknadu štete što će opet plaćati porezni obveznici. Ne moramo govoriti o osjetljivosti problema.

Drugi aktualni presedan je da u Hrvatskoj strani državljanin s hrvatskim državljaninom raspisuje određene tjeralice ili nagrade za obavljanje poslova koje inače u Hrvatskoj obavlja Državno odvjetništvo i hrvatsko Ministarstvo unutarnjih poslova. **Stoga postavljam pitanje: Što kani Vlada poduzeti po tom pitanju, a to znači da tijela rade svoj posao, a ne da strani državljani u Hrvatskoj provode određene istrage?"**

Na navedeno zastupničko pitanje, **Vlada Republike Hrvatske** dala je sljedeći odgovor:

"U slučajevima raspisivanja tjeralice i traganja za određenim osobama, Ministarstvo unutarnjih poslova postupi sukladno s odredbama članka 177. stavka 2. Zakona o kaznenom postupku, članka 36. Zakona o policiji i odredbama članaka 23. - 26. Pravilnika o načinu policijskog postupka. Ministarstvo unutarnjih poslova, pa tako ni Vlada Republike Hrvatske, nema saznanja da bi strani državljani u bilo kojem slučaju inicirali postupak za raspisivanje tjeralice na teritoriju Republike Hrvatske ili međunarodne potrage za određenom osobom ili da su inicirali postupak za javno raspisivanje nagrade.

U izvješću Državnog odvjetništva Republike Hrvatske istaknuto je da nadležna državna odvjetništva zastupaju Republiku Hrvatsku temeljem Zakona o državnom odvjetništvu, te posebnih propisa koji uređuju odgovornost za naknadu štete nastalu usljed terorističkih akata i javnih demonstracija, odnosno za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata.

Zakon o odgovornosti za štetu nastalu usljed terorističkih akata i javnih demonstracija (Narodne novine, broj 117/03), propisuje odgovornost Republike Hrvatske za štetu počinjenu aktom terora ili drugim aktom nasilja poduzetog s ciljem teškog narušavanja javnog reda zastrašivanjem i izazivanjem osjećaja nesigurnosti građana, te usljed demonstracija i drugih oblika masovnog

izražavanja raspoloženja na javnim mjestima. U navedenim slučajevima Republika Hrvatska odgovara za štetu na načelima društvene solidarnosti, ravnopravnog snošenja javnog tereta te pravičnog i brzog obeštećenja. Ukoliko Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, odnosno posebno koordinacijsko tijelo ustrojeno unutar Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, utvrdi da su ispunjene navedene pretpostavke za odgovornost Republike Hrvatske, tada može sklopiti nagodbu u odnosu na naknadu materijalne i nematerijalne štete nastale usljed posljedica smrti, tjelesne povrede ili oštećenja zdravlja u roku od 60 dana od dana podnošenja zahtjeva.

U slučaju "Levar", Državno odvjetništvo Republike Hrvatske sklopilo je nagodbu sa suprugom i djecom pokojnog Milana Levara, jer je utvrđeno da postoji odgovornost Republike Hrvatske iz razloga što je propušteno pružiti osiguranje imenovanom, a po zahtjevu Tužiteljstva Haaškoga suda. Utvrđeno je da je takav propust u uzročnoj vezi s nastankom štetnog događaja i slijedom toga je prihvaćeno da se potraživanje naknade štete obitelji riješi nagodbom u okviru iznosa priznatih sudskom praksom.

U slučaju "Zec", Državno odvjetništvo Republike Hrvatske nije sklapalo nikakvu nagodbu niti je priznalo odgovornost države, već se radilo o Odluci Vlade Republike Hrvatske o pomoći preživjeloj djeci iz obitelji Zec." - stoji na kraju opširnog odgovora Vlade RH.

SLUŽBENI STANOV I

Privremeni smještaj aktivnih i umirovljenih djelatnika Ministarstva obrane

U vezi sa zastupničkim pitanjem zastupnika **Antona Peruška (SDP) o rješavanju problematike privremenog smještaja aktivnih i umirovljenih djelatnika Ministarstva obrane u Turističkom naselju "Valovine" u Puli Ministarstvo obrane dalo je sljedeći odgovor:**

"Turističko naselje "Valovine" (462 kreveta) i depadansa II ribarske kolibe (56 kreveta) bili su od 1992. u zakupu Ministarstva obrane zbog nedostatka stambenog prostora u Gradu Puli i osiguranja privremenog smještaja dok traje potreba službe za djelatnike Oružanih snaga RH. Ugovor o zakupu sklopljen je s "Arenaturist" d.d. iz Pule. Uz osnovni ugovor potpisano je pet aneksa Ugovora o zakupu od kojih je zadnji istekao 1. kolovoza 1999. Nakon toga vremena ugovor nije produživan.

Radi rješavanja navedenog stanja 2003. godine stupilo se u pregovore s "Arenaturistom" d.d. koja je pristala spor riješiti mirnim putem tj. primiti djelomično ispražnjene objekte i s korisnicima koji nakon 2. svibnja 2003. ne žele iseliti sklopiti ugovore o korištenju kapaciteta. Na taj bi se način nastala situacija riješila bez deložacija i mogućih neželjenih posljedica. U skladu s postignutim dogovorom "Arenaturist" d.d. pripremila je 17. travnja 2003. obavijest korisnicima o mogućnosti zaključenja ugovora o najmu s vlasnikom i objavila je na oglasnoj ploči.

Djelatnici Ministarstva obrane smješteni u navedenim objektima obaviješteni su od ovlaštenih osoba o mogućnosti smještaja u kapacitetima Ministarstva obrane, odnosno o mogućnosti dodjele službenih stanova za djelatnike s obiteljima i smještaju u hotelu Veli Jože" u Puli za djelatnike koji su bez obitelji ili stanuju sami, kao i o vremenu u kojem bi se ponuđeno moglo realizirati.

Načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga izdao je 26. svibnja 2003. zapovijed kojom je osnovano Povjerenstvo sa zadaćom preuzimanja ključeva od djelatnika Oružanih snaga koji koriste prostore Turističkog naselja "Valovine" i predaje prostora "Arenaturistu" d.d.

Ministarstvo obrane i nadalje traži mogućnost konačnog rješenja predmetne problematike i u rješavanje istog uključile su se i druge zainteresirane strane Grad Pula i Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Tako je 16. srpnja 2004. godine u Puli, a na poziv gradonačelnika Grada Pule, održan sastanak kojem su nazočili i predstavnici stanara.

Na sastanku je postignuto sljedeće: da neće biti prisilnog iseljavanja, da se neće obustaviti isporuka vode. Ministarstvo branitelja se obvezalo riješiti smještaj pet osoba koje koriste smještaj u Turističkom naselju "Valovine", a imaju status HRVI iz Domovinskog rata. Njima će se dodijeliti stanovi po dovršenju stambenog objekta u nadležnosti Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u Puli. Samci, odnosno osobe koje u Turističkom naselju "Valovine" borave bez obitelji prihvatile su smještaj u hotelu "Veli Jože" u Puli. Preostali dio korisnika Ministarstvo obrane će nastojati riješiti u skladu s odredbama već spomenutog Pravilnika o korištenju i opremanju službenih stanova.

VOJNA OBVEZA

Civilno služenje deset umjesto osam mjeseci

U svezi sa zastupničkim pitanjem **Željka Krapljana (HDZ) glede civilno-**

ga služenja vojnog roka **Ministarstvo obrane dostavilo je sljedeći odgovor:**

"Poslovi vezani uz obavljanje civilne službe u nadležnosti su Povjerenstva za civilno služenje pri Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi.

Povjerenstvo donosi rješenja kojima se odobrava civilno služenje i obveznika upućuje na civilno služenje.

U razdoblju od 1991. do 2003. godine ukupno je 24 685 novaka podnijelo zahtjev za civilno služenje odnosno po godinama taj broj je sljedeći:

Za očekivati je da će u 2004. broj zahtjeva biti na razini 2003.

Gotovo svi zahtjevi za civilno služenje su odobreni, zahtjeve podnose, u pravilu, novaci s višim ili visokim obrazovanjem i to tek neposredno prije njihova planiranja i pozivanja na služenje vojnog roka.

Za razliku od upućivanja na služenje vojnog roka koja se obavlja četiri puta godišnje u određene dane, Povjerenstvo za civilno služenje upućuje obveznike civilne službe na obavljanje civilnog služenja tijekom cijele godine, te se tre-

nutno na obavljanju civilne službe nalazi oko 7000 obveznika.

S obzirom na pokazatelje, te u provedbi Zakona o civilnoj službi ("Narodne novine", broj 25/03) uočene su određene nejasnoće i manjkavosti, smatramo nužnim pojedine odredbe Zakona izmijeniti ili dopuniti u dijelu koji se odnosi na:

preciznije definiranje moralnih odnosno vjerskih razloga, te poglavito dokazivanja razloga zbog kojih se traži civilno služenje, a na temelju kojih se donosi rješenje o priznavanju civilne službe,

utvrđivanje konkretnih poslova i pravnih osoba gdje bi se civilnim služenjem obavljali društveno korisni radovi

trajanje civilne službe, jer smatramo da je osam mjeseci neprimjeren rok u odnosu na služenje vojnog roka, te bi civilno služenje trajalo 10 mjeseci

reguliranje prava i obveza tijekom civilne službe, kao što su troškovi prijevoza, bolovanja, radni uvjeti, sankcije i slično te nadzor obavljanja civilne službe.

M. M.

**izvješća
HRVATSKOGA
SABORA**

**GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol**

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6
REDAKCIJA: Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Mirjana Milić, Jasna Rodić, Jasenka Šarlija, Sanja Šurina i Vjekoslav Žugaj
GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin
RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rada
TAJNICA REDAKCIJE: Gordana Petrović
ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722
fax: 01/6303-018
Web: <http://www.sabor.hr>
E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb
PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 2390001-1100016162
Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6
TISAK: Tiskara Hrvatskoga sabora